

PIRKANMAAN YMPÄRISTÖKESKUKSEN RAPORTTEJA 07 | 2009

Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnittelu. II osaraportti. Toisessa kuulemisessa saatu palaute ja sen huomioonottaminen

**Hämeen ympäristökeskus
Kaakkois-Suomen ympäristökeskus
Lounais-Suomen ympäristökeskus
Länsi-Suomen ympäristökeskus
Pirkanmaan ympäristökeskus
Uudenmaan ympäristökeskus**

Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnittelu II osaraportti Toisessa kuulemisessa saatu palaute ja sen huomioonottaminen

Hämeen ympäristökeskus, Kaakkois-Suomen ympäristökeskus, Lounais-Suomen ympäristökeskus, Länsi-Suomen ympäristökeskus, Pirkanmaan ympäristökeskus, Uudenmaan ympäristökeskus

PIRKANMAAN
YMPÄRISTÖKESKUS

PIRKANMAAN YMPÄRISTÖKESKUKSEN RAPORTTEJA 07 | 2009
Pirkanmaan ympäristökeskus
Yhdyskuntatekniikan osasto

Taitto: Anu Peltonen

Julkaisu on saatavana ainoastaan internetistä:
www.ymparisto.fi/julkaisut

ISBN 978-952-11-3642-9 (PDF)
ISSN 1796-1807 (verkkokj.)

LYHENTEET

AVI	Aluehallintovirasto
BAT	Paras käyttökelpoinen tekniikka (Best Available Techniques)
ELSU	Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelma
MARA-asetus	Valtioneuvoston asetus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa, 591/2006
PIMA	Pilaantuneet maat
REF	Polttokelpoisista kuivista ja kiinteistä jätteistä, kuten kuitupakkauksista, puusta ja muovista, mekaanisesti prosessoimalla valmistettu kierrätyspolttoaine
SOVA	Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi
SYKE	Suomen ympäristökeskus
SÖKÖ	Toimintamalli suuren öljyntorjuntaoperaation koordinointiin öljyntorjunnasta vastaaville viranomaisille
VAHTI	Ympäristöhallinnossa käytössä oleva valvonta- ja kuormitustietojärjestelmä
VALTSU	Valtakunnallinen jätesuunnitelma
YTV	Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta (vuoden 2010 alusta HSY)
YVA	Ympäristövaikutusten arviointi

MÄÄRITELMÄT

Biohajoava jäte	Jäte, joka voi hajota biologisesti hapettomissa tai hapellisissa oloissa, mm. elintarvike-, puutarha-, puu-, paperi- ja kartonkijäte
Biojäte	Elintarvike-, ruoka- ja puutarhajäte, joka hajoaa biologisesti hapettomissa tai hapellisissa oloissa
<i>In situ</i> –kunnostus	Maaperän kunnostaminen paikan päällä, maa-aineksia kaivamatta
Kotikompostointi	Kotitalouksien syntypaikalla toteuttama kompostointi
Kotitalousjäte	Kotitalouksien tuottama jäte, jota on noin 60 % yhdyskuntajätteestä
Materiaalitehokkuus	Mahdollisimman suuren hyödyn tuottaminen käytettyyn materiaalipanokseen nähden
Rinnakkaispolttto	Jätteiden polttamista voima- tai lämpökattilassa tai prosessiuunissa samanaikaisesti tavanomaisen polttoaineen kanssa

Tuottajavastuu	Tuottajan velvollisuus huolehtia markkinoille saattamiensa tuotteiden ja niistä syntyvien jätteiden uudelleenkäytön, hyödyntämisen ja muun jätehuollon järjestämisestä ja siitä aiheutuvista kustannuksista
Yhdyskuntajäte	Asumisessa syntyvää jätettä eli kotitalousjätettä sekä ominaisuudeltaan, koostumukseltaan ja määrältään siihen rinnastettavaa jätettä, joka syntyy esimerkiksi teollisuudessa tai palvelutoiminnassa

SISÄLLYS

I Johdanto	7
2 II kuulemisen aikana saatu yleispalaute ja sen huomioonottaminen	8
2.1 Viranomaislausunnot	8
2.1.1 Maakuntien liitot	8
2.1.2 Kunnat ja kuntayhtymät	11
2.1.3 Alueellisten ympäristökeskusten SOVA-lausunnot	26
2.1.4 Muut viranomaislausunnot	29
2.2 Tutkimuskeskusten kannanotot	30
2.3 Yritysten kannanotot	30
2.3.1 Kunnalliset jätelaitokset ja jätehuolto-yritykset	30
2.3.2 Muut yritykset	33
2.4 Yhdistysten kannanotot	36
2.4.1 Luonnonsuojelujärjestöt	36
2.4.2 Muut yhdistykset/järjestöt	37
2.5 Asukkaiden mielipiteet	40
2.5.1 Asiantuntijamielipiteet	40
2.5.2 Muut asukkaiden mielipiteet	43
2.6 Yhteistyöryhmien kommentit	44
2.7 Yleispalautteen huomioonottaminen	45
3 II kuulemisen aikana saatu painopistekohtainen palaute ja sen huomioonottaminen	47
3.1 Rakentamisen materiaalitehokkuus	47
3.1.1 Palautteet lyhennettynä	47
3.1.2 Palautteiden huomioonottaminen	61
3.2 Biohajoavat jätteet	63
3.2.1 Palautteet lyhennettynä	63
3.2.2 Palautteiden huomioonottaminen	83
3.3 Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet	84
3.3.1 Palautteet lyhennettynä	84
3.3.2 Palautteiden huomioonottaminen	101
3.4 Pilaantuneet maat	102
3.4.1 Palautteet lyhennettynä	102
3.4.2 Palautteiden huomioonottaminen	107
3.5 Tuhkat ja kuonat	108
3.5.1 Palautteet lyhennettynä	108
3.5.2 Palautteiden huomioonottaminen	118
3.6 Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa	119
3.6.1 Palautteet lyhennettynä	119
3.6.2 Palautteiden huomioonottaminen	125
Kuvailulehti	127

1 Johdanto

Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelma vuoteen 2020 on jätelain (1072/93) 40 §:n mukainen alueellinen jätesuunnitelma. Se on laadittu kuuden alueellisen ympäristökeskuksen yhteistyössä; Hämeen, Kaakkois-Suomen, Lounais-Suomen, Länsi-Suomen, Pirkanmaan ja Uudenmaan ympäristökeskusten yhteistyössä. Työtä koordinoi Pirkanmaan ympäristökeskus.

Alueellisesta jätesuunnitelmasta on tehtävä ympäristöarviointi (Laki viranomais-ten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista, 200/2005 SOVA-laki). SOVA-lain mukaisesti jätesuunnitteluprosessin aikana on ollut kaksi virallista kuulemistä. Ensimmäisen kuulemisen palautteet ja niiden huomioonottaminen on kirjattu Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnittelun ensimmäiseen osaraporttiin (Pirkanmaan ympäristökeskuksen raportteja 05/2008).

Toinen kuulutus julkaistiin alueella ilmestyvissä päälehdissä 7.9.2009 sekä kuuden alueellisen ympäristökeskuksen ja alueen kuntien ilmoitustauluilla 7.9.- 6.10.2009. Kuultavana olivat jätesuunnitelmaluonnos, ympäristöselostus ja kuusi painopistekohtaista taustaraporttia. Kuulemisen aikana pyydettiin mielipiteitä ja kannanottoja viranomaisilta, jätteen tuottajilta, yrityksiltä, yhteisöiltä sekä asukkailta erityisesti ehdotettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden tärkeydestä ja toteuttamismahdollisuuksista.

Tässä Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnittelun toisessa osaraportissa on lyhennelmät toisen kuulemisen aikana saaduista lausunnoista ja kannanotoista sekä niiden huomioonottamisesta. Alkuperäiset lausunnot ja kannanotot ovat nähtävissä Pirkanmaan ympäristökeskuksessa (vuoden 2010 alusta Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus).

Lausuntoja ja kannanottoja saatiin 9.11.2009 mennessä yhteensä 134 kappaletta. Lisäksi Kuhmalahden kunta ilmoitti, että ei anna lausuntoa ja kaksi lausuntoa (Ypäjä ja Kauhava) saapui myöhässä, eikä niitä voitu huomioda. Palautetta annettiin kirjallisena, sähköpostitse sekä jätesuunnittelun www-sivuilla olleen nettilomakkeen kautta. Palautetta kirjattiin myös kuulemisajan jälkeen pidetyissä alueellisten yhteistyöryhmien sekä painopistekohtaisten asiantuntijaryhmien kokouksissa. Näissä kokouksissa keskustelua käytiin mm. saapuneiden lausuntojen ja kannanottojen pohjalta.

Suurimmassa osassa lausunnoista ja kannanotoista suunnitelmaluonnosta pidettiin hyvänä aineistona jätehuollon suunnittelun ja päätöksenteon pohjaksi eikä muutosehdotuksia esitetty. Eniten palautetta, sekä myönteistä että kielteistä, tuli laitospasiteettitarkastelusta. Osassa palautteista tavoitteita ja toimenpiteitä pidettiin suunnittelualueen laajuuden vuoksi melko yleispiirteinä. Tavoitteita ei pidetty riittävinä kaikilta osin mm. jätteen synnyn ehkäisyn osalta. Vastuukysymykset nostettiin esille useassa lausunnossa, erityisesti kuntien resursseja suunnitelman toteuttamiseen pidettiin rajallisina. Jätesuunnitelman puutteena pidettiin sitä, ettei siinä ole määrittelyä tarkasti sitä, miten tavoitteita ja toimenpiteitä tullaan viemään eteenpäin. Myös tavoitteiden ja toimenpiteiden runsasta määrää pidettiin konkreettisena ongelmana käytäntöön viemisen kannalta. Ympäristöselostukseen kaivattiin seurantasuunnitelmaa ja siinä käytettäväksi helposti seurattavia mitattavia seurantaindikaattoreita. Jätesuunnitelman todettiin olevan hyvä foorumi lainsäädännöllisten muutostarpeiden esiin nostamiseen. Lisäksi palautteissa esitettiin korjausehdotuksia mm. yksittäisiä laitoksia koskeviin tietoihin, laitospasiteettitarkasteluun, toimenpiteissä esitettyihin vastuutahoihin sekä kirjoitusasuun.

2 II kuulemisen aikana saatu yleispalaute ja sen huomioonottaminen

Tässä luvussa on lyhennettynä viranomaisilta, yrityksiltä, yhdistyksiltä, asiantuntijatahoilta sekä asukkailta saadut jätesuunnitelmaa ja ympäristöselostusta koskevat yleiset palautteet. Lähes kaikissa lausunnoissa ja kannanotoissa oli kommentoitu jätesuunnitelmaa yleisesti. Vain osassa oli palautetta myös ympäristöselostuksesta. Monet palautteenantajat olivat kommentoineet lisäksi painopistekohtaisia tavoitteita ja toimenpiteitä. Nämä painopistekohtaiset lausuntojen ja kannanottojen osat on koottu painopisteittäin lukuun kolme.

2.1 Viranomaislausunnot

2.1.1 Maakuntien liitot

Etelä-Pohjanmaan liitto pitää luonnosta hyvänä lähtökohtana ja asiaperusteiltaan hyvin jäsennehtynä. Maakuntataso on monien jätekysymysten ratkaisemisessa liian pieni, sillä tarvitaan erikoistumista ja suurten massojen käsittelyä tehokkuuden saavuttamiseksi. Toisaalta on pyrittävä toteuttamaan paikallisesti ne ratkaisut, jotka siihen parhaiten soveltuvat. Etelä-Pohjanmaa on liikenneväylien solmukohta Länsi-Suomessa, mikä tarjoaa mahdollisuuksia logistiikan näkökulmasta, ja jätteiden käsittely soveltuu hyvin osaksi maakunnan luonnonvarastrategiaa ja laaja-mittaista biomassojen käsittelyä. Pohjanmaan liiton mielestä esim. Yhdyskunta - ja haja-asutuslietteet -painopisteen osalta tavoitteet ovat saavutettavissa ja esitetyt toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi konkreettisia ja ajankohtaisia.

Jätesuunnittelu on yhteydessä luonnonvarojen kestäväan käyttöön, missä ennaltaehkäisevällä työllä on suuri merkitys. Yhteys suunnitelmalliseen luonnonvarojen laajempaan hyötykäyttöön ja biomassojen hyödyntämiseen on siksi tärkeää. Yhteistyötä on syytä jatkaa luonnoksen valmistelussa ja toteutumisen seurannassa, joka on tärkeä osa suunnittelua. Etelä-Pohjanmaan liitto lausui laajemmin jätesuunnitelman lähtökohdista ensimmäisen kuulemisessa annetussa lausunnossaan. Liitolla ei ole muuta huomautettavaa jätesuunnitelmasta ja ympäristöselostuksesta.

Hämeen liitto toteaa, että jätesuunnitelma antaa hyvän yleiskuvan alueen jätehuollon nykytilasta ja kehityssuunnista. Alueen laajuudesta johtuen tarkastelu ja kehitysehdotukset jäävät melko yleiselle tasolle. Siitä huolimatta suunnitelma toimii ansiokkaana perustana muun muassa maakunnallisia jätehuollon toimintoja suunniteltaessa. Uudet kehitteillä olevat biohajoavan jätteen hyödyntämisen mahdollisuudet jäävät suunnitelmassa vielä niukemmalle huomiolle. Erityisesti Etelä-Suomi ja sen laaja metropolialue on ollut voimakkaan väestönkasvun aluetta ja niin todennäköisesti myös jatkossa. Tämä tulisi ottaa huomioon jätemäärän kehityksen skenaarioissa.

Hämeen liitto kommentoi myös Biohajoavat jätteet –painopistettä.

Itä-Uudenmaan liitto toteaa, että suunnitelman painopisteet on valittu tarkoituksenmukaisesti ja niille on kaikille laadittu useita toimenpide-ehdotuksia, joilla kyseisten painopisteealueiden ongelmia saataisiin vähennettyä. Toimenpide-ehdotukset ovat tarkoituksenmukaisia ja niitä on osoitettu usealle eri vastuutaholle. Raportissa ei ole riittävästi kuvattu ehdotettujen toimenpiteiden riittävyyttä asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Toimenpiteet vievät tilannetta lähemmäs tavoitetta, mutta raportissa tulee konkreettisemmin verrata eri toimenpiteiden vaikuttavuutta tavoitteiden

saavuttamisessa. Itä-Uudenmaan liitto toteaa, että ympäristöselostuksessa on arvioitu tulevaisuuden tilannetta, jossa toimenpiteitä ei toteuteta. Ympäristöselostuksessa ei sen sijaan esitetä herkkyytarkastelua tilanteissa, joissa vain osa toimenpiteistä toteutuu tai ne toteutuvat vähäisempinä. Näiltä osin ympäristöselostus on syytä laatia kattavammaksi.

Kymenlaakson liitto toteaa, että ajantasainen alueellinen jätesuunnitelma toimii yhtenä keskeisenä maakuntakaavoituksen suunnittelupohjana ja että jätesuunnitelmassa ja maakuntakaavoissa esitetyt tavoitteet tulisi edistää johdonmukaisesti. Kymenlaakson liitto esittää, että toimintojen ohjausta ja lupamenettelyä tulee kehittää niin, että jätestrategian maakunnalliset tai ylimaakunnalliset tavoitteet huomioidaan entistä paremmin ja että kaavaratkaisut sitovat alan toimijoita. Kymenlaakson liitto toteaa, että jos maakuntakaavan kokonaisratkaisu edellyttää keskitettyä järjestelmää ja haittojen minimointia, tällöin yksittäiset lupamenettelyt eivät saa olla maakuntakaavan kokonaisratkaisun vastaisia.

Kymenlaakson liitto toteaa, että jätemäärien yhteydessä tulisi huomioida metsäteollisuuden tuotantosupistusten vaikutukset jätemääriin. Kymenlaakson liitto toteaa maakuntakaavojen jätehuollon aluevarausten poikkeavien esitystapojen olevan perusteltuja eri maakuntien vaihtelevien olosuhteiden perusteella. Lisäksi liitto toteaa, että alueellisten ympäristökeskusten sijasta jätesuunnitelmassa tulee käyttää aluehallinnon uudistuksen mukaisia virastojen nimiä.

Lisäksi Kymenlaakson liitto kommentoi yksittäistä Biohajoavat jätteet –painopisteen toimenpidettä.

Pirkanmaan liitto toteaa, että Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelma toimii maakuntasuunnitelmaa tarkentavana ja konkretisoivana suunnitelmana eikä siinä ole riskitilaisuuksia maakuntasuunnitelman luonnoksessa esitettyjen tavoitteiden kanssa. Myös vuonna 2007 hyväksytyn Pirkanmaan 1. maakuntakaavan linjaukset jätehuollon osalta ovat samansuuntaiset jätehuoltosuunnitelman kanssa.

Kun jätesuunnitelmassa ei alkuaan ollut tarkoitus käsitellä yhdyskuntajätehuoltoa, pitää Pirkanmaan liitto nyt hyvänä, että yhdyskuntajätehuollon kehityssuuntaa koskeva osio on lisätty jätesuunnitelmaan. Suunnitelmassa on oletettu, että lisäkapasiteettia jätteen energiana hyödyntämiseen ei tarvita nykyisten ja suunnitteilla olevien laitosten lisäksi. Suunnitelman mukaan Riihimäelle rakennettaisiin suunniteltu lisäkapasiteetti, mutta Pirkanmaalle ei rakennettaisi suunniteltua lisäkapasiteettia. Tämä perustuu tavoitteeseen, että yhdyskuntajätteestä sijoitetaan kaatopaikalle korkeintaan 10 %. Koska kyseisen tavoitteen saavuttaminen voi olla epärealistista, tulisi jätesuunnitelman lähtökohtia erityisesti jätteenpolton osalta tarkistaa. Pirkanmaan liitto toteaa, että jätesuunnitelmaa tulee tarkistaa tältä osin tai koko laitospasiteettitarvetta koskeva kohta tulee poistaa suunnitelmasta.

Pohjanmaan liitto piti painopistevalintaa onnistuneena jo ensimmäisessä kuulemisessa annetussa lausunnossaan. Hyvän kokonaiskäsityksen saamiseksi alueen jätehuollon nykytilasta on erityisen tärkeää, että yhdyskuntajätehuollon nykytila ja kehityssuunta kuvataan riittävästi vaikka yhdyskuntajätehuoltoa ei ole otettu painopisteeksi jätesuunnitelmaan. Erityisesti tulisi nostaa esille sellaiset jätehuoltojärjestelmäratkaisut, jotka toimivat. Pohjanmaan alueella on valtakunnallisesti edistyskellinen jätehuoltojärjestelmä sekä päätös polttolaitoksesta. Liitto mainitsee oman alueensa osalta muutamia virheellisyyksiä, jotka tulee korjata.

Pohjanmaan liitto toteaa, että esitetyt painopistealueita koskevat tavoitteet ja toimenpiteet ovat realistisia tavoiteaikaan nähden ja toimenpiteet toteuttamiskelpoisia. Pohjanmaan liitto pitää ympäristöselostusta asianmukaisesti laadittuna. Pohjanmaan liitto esittää kuitenkin, että jätehuoltoa ja ilmastonmuutosta tulisi käsitellä laajem-

min. Ympäristöselostuksessa tulisi myös käsitellä tulvat poikkeuksellisten tilanteiden osalta.

Pohjanmaan liitto kommentoi myös Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopistettä.

Päijät-Hämeen liitto toteaa, että jätesuunnitelmassa ei tule käyttää maantieteellisinä alueina historiallisten maakuntien nimiä vaan virallisen maakuntajaon mukaisia alueita tai muita täsmällisiä ja yksiselitteisiä ilmauksia. Päijät-Hämeen liitto esittää lisäksi muutamia täydennyksiä suunnitelmassa esitettyihin laitos tietoihin.

Päijät-Hämeen liitto kommentoi Rakentamisen materiaalitehokkuus –painopistettä.

Satakuntaliitto pitää hyvänä, että jätesuunnitelma on laadittu ylimaakunnallisena yhteistyönä ja laajassa vuorovaikutuksessa. Satakuntaliitto toteaa, että suunnittelualueen laajuus huomioon ottaen jätehuollon nykytilaa, lähtökohtia, yhteistyöalueita, jätteiden määriä sekä yhdyskuntajätehuollon kehityssuuntaa on käsitelty selkeästi ja kattavasti. Jätesuunnitelman tarkastelutapaa pidetään hyvänä. Satakuntaliitto toteaa, että jätesuunnitelma on hyvä pohja alueelliselle ja ylimaakunnalliselle jätehuoltoon koskevalle jatkosuunnittelulle. Toisaalta Satakuntaliitto olisi kuitenkin toivonut jätesuunnitelmalta konkreettisempaa käsittelytapaa.

Lisäksi Satakuntaliitto esittää, että syntyvien jätelajien määrää olisi voinut tarkastella painoyksiköiden lisäksi myös tilavuusyksiköissä. Satakuntaliitto huomauttaa, että jätelajien hyödyntämistapojen arviointi perustuu osin vain yhden alueen paikallisiin havaintoihin. Nämä havainnot eivät kuitenkaan ole välttämättä yleistettävissä koko suunnittelualueelle. Lisäksi Satakuntaliitto toteaa, että jätteiden synnyn ehkäisyssä oleellista on panostaa teollisuusjätteiden synnyn ehkäisyyn. Satakuntaliitto pitää tärkeänä maankäytön suunnittelun ohjeistuksen valtakunnallista tarkentamista jätehuoltosuunnittelun ja jätehuollon aluevarausten osalta.

Satakuntaliitto ehdottaa, että jätesuunnitelmasta, taustaraporteista sekä ympäristöselostuksesta tulisi laatia selkeä ja jätehuollon piirissä olevia tahoja palveleva tiivistelmä. Satakuntaliitto toteaa myös, että suunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamiseksi on erityisen tärkeää varata resursseja alueen ELY-keskuksissa toteuttamisen edistämiseksi ja koordinoitavuuteen.

Uudenmaan liitto toteaa jätesuunnitelman olevan selkeä ja kattava. Painopistekohdattaiset erilliset raportit täydentävät hyvin kokonaiskuvaa. Uudenmaan liitto esittää Uudenmaan 1. vaihemaakuntakaavan tilanteeseen liittyvän korjauksen jätesuunnitelman taulukkoon 8. Uudenmaan liitto kannattaa suunnitelmassa esitettyä ajatusta jätehuollon aluevarausten esittämistavan yhdenmukaistamisesta, mutta toteaa, että alueiden yksilölliset tarpeet tulee kuitenkin huomioida samalla.

Uudenmaan liitto katsoo, että selvityksessä esitetty yhdyskuntajätehuollon toivottu kehityssuunta on oikean suuntainen. Uudenmaan liitto pitää tärkeänä erityisesti resurssien kohdentamista jätteen synnyn ehkäisyyn. Uudenmaan liitto toteaa, että alueellista jätesuunnitelmaa tullee hyödyntämään tulevaisuudessa yhtenä alueiden käytön suunnittelun ja maakuntaohjelman lähtöaineistoista.

Varsinais-Suomen liitto toteaa pyrkimyksen maakuntakaavoissa esitettyjen aluevarausten yhtenäistämistä olevan hyvä, mutta tulee kuitenkin muistaa, että eri liitoissa kaavoitusta tehdään perusperiaatteiltaan eri näkökulmilla. Varsinais-Suomen liiton mukaan maakuntakaavan yleispiirteinen luonne tulee parhaiten esiin kun maakuntakaavassa ei esitetä liian erilaisia alamerkintöjä. Täten esimerkiksi ehdotettu suljettujen kaatopaikkojen sijaintitiedon esittäminen voitaisiin toteuttaa ennemminkin teemakartassa maakuntakaavan liitteenä. Lausunnossa todetaan myös, että pyrkimys

jätteiden energiahyödyntämisen niveltämiseen yhteen energiahuollon aluevarausten kanssa on hyvä pyrkimys.

Lausunnossa on kommentoitu Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa, Pilaantuneet maat ja Rakentamisen materiaalitehokkuus –painopisteitä.

2.1.2 Kunnat ja kuntayhtymät

Hämeen ympäristökeskuksen toimialueen kunnat

Artjärven kunnalla ei ollut kommentoitavaa jätesuunnitelmasta.

Forssan kaupunki katsoo jätesuunnitelman noudattaa hyvin valtakunnallista jätesuunnitelmaa ja, että siinä on huomioitu keskeiset asiat. Ympäristöselostuksesta ei ollut huomautettavaa. Forssan kaupungin tekninen lautakunta toivoo, että jäteveron epäkohta (mm. Forssan Nummen kaatopaikan jäteveroja ei voitu kattaa valtion avustusrahalla), tulisi tiedottaa myös ympäristöministeriölle ja valtionvarainministeriölle. Kuvatun epäkohdan huomioimista jäteverolain muutostarpeena toivotaan sekä kohutuuttomasti perityn jäteveron palauttamista taannehtivasti kaatopaikan kunnostushankkeiden toteuttajille.

Jätteen synnyn ehkäisyä pidetään hyvänä asiana, mutta asiassa nähdään myös ristiriitaa. Jätteen vähentyessä vähenee myös jätelaitosten saama jätehuoltomaksu. Todetaan, että jätelaitosten suureneminen johtaa pidentyneisiin kuljetusmatkoihin. Hyödyntämisen edistämiseksi tulisikin ottaa huomioon jätteen koko elinkaari. Jäteneuvonta on hyvä asia, mutta se voi tulla liian kalliiksi kuntalaisille.

Lisäksi Forssan kaupunki kommentoi Biohajoavat jätteet –painopistettä.

Hartolan kunta pitää tärkeänä, että jätesuunnitelmaa on laadittu yhteistyössä eri tahojen kanssa. Suunnitelmaa pidetään monipuolisena ja sen todetaan sisältävän useita kannatettavia kohtia. Hyvänä pidetään jätteen vähentämistä. Epäiltiin, että tavoite ”vain 10 % kaatopaikalle” voi olla liian haasteellinen. Kunnallisten yhteistyöalueiden suurentaminen voi karsia yksityisiä jätehuoltoyrittäjiä.

Hartolan kunta kommentoi Biohajoavat jätteet, Rakentamisen materiaalitehokkuus sekä Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopisteitä.

Heinolan kaupunki pitää hyvänä sitä, että suunnitelma on toteutettu yhteistyössä usean tahon kanssa. Suunnitelma nähtiin monipuolisena ja yhdyskuntajätteen määrän vähentämisen tavoitteet realistisina. Haasteelliseksi koettiin se, että kaatopaikalle ohjautuisi tulevaisuudessa ainoastaan 10 % muodostuvasta yhdyskuntajätteestä. Lausunnossa pohdittiin, että jäteneuvontakeskusten perustaminen saattaa lisätä tarpeettomasti jätehuollon kustannuksia. Sen sijaan jätteiden lajittelua tulisi yhdenmukaistaa laajemmilla alueilla. Jäteneuvonnasta voisivat jatkossakin vastata lähinnä jätehuoltoyhtiöt ja kunnat.

Heinolan kaupunki kommentoi Biohajoavat jätteet –painopistettä.

Humppilan kunnan lausunnossa todetaan, että Humppilan kunnalla ei ole kommentoitavaa jätesuunnitelmaluonnoksesta tai ympäristöselostuksesta.

Hämeenlinnan kaupungin palautteessa pidettiin hyvänä suunnitelman tavoitetta vähentää kaatopaikalle sijoitettavan jätteen määrää. Tähän tulisi pyrkiä jätettä vähentämällä sekä hyötykäytöllä. Energiajätteen hyödyntämistä ei tulisi kasvattaa 30 % suuremmaksi. Todetaan, että suunnitelmia on esitetty paljon, mutta konkreettisia toimia ei ole pohdittu. Vastuutahojen tiedottaminen niille kuuluvista tehtävistä on olennaista. Suunnitelman tehtäviä tulisi yhdistellä ja suunnitelmasta tehdä tiivistel-

mä, joka palvelisi toimijoita. Ympäristöselostus on kirjoitettu kriittisemmin. Taustaraportit ovat hyviä tietopaketteja, mutta ne eivät ole oleellisia toimijoiden kannalta.
Hämeenlinnan kaupunki kommentoi lisäksi kaikkia painopisteitä.

Jokioisten kunta hyväksyi yksimielisesti jätesuunnitelman ja ympäristöselostuksen.

Lahden seudun ympäristöpalvelut (Hollolan, Lahden ja Nastolan kuntien ympäristönsuojeluviranomainen) huomauttaa, että jätesuunnitelmassa mainittu biojäte-etanolilaitos ei valmista etanolia kotitalouksien jätteestä vaan ainoastaan elintarviketuotannosta tulevasta biojätteestä. Lausunnossa todettiin myös, että VAHTI-tietojärjestelmän tiedot ovat kuntien jätemääriä arvioitaessa puutteellisia. Toivottiin, että Lahteen rakenteilla oleva jätteenpolttolaitos sekä jo olemassa oleva laitos olisi huomioitu enemmän tekstissä.

Lisäksi Lahden seudun ympäristöpalvelut on kommentoinut Biohajoavat jätteet ja Rakentamisen materiaalihakkuus -painopisteitä.

Lopen kunta toteaa, että suunnitelman painopisteet kattavat jätehuollon parantamisen kannalta keskeiset asiat ja että suunnitelma on selkeä ja informatiivinen. Lopen kunnalla ei ole huomautettavaa jätesuunnitelmaluonnoksen sisällöstä eikä ympäristöselostuksesta.

Ypäjän kunnan lausunto saapui myöhässä (kirjattu 17.11.2009), joten palautetta ei otettu huomioon. Lausunnossa oli otettu kantaa kaikkiin painopisteisiin.

Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksen toimialueen kunnat

Haminan kaupunki, Miehikkälän kunta ja Virolahden kunta ovat esittäneet sisältöään samanlaiset lausunnot.

Lausunnoissa todetaan, että jätesuunnitelmaluonnos on kattava suunnitelma jätehuollon kehittämispyrkimyksistä. Jätesuunnitelmassa toivotaan korostettavan tavoitetta tehokkaaseen luonnonvarojen kokonaiskäyttöön sekä kasvihuonekaasupäästöjen ja ympäristöhaittojen vähentämiseen. Painopistealueissa on otettu nämä osa-alueet huomioon mahdollisimman laajasti. Jätesuunnitelman keskeisenä tavoitteena tulee olla jätteen synnyn ehkäisy ja jätteistä aiheutuvien terveys- ja ympäristövaikutusten vähentäminen. Jätesuunnitelman mukaan ympäristön kannalta merkittävimpiä jätelajeita ovat biohajoavat jätteet ja ongelmajätteet. Ongelmajätteiden merkittävyyden takia niiden synnyn ehkäisy, määrän vähentäminen ja hyödyntäminen tulisi myös käsitellä jätesuunnitelmassa.

Jätesuunnitelman seurantaindikaattoreiden tulee olla ajantasaisia ja helposti saatavilla olevia. Seurannan aikasarjojen tulee olla helposti vertailtavissa. Ongelmajätteet tulisi olla mukana indikaattoreissa. Seurantatulokset ovat tärkein mittari jätesuunnitelman toteutumisen seurannassa. Ympäristöselostuksessa huomioidaan ympäristövaikutusten lisäksi jätesuunnitelman vaikutusta ihmisten terveyteen ja jätteistä syntyviin kustannuksiin. Suurimmat ympäristövaikutukset saadaan aikaiseksi jätteen synnyn ehkäisyllä ja jätteiden hyödyntämisellä. Ongelmajätteiden puuttumista ympäristöselostuksesta pidetään puutteena. Ympäristöselostuksessa ei ole käsitelty ympäristövaikutusten seurantasuunnitelmaa. Seuranta-osiossa on mainittu jätesuunnitelmassa ehdotettujen toimenpiteiden toteutuksen seuranta sekä toimenpiteisiin liittyvien indikaattoritietojen kerääminen. Ympäristöselostuksessa tulisi olla jätesuunnitelman seurannan ympäristövaikutukset. Painopisteiden ympäristövaikutusten keskeisimmät seurantaindikaattorit tulisi esittää selkeämmin.

Lausunnoissa on annettu palautetta myös Biohajoavat jätteet ja Rakentamisen materiaalihakkuus -painopisteisiin.

Kotkan kaupunki

Pyhtään kunta

Kotkan kaupunginhallitus

Kymenlaaksossa kuntien jätteenkäsittelyä hoitaa Kymenlaakson Jäte Oy, jonka toiminta on ollut suunnitelman toivotun kehityssuunnan mukaista ja jo toteuttanut asetettuja tavoitteita. Jätehuollon yhteistyöaluetta on jo laajennettu energiahyötykäytön hankintarenkaan osalta yli maakunnan rajojen, kunnallisia kaatopaikkoja koko Kymenlaaksossa on vain yksi ja biojätteiden sekä lietteiden käsittelylaitoksia ollaan lisäämässä. Jättesuunnitelmassa asetettu tavoite, että vuonna 2020 jätemäärä on alhaisempi kuin vuonna 2007, tuntuu epärealistiselta. Jotta jätemäärän kasvu voitaisiin jähdyttää 2007 tasolle, tulisi jätteen synnyn ehkäisylle esitetyn neuvonnan ja materiaalitehokkuuspalvelun lisäksi olla konkreettisia lainsäädännöllisiä pakkokeinoja jätteen syntymisen rajoittamiseen. Toisena kehityssuuntana on esitetty, että kaatopaikalle loppusijoitetaan korkeintaan 10 % jätteestä ja kaatopaikalle sijoitettavasta jätteestä biohajoavan osuus on alle puolet. Valtioneuvoston ilmasto- ja energiastategiassa biohajoavan jätteen kaatopaikkasijoitus kielletään kuitenkin kokonaan vuoteen 2020 mennessä. Jätehuollon toimijoiden kannalta on ensisijaisen tärkeää, että rajoitukset ja määräykset ovat kaikkien toimijoiden osalta samansisältöiset.

Pyhtään kunta

Etelä- ja Länsi-Suomen jättesuunnitelma kattaa laajan alueen, joten se jää pienen kunnan kannalta etäiseksi. Suunnitelma on valmisteltu hyvin ja painopisteet on valittu perustellusti. Myös alueellinen yhteistyöryhmä on hyvä. Kunnat ovat monessa asiassa toteutuksen vastuutahoina. Suunnitelmien vieminen käytäntöön edellyttää tavoitteiden ja toimenpiteiden tarkistamista paikallisesti. Tarkoituksenmukaisinta olisi keskittää kunnille määrätty toiminnalliset ja valvontatehtävät isompiin yksiköihin.

Kotkan ympäristölautakunta ja Pyhtään sosiaali- ja terveyslautakunta

Kuntien ympäristöviranomaiset ovat esittäneet sisällöltään samanlaiset lausunnot.

Alueellinen jättesuunnitelma on laaja asiakirja, joka antaa hyvän kuvan jätehuollon tilasta. Asiakirjan laajuus asettaa kuitenkin haasteita kokonaisuuden hallintaan ja kuulemismenettelyyn. Valitut painopisteet ovat paikallisesta näkökulmasta alueelle oleellisia. Kokonaissuunnittelun toteuttaminen alueellisesti laajana, eri aluekeskusten työryhmätyöskentelyn kautta on johtanut tarkastelutason jäämiseen yleiselle tasolle vaikkakin tavoitteita ja toimenpiteitä on esitetty kattavasti, osin yksityiskohtaisesti. On vaarana, että on syntymässä eri työryhmien työstä koostettu kokonaisuus, joka vaikuttaa enemmän valtakunnalliselta, kuin alueiden omista lähtökohdista laaditulta suunnitelmalta. Tavoitteiden ja toimenpiteiden syventäminen ja kohdentaminen enemmän paikallisiin lähtökohtiin helpottaisi ja varmistaisi suunnittelulle asetettua tavoitetta vaikuttaa kuntien jätestrategioihin ja kaikkiin jätealan toimijoihin maakunnissa. Jätehuollolla on keskeinen merkitys kestäviä ja luonnonvaroja säästäviä ratkaisuja haettaessa. Keinoihin jättesuunnittelun tavoitteiden ja toimenpiteiden konkretisoimiseksi kentälle tuleekin kiinnittää erityistä huomiota. Keskeisiä tavoitteita tukevia välineitä ovat lainsäädännölliset ja taloudelliset ohjauskeinot, mm. jätelain ja jäteverotuksen uudistaminen. Paikalliset määräykset, ympäristöjärjestelmien kattava käyttöönotto yrityksissä ja julkisessa hallinnossa sekä alueellisen potentiaalain kartoittaminen ja tukeminen uusien teknologioiden ja yritystoiminnan kehittämiseksi kiinnittävät tavoitteita paikalliselle tasolle.

Lausunnoissa on annettu palautetta Biohajoavat jätteet, Pilaantuneet maat, Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa, Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopisteisiin.

Kouvola kaupungin lausunnossa todetaan, että jättesuunnitelman laadinta on perustunut laajamittaiseen ja monipuoliseen selvitystyöhön. Suunnittelualuetta on

tarkasteltu asianmukaisesti kokonaisuutena. Jättesuunnitelmaan valitut painopiste-kokonaisuudet on valittu perustellusti ja niistä jokaisesta on koottu riittävät taustatiedot, joihin tavoitteet ja toimenpiteet perustuvat. Tuloksena on kattava toimialueen yhteinen jätehuollon kehittämissuunnitelma, joka samalla toimii hyvänä työkaluna valtakunnallisen jättesuunnitelman toteuttamisessa. Ympäristöselostuksesta saa selkeän kuvan jättesuunnitelman laatimisen vaiheista ja suunnitteluprosessista. Ympäristöselostuksessa esitelty ympäristövaikutusten arvioinnissa on seikkaperäisesti tarkasteltu kunkin painopistealueen ympäristövaikutuksia.

Lausunnossa on annettu palautetta Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa –painopisteseen.

Lappeenrannan kaupunki katsoo, että jättesuunnitelmassa on todettu kuntien tärkeys jätehuollon kentässä. Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuminen vaatii kuntien tai kunnallisten toimijoiden osalta merkittäviä panoksia jätehuollon järjestelmien kehittämiseen. Suunnitelmassa ei ole paneuduttu toteuttamisen yhteydessä yksittäisten toimenpiteiden vaatimiin resurssi- tai kustannusarviointiin. Arviointi helpottaisi toimenpiteiden toteuttamismahdollisuuksien ennakointia sekä myös täsmentäisi toimenpiteitä edelleen.

Jätehuolto on voimakkaassa muutoksessa. Taaksepäin katsottuna näyttää siltä, että muutos on ollut paljon laajempi ja moniulotteisempi kuin mitä se aikaisemmassa suunnittelussa on osoittautunut olevan. Suunnitelmassa on tärkeä esittää painopisteitä julkisen rahoituksen käyttöön erityisesti toimenpiteiden edistämiseksi. Etelä-Karjalassa mm. biojätteen lajittelu ja hyödyntäminen on jo ollut yli 10 vuotta toiminnassa.

Lausunnossa on annettu palautetta Biohajoavat jätteet, Yhdyskunta- ja haja-asutuksen lietteet, Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa ja Pilaantuneet maat –painopisteisiin.

Luumäen kunnan lausunnossa on kiinnitetty huomiota painopisteisiin annettuihin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin, joiden lisäksi on nostettu esiin alueellisesti merkittävän jäteongelman ratkaisutarve. Kivenlouhimoiden sivukiven hyödyntämiseen tulisi esittää teknisesti ja taloudellisesti järkeviä ratkaisuja.

Lausunnossa on annettu palautetta Biohajoavat jätteet, Pilaantuneet maat sekä Yhdyskunta- ja haja-asutuksen lietteet –painopisteisiin.

Lounais-Suomen ympäristökeskuksen toimialueen kunnat

Euran, Köyliön ja Säkylän kunnat pitävät puutteena sitä, että suunnittelualueen laajuuden vuoksi jättesuunnitelmassa ei ole voitu paljoakaan paneutua seudullisiin tai kuntakohtaisiin yksityiskohtiin. Suunnitelmassa esitettyjä yhdyskuntajätehuollon ja painopisteiden kehittämistavoitteita pidettiin kuitenkin pääosin kannatettavina. Euran, Köyliön ja Säkylän kunnat toteavat, että jättesuunnitelmassa pitäisi ottaa kantaa ns. kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen puolesta. Lausunnoissa todettiin, että mikäli lainsäädännön muutostarpeissa mainittu luonnonvaravero etenee, ei veroa pitäisi kohdistaa ainakaan sellaisiin maa-aineslaatuihin, jotka eivät ole kohtuudella korvattavissa uusiomateriaalilla.

Lisäksi lausunnoissa on kommentoitu Biohajoavien jätteet ja Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopisteitä.

Huittisten kaupunki toteaa jättesuunnitelmaluonnoksen olevan kattava. Kaikkien painopisteiden osalta kuntien todettiin olevan esitetty suuressa osassa toimenpiteitä vastuutahona tai yhteistyötahona. Huittisten kaupunki toteaa, ettei kunnilla ole kuitenkaan riittäviä kehittämiseen, ohjaukseen tai valvontaan tarvittavia resursseja.

Lisäksi lausunnossa on kommentoitu Biohajoavat jätteet, Rakentamisen materiaalitehokuus, sekä Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopisteitä.

Kaarinan kaupunki ja Sauvon kunta pitävät alueellisten jätesuunnitelmien laatimista ja niissä painopistetarkastelua yleisesti hyvänä toimintatapana. Suurimpana ongelmana nähtiin jätesuunnitelmien aseman epämääräisyys jätepolitiikan toteutuksessa ja erityisesti niiden ohjausvaikutuksen puute. Pahimmillaan tämä tavoitteiden ja keinojen epäsuhta tulee esiin jätteiden määrän vähentämistavoitteiden kohdalla. Lisäksi todettiin, että kansallisen jätelainsäädännön ja erityisesti jätehuoltovastuun jakautumisen epäselvyys on jo pitkään vaikeuttanut eri toimijoiden mahdollisuuksia suunnitella ja kehittää toimintojaan pitkällä aikavälillä. Jätesuunnitelmaluonnoksessa esitetyjä tavoitteita ja toimenpiteitä pidettiin sinällään kannatettavina ja oikeasuuntaisina. Hyvää todettiin olevan myös se, että tavoitteiden ja toimenpiteiden taustalla on jätehierarkia muistuttamassa siitä mihin pitäisi pyrkiä. Lausunnossa nostettiin esiin, että viranomaisten tulee selvittää ja hyödyntää tehokkaasti mahdollisuuksia vaikuttaa syntyvien jätteiden määrään ympäristölupamenettelyjen yhteydessä. Asista olisi hyvä järjestää koulutusta lupia myöntäville viranomaisille.

Kaarinan kaupungin ja Sauvon kunnan lausunnoissa on kommentoitu Biohajoavat jätteet, Rakentamisen materiaalitehokkuus sekä Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopisteitä. Kaarinan kaupungin lausunnossa lisäksi myös Tuhat ja kuonat –painopistettä.

Koski TI kunta ja Marttilan kunta pitävät painopistealueita hyvinä ja asetettuja tavoitteita toimivina ja realistisina. Erityisen tärkeänä haja-asutusvaltaisten pienten kuntien kannalta pidettiin yhdyskunta- ja haja-asutuslietteitä koskevaa painopistettä. Jätesuunnitelman puutteena pidettiin sitä, ettei siinä ole määritelty tarkasti sitä, miten jätesuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä tullaan viemään suunnitelmatasolta eteenpäin yritysten toimintaan ja päättäjien tietoon. Myös tavoitteiden ja toimenpiteiden runsasta määrää pidettiin konkreettisena ongelmana niiden käytäntöön viemisen kannalta. Näitä huomioita lukuunottamatta jätesuunnitelmaa pidettiin hyvänä ja käyttökelpoisena.

Lausunnoissa on kommentoitu tarkemmin Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopistettä.

Liedon kunta toteaa, että jätesuunnitelmaan on listattu monenlaisia hyviä ja toteutukseltaan mahdollisia tavoitteita ja toimenpiteitä, jotka ohjaavat jätehuoltoa suunnitelman mukaiseen toivottuun kehityssuuntaan. Liedon kunta on yhdessä Turun seudun kuntien kanssa parhaillaan laatimassa Turun seudun jätepolitiikan ja jätehuollon yhteistyön toimintasuunnitelmaa vuosille 2010–2020, jossa tullaan linjaamaan jätehuollon seudullinen tavoitetaso ja keinoja tavoitetasoon pääsemiseksi. Kunnanhallituksen mielestä ELSU:ssa toivottu kehityssuunta ja asetettuja tavoitteita tullaan mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon laadittavassa seudullisessa toimintasuunnitelmassa.

Liedon kunta kommentoi Biohajoavat jätteet, Rakentamisen materiaalitehokkuus sekä Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet painopisteitä.

Länsi-Turunmaan kaupunki toteaa jätesuunnitelman sisältävän paljon tietoa.

Lausunnossa annettiin lisäksi palautetta jokaiseen painopisteeseen liittyen.

Maskun kunta, Mynämäen kunta, Nousiaisten kunta, Raision kaupunki sekä Ruskon kunta pitävät jätesuunnitelmaa hyvänä ja katsovat, että suunnitelma antaa hyviä työkaluja kuntien käyttöön suunnitelman toteutusta ajatellen sekä konkreettisia toimenpide-ehdotuksia Turun seudulla valmisteilla olevaan Turun seudun jätepolitiikkaan ja jätehuollon yhteistyön toimintasuunnitelmaan. Hyvänä pidettiin, että jätesuunnitelma on laadittu laajan asiantuntija- ja yhteistyöryhmätyöskentelyn avulla. Lausunnoissa otettiin esille se, että jätesuunnitelman seurantatulosten perusteella on

tehtävä johtopäätöksiä ja tarvittaessa tarkennuksia suunnitelmaan erityisesti heikosti edenneiden toimenpiteiden osalta.

Lausunnoissa otettiin kantaa myös Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa –painopisteseen.

Naantalin kaupunki pitää hyvänä ja tarkoituksenmukaisena sitä, että suunnitelmaa on valmisteltu eri tahojen laajana yhteistyönä. Suunnitelmaan pidettiin paikoin melko yleispiirteisenä, mutta todettiin seudullisten suunnitelmien (mm. valmisteilla oleva Turun seudun jätepolitiikka ja jätehuollon yhteistyösuunnitelma) konkretisoivan alueellista jätesuunnitelmaa. Naantalin kaupunki korostaa, että jätesuunnitelma tulee tarkistaa siten, että uudet alueelliset viranomaiset (ELY, AVI) otetaan huomioon suunnitelman toteuttamisen vastuutahoina. Hyvänä pidettiin, että suunnitelmassa on tuotu esiin lainsäädännön muutostarpeita mm. jätelakiin ja ns. MARA-asetukseen liittyen.

Nakkilan kunta toteaa, että Nakkila on Porin seudun muiden kuntien kanssa kehittämässä alueellista jätehuollon yhteistyötä. Jätesuunnitelma ja ympäristöselostus tukevat osaltaan Porin seudulla tehtävää jätehuollon kehittämistä. Nakkilan kunnassa ei ole sellaisia jätehuollon erityiskysymyksiä, jotka vaatisivat täsmennyksiä lausunnolla olevaan jätesuunnitelmaan ja ympäristöselostukseen.

Porin kaupunki toteaa, että jätesuunnitelmassa esitettyä yhdyskuntajätteen vähentämistavoitetta on hankala suhteuttaa VALTSUssa esitettyyn vähentämistavoitteeseen. Lisäksi esiin nostettiin se, että useissa toimenpiteissä on vastuutahona esitetty kunnat ja jätehuoltoyritykset, joiden resurssit ovat kuitenkin riittämättömiä sekä toisistaan poikkeavia. Useiden toimenpiteiden toteuttamisessa, joista esimerkkinä mainitaan elinkaariarviointien tekeminen biojätekeräyksen optimoimiseksi, olisi tarvetta valtakunnalliseen koordinointiin tai esimerkiksi SYKEN toimimiseen asiantuntijatahona. Laitoskapasiteettitarkastelun yhteydessä mainittua syntypaikalla tapahtuvan kompostoinnin lisäämistä pidettiin mahdollisena saavuttaa ilman taloudellisia kannustimia sekä merkittävää panostamista jäteneuvontaan. Lausunnossa todettiin myös, että jätesuunnitelmassa ei ole otettu kovin selvästi kantaa siihen, mitä ympäristöselostuksessa - erityisesti biohajoavien jätteen osalta - tarkastelluista vaihtoehtoista tai niiden yhdistelmistä ryhdytään viemään ensisijaisesti eteenpäin. Todettiin myös, että perusteet polttolaitoskapasiteetin laskennalle eivät käy täysin ilmi suunnitelmasta tai biohajoavien jätteen taustaraportista. Jätesuunnitelmassa olisi tehtävä ero sille, että hankkeiden vireillepano tapahtuu alan palveluntarjoajien toimesta, kun taas kapasiteettia suunnittelevat ja hankkivat jätteen hyödyntämisestä vastuussa olevat kunnat ja kuntien jätelaitokset tai yksityiset jätehuoltoyritykset elinkeinotoiminnan jätteen varten. Lisäksi kapasiteettia arvioitaessa on huomioitava, että kierrätystavoitteiden tiukentuminen vähentää jätettä erityisesti rinnakkaispoltoista.

Lisäksi Porin kaupunki toteaa, että jätesuunnitelmassa ei mainita ilmasto- ja energiastrategiaa, jossa esitetään biohajoavan ja palavan jätteen kaatopaikkasijoittamiskieltoa vuoteen 2020. Kaatopaikkasijoittamisen 10 % tavoitteen todetaan olevan ristiriidassa strategian kanssa. Jätesuunnitelman lähtökohtana tulisi olla erityisesti ympäristön suojeleminen ja siinä mahdollisimman tehokas ilmastovaikutusten vähentäminen. Rajoittamisen tulisi lisäksi kohdistua kaikkiin toimijoihin, jotta ei muodostu eriarvoisuutta toimijoiden ja jätteenkäsittelijöiden kesken. Yhteenvetona todetaan, että suunnitelma antaa hyvän ajankohtaisen katsauksen nykyiseen jätehuoltoon ja kehittämisen painopisteisiin. Suunnitelman tulisi kuitenkin pureutua paremmin keinoihin, joilla jätehierarkian tavoitteet toteutettaisiin. Laajana yhteistyönä laaditun jätesuun-

nitelman todetaan olevan myös hyvä foorumi lainsäädännöllisten muutostarpeiden esiin nostamiseen.

Porin kaupunki kommentoi myös Biohajoavat jätteet, Tuhkat ja kuonat sekä Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopisteitä.

Rauman kaupunki toteaa, että jätesuunnitelmassa on esitetty laajasti toimenpiteitä, joilla on edellytykset kehittää jätehuoltoa toivottuun suuntaan.

Lausunnossa on kommentoitu tarkemmin Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopistettä.

Turun kaupunki toteaa, että Turku on laatimassa naapurikuntiensa kanssa yhteistä Turun seudun jätepolitiikan ja jätehuollon yhteistyön toimintasuunnitelmaa vuosille 2010–2020, jossa tullaan linjaamaan ensisijaisesti jätehuollon seudullinen tavoitetaso ja keinot millä tavoitetasoon päästään. ELSUssa asetetut tavoitteet ja toivottu kehityssuunta ovat toteuttamiskelpoisia ja niitä tullaan huomioimaan laadittavassa toimintasuunnitelmassa. Toimintasuunnitelmaa valmisteleva työryhmä on alustavasti sopinut, että seudulliseen suunnitelmaan asetetaan tavoitteeksi ELSUn mukaisesti 90 % yhdyskuntajätteiden hyödyntämisyhteisöaste. Turun seudulla yhdyskuntajätteistä hyödynnettiin vuonna 2008 n. 70 % ja hyödyntäminen tulee nousemaan, mikäli alueella vapautuu energiahyödyntämiskapasiteettia tai alueelle valmistuu kapasiteetiltaan riittävän suuria esim. biohajoavia jätteitä konvertoivia laitoksia. ELSUssa on esitetty useita hyviä ja käytännön toteutukseltaan mahdollisia tavoitteita, jotka ohjaavat alueellista jätehuoltoa siihen suuntaan, että jätteitä hyödynnetään jatkossa entistä tehokkaammin ja kaatopaikkakuormitus vähenee merkittävästi. Lausunnossa todetaan lisäksi, että suunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden toteutuminen edellyttää tarkan seurannan lisäksi laajaa tiedottamista eri sidosryhmiin, jotta varmistutaan siitä, että kaikki osapuolet ovat tietoisia heitä koskevista tavoitteista ja toivotuista kehityssuunnista.

Turun kaupunki kommentoi Biohajoavat jätteet, Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa ja Rakentamisen materiaalitehokkuus –painopisteitä.

Salon kaupunki kommentoi Rakentamisen materiaalitehokkuus ja Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopisteitä.

Länsi-Suomen ympäristökeskuksen toimialueen kunnat ja ympäristölautakunnat

Alajärven kaupungin ja Vimpeli kunnan lausunnoissa todetaan, että jätesuunnittelualue käsittää Suomen tiheimmin asutut alueet, toisin kuin Etelä-Pohjanmaalla, jossa asukastiheys jää alle Suomen keskimääräisen asukastiheyden. Osa jätesuunnitelman tavoitteista ei ole yleistettävissä koko suunnittelualueelle, vaan suunnittelussa on otettava huomioon paikalliset olosuhteet. Haja-asutusalueella keskitetyt ratkaisut voivat olla kustannuksiltaan ja ympäristövaikutuksiltaan hajautettuja ratkaisuja huonompia liikennemäärien lisääntyessä. Maaseudun elinvoimaisuuden kannalta on tärkeää kehittää paikallisia ratkaisuja esimerkiksi asumislietteen käsittelyssä.

Alajärven kaupungin lausunnossa on kommentoitu Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet painopistettä.

Jalasjärven kunta toteaa, että jätesuunnitelma on erittäin laaja ja pitää sisällään suuria kokonaisuuksia. Alueen ollessa näinkin suuri tulee erityisesti ottaa huomioon alueen sisällä olevat erot ja niiden ominaispiirteet. Jätesuunnitelma on kattava ja tuo esiin keskustelua siitä, miten jätehuolto tulee tulevaisuudessa kehittymään. Jätehierarkiassa pyritään jätteen määrän vähentämiseen ja sen lisäksi jäte tulisi hyödyntää mahdollisuuksien mukaan materiaalina. Materiaalina hyödyntäminen ja kierrättäminen

aiheuttavat haasteita erityisesti harvaan asutulla maaseudulla pitkien etäisyyksien takia.

Lausunnossa on otettu kantaa myös Biohajoavat jätteet, Pilaantuneet maat, Rakentamisen materiaalitehokkuus, Tuhkat ja kuonat sekä Yhdyskunta- ja haja-asutuksen lietteet –painopisteisiin.

Ilmajoen kunta kommentoi *kaikkia painopisteitä*.

Lakeuden jätelautakunnan (Alavus, Ilmajoki, Jalasjärvi, Kauhava, Kuortane, Kurikka, Lapua, Seinäjoki, Töysä ja Ähtäri) lausunnossa on kommentoitu Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopistettä.

Kauhavan kunnan lausunto saapui myöhässä (16.11.2009) eikä sitä huomioitu.

Kristiinankaupungin lausunnossa todetaan, että jätesuunnitelmaluonnoksen aineistoa on runsaasti. Suunnitelman laatimisessa on ollut mukana useita asiantuntijoita ja sen tarkastelu kokonaisuutena on vaikeaa. Suunnitelman sisältämät vaihtoehdot, joiden mukaan jätteiden määrä joko vähenee tai lisääntyy 1 % vuoteen 2020 mennessä, johtavat lisääntyvään jätteenpolttoon nykytilanteeseen nähden. Jätteiden määrän vähentämisen tulisi olla tärkeintä tavoitteissa ja toimenpiteissä. Lausunnon mukaan suunnitelmassa tulisi olla enemmän hyviä konkreettisia toimenpide-ehdotuksia jätteiden määrän vähentämiseksi. Lisäksi Kristiinankaupungin lausunnossa todetaan, että ympäristöselostuksesta puuttuvat jätteiden laadun ja määrän alueellisten erityispiirteiden huomioiminen erityisesti perunateollisuuden, kasvihuonetuotannon ja turkistarhauksen osalta.

Lausunnossa kommentoitiin myös Biohajoavat jätteet sekä Tuhkat ja kuonat –painopisteitä.

Kruunupyyn kunta toteaa lausunnossaan, että jätesuunnittelualue on maantieteellisesti ja asukasmäärältään suuri. Suunnitelman aineisto on hyvin kattava ja informaatiosta on vaikea saada otetta. Kuulemismenettely täyttää lain vaatimukset, mutta näin suuren alueen käsittely ei ole tarkoituksenmukaista, koska aineisto on vaikeasti käsiteltävää. Suunnittelualueen sisällä on myös suuria eroja esim. pääkaupunkiseudun ja pienempien maaseutukuntien välillä. Jätehuollon lähtökohdat ja kehittämistarpeet ovat aivan erilaisia alueen eri osissa.

Jätesuunnittelualueella sijaitsee sekä ruotsinkielisiä että kaksikielisiä kuntia, joissa ruotsi on hallintokielenä. Suurin osa aineistosta on kuitenkin vain suomenkielisenä. Tietty osat on käännetty ruotsiksi. Lausunnossa katsotaan, että ruotsinkielisen aineiston puuttuminen on selvä puute, koska yleisölle pitää antaa mahdollisuus ottaa kantaa aineistoon.

Lausunnon mukaan jätesuunnitelmaluonnoksessa käsitellään jokaista painopistealuetta tarkasti. Jokaisen painopisteen osalta esitetään tavoitteet ja konkreettiset toimenpide-ehdotukset samoin kuin toimenpiteiden vastuutahot ja aikataulut. Painopisteet on hyvin valittu. Esitys kattaa jätehuollon tärkeimmät asiat. Jätesuunnitelman sisällöstä ei Kruunupyyn kunnanhallituksella ja Kruunupyyn ympäristö- ja terveydensuojelutoimistolla ole huomautettavaa. Myöskään ympäristöselostuksesta ei ole huomautettavaa.

Lapuan kunta toteaa, että jätesuunnitelma luo hyvin toimintalinjoja jätesuunnittelulle sekä alan toimijoille. Yleisesti ottaen ympäristölautakunta pitää hyvin tärkeänä, että tuetaan paikallisesti jätteen syntypaikalla tapahtuvaa jätteen käsittelyä tai jätteen syntypaikan lähialueella tapahtuvaa jätteen käsittelyä. Käsittelyvaihtoehtoa

tarkasteltaessa pitää tarkastella koko jätteen elinkaaren aikaisia suoria ja epäsuoria vaikutuksia.

Lausunnossa on kommentoitu myös Biohajoavat jätteet, Pilaantuneet maat, Rakentamisen materiaalitehokkuus, Tuhkat ja kuonat sekä Yhdyskunta- ja haja-asutusliitteet –painopisteitä.

Luodon kunnan lausunnossa todetaan, että jätesuunnitelmassa on käyty tarkkaan läpi jokainen painopiste ja jätehuollon eri osa-alueet on huomioitu kattavasti. Suunnitelma kattaa jätehuollon tärkeimmät kysymykset. Ympäristölautakunnalla ei ole huomautettavaa jätesuunnitelman sisällöstä. Jätesuunnitelman tausta-aineisto on hyvin laaja ja käsittelee suurta aluetta, joka vaihtelee alueellisesti. Useiden satojen sivujen aineisto on sijoitettu eri nettisivuille, joka vaikeuttaa kokonaiskuvan muodostamista. Eri tahot esittävät aineiston eri tavoin, joka tekee aineistosta joskus vaikeasti tulkitettavaa. Alueella sijaitsevien monien ruotsinkielisten kuntien ja kaksikielisten kuntien takia aineiston tulisi olla saatavissa myös ruotsinkielisenä. Nyt suurin osa aineistosta on pelkästään suomenkielellä ja ainoastaan tietyt osat on käännetty ruotsinkielelle.

Mustasaaren kunta kommentoi *Biohajoavat jätteet, Pilaantuneet maat, Rakentamisen materiaalitehokkuus, Tuhkat ja kuonat sekä Yhdyskunta- ja haja-asutusliitteet –painopisteitä.*

Pedersören kunta toteaa lausunnossaan, että alueellisesta jätesuunnitelmasta on vaikea saada kokonaiskuvaa, koska aineisto muodostuu monta sataa sivua käsittävästä aineistosta, joka on jaettu usealle nettisivulle. Vastuun jakaminen painopisteittäin eri ympäristökeskuksille, aiheuttaa aineiston sekavuutta, koska ympäristökeskukset esittävät aineiston eri tavoin. Samaa asia käsittelevissä teksteissä on ristiriitaisia vuosilukuja ja prosenttilukuja. Koko aineistoa ei ole käännetty ruotsinkielelle. Suunnitelman valmistelu olisi voinut olla laajempaa kuin vain lain kirjaimen täyttävää osallistumista ja vuorovaikutusta. Yksittäisen kuntalaisen on vaikea tutustua aineistoon.

Lausunnossa kysytään, onko jätesuunnitelma jätelain 40 §:n mukainen alueellinen jätesuunnitelma, koska suunnittelualue muodostuu kuuden alueellisen ympäristökeskuksen ja 12 maakunnan toimialueista ja on suuri sekä maantieteellisesti että asukasmäärältään. Pääkaupunkiseudulla ja Pohjanmaalla on erilaiset infrastruktuurit eikä niiden yhdistäminen ole tarkoituksenmukaista tavoitteiden kannalta.

Jätesuunnitelmaluonnoksessa ei ole huomioitu sitä, että useat kunnalliset jätehuoltoyritykset, kuten Ab Ekorosk Oy ja sen toimialueen 12 kuntaa, ovat asettaneet toimialueillaan ympäristötavoitteita, jotka ovat osittain toteutuneet.

Kunnallisten jätehuoltoalueiden suurentaminen hyötykäyttöaseteiden nostamiseksi ei tunnu tarkoituksenmukaiselta yksittäisen kunnan näkökannalta. Kuljetusmatkat loppusijoitusalueille ja pilaantuneiden maiden vastaanottoaikoille eivät saa kasvaa nykyisestä. Kaatopaikkojen lukumäärän vähentämistavoite luultavasti pidentää kuljetusmatkoja. Paikalliset pienimuotoiset ratkaisut jopa edistävät ympäristömyönteisyyttä tietyissä tapauksissa.

Pedersören kunta kommentoi myös Biohajoavat jätteet, Rakentamisen materiaalitehokkuus sekä Yhdyskunta- ja haja-asutusliitteet –painopistettä.

Pietarsaaren kaupunginhallituksen lausunto muodostuu Pohjanmaan jätelautakunnan ja Pietarsaaren ympäristönsuojelutoimiston lausunnoista. **Pohjanmaan jätelautakunta (Pietarsaari, Pedersöre, Luoto, Kruunupyy, Oravainen, Kaustinen, Veteli, Evijärvi, Kokkola, Kauhava ja Uusikaarlepyy)** toteaa johdatuksellisenä kommentina, että Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelman luonnos ja ympäristöselostus antavat laajan ja kattavan kuvan, mutta herättävät samalla kriittisiä kysymyksiä.

Pohjanmaan näkökulmasta saa mielikuvan, että jätesuunnitelman lähtökohta ja esitetyt ongelma-alueet ovat hyvin pitkälti keskittyneet Etelä-Suomeen ja pääkaupun-

kiseudulle. Suunnitelmasta ei jää paljon käteen alueille, joiden yhdyskuntajätehuollon kehittämissuunnitelmat ovat edistyskellisempiä kuin mitä kokonaisuudessaan on esitetty jätesuunnitelmassa. Jätesuunnitelman implementointi kokonaisuudessaan tarkoittaisi omalla toimialueella mm. että yhdyskuntajätteen hyötykäytöstä pienenisi ja jo astutettujen ympäristötavoitteiden yleinen taso heikkenisi. Toinen yleinen havainto on, että jätesuunnitelmassa kuvaillaan eräitä paikallisia käytäntöjä ohjeellisina ilman että kyseenalaistaan näiden juridinen status suhteessa muuhun lainsäädäntöön kuin jätelakiin.

Jätesuunnitelmaluonnoksesta todetaan, että suunnitelman tavoitteet ja painopistealueet ovat yleisesti tärkeitä sekä valtakunnallisella että alueellisella tasolla. Kauttaaltaan on usein jätetty huomioimatta jäteveron tai muun verotuksen merkitys ohjauskeinona jätesuunnitelman osatavoitteiden saavuttamiseksi.

Kunnallisesta näkökulmasta voidaan ymmärtää välinpitämättömyytenä valtiollisen viranomaisen taholta, että jätehuollon nykytilan kuvauksessa "Jätehuollon viranomaiset" ja "Kunnallinen yhteistyö" (s 18-19) on kokonaan sivuutettu useassa kunnassa jo olemassa oleva yhteistyömuoto eli yhteiset jätelautakunnat. Jätesuunnittelualueella toimii 5 eri jätelautakuntaa joiden tehtävänä on toimia kunnallisena jätehuoltoviranomaisena. Jäljempänä kappaleessa "Kunnallinen yhteistyö" (s 21), voidaan perätä tarkoituksenmukaisuutta, mikäli kunnallisissa jätehuoltomääräyksissä on mahdollisesti eroteltu taajama- ja haja-asutusalueet sisällöllisesti toisistaan. Pikemmin herää kysymys, millä oikeusperiaatteella kunnat voisivat asettaa kuntalaiset erikoisasemaan kotitalouksien maantieteellisen sijainnin perusteella, koska yhdenvertaisuusperiaatteen perusteella olisi kohtuullisempi lähtökohta yksittäisten jätteenhaltioiden/kotitalouksien velvoitteet suhteessa paikallisiin jätehuoltojärjestelyihin?

Otsikoidut tavoitteet liittyen pienkompostointiin ovat hyviä (s. 61), mutta valitettavasti asiasisältö antaa kevytmielisen ja harkitsemattoman mielikuvan ollakseen alueellinen jätesuunnitelma! Esimerkiksi, kuuluuko kompostoreiden myynnin harjoittaminen kunnallisen jätehuoltoyhtiön toimenkuvaan? Ehdotus painoperusteiseen laskutukseen voidaan pitää osittain harkitsemattomana. Kokonaan painoperusteinen laskutus soveltuu parhaiten biojätejakeeseen yksittäisten asuinkiinteistöjen kohdalta sekä asuntoyhtiöiden bio- ja energiajätejakeisiin. Painoperusteinen laskutus energia- tai sekajätejakeitten kohdalta lisäisi suurella todennäköisyydellä jätteen polttoa asuinkiinteistöillä, seurauksena pienhiukkaspäästöjen kohoaminen.

Yleisesti voidaan pitää hyvänä asiana, että jätesuunnitelmassa on huomioitu lainsäädännön ja hallintokäytön muutostarpeet. Olisi kuitenkin jätesuunnitelman uskottavuuden kannalta hyvä ettei voimassa olevaa lainsäädäntöä muotoilla muutosehdotukseksi. Tässä tarkoitetaan ehdotusta järjestetyn jätehuollon ja maatilakohtaisen lietteiden käsittelyn suhteen selventämisestä (s 92). Ongelmatilanteen taustalla on yksittäinen paikallinen ongelma, jolle on edellytykset saavuttaa ratkaisu nykyisen jätelainsäädännön nojalla sekä paikallisten toimijoiden välisellä yhteistyöllä.

Jätesuunnitelmaa mieltää yksittäisenä viranhaltijana kuitenkin käyttökelpoisena referenssinä paikallisen jätehuollon jatkokehittämistyössä.

Ympäristöselostuksesta todetaan, että asetettujen yleisten tavoitteiden ja linjausten esittelyn sisällöstä (s 10), voidaan pitää tavoitetta suurentaa yhdyskuntajätehuollon kunnallisia yhteistyöalueita epäolennaisena jätteen synnyn ehkäisyn ja hyödyntämisen tavoitteiden saavuttamiseksi. Käytäntö osoittaa tämän jo tänä päivänä useilla alueilla Suomessa. Lisäperusteena väitteelle on, että paikalliset, pienemmässä mitakaavassa tehdyt ratkaisut, mielletään usein toimijoiden ja kuntalaisten tahoilta ympäristötekona, koska näin voidaan esim. minimoida kuljetusmatkoja.

Pohjanmaan jätelautakunta toteaa loppupäätelmänään, että jätesuunnittelualue koetaan jätesuunnitelman ja ympäristösuunnitelman perusteella kautta linjan liian suurena, jotta jätesuunnitelma voisi ottaa riittävästi huomioon paikalliset erot ja jäte-

huollon kehitystarpeet. Edellä mainitun perusteella herääkin kysymys, onko Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelma yhdenmukainen Jätelain 40 §:n säädöksen kanssa alueellisista jätesuunnitelmista?

Pietarsaaren ympäristönsuojelutoimisto toteaa lausunnossaan, että jätesuunnitelmaluonnoksen tavoitteet ja toimenpiteet ovat todellisia ja hyvin perusteltuja. Koska suunnitelma kattaa koko eteläisen ja läntisen Suomen, suunnitelman painopiste on pääkaupunkiseudussa ja muissa suurissa asutuskeskuksissa. Ekoroskin toimialueen kunnissa pitäisi yhdyskuntajätteiden kierrätystavoitteiden olla jo saavutettuja. Kokkolaan suunniteltu yhdyskuntalietteiden käsittelylaitos parantaa lietteiden käsittelyä seudulla huomattavasti ja vastaa suunnitelmassa esitettyjä tavoitteita. Jätteiden määrän vähentämistä ja hyötykäyttöasteen nostamista koskevat tavoitteet, joita on annettu esim. ylijäämämaille, tuhkalle ja tietyille rakennusjätteille edellyttävät toimenpiteitä myös paikallisessa suunnittelussa. Useat toimenpiteet voidaan ja ne pitää rahoittaa maksuilla, mutta monien toimenpiteiden suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät resursseja erityisesti myös kuntien teknisiltä sektoreilta. Suunnitelman toimenpiteissä on esitetty vastuutahoksi kuntien ympäristöviranomaisia useiden neuvonta- ja tarkkailutoimintojen osalta. Huomiota tulisi kiinnittää myös siihen, että näihin tehtäviin löytyy riittävästi resursseja ja tukea.

Ympäristöselostuksen vaikutusten arvioinnista Pietarsaaren kaupungin ympäristönsuojelutoimiston lausunnossa todetaan, että se on realistinen ja hyvin tehty.

Pietarsaaren kaupungin lausunnossa on kommentoitu myös Biohajoavat jätteet, Tuhkat ja Kuonat, Rakentamisen materiaalitehokkuus sekä Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopisteitä.

Teuvan kunta toteaa lausunnossaan, että jätehuoltosuunnitelmassa on riittävässä laajuudessa kuvattu jätehuollon nykytila Etelä- ja Länsi-Suomen alueella sekä kehityssuunnat vuoteen 2020. Suunnitelmassa ehdotetut painopisteet on asetettu oikein ja paneutuvat kokonaisuuden ja asetettujen tavoitteiden sekä kehitystrendien näkökulmasta tärkeimpiin osa-alueisiin. Painopistealueita päämäärätietoisesti kehittämällä ja hyviä käytäntöjä edistämällä suunnitelman mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa 2020 mennessä.

Länsi-Suomen alueella toimivat pienet jätehuoltoyritykset toimivat tehokkaasti ja niiden osalta suunnitelmassa mainitut jätehuollon puitteiden direktiivin (2008/98/EY) tavoitteet toteutuvat jo suurelta osin. Suunnitelmassa kaatopaikkajätteen vähentämiseksi ehdotetaan hyötykäytön lisäämistä ja jätehuollon kunnallisten yhteistyöalueiden suurentamista. Teuvan kunnan näkemysten ja kokemusten näkökulmasta yhteistyöalueiden suurentamisella ei ole saavutettavissa kaikissa tapauksissa merkittävää kaatopaikkajätteen vähentämistä, koska pienemmät alueet nykyisellään jo toimivat kierrätyksen ja lajittelun osalta suuria väestöpohjia omaavia alueita tehokkaammin. Tulevaisuuden kehityksen kannalta on hyvä, jos Länsi-Suomen alueella on erikokoisia yhteistoiminta-alueita, jolloin tutkimustoiminnan kautta syntyvät uudet hyvät käytännöt ja menettelytavat voidaan siirtää kokeilu- ja sisäänajovaiheen jälkeen käytännöiksi suuremmille alueille.

Ehdotettujen painopisteiden lisäksi Teuvan kunta toivoo, että tulevaisuudessa kiinnitettäisiin huomiota myös jätehuoltotoimintaa ohjaavan luvitustoiminnan tehokkuuteen ja joustavuuteen siten, että jätetoimialan tehtäviä harjoittavat kunnat ja jätehuoltoyritykset saisivat toiminnan harjoittamiseen tarvittavat lupapäätökset kohtuujassa. Nykyisellään eri lupapäätöksiä on jouduttu odottamaan liian pitkään, mikä osaltaan rajoittaa toiminnan edelleen kehittämistä ja uusien tehokkaampien toimintatapojen käyttöönottoa.

Vaasan kaupungin lausunnossa todetaan, että laadittu suunnitelma on hyvä ja tuo esiin jätehuollon epäkohtia yksittäisen ihmisen kannalta. Suunnittelualue on laaja ja asutus- ja elinkeinorakenteeltaan hyvin moninainen. Tästä syystä yhteisten käytäntöjen luominen, mm. jätemaksujen, tiedotuksen sekä nimikkeistön osalta olisi tarpeen. Merkittävin suunnitelmassa esitetty seikka on kunnille kuuluva vastuu tiettyjen jätehuoltoasioiden hoidossa yksistään tai osana muuta viranomaistahoa. Tämä lisää katutoimen näkemyksen mukaan työmäärää siinä määrin, että sillä on vaikutusta henkilöstöresursseihin.

Vöyri-Maksamaan kunnan lausunnossa todetaan, että ympäristöselostuksen ja suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet ovat muotoiltu hyvin tarkoituksenmukaisesti. Painopisteet ovat ajankohtaisia ja vaativat strategista ohjausta. Lausunnossa todetaan, että suunnitelman saatekirje, jossa viitattiin vain yleiseen web-osoitteeseen, olisi voinut olla parempi ja sen olisi tullut sisältää konkreettiset viittaukset asiakirjoihin. Ruotsinkielinen jätehuoltosuunnitelma ei löydy internet-osoitteesta. Vöyri-Maksamaan kunta huomauttaa, se kuuluu Stormossenin jätehuoltoalueeseen, jossa jätteen hyödyntämisaste on noin 78 %. Westenergy Oy:n jätteenpolttolaitoksen käyttöönoton seurauksena hyödyntämisaste nousee noin 90 %:iin. Se tulee täyttämään jätesuunnitelman 10 %:n kaatopaikkasijoitusta koskevan tavoitteen.

Lisäksi lausunnossa on kommentoitu Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa, Pilaantuneet maat sekä Rakentamisen materiaalitehokkuus –painopisteitä.

Pirkanmaan ympäristökeskuksen toimialueen kunnat ja kuntayhtymät

Hämeenkyrön kunta yhtyy Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n lausuntoon eikä antanut muuta lausuntoa asiasta.

Ikaalisten kaupunki ja Kihniön kunta toteavat lausunnoissaan, että esitettyjen painopistealueiden toimenpiteiden toteutumisella on huomattava merkitys jätehuollon kehittämisessä. Jätesuunnitelman merkittävimpana ympäristövaikutuksena mainitaan jätteen synnyn ehkäisyn ja jätteen hyödyntämisen kautta tapahtuva luonnonvarojen säästyminen sekä jätehuollon kasvihuonekaasujen väheneminen ja niiden hallinta. Jätesuunnitelman toteutuessa kielteiset vaikutukset luontoon vähenevät. Kunnat toteavat eri asiantuntijoiden ja jätehuollon toimijoiden laajan yhteistyön jo suunnitteluvaiheessa mahdollistaneen edellytykset sitoutua yhteisesti muodostettuihin linjauksiin. Eri tahojen yhteistyön jatkuminen nähdään tärkeänä. Jätehuollon kehittämiskohteiden moninaisuuden nähdään asettavan haasteita suunnitelman toteutukselle. Kuntien rajalliset resurssit tulee huomioida toteutuksessa.

Kangasalan kunta lausuu, että jätesuunnitelmassa esitetyt tavoitteet tukevat valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteita sekä EU:n jätedirektiivissä vahvistettua viisiportaista jätehierarchyä. Kangasala pitää toimenpiteitä monipuolisina, mutta pitää valitettavana, että osa toimenpiteistä jää yleiselle tasolle, kuten jätteen synnyn ehkäisyyn tähtäävät toimenpiteet perustuen lähinnä neuvontaan ja vapaaehtoisuuteen. Kangasala esittää, että suunnitelmassa tulee ottaa huomioon jätetaksamallin käyttö jätejakeiden lajittelun yhtenä ohjauskeinona. Lausunnossa todetaan, että todennäköisesti yhdyskuntajätteiden hyödyntäminen tulee painottumaan jätteenpoltoon. Polttoon tulee ohjata vain polttoon soveltuva ja kierrätykseen kelpaamaton aines ja tulee varoa jätteenpolttolaitosten ylikapasiteettia.

Lausunnossa otettiin kantaa myös Biohajoavat jätteet, Rakentamisen materiaalitehokkuus ja Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopisteisiin.

Keuruun kunta (Mänttä-Vilppulan kunta tekee yhteistyötä Keuruun kunnan kanssa) toteaa, että suunnitelmassa esitetyt painopistealueet ovat oikeita vaikka tehostet-

tavaa riittää muillakin alueilla. Eri toimijoiden kohdistaessa toimensa nyt valituille painopistealueille paranee jätehuollon taso nopeammin. Jätesuunnitelmasta olisi hyvä laatia tiivistelmä, josta eri toimijat voisivat helposti löytää painopistealueet tehtävälueellineen ja vastuutahoineen. Jotta suunnitelmaa myös toteutettaisiin, vaatii se määrätietoista ohjausta ja koordinoitua kunnille vielä alueelliselta ympäristökeskukselta.

Kuhmalahden kunta ilmoitti, ettei se lausu jätesuunnitelmasta.

Lempäälän kunta ja **Vesilahden kunta** katsovat, että jätesuunnitelmassa esitetyt tavoitteet tukevat valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteita sekä EU:n jätedirektiivissä vahvistettua viisiportaista jätehierarkiaa. Painopisteiden valinnassa on onnistuttu ja painopisteiden toimenpiteet on vastuutettu tarkoin eri toimijoille. Lempäälä huomauttaa, että tässä yhteydessä ei ole huomioitu niitä lisäresursseja, joita toimenpiteiden saavuttamiseksi tarvitaan. Kuntien mielestä näyttää todennäköiseltä, että yhdyskuntajätteiden hyödyntäminen tulee painottumaan jätteenpolttoon, jolloin tulee painottaa jätteentuottajille, että polttoon ohjataan vain polttoon soveltuva ja kierrätykseen kelpaamaton aines.

Molemmat kunnat toteavat, että jätesuunnitelmassa ei ole otettu kantaa jätetaksamallien tai mahdollisesti sanktioiden käyttöön jätteiden ohjaamisessa oikeaan paikkaan. Ihmisten asenteiden muutos vaatii joskus jämäkämpiäkin toimenpiteitä ja kannustava palaute onnistuneesta keräyksestä on tärkeää (esim. jätemäärä on vähentynyt). Suunnitelman asiantuntijaryhmän laajuus ja monipuoliset toimenpiteet ovat myönteistä, toisaalta osa toimenpiteistä jää valitettavasti osa melko yleiselle tasolle, etenkin jätteen synnyn ehkäisyyn tähtäävät toimenpiteet perustuvat lähinnä vain neuvontaan ja vapaaehtoisuuteen. Lausunnoissa huomautetaan myös, että Pirkkanmaan Jätehuolto Oy:n toimialueella melko suuri osa kunnalle, jätehuoltoyhtiölle ja/tai vesihuoltolaitokselle vastuutetuista toimenpiteistä on jo toteutettu tai niitä toteutetaan parhaillaan.

Lempäälän kunta tuo esille sen, että jätesuunnitelmassa on huomioitu maankäytön suunnittelun merkitys jätteiden hyödyntämislaitosten sijoittumismahdollisuuksiin. Tämän lisäksi asemakaavoituksen yhteydessä pitäisi varmistaa riittävästi paikkoja hyötyjätepisteille, koska jälkepäin niiden sijoittaminen tiiviisti rakennetuille alueille on osoittanut vaikeaksi. Lempäälä ehdottaa myös tuottajavastuuperiaatteen laajentamista koskemaan uusia tuoteryhmiä, esimerkiksi energiansäästölamppuja.

Lempäälän ja Vesilahden lausunnoissa otettiin lisäksi kantaa Rakentamisen materiaalitehokkuus ja Yhdyskunta- ja haja-asutusliitteet -painopisteisiin.

Pirkkalan kunta pitää valittuja painopistealueita tärkeinä ja ajankohtaisina ja niiden käsittelyä riittävän yksityiskohtaisena. Todetaan, että jätesuunnitelmaluonnoksessa on esitetty kattavasti jätehuollon nykytila ja kehittämistarpeet. Suunnittelualueen laajuus antaa hyvät lähtökohdat oikein mitoitettujen jätteiden käsittelyn ja hyödyntämisen suunnitteluun ja rakentamiseen.

SASPE eli Sastamalan perusturvakuntayhtymä (Kiikoinen, Lavia, Punkalaidun ja Sastamala) lausuu, että suunnitelman tulee sisältää alueellisesti riittävän kattava jätteitä hyödyntävien laitosten verkosto. Erityisesti tämä koskee jätteen energiaa hyödyntäviä sekä biojätteen käsittelylaitoksia. SASPE toteaa, että näin voidaan toteuttaa jätteiden hyödyntäminen kohtuullisin kustannuksin ja ilman kohtuuttomia liikenteen aiheuttamia päästöjä. Jätteen synnyn ehkäisyyn toteutukseen tulisi olla keinoja teollisuuden ja kaupan alan mukaan saamiseksi. Jätteen kuljetuksesta SASPE:n näkemys on, että jätteen kuljetus tulisi toteuttaa kunnan järjestämänä siten, että kilpailutuksessa huomioidaan myös paikalliset pienet yritykset.

Tampereen kaupunki tuo esille jätteen synnyn ehkäisyn ensisijaisuuden jätehierarkiassa. Tampereen kaupunki toivoi alkuvaiheen kuulemisessa jätteen synnyn ehkäisyn tarkastelua jokaisen painopisteen sisällä siinä määrin kuin mahdollista, mikä on jätesuunnitelmaluonnoksessa otettu huomioon. Jätteen synnyn ehkäisyä on käsitelty yleisellä tasolla ja siihen liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä on sisällytetty kuhunkin painopisteeseen. Tampereen kaupunki kannattaa esitystä siitä, että jätteen synnyn ehkäisymateriaalien päivittämisestä ja levittämisestä vastaisi yksittäisten jätelaitosten sijaan jokin valtakunnallinen taho.

Jätteen energiahyötykäytön osalta Tampereen kaupunki esittää huolenaan erityisesti sen, että kun jokaista suunniteltua polttolaitosta tarkastellaan erillisenä kokonaisuutena, nousee alueelle suunniteltavien laitosten yhteiskapasiteetti tarjolla olevaan jätemäärään nähden liian suureksi.

Lausunnossa kiitetään laitospainopistetarkastelua ja todetaan rakenteilla olevan jätteenpolttolaitosten reilusti ylittävän jätesuunnitelmaluonnoksessa tarkastellun suurimman jätteen määrän lisääntymisskenaariota mukaisen jätteenpolttokapasiteetin tarpeen. Luonnoksesta käy ilmi jätteenpolttolaitosten suunnitellun kapasiteetin ylitysohje, mutta tulevaa kapasiteettia on kuitenkin arvioitu varsin varovaisesti ja Hämeenkyröön suunniteltu 200 000 tonnia kapasiteetiltaan oleva polttolaitos, jonka on kaavailtu ottavan vastaan Tampereen kaupunkiseudulta tulevaa jätevirtaa, puuttuu laskelmista. Mikäli laitos ei toteudu Hämeenkyröön, on varsin todennäköistä ja jätelogistiikan kannalta järkevää, että vastaava laitos toteutetaan lähemmäs Tampereen tai Tampereelle. Rinnakkaispolttolaitosten kapasiteettia ei laskelmissa ole otettu huomioon. Tampereen kaupunki toteaa, että lopullisessa jätesuunnitelmassa tulisi vielä luonnosta huomattavasti selkeämmin tuoda esille nykyisten, toisistaan erillisten polttolaitoshankkeiden yhteenlaskettu kapasiteetti. Alueellisen jätehuollon kokonaisvaltaisen ja tehokkaan toiminnan eikä jätehierarkian toteutumisen kannalta ei ole järkevää, jos jätteenpolttokapasiteetti mitoitetaan suunnitelma-alueella epärealistisen korkeaksi.

Tampereen kaupunki pitää jätesuunnitelmaluonnosta kattavana kokonaisuutena alueen jätehuollon tilasta ja sen toivottavasta kehityksestä vuoteen 2020 saakka. Käytännön toteutuksen haasteeksi muodostunee kuitenkin siinä esitettyjen toimenpiteiden suuri lukumäärä ja se, että niitä ei ole asetettu mitenkään tärkeysjärjestykseen. Valtion ympäristöhallinnon oma sitoutuminen jätesuunnitelman toteuttamiseen ja seurantaan nähdään tärkeänä.

Tampereen kaupunki otti kantaa myös Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa, Pilaantuneet maat sekä Rakentamisen materiaalihokkuus -painopisteisiin.

Valkeakosken kaupunki kommentoi *Biohajoavat jätteet, Pilaantuneet maat, Rakentamisen materiaalihokkuus sekä Yhdyskunta- ja haja-asutusliitteet –painopisteitä.*

Ylöjärven kaupunki kommentoi *Biohajoavat jätteet, Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa sekä Rakentamisen materiaalihokkuus –painopisteitä.*

Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueen kunnat ja kuntayhtymät

Inkoon kunta katsoo, että suunnitelman tavoitteet ovat melko korkeat ja että suunnitelma sisältää joukon hyviä ehdotuksia tavoitteiden saavuttamiseksi. Muiden kuin valtion viranomaisien aktivoimiseksi tarvitaan taloudellisia ja lakisääteisiä ohjauskeinoja. Muutoin suunnitelma saattaa jäädä vaille toivottua vaikutusta. Ympäristökeskusten tulisi koota kunnille suunnatut, toimenpiteitä edellyttävät tavoitteet, yhteen asiakirjaan yksilöityine ehdotuksineen siitä, miten jätesuunnitelma olisi otettava huomioon.

Palautetta annettiin Biohajoavat jätteet sekä Yhdyskunta- ja haja-asutusliitteet -painopisteistä.

Helsingin kaupunki huomauttaa, ettei jätesuunnitelmaluonnoksessa ole otettu riittävän tiukkoja tavoitteita ja tehokkaita keinoja jätteen synnyn ehkäisyyn ja asiantuntijaryhmien ehdottamia määrällisiä tavoitteita on poistettu tai niitä on muutettu pienemmiksi. Muistutetaan, että jätesuunnitelman keskeisenä tehtävänä on viestiä eri toimijoille, mihin suuntaan jätehuoltojärjestelmiä halutaan ohjata: ennaltaehkäisyyn, jätteiden materiaalihyötykäytön vai energiana hyödyntämisen suuntaan. Helsingin kaupunki oli pyytänyt omaa lausuntoaan varten kommentin Helsingin Energialta. Helsingin Energian kommentissa on käsitelty Tuhkat ja kuonat –painopistettä.

Helsingin kaupungin lausunnossa annettiin palautetta kaikkiin painopisteisiin.

Nummi-Pusulan kunta lausui ainoastaan *Rakentamisen materiaalitehokkuus -painopisteestä*.

Mäntsälän kunta toteaa, että suunnitelmassa on otettu varsin hyvin huomioon elinkaaritarkastelu ja energia- ja materiaalitehokkuus. Valittu näkökulma tukee kansallisen ilmasto- ja energiastrategian toteuttamista. Pääosa esitetystä toimenpiteistä liittyy jo nykyään käytössä olevien keinojen tehostamiseen tai laajentamiseen ja ovat sinällään kannatettavia. Lausunnossa todetaan, että jos keinot eivät ole riittäviä tavoitteiden saavuttamiseksi olisi tavoitteita tai toimenpiteitä on syytä tarkistaa.

Positiivista suunnitelmassa on, että siinä on tuotu esiin myös lainsäädännön muutostarpeita, joten odotettavaa on, että ne etenisivät myös tätä kautta. Ympäristölainsäädäntöön lukeutuvista normeista jätelakiin, ympäristönsuojelulakiin ja valtioneuvoston asetukseen eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa on käytännössä koettu tarvetta tehdä selkeyttäviä ja asioiden käsittelyä edistäviä muutoksia, jotka edesauttavat myös jätesuunnitelman toteuttamista. Jätesektoriin liittyvä verolainsäädännön puolelta taas selviä muutostarpeita on olemassa jäteverolain 495/1996 osalta. Vanhojen kaatopaikkojen kunnostushankkeiden yhteydessä loppusijoitettavan kaatopaikkajätteen verotus jäteverolakiin nojautuen voi johtaa taloudellisesti kohtuuttomaan tilanteeseen.

Jätesuunnitelmaluonnosta tulisi tarkistaa myös siten, että uudet alueelliset viranomaiset, AVI ja ELY, otetaan huomioon suunnitelman toteuttamisen vastuutahoina

Palautetta on annettu Biohajoavat jätteet, Pilaantuneet maat ja Rakentamisen materiaalitehokkuus -painopisteisiin.

Pornaisten kunta huomauttaa, että jätesuunnitelman luonnoksessa esitetään kunnalle monia velvoitteita. Valtion tulisi huomioida kuntien rajalliset resurssit, eikä lisätä määrättömästi kunnalle uusia velvoitteita. Osa jätesuunnitelmassa esitetyistä velvoitteista toki hoidetaan jo nytkin, ja osa on helppo ja järkevää ottaa huomioon nykyisessä toiminnassa, mutta tässä taloudellisessa tilanteessa kunnan kuormittaminen lisävelvoitteilla on kohtuutonta.

Palautteessa käsiteltiin Biohajoavat jätteet -painopistettä.

Porvoon kaupunki toteaa, että jätesuunnitelmassa on käsitelty suunnittelualueen jätehuoltoa keskeisten jätejakeiden osalta laajasti ja asiantuntemuksella. Suunnitelmassa esitettyjä jätehuollon kehittämistä koskevia johtopäätöksiä voidaan pitää tavoitteiden ja toimenpiteiden osalta varauksin oikeansuuntaisina.

Neuvonta ja valistus ovat tärkeitä keinoja vaikuttaa muodostuvan jätteen määrään, lajitteluun ja kierrätykseen, mutta käytännössä niiden avulla ei koskaan tavoiteta kaikkia jätteentuottajia. Tärkein ohjauskeino on jätteen tuottamisen kustannusten säätely; esim. vero-ohjauksella voidaan vaikuttaa mm. tuotteiden turhaan pakkaamiseen ja ympäristölle haitallisiin pakkauksiin. Olennaista olisi myös kohdistaa verotus tasapuolisesti eri toimijoihin vrt. yksityisten kaatopaikkojen vapaus jäteverosta.

Jättemäärien vähentäminen on ensisijainen tavoite. Sekajätteen polton lisääminen saattaa vaarantaa tavoitteen toteutumista. Sekajätteen poltosta syntyvää tuhkaa ei voida hyödyntää ja sen käsittely vaatii erikoiskaatopaikat, jolloin polton kokonaiskustannukset lisääntyvät. Jätteenpoltosta syntyy myös suoria ja välillisiä haitallisia päästöjä ilmaan.

Palautetta annettiin kaikkiin painopisteisiin.

Sipoon kunta toteaa, että jätehuollon kunnallisten yhteistyöalueiden laajentaminen on hyvä asia, ottaen huomioon suuret investoinnit ja tiedotuksen. Se ei saa kuitenkaan vaikuttaa heikentävästi asiakaspalveluun tai jäteyhtiön ja yhteistyötahojen kuten kunnan väliseen yhteistyöhön. Jättesuunnitelmassa on mainittu materiaalia hyödyntävien laitosten kapasiteetin riittämättömyys. Suunnitelmasta ei kuitenkaan käy ilmi, mitä materiaalia hyödyntävien laitosten osalta on suunniteltu. Jos tarkoitus on lisätä näiden laitosten kapasiteettia tulevaisuudessa, siitä olisi voinut mainita kappaleessa.

Lausunnossa annettiin palautetta myös Biohajoavat jätteet, Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa, Pilaantuneet maat, Rakentamisen materiaalitehokkuus sekä Yhdyskunta- ja haja-asutusliitteet -painopisteisiin.

Tuusulan kunta katsoo, että jättesuunnitelmaluonnos on huolellisesti valmisteltu ja toteaa sen olevan linjassa valtakunnallisen jättesuunnitelman ja kansallisen ilmasto- ja energiastrategian kanssa. Jättesuunnitelmassa on käsitelty laajasti ja asiantuntemuksella suunnittelualan jätehuoltoa keskeisten jätejakeiden osalta. Asiakirjan laajuus asettaa kuitenkin haasteita kokonaisuuden hallintaan ja suhteellisen lyhyen ajan puitteissa toteutettuun kuulemismenettelyyn. Lausunnossa todetaan, että suunnitelmassa on huomioitu varsin hyvin elinkaaritarkastelu ja energia- ja materiaalitehokkuus. Pääosa esitetyistä toimenpiteistä liittyy jo nykyään käytössä olevien keinojen tehostamiseen tai laajentamiseen ja ovat sinällään kannatettavia.

Lisäksi todetaan olevan hyvä, että suunnitelmassa on tuotu esiin lainsäädännön muutostarpeita. Ympäristölainsäädäntöön lukeutuvista normeista jätelakiin, ympäristönsuojelulakiin ja valtioneuvoston asetukseen eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa on käytännössä koettu tarvetta tehdä selkeyttäviä ja asioiden käsittelyä edistäviä muutoksia, jotka edesauttavat myös jättesuunnitelman toteuttamista. Jätesektoriin liittyvä verolainsäädännön puolelta taas selviä muutostarpeita on olemassa jäteverolain osalta. Vanhojen kaatopaikkojen kunnostushankkeiden yhteydessä loppusijoitettavan kaatopaikkajätteen verotus jäteverolakiin nojautuen voi johtaa taloudellisesti kohtuuttomaan tilanteeseen. Eräissä kunnissa vanhojen kaatopaikkojen valtion jätehuoltotyönä toteutetun kunnostushankkeen yhteydessä valtiolta saatu avustus ei ole riittänyt edes jäteveron maksamiseen. Jätevero ei tällaisessa tilanteessa voi ohjata jätettä hyötykäyttöön, koska jätteen käsittely ja loppusijoitus on hankkeen edellyttämässä tarkoin määritelty. Jäteverolakia tulisikin muuttaa siten, että mahdollistettaisiin kohtuuttomasti perityn jäteveron palauttaminen taannehtivasti kaatopaikan kunnostushankkeiden toteuttajille.

Jättesuunnitelmaluonnosta esitetään tarkistettavaksi siten, että uudet alueelliset viranomaiset otetaan huomioon toimenpiteiden toteuttamisen vastuutahoina.

Palautetta annettiin Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa, Pilaantuneet maat sekä Rakentamisen materiaalitehokkuus -painopisteisiin.

2.1.3 Alueellisten ympäristökeskusten SOVA-lausunnot

Hämeen ympäristökeskus toteaa, että jättesuunnitelmaa on valmisteltu monipuolista asiantuntemusta ja yhteistyötä hyödyntäen. Lausunnossa esitetään, että seuraavina vuosikymmeninä on tulossa suuri murros niin energia- ja materiaalitehokkuudessa kuin myös energiantuotantojärjestelmässä, jossa siirrytään kohti yhä hajautetumpaa

järjestelmää. Todetaan, että jätemäärien kasvua ei enää pidä ennustaa historialliseen kehitykseen perustuen ja että suurten voimalaitosinvestointien pitkäikäisyys on huomioitava. Vaikka suunnitelmassa onkin huomioitu riski jätteenpolton ylikapasiteetin rakentamisesta, ympäristökeskus toteaa, että ei ylikapasiteetin välttämisen tärkeyttä voi liikaa korostaa.

Hämeen ympäristökeskus toteaa, että jätesuunnitelman ympäristövaikutukset on arvioitu SOVA-lain mukaisesti ja että merkittävät vaikutukset on kuvattu selkeästi ympäristöselostuksessa. Suunnitelman vaikuttavuuden lisäämiseksi esitetään, että suunnitelman toteutumista seurataan esitettyä tiiviimmin, esimerkiksi vuosittaisilla painopistekohtaisten asiantuntijaryhmien kokoontumisilla. Todetaan, että tärkeää olisi olla selvillä, miten suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet ovat lähteneet toteutumaan ja mitä pitäisi tehdä, jos tietyt toimenpiteet eivät ole lähteneet toteutumaan. Indikaattoreihin esitetään lisätä jätteistä tuotetun energian määrän ja hyödynnetyn energian osuus siitä. Suunnitelman vaikuttavuus lisääntyisi myös, jos jätelaitosten lupia myönnettäessä voitaisiin edellyttää kattavasti ja johdonmukaisesti jätesuunnitelman tavoitteiden noudattamista. Hämeen ympäristökeskus toteaa, että jätteen synnyn ehkäisy olisi ansainnut vielä painavamman osuuden suunnitelmassa, oman painopisteen tai tiivistetyn koosteen keinoista ja jatkotoimenpiteiden tarpeesta, vaikka se on huomioitu hyvin painopisteittäisessä tarkastelussa.

Hämeen ympäristökeskus kommentoi myös Biohajoavat jätteet ja Rakentamisen materiaa-litehokkuus -painopisteitä.

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus toteaa, että jätesuunnitelmaluonnos on laadittu selkeästi ja painopisteet valittu oikein. Asetetut tavoitteet ovat yleisesti hyväksytyjä ja perusteltuja. Tavoitteen saavuttamista mittaavat indikaattorit ovat konkreettisia oikein valittuja. Ohjelman seuranta on suunniteltu riittävän tehokkaaksi. Suunnitelman toteutumisen varmistamiseksi seurantaan tulisi liittää kuvaus käytössä olevista toimista, joilla tavoitteiden saavuttamista voitaisiin tehostaa, jos tavoitteet esitetyistä toimista huolimatta uhkaavat jäädä toteutumatta. Ympäristökeskus toteaa, että suunnitelmassa on tuotu ansiokkaasti esille useita lainsäädännön ja hallintokäytännön muutostarpeita esimerkiksi jätelakiin, verotukseen, ympäristönsuojelulakiin ja -asetukseen sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn liittyen.

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus toteaa ympäristöselostuksen vastaavan sisällöllisesti asetuksen vaatimuksia. Ympäristöselostuksen laatiminen ei ole kuitenkaan sova-lain tavoitteiden saavuttamisen kannalta itseisarvo. Jätesuunnitelman ympäristöarviointi on hyvin suunniteltu ja se on integroitu ohjelman laadintaprosessiin. On ilmeistä, että sova-prosessi on osaltaan vaikuttanut ohjelmaluonnoksen sisältöön ympäristövaikutusten kannalta myönteisellä tavalla, vaikka jätesuunnitteluryhmän jäsenille suunnatun kyselyn mukaan suunnitteluprosessista tuli raskas osin juuri sovan vaikutuksesta. Sovasta saatujen hyötyjen tulisi olla suhteessa siihen suunnattuihin panostuksiin.

Ympäristöselostus on hyvin laadittu ja selkeälukuinen. Selostuksessa olisi voinut vielä arvioida, miten osallistuminen on onnistunut. Missä määrin on saatu palautetta, mitä niissä on tuotu esille ja miten palaute on vaikuttanut suunnitteluun. Myös valmiista ympäristöselostuksesta annetut Sova-asetuksen 6§:n mukaiset lausunnot ja mielipiteet tulee huomioida ennen suunnitelman hyväksymistä.

Haitallisten vaikutusten ehkäisemistä ja lieventämistä ympäristöselostuksessa on kuvattu sangen suppeasti. Perusteluna on ollut että suunnitelma kokonaisuudessaan parantaa ympäristön tilaa. Ympäristöselostuksessa olisi voinut kootusti käsitellä ne merkittävät ympäristövaikutukset, jotka Sova-menettelyn aikana on havaittu ja joiden lieventäminen tai ehkäiseminen on otettava valmiin suunnitelman toteuttamisessa huomioon.

Lisäksi Kaakkois-Suomen ympäristökeskus on kommentoinut Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa, Pilaantuneet maat sekä Tuhkat ja kuonat -painopisteitä.

Länsi-Suomen ympäristökeskus toteaa, että jätesuunnitelmaa on valmisteltu monipuolisesti ja asiantuntevasti. Raportoinnin todetaan olevan selkeää ja huomioivan kielilainsäädännön. Myös jätesuunnitelman internetsivujen todetaan olevan helposti lähestyttävät ja tarkoituksenmukaiset, joskin ehkä hieman laajempi tiivistelmä/yhteenvedo suunnitelmasta olisi hyväksi. Jätesuunnitelmatyössä on aivan oikein panostettu monipuoliseen vahvaan vuorovaikutukseen ja osallistumiseen. Kuulemismenettelyt on hoidettu SOVA-lain edellyttämällä tavalla. Painopisteitä voi pitää perusteltuina.

Vaikutusten arvioinnista suunnitelman kielteisten vaikutusten osalta todetaan, että niitä olisi aiheutta tarkastella analyttisesti ja kriittisesti ja ainakin perustella sekä kielteisten vaikutusten puuttumista että suunnitelman mahdollisia riskitekijöitä hieman laajemmin. Positiivista on, että suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin yhteydessä on tuotettu myös muuta kuin vaikutuksia koskevaa tietoa, kuten suunnitelman toteuttamisedellytyksiä koskevia, esimerkiksi lainsäädännön tarkistustarpeita.

Jätesuunnitelman seuranta on järjestetty tietyille vuosille ja siten, että laajempi seuranta on vuonna 2016, jolloin valtakunnallisen jätesuunnitelman aikajänne päättyy. Samalla voidaan harkita alueellisten suunnitelmien (tavoitevuosi 2020) tarkistamista. Tämä vaikuttaa hyvältä ratkaisulta. Seurannan raportointivuosina on silti luonnollisesti syytä nostaa esille asioita, joiden mahdollisesti havaitaan oleellisesti poikkeavan tavoitellusta kehityksestä, ja pohtia voidaanko kehitykseen välittömämmin vaikuttaa jollain tavoin. Maakunnallisten asiantuntijaryhmien kokoontuminen kerran vuodessa on samasta syystä suositeltavaa, ja painopistekohtaista seurantaa varten on sujuva tiedonvaihto myös tärkeää, koska se on nimenomaan valittu suunnitelman lähestymistavaksi.

Ympäristöselostus ja arviointimenettely täyttävät Länsi- Suomen ympäristökeskuksen käsityksen mukaan riittävästi ne vaatimukset, jotka on asetettu laissa suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista.

Lisäksi on kommentoitu Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa -painopistettä.

Pirkanmaan ympäristökeskuksen lausunnossa esitetään tarkistuksia jätesuunnitelmaan ja sen ympäristöselostukseen, sillä nyt jätesuunnitelman, ympäristöselostuksen ja taustaraporttien perusteella saa toisistaan poikkeavan käsityksen suunnitelman ympäristövaikutuksista. Mm. jätesuunnitelman perusteella on tunnistettavissa ympäristövaikutuksia, jotka eivät tule ympäristöselostuksen kautta esiin. Nämä tunnistettavissa olevat vaikutukset on lueteltu lausunnossa painopisteittäin.

Todetaan, että ympäristöselostuksessa on tarpeen esittää laajemmin painopistekohtaisten taustaraporttien ympäristövaikutusten arviointituloksia sekä taustaraporteissa esitetyt vertailutaulukot tai vaihtoehtoisesti taustaraportit tulisi määrittää osaksi ympäristöselostusta. Jätesuunnitelman hyväksymisessä tulisi ilmetä, miten laajennettu ympäristöselostus on otettu huomioon SOVA-lain 11 § tarkoittamalla tavalla. Ympäristöselostuksessa tulee selvästi esittää, millä suunnittelutasolla toimenpiteissä tarkoitettujen hankkeiden ja niiden vaihtoehtojen ympäristövaikutuksia on jatkossa tarpeen arvioida tarkemmin. Lisäksi todetaan, että jätesuunnitelman kokonaisvaikutuksia, niin kielteisiä kuin myönteisiäkin, olisi tärkeää esittää tarkemmin ja muutos nykytilaan olisi oleellista tuoda esiin.

Ympäristöselostuksessa suunnitelman haitallisten vaikutusten ehkäiseminen ja seuranta ovat esitetty varsin lyhyesti ja nykytilakuvauksen todetaan olevan osin puutteellinen jätesuunnitelman toteutumatta jäämisen osalta. Ympäristöselostuksessa ei ole esimerkiksi kuvattu kasvavia kaupunkiseutuja ja niihin liittyviä ympäristönäkökohtia. Lausunnossa esitetään lisättäväksi arvioinnin lähtötiedoiksi tiettyjä tietoja Pirkanmaan osalta liittyen Tampereen kalliottunnelihankkeisiin. Todetaan myös, että painopistekohtaisissa ympäristövaikutusten arvioinneissa on keskinäistä epätasaisuutta.

Seurannan osalta todetaan, että siinä ei esitetä ympäristövaikutusten seurantaan tai ympäristön tilaa kuvaavia indikaattoreita. Jätesuunnitelmassa tai ympäristöselostuksessa ei ole myöskään esitetty ympäristövaikutusten seurannan tarpeita tai järjestämistä. Jätteiden määrän seuranta ei ole riittävää jätesuunnitelman ympäristövaikutusten seurannaksi, koska ympäristövaikutuksia aiheutuu myös käsittelystä ja hyödyntämisestä.

Lausunnossa on kommentoitu kaikkia painopisteitä.

Uudenmaan ympäristökeskus toteaa, että jätesuunnitelman ympäristövaikutusten arviointi on kokonaisuudessaan tehty hyvin yleisellä tasolla. Ympäristöselostuksessa olisi voinut tuoda selvemmin esille SOVA-asetuksen 4 § kohdan 4 mukaisesti suunnitelman ja ohjelman kannalta merkityksellisiä suunnittelualueella esiintyviä ympäristöongelmia. Uudenmaan ympäristökeskus toteaa että ympäristöselostukseen, olisi hyvä koota tiivistetysti laajemmin taustaraporteissa esitettyä aineistoa tai vähintäänkin runsaammin viittauksia erillisiin raportteihin ja muistioihin. Lisäksi ympäristökeskus esittää, vaikutusten arvioinnin toteutusta tulisi kuvata yksityiskohteisemmin ympäristöselostuksessa sekä erillisraporteissa. Todetaan, että kaikissa eri painopistealueiden taustaraporteissa jokaisen vaihtoehdon kohdalla kaikki arvioidut vaikutukset olisi hyvä käydä taulukkoesityksen lisäksi läpi myös raportin tekstissä, oman otsikkonsa alla, niin kuin yhdyskunta- ja haja-asutuslietteitä koskevassa raportissa on tehty. Esitettyjä arvioita eri vaihtoehtoihin liittyvistä vaikutuksista tulisi perustella tarkemmin ainakin taustaraporteissa. Myös nykytilanne on hyvä esittää yhtenä vaihtoehtona vaikutusten arvioinnissa. Todetaan, että painopistealueita koskevissa raporteissa esitetyt arvioinnin tuloksia koskevat yhteenvetotaulukot olisi hyvä lisätä ympäristöselostukseen jokaisen painopistealueen kohdalle tai sen liitteiksi. Lisäksi todetaan, että jätesuunnitelman mahdollisia haitallisia sivuvaikutuksia tulisi ympäristöselostuksessa käsitellä perusteellisemmin.

Uudenmaan ympäristökeskus esittää, että seurattavien indikaattorien riittävyttä tulisi vielä pohtia SOVA-asetuksen 4 § kohdan 9 mukaisen, ohjelman toimenpiteisiin mahdollisesti liittyvien haitallisten ympäristövaikutusten seurannan pohjalta. Tarvittava seuranta voidaan osaltaan myös todeta toteutettavan esimerkiksi ympäristölupien puitteissa.

Vuorovaikutusmahdollisuuksia jätesuunnitelman laadinnan yhteydessä on järjestetty runsaasti ja toteutunutta vuorovaikutusta on myös raportoitu perusteellisesti. Ympäristöselostuksessa olisi hyvä kuvata ainakin lyhyesti lausuntojen ja saadun palautteen vaikutusta jätesuunnitelman laatimisprosessiin ja ympäristövaikutusten arviointiin.

Lausunnossa on käsitelty myös Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa sekä Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopisteitä.

2.1.4 Muut viranomaislausunnot

Elintarviketurvallisuusvirasto, EVIRA, katsoo palautteessaan, että sen asiantuntemus on tullut kuulluksi biohajoavien jätteiden, yhdyskunta- ja haja-asutuslietteiden sekä tuhkien ja kuonien osalta jätesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen, koska Eviran lannoitevalmistejaosto on osallistunut aktiivisesti jätesuunnitelman asiantuntijaryhmiin.

Etelä-Suomen lääninhallitus (sosiaali- ja terveysosasto) toteaa, että jätesuunnitelmassa ja ympäristöselostuksessa on käsitelty pääasiassa kattavasti valittuja painopisteitä.

Lausunnossa on kommentoitu kaikkia painopisteitä.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos on kommentoinut ainoastaan *Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa -painopistettä*.

Pohjanmaan pelastuslaitos toteaa, että on hyvä, että suunnitelma on tehty laajalle alueelle huomioiden Länsi- ja Etelä-Suomi kokonaisuutena, koska eri jätteiden käsittely on näin todennäköisesti tehokkaampaa. Suunnitelmasta löytyy hyvää aineistoa pelastustoimen toiminnan tukemiseksi. Pohjanmaan pelastuslaitos huomauttaa, että jätesuunnittelu oli kuitenkin vielä joiltain osin keskeneräinen mm. jätteenkäsittelylogistiikan suunnittelun ja valmiiden toimintamallien puuttumisen osalta.

Pohjanmaan pelastuslaitos on kommentoinut lisäksi Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa, Pilaantuneet maat sekä Tuhkat ja kuonat –painopisteitä.

Tiehallinto toteaa, että jätesuunnitelmaluonnos on huolellisesti valmisteltu ja se sisältää kattavan kuvauksen jätehuollon nykytilasta sekä selkeästi jäsennellyt tavoitteet toimenpiteineen suunnitelmakaudelle. Tiehallinto kiittää sitä, että jätteenkuljetusten määriin, suuntiin ja järkevyyteen on osattu kiinnittää luonnoksessa huomiota. Suunnitelmaluonnoksessa esitetyt painopistealueet liittyvät eri tavoin tienpitäjän toimintaan.

Tiehallinto esittää yksityiskohtaisempia kommentteja tienpitäjän näkökulmasta tärkeimpien painopistealueiden osalta (Rakentamisen materiaalitehokkuus, Biohajoavat jätteet, Pilaantuneet maat sekä Tuhkat ja kuonat).

2.2 Tutkimuskeskusten kannanotot

Geologian tutkimuskeskus (GTK) on kommentoinut *Biohajoavat jätteet ja Tuhkat ja kuonat –painopisteitä*.

2.3 Yritysten kannanotot

2.3.1 Kunnalliset jätelaitokset ja jätehuoltoyritykset

Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy esittää, että ilmasto- ja energiastrategian valtakunnallista jätesuunnitelmaa tiukemmat rajoitukset jätteiden kaatopaikkasijoitukselle tulisi ehdottomasti ottaa huomioon jätesuunnitelmassa. Tällaisenaan jätesuunnitelma ohjaa liian pieniin laitospasiteetteihin ja siten vaikeuttaa ilmasto- ja energiastrategian toteutumista.

Tavoite yhdyskuntajättemäärän pienenemiseksi vuoteen 2020 on tiukka, mutta keinot (jäteneuvonta ja materiaalitehokkuuskatselmukset), joilla siihen pyritään, ovat täysin riittämättömät. Tulisi esittää voimakkaampia keinoja, kuten veropolitiikan käyttöä.

Jätesuunnitelmassa esitetyllä tavoitteella ei saavuteta ilmasto- ja energiastrategiasa kaatopaikkasijoitukselle asetettuja rajoituksia. Suunnittelualueelle ollaan kuitenkin asettamassa tiukempaa tavoitetta kuin valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa. Jos muissa alueellisissa jätesuunnitelmissa pidättäydytään VALTSUn tavoitteissa, syntyy Suomen eri osiin vaatimuksiltaan ja siten kustannuksiltaan erilaisia käsittelypaikkoja ja jätettä kuljetetaan suunnittelualan ulkopuolelle halvempaan ja huonompitasoiseen käsittelyyn. Perustelut VALTSUa tiukemmista tavoitteista eivät ole kestäviä ja ELSUssa tulisi pidättäytyä VALTSUn tavoitteissa. Samaan aikaan tulisi laitospasiteeteissa ottaa huomioon ilmasto- ja energiastrategian edellyttämä VALTSUn tavoitteita suurempi kapasiteettitarve. Myös uudistettu EY:n jätedirektiivi lähtee siitä, että

käsittelymenetelmien paremmuutta kannattaa arvioida elinkaaritarkasteluin. Tämä elinkaariajattelu ei ELSUssa näy. Tämä puute tulee suunnitelmassa ehdottomasti korjata. ELSUssa ei ole otettu huomioon, että yhdyskuntajätettä polttavissa laitoksissa poltetaan myös teollisuuden jätteitä ja lietteitä, mikä johtaa alimitoitukseen yhdyskuntajätteelle tarvittavan laituskapasiteetin osalta.

Lisäksi Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy toteaa, että Uudenmaan yhteistyöryhmän osalta linjauksia ei voi sanoa yhteisesti muodostetuiksi, koska kokouksia oli liian vähän, eivätkä ryhmän jäsenten näkemykset juurikaan vaikuttaneet lopputulokseen.

Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy on kommentoinut Biohajoavat jätteet sekä Tuhkat ja kuonat –painopisteitä.

Lakeuden Etappi Oy pitää jätesuunnitelmaluonnosta laajana ja monipuolisena. Kommentissa todetaan, että pelkällä neuvonnalla ei saavuteta asetettuja tavoitteita. Vastuu jätteen synnyn ehkäisyneuvonnasta tulisi osoittaa jollekin tietylle taholle. Mahdollisuudet jätteen synnyn ehkäisyyn löytyvät tuotannosta ja teollisuudesta. Lakeuden Etappi Oy:n mielestä suunnittelualueen tämänhetkinen tilanne ja tulevat hankkeet on kuvattu selkeästi ja kattavasti ja jokaisen painopistealueen kohdalla vastuunjako on hyvin esitetty, samoin lainsäädännön ja hallintokäytännön muutostarpeet. Näistä kuitenkin puuttuivat jätelain muutostarpeet, kuten sopimusperusteinen jätteiden kuljetus. Epäkohta olisi korjattava jätelain muutoksen yhteydessä. Julkisen toiminnan rakennusjätteiden vastuutaho on epäselvä.

Lakeuden Etappi Oy kommentoi Biohajoavat jätteet, Rakentamisen materiaalitehokkuus, Tuhkat ja kuonat sekä Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopisteitä.

Pirkanmaan Jätehuolto Oy katsoo, että suunnittelussa eri toimijoiden roolit eivät ole selkeitä. Tavoitteita on asetettu eri tahoille perusteettomasti ja niiden saavuttamiseen ei ole osoitettu resursseja. Lainsäädännön ongelmakohtia ja niiden vaikutuksia jätehuollon toteutukseen ei ole käsitelty, esimerkiksi ns. sopimus pohjaisen kuljetusjärjestelmän osalta. Suunnitelmassa tulisi selkeästi velvoittaa kuntia siirtymään kunnan järjestämään kuljetusjärjestelmään. Vastaavia esimerkkejä lainsäädännön ongelmakohdista on useita mm. tuottajavastuun toteutumisessa ja siihen liittyvässä toiminnassa. Suunnitelma on tältä osin jo lähtökohdiltaan heikolla perustalla.

Kuitu- ja biojätteen keräystä tulisi tukea taloudellisesti. Biokaasun ja sähkön jalostus biojätteestä olisi ympäristön kannalta paljon parempi vaihtoehto kuin kompostointi, ajoneuvopolttoaineiden jalostusta (etanoli) Pirkanmaan Jätehuolto Oy pitää välivaiheen vaihtoehtona.

Pirkanmaan Jätehuolto Oy ottaa kantaa jätteen energiana hyödyntämiseen ja jätteen määrän kehittymisen arvioihin. Energiana hyödyntämisen kapasiteettia tarkasteltaessa ei ole otettu laskelmiin mukaan kaupan ja teollisuuden jätteitä eikä alueen ulkopuolelta energiahyödyntämiseen ohjautuvaa jätemäärää. Suunnitelmassa on oletettu, että Riihimäelle rakennetaan suunniteltu lisäkapasiteetti, mutta Pirkanmaalle ei rakennettaisi suunniteltua lisäkapasiteettia. Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n kanta on, että Pirkanmaalle tarvitaan jätteitä energiana hyödyntävä voimalaitos. Pirkanmaan Jätehuolto oy vaatii, että kannanotto Riihimäen oletetusta laitoksesta poistetaan suunnitelmasta ja jätteiden hyötykäyttöä tarkastellaan uudestaan alueellisista tarpeista, ympäristönäkökohdista ja taloudellisista realiteeteista katsoen.

Pirkanmaan Jätehuolto Oy tukee Jätelaitosyhdistys ry:n palautteessa annettuja kommentteja jätesuunnitelmasta.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy moittii jätesuunnitelman tausta-aineiston olevan vanhentunutta tarkastelun kohdentuessa pääsääntöisesti vuosille 2002–2007, jolloin kokonaiskuva jätehuollosta ei vastaa todellisuutta mm. hyödyntämisen osalta. Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy ehdottaa, että suunnitelmaan tehdään kuvaan 12 (kiinteiden

yhdyskuntajätteen hyödyntäminen) lisäpylväs joka kuvaa vuotta 2016 ja tilannetta tehtyjen ratkaisujen perusteella.

Tavoitetta yhdyskuntajätteen määrän pienenemisestä vuoteen 2020 verrattuna vuoden 2007 jätemääriin Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy pitää erittäin haastavana konkreettisten toimenpiteiden puuttuessa suunnitelmasta. Tarvitaan lakitasoisia säädöksiä ja taloudellista ohjausta. Lainsäädännön muutostarpeiden luettelossa ei ole lainkaan jätteen synnyn ehkäisyyn ohjaavia lainsäädännön muutoksia. Jäteveron tuottoa voisi ohjata jätteen synnyn ehkäisyyn, mutta pelkkä tiedollinen ohjaus ei muuta tuotannon rakenteita. Kommentissa ehdotetaan, että jätelain uudistuksen yhteydessä ratkaistaan jätteen synnyn ehkäisyneuvonnan rahoitus.

Yhdyskuntajätehuollon vastuiden kuvausta pidetään kommentissa epäselvänä kunnan vastuulla olevan jätteen osalta. Kunnat ja jätehuolto-yhtiöt on mainittu vastuutahoina toimenpiteissä, vaikka ne eivät voi ohjata elinkeinoelämän jätteitä, mm. kaupan jätteitä. Vastuutahot tulee tarkistaa vastaamaan lainsäädännön antamia mahdollisuuksia. Kommentissa otettiin kantaa myös termistöön, jätelaitosten yhteistyöalueisiin sekä jätejakeita koskeviin vastuisiin. Rinnakkaispolttolaitosten ja erityisesti Lahti Energian suunniteltu kaasutusvoimalaitos olisi tullut ottaa kapasiteettitarkastelussa huomioon. Korjauksena huomautettiin, että Lahteen suunniteltu bioetanolilaitos tulee hyödyntämään elintarviketeollisuuden jätteitä.

Palautteessa on kommentoitu tarkemmin Biohajoavat jätteet ja Rakentamisen materiaali-tehokkuus –painopisteitä.

Pohjois-Satakunnan Jätteidenkäsittely Oy/ Kankaanpään kaupunki toi esille, että tiedon puute jätteen hyödyntäjistä ja käsittelijöistä ohjaa materiaaleja sekajätteenä kaatopaikoille. Lajittelu kiinnostaa kansalaisia, mutta hyödyntämispaikkojen vähäisyys estää kierrätystä. Tarvittaisiin jätteenkäsittely- ja hyödyntämislaitoksista valtakunnallinen ”puhelinluettelo”, josta löytyisi tiedot vastaanotettavista ja hyödynnettävistä jätejakeista.

Satakierto Oy piti erinomaisena sitä, että suunnitelman avulla saadaan koko maan kattavasti tietoa ja vaihtoehtoja tulevaisuuden jätehuoltovaihtoehtojen kehittämiseen.

Palautteessa on kommentoitu myös Biohajoavat jätteet –painopistettä.

Turun Seudun Jätehuolto Oy pitää Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelmassa muutettua toivottua kehityssuuntaa toteuttamiskelpoisena ja yhtiö tulee käyttämään suunnitelmaa oman alueellisen suunnittelunsa pohjana. Jätesuunnitelmassa ei tule Turun Seudun Jätehuolto Oy:n mielestä tehdä arvioita jätteen hyötykäyttökapasiteetin muodostumisesta yksittäisten laitosten tasolla, koska laitokset tulevat todennäköisesti toteutumaan yksityisen yritystoiminnan hankkeina. Arviointi saattaa vaikuttaa kilpailutilanteeseen, joten jätesuunnitelma tulee olla tässä suhteessa mahdollisimman neutraali.

YTV toteaa kommentissaan, että suunnitelma on valmisteltu paremmin kuin aiemmat alueelliset jätesuunnitelmat. Erityisesti hyvää on ollut laaja sidosryhmien osallistuminen valmisteluun, suunnittelualueen laajentaminen ja pyrkimys ympäristövaikutusten hahmottamiseen (SOVA). Alueellisten jätesuunnitelmien tarvetta tulisi YTV:n mukaan tarkastella kriittisesti, koska aiempien alueellisten jätesuunnitelmien merkitys ja ohjausvaikutus on jäänyt varsin heikoksi. Alueellisten jätesuunnitelmien ohjausvaikutusta tulee lisätä tai valtakunnallista jätesuunnittelua ja lainsäädäntöä kehittää siten, että erillisiä alueellisia suunnitelmia ei tarvita. Tavoitteiden tulee olla valtakunnallisia.

Jätteen synnyn ehkäisyn tavoitteen suuntaa pidetään kommentissa oikeana, mutta määrällisen tavoitteen esittäminen on haastavaa, koska viimeisen 10 vuoden aikana kokonaisjättemäärät ovat OECD maissa kasvaneet tasaisesti. Jäteneuvonta ja materiaalitehokkuuskatselmukset ovat riittämättömiä keinoja asetetun tavoitteen saavuttamiseen. Materiaalitehokkuuden tulee olla koko yhteiskuntaa läpäisevä ja sen toteuttamiseen tulee osallistua laajasti yhteiskunnan eri sektorit. Jätteen synnyn ehkäisyä tulisikin kohdistaa voimakkaammin teollisuustuotannon ja elinkeinoelämän jätteen synny ehkäisyyn. YTV on tyytyväinen, että YTV:n tuottamaa jätteen synnyn ehkäisyateriaali on saanut suunnitelmassa tunnustusta.

Kaatopaikkasijoituksen 10 % tavoite on tiukempi kuin Valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoite ja johtaisi käytännössä jätevirtaan ELSU-alueen ulkopuolelle. Yhdyskuntajätteen sekä biohajoavan jätteen sijoittamista koskevien tiukennusten tulee olla valtakunnallisia.

Palautteessa otetaan kantaa myös polttolaitoskapasiteettitarkasteluun. Laskelmissa ei ole huomioitu, että jätevoimalaitoksissa hyödynnetään myös teollisuuden jätteitä ja lietteitä, joka lisää kapasiteettitarvetta. YTV:n mielestä suunnitelmassa esitetty varovaisuus on kuitenkin perusteltua ottaen huomioon muun muassa epätietoisuus jättemäärien kasvuennusteista. YTV:n näkemyksen mukaan jätevoimaloita tulisi rakentaa suunnittelualueelle maantieteellisesti tasaisesti jakautuen siten, että polttokapasiteettia on saatavilla lähellä alueen suurimpia jätteen synnyn keskittymiä kohtuullisen kuljetusetäisyyden sisällä siten, että voimaloiden lämpö voidaan hyödyntää tehokkaasti. Kapasiteetin kasvattamisessa tulisi olla konservatiivinen, kunnes nähdään kokonaistilanne (jätepoliittisten tavoitteiden saavuttaminen, jättemäärien kehittyminen yms.).

Polttokapasiteetin lisäämisen ohella tulisi jätteiden hyödyntämistä kehittää myös muilla tavoin kuten biopolttoaineena ja -kaasuna fossiilisten polttoaineiden korvaajana kuten esimerkiksi Ruotsissa on tehty. YTV esittää, että jätteiden käsittelyn aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ja niiden vähentäminen jätteiden energiahyötykäytöllä tulisi olla mukana tavoitteissa.

Lisäksi YTV on kommentoinut Biohajoavat jätteet sekä Tuhkat ja kuonat -painopisteitä.

2.3.2 Muut yritykset

Ekokem Oy Ab pitää tärkeänä, että alueellisen suunnitelman lähtötiedot, periaatteet ja näiden perusteella tehdyt johtopäätökset perustuvat parhaaseen mahdolliseen tietoon ja asiantuntemukseen. Jätesuunnitelmassa tulisi keskittyä tavoitteisiin ja taustatietojen kartoittamiseen, eikä ottaa kantaa tehtävien laitosinvestointien määrään tai sijoittumipaikkaan. Ekokem Oy pitää merkittävänä puutteena, että jätesuunnitelma-luonnos ei ota skenaariotarkastelussaan huomioon kaikkia alueella syntyviä jätteitä vaan keskittyy pelkästään yhdyskuntajätteisiin. Ekokem Oy:n mukaan arviot jätteen energiahyödyntämisen laitoskapasiteettitarpeesta ja sen perusteena käytetyistä jättemääristä ovat harhaanjohtavia eikä niitä tule esittää jätesuunnitelmassa luonnoksessa esitetyssä muodossa.

Yhdyskuntajätehuollon tavoitteeksi tulisi Ekokem Oy:n mukaan asettaa se, että kaatopaikoille ei suoraan sijoitettaisi lainkaan yhdyskuntajätettä ja energiaa sisältävien jätteiden kaatopaikkasijoitusta tulee rajoittaa. Kierrätyksen edistäminen tarvitsee tuekseen lisää arinapolttokapasiteettia. Vaaralliset aineet materiaalihyödyntämiseen ohjattavissa jätevirroissa on erotettava ennen hyödyntämistä. Jätesuunnitelman suunnittelutietojen esitystapaa pidetään erittäin hajanaisena ja toivotaan, että jätesuunnitelmassa esitettäisiin selkeästi taulukkomuodossa kaikki suunnittelun pohjana olevat luvut ja näihin liittyvät lähdetiedot.

Ekokem moittii sitä, ettei alueellisen jätesuunnitelman painopisteeksi valittu yhdyskuntajätteen käsittelyä huolimatta siitä, että ensimmäisessä kuulemisessa tämä

asia tuotiin voimakkaasti esille. Skenaariotarkastelussa on tarkasteltu yhdyskuntajätettä erillisenä muusta jätehuollosta, mikä ei vastaa todellisuutta. Todellisuudessa käsittelykapasiteetti muodostuu siten, että kaikkia käsittelyyn sopivia, muitakin kuin yhdyskuntajätteitä, ohjautuu näihin laitoksiin. Tämän vuoksi laitospasiteettiarviot eivät ole käyttökelpoisia suunnitelmassa esitetystä muodosta. Tältä osin Ekokem Oy pitää alueellista jättesuunnitelmaa hyvin heikkona, asetettuja tavoitteita yleisinä ja käytännön toimenpiteitä sellaisina, joilla ei päästä tavoitteisiin.

Ekokem toteaa, että toiminnanharjoittajat kantavat toteuttamiensa laitosinvestointien taloudellisen riskin, mihin jättesuunnitelman ei tule ottaa kantaa vaan antaa luotettavaa tietoa nykytilasta ja tulevaisuuden tavoitteista suunnittelun pohjaksi. Suunnitelmassa on se virhe, että laitospasiteettia on ajateltu suunniteltavan ja toteutettavan vain yhdyskuntajätteen käsittelyyn kun kompostointilaitokset, mädättämöt ja muut biologiset käsittelymenetelmät soveltuvat kotitalouksien biojätteen lisäksi esim. elintarviketeollisuuden jätteille, joka ei ole yhdyskuntajätteeksi luokiteltavaa. Mikään toteutettu tai suunniteltu arinajätevoimala ei käytä polttoaineenaan pelkästään yhdyskuntajätettä vaan myös rakentamisesta tai teollisuudesta peräisin olevaa jätettä. On harhaanjohtavaa arvioida tarvittava laitostarve pelkästään yhdyskuntajätteiden syntymäärien perusteella. Laitospasiteettitarvetta ei tule arvioida käyttämällä pelkästään yhdyskuntajätevirtoja tarpeen perustana vaan kaikkea jätettä, jolle energiahyödyntäminen on sopiva jätteenkäsittelyratkaisu.

Ekokem Oy toi esille kommentissaan syntyvien, erityisesti polttokelpoisten, jätevirtojen määriä. Ekokem Oy:n näkemys on, että materiaalikierrätystä painottava skenaario tarvitsee tuekseen enemmän arinapolttolaitospasiteettia ja vastaavasti vähemmän rinnakkaispolttokapasiteettia, mikä on otettava huomioon laitostarpeita arvioitaessa. Käsittelymätöntä yhdyskuntajätettä ei tulisi lainkaan sijoittaa kaatopaikoille ja biohajoavien jätteiden lisäksi kaikki energiahyödyntämiseen kelpaava jäte tulisi saada pois kaatopaikkasijoituksesta. Kommentissa todetaan, että jäteverolaki ei tue tavoitetta teollisuuskaatopaikkojen lukumäärän vähentämiseksi. Kommentissa käsiteltiin myös materiaalihyödyntämisen ja kierrättämisen terminologiaa.

Ekokem antoi palautetta myös Biohajoavat jätteet, Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa, Rakentamisen materiaalitehokkuus ja Tuhkat ja kuonat –painopisteistä sekä lainsäädännön ja hallintokäytännön muutostarpeista.

Lahti Energia Oy toteaa, että jäte tulee hyödyntää energiantuotannossa parhaalla mahdollisella kulloisellekin jätteelle sopivalla teknologialla. Uusia jätteen hyödyntämistapoja kannattaa kehittää voimakkaasti ja jäteasiaa kannattaa tarkastella laajasta näkökulmasta. Lahti Energia Oy katsoo, että alueelle ei tarvita enää yhtään uutta arinapolttoteknologiaan perustuvaa jätteen massapolttolaitosta lisää, vaan pikemminkin tulisi ohjata voimavaroja uusien, parempien teknologioiden kehittämiseen ja hyödyntämiseen. Todetaan, että arinatekniikkaan perustuva jätteen massapolttolaitos on hyvä ainoastaan vaihtelevalaatuisten, epäpuhtauksia sisältävän polttokelpoisen jätteen käsittelyyn. Esimerkiksi kaupan ja teollisuuden jäte, joka on jo valmiiksi liki REF1-tasoisista materiaalia, on perusteetonta ohjata jätteen massapolttolaitokseen ja lauhdesähkön tuotantoon.

Lahti Energia Oy toteaa, että tasalaatuinen jäte ja ominaisuuksiltaan tätä vastaava kierrätyspolttoaine on energiakäytön kannalta Suomen oloissa tehokkainta käsitellä leijupetiperiaatteella tai kaasuttamalla korkeahyötysuhteisissa voimalaitoskattiloissa. Todetaan myös, että sähköntuotannossa luokitellun REF1, 2 tai 3 -materiaalin osalta jätteen polton kansallisen BAT-asiakirjan tavoitearvot saavutetaan ainoastaan rinnakkaispolttona leijupetikattilassa tai kaasuttamalla. Myös kivihiilestä syntyvät hiilidioksidipäästöt tulee ottaa huomioon jätteenpolton eri vaihtoehtojen ilmastovaiikutuksia arvioitaessa. Kaikki hyödynnettävissä oleva jäte pitää käyttää laitoksissa, joissa lämpö voidaan täysimääräisesti hyödyntää.

Johtopäätöksenä palautteessa todetaan, että jätepolttokapasiteettia on jo nyt Suomessa suunnitteilla ja rakenteilla enemmän kuin jätettä on saatavilla. Jätteen massapolttolaitoksia ei ole syytä rakentaa enää yhtään lisää. Suomi on jo mm. ylittänyt EU:n vaatimukset polttamalla hävitettävän jätteen määrässä. Arvokas ja hyödynnettävissä oleva jäte pitää käyttää hyväksi parhaalla mahdollisella teknologialla eli rinnakkaispolttona joko leijupetikattilassa tai kaasuttamalla. Näitä laitoksia löytyy Etelä-Suomen alueelta riittävästi ja uusia laitoksia suunnitellaan. Massapolttolaitosten olemassaolo tekee jätehierarkian noudattamisen vaikeaksi, koska se ei kannusta jätteen synnyn ehkäisemistä eikä syntyneen jätteen kierrätystä. Toteutuessaan massapolttolaitoshankkeet hidastavat merkittävästi uuden teknologian syntyä ja vaikeuttavat käynnissä olevia jätteen hyötykäyttöön suunnattuja, valtakunnallisiakin projekteja.

Lahti Energia Oy on kommentoinut myös Biohajoavat jätteet –painopistettä.

Kotkan Energia Oy toteaa, että jätesuunnitelmassa on kerrottu kattavasti jätehuollon tämän hetkinen tila ja siitä saa hyvän käsityksen Etelä- ja Länsi- Suomessa tällä hetkellä toimivista ja suunnitteilla olevista jätteenkäsittelylaitoksista sekä kaatopaikoista. Suunnitelmista saa hyvän kuvan tämänhetkisestä jätteenkäsittelyn rakenteesta.

Jätealalla käytettävää termistöä, toimintatapoja ja vastuita on tarpeen yhtenäistää. Myös jätesuunnitelmassa tulisi käyttää yhtenäistä termistöä, mm. jätteenpolttolaitoksilla poltetaan pääasiassa syntypaikkalajiteltua yhdyskuntajätettä, jätesuunnitelmasa käytetään myös termejä syntypaikkalajiteltu sekajäte, sekajäte ja yhdyskuntajäte. Jätesuunnitelman s. 32 on mainittu Kotkan Hyötyvoima Oy:n jätteenpolttolaitos, tarkoitettaneen Kotkan Energia Oy:n Hyötyvoimalaa.

Kommentti ympäristöselostukseen s. 30. Suomessa jätteenpolttolaitosten toimintaa säädellään tiukasti jätteenpolttoasetuksessa ja ympäristöluvilla. Jätteenpoltoista syntyvät ympäristövaikutukset eivät ole suuria verrattuna muuhun teollisuuteen. Jätteenpolttolaitosten luparajat ovat niin tiukat mm. puhdistuslaitteiden, vastaanottoasemien ja tuhkan käsittelyn osalta. Jätteenpolttolaitosten hiukkaspäästöraajat ovat varsin tiukat. Kaikki pöly, joka laitoksilta puhdistuksen jälkeen pääsee, on hienojakoista hengitettävää pölyä. Terveysvaikutusten kannalta merkittävin tekijä on juuri hiukkasten koko. Tiukan tarkkailun vuoksi jätteenpolton hiukkaspäästöt eivät aiheuta suurempia terveysvaikutuksia kuin muun energiantuotannon hiukkaspäästöt. Jätteenpolttolaitos ei aiheuta viihtyvyyden heikkenemistä enempää kuin muu teollinen toiminta. Jätteenpolttolaitosten melu- ja hajuvaikutuksia tarkkaillaan jatkuvasti. Lisäksi kuljetusten ajankohdasta ja reitistä voidaan tarvittaessa säätää ympäristöluvassa.

Palautteessa on kommentoitu Tuhkat ja kuonat –painopistettä.

St1 Biofuels Oy pitää Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelman luonnosta selkeänä, havainnollisena ja helposti tulkittavana. Puutteena St1 Biofuels Oy näkee ratkaisujen toteuttamisen julkishallinnon kautta tai sen tekemillä valinnoilla. Julkishallinnon tulisi toteuttaa rooliaan ohjaamalla ja säätelemällä markkinoita siten, että säätelly tukee tavoitteisiin pääsemistä ja toteuman mittaamista eikä varsinaisia keinoja ja teknologiaratkaisuja.

St1 Biofuels Oy toteaa, että hyväksymällä jätteen massapolton kaltaiset investoinnit suunnitelmaluonnos estää kierrätystavoitteisiin pääsyn myös vuoden 2020 jälkeen sekä vaikeuttaa alan innovaatioiden käyttöönottoa ja jätehuollon kustannusten alenemista. Jätteen kohtelu raaka-aineena on kansantaloudellisesti tärkeää. St1 Biofuels Oy tarkensi jätteenkäsittely- ja hyödyntämislaitostietoja omien laitostensa osalta sekä toi esille etanolin valmistamisen biologisena käsittelymenetelmänä kompostoinnin ja biokaasutuksen rinnalla.

Palautteessa on kommentoitu myös Biohajoavat jätteet ja Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopisteitä.

2.4 Yhdistysten kannanotot

2.4.1 Luonnonsuojelujärjestöt

Suomen luonnonsuojeluliiton Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri ry toteaa, että jätesuunnitelman valmistelu perustuu laajaan lähdeaineistoon ja vuorovaikutteiseen tarkasteluun. ELSU jää tavoitteiltaan melko vaatimattomaksi, osittain jätehierarkian vastaiseksi. Jätesuunnitelma edistää helppoja ratkaisuja, kuten jätteen poltto, mikä on ristiriidassa mm. jätteen synnyn ehkäisy –tavoitteen kanssa. Jätteen synnyn ehkäisy -tavoitteeseen ei päästä esitetyin toimin, mikä johtaa ympäristön tilan heikkenemiseen ja luonnonvarojen tuhlaamisen jatkumiseen.

Kansainvälisessä jätepolitiikassa määrälliset ja mitattavat tavoitteet ovat merkittävien ja vaikuttavien tapa ehkäistä jätteiden syntyä. ELSU:ssa ei juurikaan esitetä määrällisiä tavoitteita. Jätesuunnitelmassa tulisi esittää tiukemmat määrälliset tavoitteet jätteiden synnyn ehkäisyyn ja kierrätyksen tehostamiseen sekä näitä toimia tukevat lainsäädännön ja infrastruktuurin uudistukset. Jätehuollon ohjeistuksen tulisi selkeämmin tukea ratkaisuja, jotka turvaavat hyvän ilmanlaadun ja luonnonvarojen riittävyyden pitkällä tähtäyksellä. Myös mm. Kymijoen pohjaan kertyneet dioksiineja ja furaaneja sisältävät sedimentit olisi tullut huomioida suunnitelmassa. VALTSUn tavoitteiden toteutumisen lisäksi olisi tarpeen arvioida miten vaihtoehdot vaikuttavat luonnonvarojen kulutukseen ja ilmastomuutokseen. Yhteistyöryhmän kokousten läsnäolijat olisi tullut kirjata kokousmuistioihin. Jätehuollon ohjeistuksen selkiinnyttäminen on tärkeää ja koko maata kattavan suunnittelun pikainen jalkauttaminen käytäntöön. Lisäksi todetaan, että jätehuollon kehittäminen edellyttää myös resurssien varaamista.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry:n ja Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri ry:n yhteinen kanta on, että suunnitelma ei kuitenkaan toteuta kestävä kehityksen periaatteita ja erityisesti jätteen synnyn ehkäisy-tavoitteet ovat liian vaatimattomia ja irrallaan jätteenkäsittelykapasiteetin mitoituksesta ohjatakseen luonnonvarojen säästöön. Piirin mielestä Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelmaan on otettava kunnianhimoiset tavoitteet ja voimakkaampia toimenpiteitä jätteen synnyn ehkäisyyn ja kierrätykseen.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry:n mielestä jätesuunnitelman valittuihin painopisteisiin ei ole voinut riittävästi vaikuttaa. Pohjanmaan piiri katsoo, että suunnitelmaan kerätyt jätetiedot ovat jätteen polton osalta puutteellisia, virheellisiä ja vanhentuneita. Katsotaan, että jätteenpolton lisäyssuunnitelmat aiheuttavat suunnittelualueella valtavan ylikapasiteetin.

Jätteen synnyn ehkäisyn toimia pidetään hyvin puutteellisina ja koko suunnitelmaluonnoksen tavoitteita pidetään ristiriitaisina ja painotuksia kestävä kehityksen vastaisina. Pohjanmaan piiri toteaa, että suunnitelmassa on ilman perusteluita luovuttua määrällisistä, mitattavista ehkäisy-tavoitteista tai niitä on alennettu asiantuntijaryhmissä ja taustaraporteissa esitetyistä ja vaikutusten arvioinnissa käsitellyistä. Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri haluaa jätesuunnitelmaan kunnolliset määrälliset tavoitteet jätteiden synnyn ehkäisyyn ja kierrätykseen. Piiri esittää kommentissaan painopisteitä koskevia määrällisiä tavoite-ehdotuksia.

Piiri pitää VALTSUa tiukempia tavoitteita ja kohdennetumpia toimia perusteltuina suunnittelualueella. Ympäristölupia Pohjanmaan piiri pitää tehokkaana keinona rajoittaa polttolaitosylikapasiteettia. Ympäristövaikutusten arvioinnista piiri huomauttaa, että siinä olisi tullut esittää, miten painopisteissä valitut eri vaihtoehdot

vaikuttavat jätelain ja ilmastokysymyksen kannalta tärkeimpiin tekijöihin, kuten luonnonvarojen kulutukseen ja kasvihuonekaasupäästöihin.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry on kommentoinut –kaikkia painopisteitä.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri ry huomauttaa kommentissaan, että laitos- ja muut tarpeet on syytä kartoittaa koko suunnittelualueella ennen maakuntakaavoitusta ja että jätehuollon aluevarausten esittämistä on tarpeen yhdenmukaistaa. Kaavoissa tulee ottaa huomioon myös jätteen ennaltaehkäisy ja kierrätysvaihtoehdot.

Eri jätejakeita koskeviin toimenpide-ehdotuksiin ei ole otettu valtaosaa edes taustaraporttien perusteella ilmiselvistä toimenpiteistä. Esimerkiksi jätteenpolton tuhkien osalta taustaraportissa todetaan, että arinapolton lentotuhkan haitta-ainepitoisuudet voivat olla jopa 50-kertaiset leijukerros polttoon verrattuna. Itse suunnitelmaluonnoksessa ei esitetä johtopäätöksenä tämän perusteella ilmiselvää toimenpidettä: jätteenpoltossa, jos se ylipäättään on tarpeen, valitaan arinapolton (massapolton) sijaan leijupolttoto (yleinen rinnakkaispolttomenetelmä).

Uudenmaan ympäristönsuojelupiirin mielestä lainsäädännön muutostarpeet on esitettävä jätesuunnitelmassa mm. polttoon päätyvän jätteen jäteveron osalta sekä jätteenpoltossa tuotettavan sähkön tuotantotuen poisto. Tuottajavastuumääräyksissä on asetettava tavoitteet jätteiden synnyn ehkäisylle. Lakiin ympäristövaikutusten arvioinnissa olisi tullut esittää hyödyntämis- ja käsittelylaitosten YVA:n pakolliseksi vertailuvaihtoehdoksi jätteen synnyn ehkäisyyn perustuva vaihtoehto. Piiri esittää, että lainsäädäntöön olisi tullut ehdottaa myös lukuisia muissa maissa tehokkaiksi osoittautuneita keinoja jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi. Piiri toteaa, että näistä keinoista useita tuotiin esiin myös suunnittelutyön kuluessa.

Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri kommentoi lisäksi Biohajoavat jätteet, Pilaantuneet maat, Rakentamisen materiaalitehokkuus, Tuhkat ja kuonat sekä Yhdyskunta- ja haja-asutusliitteet painopisteitä.

Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri ry toteaa, että jätesuunnitelma-luonnoksessa on kannatettavaa biohajoavan jätteen keräyksen tehostaminen. huomauttaa luonnoksesta puuttuvan kokonaan muovien kierrättäminen ja luonnoksen linjauksen olevan polttoa suosia. Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri ry korostaa, että jätesuunnitelman tavoitteena tulisi olla jätteen synnyn ehkäisy. Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri ry nostaa esiin Poriin suunnitteilla olevan jätteenpolttolaitoksen sekä rinnakkaispolttolaitoksen. Näiden laitosten todetaan olevan ylimitoitettuja maakunnan tarpeeseen. Kommentissa esitetään, että ympäristöluvat tulisi myöntää vain sellaisille jätteenpolttolaitoksille, jotka polttava ainoastaan kierrätyskelvotonta jätettä.

Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri ry kommentoi lisäksi Biohajoavat jätteet –painopistettä.

2.4.2 Muut yhdistykset/järjestöt

Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry ja Curatio Turunmaan korjausra-kentamisyhdistys ry kommentoivat *Rakentamisen materiaalitehokkuus –painopistettä.*

Ekokumppanit Oy:n mielestä jätteiden synnyn ehkäisy tavoitteet ovat liian vaatimattomia ja irrallaan jätteenkäsittelykapasiteetin mitoitukselta ohjatakseen luonnonvarojen säästöön. Jätesuunnitelmassa pitää olla kunnianhimoiset tavoitteet ja voimakkaampia toimenpiteitä jätteen synnyn ehkäisyyn ja kierrätykseen. Ekokumppanit Oy pitää määrällisiä, mitattavia tavoitteita keskeisinä jätteen synnyn ehkäisyn

edistymisen kannalta, mutta konkreettiset ja tarpeeksi kovat tavoitteet puuttuvat jätesuunnitelmaluonnoksesta. Ekokumppanit Oy pitää taloudellista ja säädösohjausta tehokkaimpina keinoina jätteiden synnyn ehkäisyn edistämiseksi. Suunnitelmasta on kuitenkin karsittu lähes kaikki muukin suunnitteluprosessin aikana esiin tullut taloudellinen ja säädösohjaus pois. Tätä Ekokumppanit Oy pitää jätteen ennaltaehkäisy tavoitteen kanssa suunnitelman pahimpana puutteena.

Ekokumppanit Oy kommentoi Biohajoavat jätteet ja Rakentamisen materiaalitehokkuus –painopisteitä.

Metsäteollisuus ry otti kommentissaan kantaa lainsäädännön muutosehdotuksiin. Metsäteollisuus ry esittää biohajoavien jätteiden tuottajavastuusta, että keräyspisteverkostoon laajuuden määrittämisessä tulee huomioida sen kokonaisvaikutukset. Metsäteollisuus ry esittää poistettavaksi tavoitetta teollisuuskaatopaikkojen vähentämiseksi ja esittää toimivimpina ratkaisuuksina kaatopaikkajätteiden vähentämiseen jätteiden ja sivutuotteiden hyödyntämismahdollisuuksien parantamista myös lainsäädännön keinoin.

Metsäteollisuus ry kannattaa uudessa jätelaissa tarkemmin määriteltäväksi jätteen haltija sekä tuottajavastuun selkeyttämistä. Jäteveroa teollisuuden omille, yksityisille kaatopaikoille ei kannateta. Ympäristölupajärjestelmää tulee kehittää ja käsittelyaikoja lyhentämällä. Tuhkien ja kuonien hyödyntämisessä on esteitä ns. MARA-asetuksen kelpoisuusvaatimusten vuoksi. Maa-ainesveron/luonnonvaraveron kehittämisestä Metsäteollisuus ry toteaa, että selvitys luonnonvarojen verotuksesta ei ole jättepoliittinen asia, eikä sitä tulisi jättää suunnitelmaan kehittämistarpeeksi. Materiaalitehokkuuden sääntely kuuluisi luontevammin kestävän kulutuksen ja tuotannon politiikan tai luonnonvarapolitiikan piiriin kuin jättepolitiikan. Lannoitevalmislainsäädäntö tulee muuttaa hyötykäyttöä tukevaan muotoon, mm. metsäteollisuuden tuhkien hyödyntämisen suhteen.

Valtakunnallisen jätesuunnitelman sisällön kehittämisestä Metsäteollisuus ry:n kanta on, että jätesuunnittelussa pitäisi ensisijaisesti keskittyä kaatopaikalle sijoitettavan jätemäärän pienentämiseen. Jätteen synnyn ehkäisyssä puututaan esimerkiksi yritysten materiaalivalintoihin ja sitä kautta kustannuksiin ja kilpailukykyyn, mikä ei voi olla jätesuunnittelun tehtävä.

Seurattavista indikaattoreista kommentissa huomautetaan, että on tärkeää, että tilastot, joihin indikaattorit perustuvat, sisältävät oikeat tiedot esimerkiksi syntyvistä jätemääristä. Tällä hetkellä jätteiksi kirjataan monet prosessin sivutuotteet ja metsätalouden kohdalla jopa metsähakkeen. Kaatopaikkajätteiden määrän kehitys olisi kokonaisjätemääriä kuvaavampi indikaattori.

Metsäteollisuus ry on antanut palautetta Biohajoavat jätteet, Tuhkat ja kuonat sekä Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopisteisiin.

Jätelaitosyhdistys ry (JLY) korostaa, että jätesuunnitelman lähtökohtana tulee olla jätedirektiivin 2008/98/EY ensimmäisen artiklan mukaisesti ympäristön ja ihmisten terveyden suojeleminen vähentämällä jätteen syntymisen ja jätehuollon haittavaikutuksia. Jätehuollon toteutuksen vaihtoehtojen priorisoinnin tulee perustua jätteen syntymisen ja jätehuollon kokonaisvaikutusten osalta elinkaariajatteluun sekä tekniseen ja taloudelliseen toteutettavuuteen.

Jätelaitosyhdistyksen palaute koskee erityisesti yhdyskuntajätteiden käsittelykapasiteettia ja biohajoavien jätteiden jätehuoltoa.

Jätelaitosyhdistys ry toteaa, että ilmasto- ja energiastrategiassa ilmastomuutoksen torjumiseksi esitetään huomattavasti VALTSUa tiukempia vaatimuksia jätehuollolle, kuten biohajoavan ja palavan jätteen kaatopaikkakielto vuoteen 2020. Tällä on merkittävästi suurempi vaikutus jätehuollon käytännön toteutukselle, kuin valtakunnallisella jätesuunnitelmalla vuoteen 2016.

Suunnitelmassa esitettyä tavoitetta jätteen synnyn ehkäisemiseksi Jätelaitosyhdistys ry pitää täysin epärealistisena. Tavoitteeseen pääsemiseksi tarvitaan esitetyn neuvonnan ja materiaalitehokkuuspalvelun lisäksi olla konkreettisia lainsäädännöllisiä pakkokeinoja jätteen syntymisen rajoittamiseen, mutta tämän ei nähdä olevan mahdollista Suomen nykyisten kauppaa koskevien sopimusten valossa. Jätelaitosyhdistys ry huomauttaa lisäksi, että esimerkiksi hallituksen talouden elvytystoimet tähtäävät pääosin kulutuskysynnän lisäämiseen. Tilastojen mukaan jätemäärän kasvu seuraa bruttokansantuotteen (BKT:n) muutoksia.

Suunnitelmassa esitetty korkeintaan 10 % osuus kaatopaikalle loppusijoitettavasta jätteestä on ristiriidassa Valtioneuvoston energia- ja ilmastostrategian kanssa, jossa palavan ja biohajoavan jätteen kaatopaikkasijoitus esitetään kiellettäväksi kokonaan. Jättesuunnitelman lähtökohtana tulisi olla erityisesti ympäristön suojeleminen ja siinä mahdollisimman tehokas ilmastovaikutusten vähentäminen. Jätelaitosyhdistys ei kannata suunnittelualueelle tiukempia hyödyntämistavoitteita.

Nykyisen jätelain mukaan kunta on velvollinen järjestämään asumisessa syntyvän ja julkisen palvelun jätteen hyödyntämisen ja käsittelyn. Kunnan on varauduttava vastuullaan olevan jätteen hyödyntämisen ja käsittelyyn täysimääräisellä laitoskapasiteetilla. Kapasiteettia tulee olla riittävyyden takaamiseksi yli keskimääräisen tarpeen myös jätemäärän vaihdellessa vuodenaikojen ja suhdanteiden mukaan. Kiinteistöillä tapahtuvaa pienkompostointia ei Jätelaitosyhdistys ry:n mukaan voida lukea läheisyysperiaatteen mukaiseksi asianmukaiseksi laitokseksi.

Jätelaitosyhdistys ry huomauttaa, että suunnitelmaluonnoksessa ei ole huomioitu jätteiden keräyksen ja kuljetuksen logistiikan parantamista siirtymällä kunnan järjestämään jätteenkuljetusjärjestelmään.

Rakennusteollisuus RT ry huomioi, että suunnittelutyössä on noussut esille useita valtakunnan tason toimenpide-ehdotuksia, jotka on kirjattu suunnitelmaan viesteinä ministeriöille ja lainsäätäjille. Näiden ehdotusten osalta vaikutusarviointia ja vaihtoehtojen kuvausta ei tehdä ELSU:n yhteydessä.

Palautetta annettiin Rakentamisen materiaalitehokkuus -painopisteeseen.

Vesi- ja viemärlaitosyhdistys (VY) on kommentoinut *Biohajoavat jätteet sekä Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet* painopisteitä.

Ympäristöyritysten Liitto ry (YYL) toteaa, että monessa painopistealueessa on pyritty miettimään hyödyntämisen lisäämistä, mutta ei ole esitetty tulevaisuuteen tähtäävää visiointia ja selkeää tahtotilaa. Harvassa painopistealueessa on perusteellisesti mietitty jätteen synnyn ehkäisyä ja luonnonvarojen kestävästä käytöstä, vaikka jätteen synnyn ehkäiseminen on kirjattu yhdeksi suunnitelman keskeisistä tavoitteista.

Kaatopaikkasijoittaminen on edullista verrattuna todelliseen hyödyntämiseen, mikä estää hyödyntämistä. Jäteveroa tulisi korottaa. Helposti hyödynnettävän jätteen jättestatukseen toivotaan helpotusta tulossa olevista end of waste -kriteereistä ja sivutuotteen määrittelystä.

Ympäristöyritysten Liitto ry kiinnittää huomiota siihen, että ELSU-prosessin lopuarviointi (ympäristövaikutusten arviointi) tehtiin työssä mukana olleiden ympäristökeskuksen henkilöstön keskuudessa, mutta ei asiantuntija- tai yhteistyöryhmien keskuudessa, jotka olisi ollut hyvä ottaa mukaan arviointiin. Arvioinnin mukaan painopistealueet eivät edustaneet keskeisimpiä jätehuollon osa-alueita, ja Ympäristöyritysten Liitto ry yhtyy tähän näkemykseen.

Ympäristöyritysten Liitto ry esittää poistettavaksi jättesuunnitelmasta kohdat ”Ympäristöpolitiikan näkökulmasta sopimuserusteisen jätteenkuljetuksen haittapuolena on liikennemäärän kasvu eri kuljetusyritysten ristiin ajon seurauksena.” ”Kuntaliiton vuonna 2008 tekemän kyselyn perusteella kunnan järjestämä jätteenkuljetus on asiak-

kaalle edullisempaa kuin sopimusperusteinen kuljetus.” perustuen liiton teettämän jätehuoltotutkimuksen tuloksiin eri jätteenkuljetusjärjestelmien kustannuksista.

Ympäristöyritysten Liitto ry on kommentoinut myös Biohajoavat jätteet, Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa, Rakentamisen materiaaalitehokkuus, Tuhkat ja kuonat sekä Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopistettä.

2.5 Asukkaiden mielipiteet

2.5.1 Asiantuntijamielipiteet

Asiantuntija 1 (Lassila&Tikanoja Oy) toteaa, että jättesuunnitelma jätehuollon nykytilaa kuvaavasta osuudesta puuttuu kokonaan ympäristöhuoltoalan yritykset. Palautteessa ehdotetaan, että näiden yritysten lukumäärä, työllistäminen, liikevaihto, merkittävimmät investoinnit, materiaaliolvyymit (kuljetetut, käsitellyt, kierrätetyt) kuvataan suunnitelmassa.

Lisäksi todetaan, että jättesuunnitelmassa mainittua Kuntaliiton selvitystä, jonka mukaan kunnan järjestämä jätteenkuljetus olisi sopimusperusteista edullisempaa, tulisi tarkastella kriittisesti ja käyttää sen ohella myös muita tietolähteitä, kuten Ympäristöyritysten Liiton vuoden 2009 tutkimusta. Palautteessa ehdotetaan, että suunnitelmassa kuvattaisiin tarkemmin tuottajavastuuperiaatteen toteutuminen mm. kierrätyksen ja hyödyntämisen osalta. Palautteessa todetaan myös suunnitelman tekstin olevan ristiriitainen rinnakkaispolton ja laitosten osalta. Yhdyskuntajätehuollon kehityssuuntien tarkastelussa tulisi ottaa lähtökohdiksi (muun ohella) jätedirektiivissä tietyille yhdyskuntajätejakeille asetettu 50 % uudelleenkäytön valmistelu- ja kierrätysvaatimus sekä vastaava rakennus- ja purkujätteen 70 % hyödyntämisvaatimus, sillä nämä vaatimukset on pakko sisällyttää par’aikaa uudistettavaan jätelakiin.

Palautteessa on kommentoitu myös jättesuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä. Toivotun kehityssuunnan osalta tavoite ”jätteen hyötykäytön lisääntymisestä ja kaatopaikalle sijoittamisen vähenemisestä” on aivan oikea, mutta sen jälkeen esitetyt keinot sen sijaan jättävät toivomisen varaa. ”Jätehuollon kunnallisia yhteistyöalueita suurennetaan” tavoitteen todetaan olevan todennäköisesti ihan hyvä keino kunnallisen jätehuollon osalta. Palautteessa nostetaan esiin, että pitäisi olla toimenpiteitä ja keinoja myös tuottajavastuujätehuollon ja yksityisten toimijoille.

”Hyödyntämislaitoksien lukumäärän lisäämisen” todetaan olevan hyvä keino, mutta sille ei ole kuitenkaan yksiselitteistä toteuttajaa. Tässäkin asiassa olisi ollut tarve kartoittaa ongelmia ja pullonkauloja ja ehdottaa niihin parannuksia. Kaiken kaikkiaan suunnitelman tulisi pureutua paremmin toimijoiden (asukkaat, kiinteistöjen käyttäjät, elinkeinoelämä, jätehuollon ja kierrätyksen toimijat, investoijat) toimintaedellytysten parantamiseen. Oikea toteamus on, että ”maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon riittävät sijoittumismahdollisuudet jätteiden hyödyntämislaitoksille”, mutta tätäkin ajatusta pitäisi kehittää pitemmälle; saamalla laitoshankkeet maankäytön suunnitelmiin voitaisiin merkittävästi nopeuttaa niiden YVA- ja ympäristölupaprosesseja, joka konkreettisesti edistäisi tavoitteen saavuttamista.

Asiantuntija 1 kommentoi myös Biohajoavat jätteet sekä Rakentamisen materiaaalitehokkuus -painopistettä.

Asiantuntija 2 (Lassila & Tikanoja Oyj) esittää, että suunnitelmissa ei ole huomioitu sitä että olemme ajautumassa tilanteeseen jossa jätteenpolton ylikapasiteetin ja biopolttoaineiden korkean hinnan takia jätteiden polton kilpailukyky on ylivoimainen materiaali-kierrätykseen verrattuna. Jätepuitedirektiivin ja VALTSUn tavoitteiden toteutuminen on epärealistista.

Asiantuntija 2 otti kantaa myös jätteen energiahyödyntämiseen ja kapasiteettiarviointiin. Hän kritisoi jätteenpolton määrien olevan kohtuuttomia, jolloin kierrätystavoitteita ei saavuteta. Suunnittelualueelle on tulossa sekajätteen polttolaitoskapasiteettia yhteensä yli 1,1 miljoonaa tonnia nykyisen 300 000 tonninn lisäksi. Tämän lisäksi on tulossa Lahti Energia Oy:n 300 000 t kaasutuslaitos. Nykyinen rinnakkaispolttokapasiteetti on 560 000 tonnia. 2015 jälkeen uusista isoista bioleijuista tulee myös aina automaattisesti rinnakkaispolttolaitoksia. Kun nämä toteutuu, niin on poltettava kaikki jätteet myös paperi, pahvi, kartonki, biojäte, metalli ja lasi ja silti poltettavaa ei riitä kaikille. Jos toimimme Valtakunnallisen jätesuunnitelman mukaan eli poltamme 30 %, niin yli 80 % jätteenpolttokapasiteetista seisoo. Koska sekajätteen poltto on päästökaupan ulkopuolella ja sen sektorin päästöjä on vähennettävä 16 % vuoteen 2020, tulee yhteiskunnalle kalliiksi lisätä koko uuden sekajätteen polton päästöt uutena päästönä vertailuvuoteen 2005 verrattuna. Koska valtiovalta aikoo Pekkarisen mukaan kiristää liikenteen biopolttoaineosuutta EU:n 10 %:sta 20 %:iin vuoteen 2020 mennessä, tulisi valtiovalan kannustaa kaasutustekniikan käyttöä.

Asiantuntija 2 kommentoi Biohajoavat jätteet –painopistettä.

Asiantuntija 3 (Lassila & Tikanoja Oyj) mukaan jätesuunnittelussa kartoitettu kierrätyspolttoaineen valmistus ja käytössä oleva rinnakkaispolttokapasiteetti antaa täysin harhaanjohtavan kuvan tämänhetkisestä todellisesta tilanteesta. Jätesuunnitelmassa esitetty yhdyskuntajäteperäisen kierrätyspolttoaineen käytön arvio, 47 000 t, on liian alhainen. Asiantuntija 3 arvioi alueen rinnakkaispolttolaitoksen kapasiteetin/käytön olevan suuruusluokkaa 450 000 tonnia/v (2009), josta rinnakkaREF-yhdyskuntajätettä rinnakkaispolttona noin 350 000 t ja puuta 50 000 t. Näin ollen suunnittelualueen jätteiden poltto tulee olemaan vuonna 2009 kokonaisuudessaan yhteensä noin 700 000 tonnia, jos jätettä vain taloudellisen taantuman vuoksi riittää.

Asiantuntija 3 toteaa, että Lassila & Tikanoja on yksistään tuottanut vuonna 2007 Turun, Keravan, ja Valkeakosken laitoksilla kaupan, palvelutoiminnan ja pienteollisuuden yhdyskuntajätteen kaltaiseksi laskettavasta jätteestä REF:ä noin 70 000 t ja vuonna 2008 noin 83 000 t. Palautteessa on myös lueteltu suunnittelualueen kierrätyspolttoaineen käyttäjät ja kapasiteetit (yht. 480 00 t). Tämän lisäksi asiantuntija 3 huomauttaa, että REF:ä on poltettu Finnsementin Paraisten ja Lappeenrannan toimipaikoissa, joiden vuoden 2009 REF:n käyttö on ollut n. 20 000 t, mutta vuoden 2010 kaavailtu käyttö on jo 40 000 t. Arvion mukaan suunnittelualueella poltetaan kierrätyspolttoaineen lisäksi noin 50 000 - 100 000 t yhdyskuntajätteeksi laskettavaa pakkauspuuta (esim. kuormalavoja ja kulmatukia).

Kierrätyspolttoaineen tuotantokapasiteetti tulee ELSU-alueella kasvamaan vuonna 2010 mm. Lassila & Tikanojan investointien ansiosta nykyisestä noin 300 000 tonnista (14 eri toimijan laitosta) 50 000 tonnilla. Tämän lisäksi alueella on voimassa olevia uusia ympäristölupia kotitalous- ja yhdyskuntajätteiden kierrätyspolttoainetuotantoon 280 000 t/a.

Asiantuntija 3 toteaa, että kierrätyspolttoaine-/rinnakkaispolttokonsepti yhdessä tarjoavat tehokkaan ja syntypaikkalajittelun kannalta erinomaisen lähestymistavan EU:n ja Suomen valtakunnallisen jätepolitiikan toteuttamiseen. Suunnittelualueella on mahdollista vähentää yhdyskuntajätteen kaatopaikkasijoitus selvästi alle 10 % muodostuvan jätteen määrästä.

Kansallisen sektorin (maatalous, asuminen, liikenne ja jätteet) kasvihuonekaasujen vähennystarve on 16 % vuoteen 2020 mennessä. Yhdyskuntajätteen massapolton päästöt lisäävät tätä sektoria. Rinnakkaispoltto taas vähentää päästöjä tässä sektorissa korvaamalla fossiilisia polttoaineita. Massapolttokapasiteetin lisääminen Suomessa ei ole tarpeen ja huomioitavaa on, että jokainen uusi jätteenpolttolaitos lisää Suomen kansallista kasvihuonekaasujen vähennystarvetta. Massapoltoissa menetetään lisäksi sähköntuotantoa ja jätteen bioetu päästökauppasektorilla.

Asiantuntija 3 kommentoi Biohajoavat jätteet –painopistettä.

Asiantuntija 4 (Lassila & Tikanoja Oyj) on kommentoinut *Pilaantuneet maat sekä Tuhkat ja kuonat –painopisteitä*.

Asiantuntija 5 (Tampereen teknillinen yliopisto) esittää, että jätesuunnitelman suunnitteluprosessia ja siitä saatuja kokemuksia tulisi tarkastella. Näkökulmana tarkastelussa tulisi olla se, ovatko suunnittelualueen määrittämiseen käytetyt kriteerit ja perusteet olleet onnistuneita materiaalivirtojen strategisen ja yhteiskunnallisen hallinnan näkökulmassa.

Asiantuntija 5 pohtii palautteessaan myös yleisesti suunnitteluprosessien sekä osallistumisen ja kuulemisen suhdetta. Todetaan, että ongelmana on kuulemisen suhde aitoon asiantuntijuuteen. Tiedetaustainen asiantuntijuus näyttää korvautuvan yhä enemmän erilaisilla intressitaustaisilla asiantuntijuuksilla. Jätesuunnitelman suunnitteluprosessia olisi mahdollista käyttää selvittäessä sitä, mikä on varsinaista asiantuntijuutta ja mihin se kulloinkin rajautuu ja perustuu. Analysointia voitaisiin käyttää yhteiskunnallisten ohjausprosessien kehittämiseen. Toisena mahdollisena tutkimuskohteena esitetään tämän jätesuunnitelman ja 1970-luvulla toteutetun vesiensuojelusuunnitelmien laadinnan analyttistä vertaamista. Vertaaminen voisi tuottaa tietoa mm. viranomaisasiantuntijuuden roolista ja erilaisten intressitahojen kytkeytymisestä valmisteluun sekä mahdollisesta viranomaisosaaminen lisääntymisestä laadintaprosessin aikana.

Esiin nostetaan myös kuulemis- ja suunnitteluprosesseihin liittyviä riskejä. Todetaan, että jos kuuleminen muodostuu painotetusti tai lähes yksinomaan yhteiskunnallisten ja yhteisöllisten päätösten sisältöjen oikeutusta ja ”oikeellisuutta” laillistavaksi prosessiksi, niin siihen liittyy demokratiariski. Riski muodostuu siitä, että päätöksentekijöitä ei välttämättä edellytetä perustelemaan sitä, miksi he mahdollisesti päättävät toisin kuin mitä kuulemisessa on tullut esille. Toisaalta riskinä on myös se, että kuulemisprosessi tietoisesti tai tahattomasti toteutetaan siten, että se itsessään ohjaa johonkin lopputulokseen. Tämän riskin mahdollisuus korostuu kun suunnitelman valmistelu perustuu erilaisille teemaosioille muodostetuille työryhmille ja kun viranomaisasiantuntijuus on voittopuolisesti kuultujen asioiden kirjaamista ja pääasiassa vain niihin perustuvaa päättelyä ja valintaa. Jätesuunnitelmaluonnokseen esitetään liittyvän jälkimmäisen riskityypin piirteitä.

Palautteessa todetaan, että jätesuunnitelman kokonaisuus tuli esille käytännössä ensimmäisen kerran vasta toisessa kuulemisessa. Suunnitelmaluonnokseen ja sen taustaraportteihin perehtyminen vaatii paljon aikaa ja erityistä kiinnostusta katsoa asiaa kokonaisuutena, mistä johtuen kuulemisella saadut tulokset edustanevat samaa fragmentoitumis- ja intressitaustapohjaa kuin itse valmisteluprosessi. Lisäksi todetaan, että suunnittelussa hyvä kokonaisuus ei automaattisesti ole osiensa summa.

Palautteessa esitetään, että jätesuunnitelmaluonnos tulisi tarkistaa tavoitteiden ja toimenpiteiden (erityisesti 2.4, 5.1.3 ja 3.4.3) osalta ja muotoilla siten, ettei eri toimijoille synny virheellistä käsitystä siitä, että jostain asiasta olisi jo syntynyt tietty vahva yksimielinen näkemys tämän suunnitelman muodossa. Tavoitteesta 2.4 (Polttolaitoskapasiteetti suhteutetaan jätemäärään, joka jää jäljelle kierrätyksen tehostamisen ja jätteen synnyn ehkäisyn jälkeen) todetaan, että siihen suoraan tai YVA-mutkan kauttakään tukeutuen ei jätevoimalalupaa voi evätä.

Todetaan myös, että jätesuunnitelmalla ei voida lainkaan tai ainakaan merkittävästi vaikuttaa lupapäätöksiin tai niihin mahdollisesti liittyvien valitusten ratkaisusisältöihin. Asiantuntija 5 korostaa sen sijaan hankkeiden konteksti- ja elinkaaritarkastelujen välttämättömyyttä ja suurta merkitystä. Lisäksi Asiantuntija 5 toteaa, että jätesuunnitelmassa tulee tuoda mahdollisimman hyvin esille erityisesti suunnitelman suhde eri lainsäädäntöihin. Jätesuunnitelmaluonnoksessa tulkitaan lainsäädännön läheisyysperiaatetta lähes irrallaan sen ja omavaraisuusperiaatteenkin poliittisesta syntyhistoriasta ja kontekstista.

Asiantuntija 5 mielestä jätelajien energiana hyödyntämisen osalta kysymys polttolaitosten kapasiteetista ylikorostuu ja lainsäädäntötaustaa tulkitaan virheellisesti. Energiana hyödyntäminen ja materiaalina hyödyntäminen eivät ole kilpailevia vaihtoehtoja vaan niillä on hierarkkinen suhde. Yhteiskunnan kannalta tärkeintä on, että materiaalina hyödyntämättä jäävälle jätteille on tarjolla joustavasti ja riittävästi sitä energiana hyödyntämään kykenevää laitospasiteettia. Jätehuollon ja kierrätyksen yhteiskunnallista ohjausta ei ole perusteltua kohdentaa jätteenpolton kokonaiskapasiteetin enimmäismäärälle. Ohjaus tulee perustua siihen, että maamme energiantuotantorakenteessa on riittävästi jätevoimaloita, joiden rakentaminen on harkittu energiakysynnän ja huonompilaatuisten jättepohjaisten polttoaineiden käyttömahdollisuuden pohjalta. Esimerkkinä Asiantuntija 5 esittää, että Tampereen seudulle on kaikki edellytykset ja syyt toteuttaa yksi jätevoimala. Jätevoimalat edustavat myös merkittävää infrastruktuuritekijää poikkeusolojen huoltovarmuuden lisäämisessä.

Asiantuntija 5 huomauttaa, että ympäristöluvista ja YVA-asiakirjoista suunnitelmaluonnokseen poimitut jätteenpolton kapasiteettiluvut edustavat lähinnä vain asianomistajien varautumista siihen, että ympäristölupa ei ainakaan tältä osin tulisi rajoittamaan heidän toimintaansa. Suunnitelmassa voisi tuoda selkeämmin esiin sen, että kapasiteetit sisältävät yhdyskuntaperäisten jätteiden lisäksi teollisuusjätteiden ja mahdollisesti muiden polttoaineiden käyttöä.

Asiantuntija 5 toteaa, että jättesuunnitelma ei tuo lisätietoa tai selvennystä jätetatuksella olevien materiaaliveirtojen kulusta, suuruudesta tai siitä keiden toimesta ne syntyvät ja liikkuvat. Palautteessa huomautetaan, että on vaikea tietää sitä, mitkä luvut edustavat ”poliittista tilastohyödyntämistä” ja kuinka paljon todella on tullut hyödynnetyksi.

Lisäksi Asiantuntija 5 kommentoi Biohajoavat jätteet ja Tuhkat ja kuonat -painopisteiden yksittäisiä toimenpiteitä sekä Rakentamisen materiaaalitehokkuus ja Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet -painopisteitä.

Asiantuntija 6 (VTT) toteaa, että aineisto on monipuolinen, mutta vaatii lukijalta tarkkuutta jätetermistön suhteen. Asiantuntija 6 esitti myös tarkennuksen jättesuunnitelman kuvaa 9 (Jätteiden muodostuminen Suomessa toimialoittain v. 2007).

2.5.2 Muut asukkaiden mielipiteet

Henkilö 1 esittää, että jättesuunnitelmassa mainittujen jätteiden syntyyn ja käsittelyyn liittyvien ympäristövaikutusten ja kustannusvaikutusten suhdetta tulisi vertailla. Elinkaarilaskelmissa jätteen ehkäisy vähentää jätteiden määrää ja siten kustannuksia. Lisäksi ympäristövaikutuksia tulee painottaa enemmän sekä asumisen terveellisyyttä, parhaiten kierrätettävien rakennus- ym. materiaalien käyttöä edistää ja pakkausvero asettaa moninkertaisen pakkaamisen ehkäisemiseksi. Henkilö 1 esittää myös, että polttolaitoksien toteutumisen ennakointi tulee poistaa suunnitelmasta. Päinvastoin, on ennakoitava jätteen synnyn ehkäisyn ja kierrätyksen tehostuminen vaikutus jätteen määriä vähentävinä. Jätteen synnyn ehkäisyyn tulee aktiivisesti pyrkiä ja suunnitella sekä yrittää välttää turhiksi rakennettavien kalliiden polttolaitosten rakentamista.

Henkilö 1 kommentoi myös Biohajoavat jätteet, Pilaantuneet maat, Rakentamisen materiaaalitehokkuus, Tuhkat ja kuonat sekä Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet -painopisteitä.

Henkilö 2 toteaa, että viranomaistahojen pitää varmistaa ympäristösuojelulain velvoitteiden mukaisesti alueiden sopivuus/sopimattomuus jätevoimalan rakentamispaikaksi. Lisäksi henkilö 2 esittää, että ongelmajätteiden poltolle ei tule myöntää lupaa tavallisessa jätevoimalassa, koska polttolämpötila on liian alhainen. Ongelmajäte tulee erottaa sekajätteen joukosta ja käsitellä asianmukaisesti.

Henkilö 2 kommentoi myös Biohajoavat jätteet -painopistettä.

Henkilö 3 pitää jätemaksuja liian kalliina ja väärin kohdennettuina niihin asukkaisiin, jotka tuottavan vähän jätettä tai kompostoivat itse. Jättemaksujen tulisi olla porrastettuja ja perustua tuotetun jätteen määrään ja painoon.

Henkilö 3 kommentoi Biohajoavat jätteet –painopistettä.

Henkilö 4 ottaa kantaa tuottajavastuun kehittämiseen ja ehdottaa lisättäväksi tuottajavastuun piiriin pienloistelamput eli ns. energiansäästölamput.

Henkilö 4 kommentoi Biohajoavat jätteet –painopistettä.

Henkilö 5 esittää, että alueellisen jätesuunnitelman laadinta tarvitsee laajemmat, EU:n kattavat tausta- ja tilastotiedot eri maiden hyvistä käytännöistä. Henkilö 5 pitää laitospasiteettitarkastelua hyvänä aineistona. Läheisyysperiaatetta tulee kehittää ja laitosten tällä hetkellä polttamista jätevirroista tulisi olla tarkemmat tiedot yhdyskunta- ja teollisuusjätteen osalta. Polttolaitosten lisäyksenä korkeintaan yksi polttolaitos ja alueellisia kompostointi- ja biokaasulaitoksia tulisi edistää. Jätteenpolto palautteessa ehdotettiin verotusta. Nykyisin jätteiden materiaalihyödyntäminen on kuluttajille hankalaa keräyspisteiden sijoittelun ja tiedonpuutteen vuoksi.

Henkilö 6 on kommentoinut *Biohajoavat jätteet, Rakentamisen materiaalitehokkuus sekä Tuhkat ja kuonat –painopisteitä.*

Henkilö 7 on kommentoinut *Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet –painopistettä.*

Henkilö 8 on kommentoinut *Biohajoavat jätteet ja Rakentamisen materiaalitehokkuus –painopisteitä.*

Henkilö 9 on kommentoinut *Biohajoavat jätteet –painopistettä.*

2.6 Yhteistyöryhmien kommentit

Hämeen yhteistyöryhmän 6.11.2009 pidetyssä kokouksessa keskusteltiin suunnitelman merkityksestä ja roolista päätöksenteossa. Todettiin, ettei jätesuunnitelma ole lainsäädännöllisesti sitova vaan ohjeistava. Se tulisi kuitenkin ottaa huomioon ympäristölupamenettelyissä. Todettiin, että suunnitelma ei saa lukita jätehuoltoa vanhaan kehitykseen eikä suunnitelmaan saa takertua liian tiukasti. On nähtävä muutostarpeet ja kehittyvä tekniikka eikä luoda rajoituksia kehitykselle. Tulee nähtäväksi ovatko painopisteet valittu oikein ja kuinka tärkeäksi niiden rooli jätehuollossa kehkeytyy. Myös nykytila nähtiin tärkeänä ja se tulisikin tuoda esille näkyvämmiin.

Jätteen määrän vähentäminen vaatii rahoitusta ja muutoksia lainsäädännössä. Tätä ei ole huomioitu jätesuunnitelman lainsäädäntöehdotuksissa. Esimerkiksi palvelukeskuksia ei synny ilman rahoitusta ja lainsäädäntöä. Suunnittelualueella on kehitteillä ja toiminnassa useita kierrätyspolttoaineen keskuksia, joita olisi voitu esitellä esimerkinomaisesti suunnitelman nykytilakuvauksen yhteydessä. Jätteiden lajittelu on mainittu tekstissä, mutta olisi voinut olla myös oma painopisteensä, tätä oli suunnitteluvaiheessa mietitty. Todettiin, että suunnitelmassa ei ole otettu esille ilmastostrategiaa.

Kokouksessa keskusteltiin myös jokaisesta painopisteestä.

Kaakkois-Suomen yhteistyöryhmän kokouksessa 30.10.2009 palautetta annettiin kaikkiin jätesuunnitelman painopisteisiin.

Lounais-Suomen yhteistyöryhmän 15.10.2009 pidetyssä kokouksessa nostettiin esiin jätesuunnitelmassa esitettyyn jätehuollon yhteistyöalueiden laajentamistavoitteeseen liittyen, että jätesuunnitelman laatimisen yhteydessä ei ole tarkasteltu sitä, onko eri jätehuoltolaitosten alueilla tehty päällekkäisiä investointeja. Jätehuollon aluevarauksiin liittyen todettiin, että siirtyminen seutukaavoituksesta maakunta-kaavoitukseen on vasta alkuvaiheessaan. Tämä voi olla syynä yleisestikin eroihin maakuntakaavojen tarkkuustasoissa. Ympäristöministeriöltä tuleviin ohjeisiin voisi liittää myös jätehuollon aluevarauksia koskevaa ohjeistusta. Jätesuunnitelmasta tiedoittamisen yhteydessä todettiin olevan syytä korostaa syitä, miksi lainsäädännön muutostarve-ehdotukset on toimitettu eteenpäin jo ennen kuulemistakin. Keskustelussa nostettiin esiin, että suunnitelman osa laitospaasiteettitarpeesta ja suunnitteilla olevista laitoksista tuntuu ristiriitaiselta siitä näkökulmasta, että ympäristökeskukset myöntävät laitoksille myös lupia. Todettiin, että suunnitelman sanamuotoja on tarkennettava näiltä osin.

Lisäksi Lounais-Suomen yhteistyöryhmä kommentoi Biohajoavat jätteet, Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa, Pilaantuneet maat, Rakentamisen materiaalitehokkuus sekä Yhdyskunta- ja haja-asutusliitteet -painopisteitä.

Länsi-Suomen yhteistyöryhmä antoi kokouksessaan 30.10.2009 palautetta kaikkiin jätesuunnitelman painopisteisiin.

Pirkanmaan yhteistyöryhmä totesi 28.10.2009 kokouksessaan, että kuntien käytettävissä olevat resurssit sekä vastuunjako ovat toimenpiteiden toteuttamisessa ratkaisevassa roolissa. Kokouksessa todettiin myös, että luonnonvaraveron käyttöönotto ei kuulu luonteensa johdosta jätelain uudistamistyöhön.

Polttolaitostarkastelun esittämistä suunnitelmassa pidettiin hyvänä. Suunnitelman toteuttamiseksi tarvitaan jatkossa resursseja valtion alueellisille viranomaisille. Keskeistä on toimenpiteiden kirjaaminen maakunnallisiin ohjelmiin ja maankäytön ja vesihuollon suunnitelmiin toimenpiteiden toteuttamiseksi.

Palautetta annettiin myös Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa, Rakentamisen materiaalitehokkuus, Tuhkat ja kuonat sekä Yhdyskunta- ja haja-asutusliitteet –painopisteisiin.

Uudenmaan yhteistyöryhmän kokouksessa 20.10.2009 kritisoiin jätesuunnitelman kapasiteettitarkastelua ja vaadittiin sen päivittämistä. Mm. rinnakkaispolttokapasiteetti tulisi ottaa mukaan. Kaikki luvitettu käsittelykapasiteetti tulisi olla mukana tarkastelussa, sillä esim. myös osa massapolttosta kohdistuu lajiteltuihin jätejakeisiin. Ryhmässä huomautettiin, ettei suunnitelman hyvä taustatyö tule itse jätesuunnitelmassa esiin. Ympäristökeskuksilla on paljon keinoja (mm. tulevaisuudessa laaja yhteistyö ELY-virastoissa). Kunnianhimoisia tavoitteita ei kuitenkaan esitetty. Ei osoitettu, mihin nykyiset tavoitteet riittävät ja mitä uusilla (lakiehdotuksilla) olisi ollut mahdollista saada aikaan.

Palautetta annettiin Biohajoavat jätteet, Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa, Rakentamisen materiaalitehokkuus, Tuhkat ja kuonat sekä Yhdyskunta- ja haja-asutusliitteet –painopisteisiin.

2.7 Yleispalautteen huomioonottaminen

Toisessa kuulemisessa tulleet mielipiteet ja kannanotot jätesuunnitelmaluonnoksesta on otettu huomioon mahdollisuuksien mukaan jätesuunnitelmassa. Suurimmassa osassa lausunnoista ja mielipiteistä suunnitelmaluonnosta pidettiin hyvänä aineistona jätehuollon suunnittelun ja päätöksenteon pohjaksi eikä muutosehdotuksia esitetty. Osittain esitetyt kannanotot olivat ristiriitaisia keskenään ja tällöin palautteissa

esitettyjen korjausehdotusten huomioiminen jätesuunnitelmassa ei kaikilta osin ollut mahdollista.

Eniten palautetta sekä myönteistä että kielteistä tuli laitospasiteettitarkastelusta. Palautteiden perusteella laitospasiteettitarkastelua tarkennettiin, päivitettiin ja esitystapaa selkeytettiin. Myös laitospasiteettitarkastelun lähtökohdat pyrittiin tuomaan selkeämmin esiin. Myös laitoslueelloja tarkennettiin ja jätteenpolttolaitoslueelloihin otettiin mukaan kaikki vuoden 2006 jälkeen YVA:tut tai luvan saaneet laitokset. Myös yksittäisiä laitoksia koskevia tietoja päivitettiin. Myös laitosten esityksiä kartoilla paranneltiin ja päivitettiin erityisesti jätteenpolttolaitosten osalta.

Yleispalautteessa tuli myös esille joitakin puutteita mm. esityksessä kaavoitus-tilanteesta sekä ristiriitaisuuksia erilaisten nimikkeiden käytössä (mm. kierrätys/aineena hyödyntäminen sekä maakuntien nimien esittäminen). Virheet korjattiin ja nimikkeitä pyrittiin yhtenäistämään jätesuunnitelmassa.

Vastuukysymykset nostettiin esille useassa palautteessa, erityisesti kuntien resursseja suunnitelman toteuttamiseen pidettiin rajallisina. Kommenttien perusteella tarkistettiin vastuutahoja ja toimenpiteiden aikataulutusta.

Jättemääriä on päivitetty yhdyskuntajätehuollon (kuva 10-12, 14), massa- ja pape-riteollisuuden (kuva 17) sekä rakentamisen osalta (kuva 9).

Jätesuunnitelman toivottu kehityssuunta muutettiin jätesuunnitelman tavoitetila-kappaleeksi, johon koottiin jätesuunnitelman tärkeimmät tavoitteet myös painopisteiden osalta.

Ympäristöselostukseen ei tehty enää suuria muutoksia, mutta siihen liitettiin painopistekohtaiset vaikutustenarviointitaulukot, jolloin ympäristövaikutuksia painopisteissä on helpompi tarkastella nopeasti taulukon avulla.

3 II kuulemisen aikana saatu painopistekohtainen palaute ja sen huomioonottaminen

3.1 Rakentamisen materiaalihokkuus

Palautetta rakentamisen materiaalihokkuus-painopisteestä antoi yhteensä 55 tahoa. Lisäksi palautetta saatiin painopisteen asiantuntijaryhmän kokouksessa 16.11.2009 sekä alueellisilta yhteistyöryhmiltä.

Palautteenantaja	Lukumäärä
Kunnat	33
Muut viranomaiset	6
Yritykset	3
Yhdistykset	7
Asukkaat	5, joista 2 asiantuntijaryhmän jäseniä ja 3 muita asukkaita
Tutkimuslaitokset	1
Yhteistyöryhmät	6

3.1.1 Palautteet lyhennettynä

YLEISPALAUTE PAINOPISTEESEEN

Palautteissa nousi esille mm. rakennusjätteen hyötykäytössä huomioitavat riskit ympäristön- ja terveydensuojelun ja asumisterveyden osalta. Tähän otti kantaa **Etelä-Suomen lääninhallitus, Ekokem Oy ja asiantuntija 5 (Tampereen teknillinen yliopisto)** sekä rakentamisen materiaalihokkuus -**painopisteen asiantuntijaryhmä**. Tietoa eri vuosikymmenten rakennusmateriaaleista on hankittava lisää ja tietoa on myös entistä tehokkaammin jaettava ja tiedotusta ylläpidettävä jatkuvasti. Esimerkkejä rakennusmateriaalien vaarallisista aineista ovat mm. PCB, asbesti eristeissä ja lattialaatoissa, raskasmetallit maaleissa ja muissa pinnoitteissa, kromi-kupari-arseeni-kyllästetty puu ulkorakenteissa ja ikkunanpuutteissa sekä freonit rakennuslevyissä ja kaukolämpöputkissa.

Ilmajoen kunta totesi, että arvioidut talonrakentamisen toimenpiteet edistävät jätteen synnyn ehkäisyä ja jätteen hyötykäyttöä rakennustoiminnassa. Rakentamisessa syntyviä jätteitä voidaan esitetyillä toimenpiteillä vähentää, mutta toimenpiteiden toteuttaminen on haastavaa.

Vöyri-Maksamaan kunta korosti rakentajien tietämystä jätteen käsittelystä itse rakennuspaikalla ja tähän tarvitaan tiedotusta ja opastusta ruohonjuuritasolla, jotta asetettuihin tavoitteisiin voidaan päästä.

Länsi-Suomen yhteistyöryhmän 30.10.2009 kokouksen mukaan kuntien kaavoitus- ja rakennusosastoille tulisi antaa koulutusta mm. kustannustehokkuuden saavuttamiseksi. Todettiin myös, että rakennusjätteiden osalta tulisi tietää mihin jäte menee.

Pietarsaaren kunnan mielestä jätemäärien pienentäminen ja ylijäämämaiden, tuhkien ja rakennusmateriaalien kierrätyksen kasvattaminen edellyttää toimenpiteitä myös

paikallisella tasolla. Resursseja tarvitaan erityisesti kuntien teknisellä ja ympäristötoimella, mikä pitää huomioida.

Lapuan kaupunki toi esille, että rakentamisen materiaalitehokkuuden tavoitteen saavuttamiseksi esitetyillä toimenpiteillä ei pidä luoda järjestelmiä, joiden kuormittavuus järjestelmän tuottamaan tietoon nähden on suhteettoman kallis kunnille.

Valkeakosken kaupunki korostaa palautteessaan rakennusalan toimijoiden roolia jätteen synnyn ehkäisyssä sekä materiaalien uudelleenkäytön ja kierrätyksen edistämisessä. Rakennushankkeiden ennakkosuunnittelulla voidaan merkittävästi vaikuttaa jättemateriaalien muodostumisen ehkäisyyn sekä jätteiden hyödyntämismahdollisuuksiin. Palautteessa kannatettiin myös taloudellisia kannustimia sekä kilpailuttamis- että hankintamenettelyissä ja maa-ainespankkitoiminnan kehittämistä.

Ekokumppanit Oy pitää hyvänä, että painopiste sisältää rakentamisen kentän laajasti.

Ympäristöyritysten Liitto ry (YYL) pitää rakentamisen painopistealuetta erittäin tärkeänä. Jätteen synnyn ehkäisy on avainasemassa yhdessä neitseellisten luonnonvarojen käytön rajoittamisen ja korvaamisen kierrätysmateriaaleilla kanssa. Rakennusjätteen hyödyntämisaste voisi olla paljon korkeampi kuin vuoden 2006 57 %. Rakennusten purkuosien käytön tehostaminen uudelleenkäyttö- ja kierrätystoiminnan avulla on kannatettava asia. Maamassojen hyötykäytön edistäminen on tärkeää, koska suurin osa rakennustoiminnasta syntyvästä jätteestä on erilaisia maamassoja. Avainasemassa viranomaisohjauksen kehittäminen, mm. lajitteluvälvoitteen lisääminen tai rakennusluvan käyttö maa-aineksen ohjaamisessa hyötykäyttöön. Myös taloudellisia kannustimia on mahdollista kehittää. Yhtenä esimerkkinä taloudellisesta ohjauskeinosta voisi olla esimerkiksi maankaatopaikan läjitysmaksujen nostaminen. Vapaaehtoisia materiaalitehokkuussopimuksia ja taloudellisia ohjauskeinoja neitseellisten luonnonvarojen kestävästä käytön edistämiseksi kannatettiin. Maa-ainespankkeja kannatetaan, mutta maa-ainesten laadun hallinta on suuri haaste. Myös verohelpotukset kierrätysmateriaaleista valmistetuille tuotteille tai materiaali-tehokkuusvaatimukset tuotesuunnitteluun mainittiin palautteessa.

Asiantuntija 1 (Lassila & Tikanoja Oyj) huomautti, että ”Rakentamisen materiaali-tehokkuus” -osioon tulisi sisällyttää jätedirektiivin 70 % hyödyntämisvaatimus.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry ja Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri ry kritisoivat sitä, että suunnitteluprosessin aikana esiin tullut taloudellinen ja säädösohjaus on jätetty lähes kokonaan pois suunnitelmasta ilman perusteluita. Alueen, johon suuri osa väestöstä ja esimerkiksi uudisrakentamisesta keskittyy, tulee aktiivisesti nostaa esiin ja viedä kansalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon omaan toimintaympäristönsä vaikuttavia asioita. Taloudellinen ja säädösohjaus olivat keskeisiä toimenpiteitä, jotka asiantuntijatyöryhmissä tulivat esille. Palautteessa nostettiin esille, että uudisrakentamisen osalta rakentamisen materiaalitehokkuuden asiantuntijaryhmän esittämä 50 % vähennystavoite on puolitettu jätesuunnitelma-luonnoksessa 25 %:iin ilman perusteluita. Esitetyt ohjauskeinot eivät mitenkään riitä toteuttamaan edes suunnitelmaan vesitettyä uudisrakentamisen 25 % materiaalitehokkuustavoitetta, korjausrakentamisen 25 % tavoitetta ja maarakentamisen 10 % tavoitetta. Vaikka taloudelliset ohjauskeinot ja määräykset todetaan suunnitelmassa tehokkaimmiksi ohjauskeinoiksi, ne jätetään itse suunnitelman toimenpiteiden ulkopuolelle. Tätä pidetään virheellisenä ratkaisuna.

Henkilö 8 palautteessa ehdotettiin maarakennuksen, uudisrakentamisen ja korjausrakentamisen jätemäärien vähentämisen tavoitteita sidottavaksi rakentamismääriä kohden (tonnia maanrakennuksessa ja m³ tai m² uudis- ja korjausrakentamisessa).

Pirkanmaan yhteistyöryhmä (kokous 28.10.2009) totesi kuulemisen jälkeisessä kokouksessaan, että kuntien käytettävissä olevat resurssit sekä vastuunjako ovat toimenpiteiden toteuttamisessa ratkaisevassa roolissa. Toimenpiteissä nähtiin ristiriitaa vastuiden sekä oikeuksien suhteen rakennusjätteen osalta.

Tiehallinto toteaa, että painopisteen lähtökohtana on edistää materiaalitehokkuutta ja ehkäistä jätteen syntymistä rakentamisessa sekä edistää syntyneen rakennusjätteen ja maa-ainesten hyödyntämistä. Maarakentamisen jätemäärille asetetaan suunnitelmaluonnoksessa 10 % vähentämistavoite vuoteen 2020 mennessä verrattuna vuoden 2007 jätemääriin. Tiehallinto tähdentää, että vaikka tienpitäjälle ei olekaan esitetty vastuuta tämän painopisteen toimissa, tienrakennustoiminnassa käytetään merkittäviä määriä maa-aineksia. Tiehallinnon ympäristöohjelman tavoitteena on ehkäistä ylijäämämaiden ja jätteiden syntyä. Keinoina ovat mm. ohjeistuksen luominen jätteiden ja sivutuotteiden hyödyntämiselle, tiepiirikohtaisten luonnonvarojen ja sivutuotteiden käyttösuunnitelmien laatiminen, sekä luonnon kiviainesten käyttöä vähentävien menetelmien käyttäminen.

Kaakkois-Suomen yhteistyöryhmä (kokous 30.10.2009) toi esille, että määrällistä tavoitetta asetettaessa on tärkeää tuoda esille se tarkastelukulma, mistä jätteen synnyn ehkäisytaavoitetta arvioidaan. Uudisrakentamisen osalta talotehtailla tehtävä esivalmistusaste lisääntyy kaiken aikaa, joka vähentää rakennuspaikalla syntyvän jätteen määrää. Jos arviointi tehdään vain rakentamispaikalla syntyvästä jätteestä, niin 50 % vähennystavoite on epärealistinen. Vähennystavoitteiden tulee olla realistisia, sellaisia joihin on mahdollista päästä. 25 % vähentämistavoite voi olla saavutettavissa rakentamispaikallakin. Todettiin vielä, että talotehtaan jäte kirjataan tilastoihin teollisuusjätteenä. Rakennusten korjaukset tehdään usein terveellisyysperusteella, jolloin rakenteissa olevaa ongelmaa ei pitäisi siirtää kierrätettävien rakenteiden mukana toisaalle.

Mäntsälän ja Tuusulan kunnat toteavat, että rakentamisen materiaalitehokkuuden lisäämiseksi esitetyt toimenpiteet ovat hyväksyttäviä ja suurelta osin jo käytössä. Rakennusten, rakennelmien ja teiden purussa syntyvien jätteiden päätyminen edelleen maastoon ja erilaisiin täyttöihin on epäkohta, johon on syytä kiinnittää huomiota jättesuunnitelmassa asettamalla tavoitteeksi että kaikki purkujätteet päätyvät asianmukaiseen käsittelyyn.

Nummi-Pusulan kunta pitää tavoitteita kunnianhimoisina ja korostaa, että tavoitteisiin pyrkiminen ei saa nostaa edelleen jo hyvin kalliita rakentamiskustannuksia. Kustannussäästöä tuovia ratkaisuja voisivat olla kierrätysmahdollisuuksien kehittäminen korjausrakentamisessa, rakentamiseen liittyvää massojen vaihtoa tulisi pohtia jo kaavoitusvaiheessa ja selvittää ylijäämämaiden hyödyntämismahdollisuudet viheralueilla tai varastointi käytettäväksi muissa kohteissa. Pilaantuneiden maamassojen käsittelyä varten tulisi kehittää nykyistä edullisempia menetelmiä.

Helsingin kaupunki katsoo, että maarakentamiseen liittyvillä toimenpide-ehdotuksilla voidaan vähentää maarakennusjätteen kaatopaikkasijoittamista ja edistää maa-ainesten hyötykäyttöä. Todetaan myös, että pääkaupunkiseudulla lienee riittävästi laitospaikkaita rakennusjätteiden hyödyntämiseksi. YTV on tehnyt ansiokasta työtä myös rakennusjätteen synnyn ehkäisemiseksi, mikä toivottavasti alkaa kan-

taa hedelmää. Jätteen synnyn ehkäisemiseksi tehtävät toimenpiteet ja käytettävät keinot eivät ole rakentamisessa aluesidonnaisia. Tässä suhteessa laaja yhteistyö eri toimijoiden kesken antaa parhaat tulokset. Tärkeää on myös rakentamista koskevien määräysten kehittäminen jätteen synnyn ehkäisyn näkökulmasta. Jätesuunnitelman ympäristöselostuksessa todetaan, että painopistealueelle esitettyjen toimenpiteiden avulla ei todennäköistä saavuteta jätteen synnyn ehkäisemiseksi asetettuja tavoitteita. Tämän olisi pitänyt johtaa tavoitteiden tai toimenpiteiden uudelleenarviointiin.

Jätesuunnitelmaluonnoksen tavoitteita moitittiin liian väljiksi ja keinoja tehotomiksi ehkäisemään jätteen syntyä ja jätesuunnitelman edellytettiin ohjaavan jätehuoltojärjestelmien suuntautumista ennaltaehkäisyn, materiaalihiötykäytön tai energiahyödyntämisen suhteen.

Uudenmaan yhteistyöryhmän (kokous 20.10.2009) mielestä lainsäädännölliset ja taloudelliset ohjauskeinot ovat painopisteen tärkeimpiä toimenpiteitä. Todettiin, että niitä on kuitenkin karsittu pois jätesuunnitelmaluonnoksesta. Suunnitelmassa esitetyt ohjauskeinot eivät riitä merkittävien tavoitteiden toteuttamiseen. Vapaaehtoisten ohjauskeinojen sijasta olisi tullut asettaa sitovampia ohjauskeinoja ja tähän nimenomaan ELSU:ssa olisi ollut mahdollisuus. Katsottiin, että olisi otettava kantaa lainsäädäntömuutoksiin ja esitettävä suunnitelmassa mitä milläkin ohjauskeinolla saadaan aikaan ja mitä ohjauskeinoja (taloudellisia/lainsäädännöllisiä) olisi käytettävä lisäksi, jotta asetetut tavoitteet saavutettaisiin. Rakentamisen jätteiden ja ylijäämämaiden pelisääntöjen yhtenäistäminen on oleellista.

Henkilö 1 esittää, että puun käyttöä rakennusmateriaalina tulisi suosia ja sitä tulisi tarkastella erikseen muusta biohajoavasta jätteestä, joka määrää on vähennettävä. Puurakentamista tulee selkeästi tukea ja kannustaa yksityisessä ja julkisessa rakentamisessa. Jätteenä puu on usein kierrätettävää ja vähintäänkin poltettavaa. Puurakentamisen katoaminen suomesta on uhka jota pitäisi ehkäistä. Betonirakennusjätettä ei juuri voi kierrättää eikä polttaakaan.

MAARAKENTAMINEN

Tavoite 1.1. Maarakennuksen jätettä syntyy vuonna 2020 10 % vähemmän kuin vuonna 2007 suhteessa maarakentamisen arvoon

Kaakkois-Suomen yhteistyöryhmä (kokous 30.10.2009) kommentoi maarakentamisen tavoitteeseen liittyen, että maankaatopaikkojen lupia tulisi yhtenäistää. Etelä-Karjalassa maankaatopaikat on käsitelty maisematyölupina. Maa-aineksille on tarpeen olla lajittelupaikkoja.

Haminan kaupunki sekä Miehikkälän ja Virolahden kunnat toteavat kaivamattomien menetelmien käytöstä, että niillä edistetään jätteiden synnyn ehkäisyä ja ylijäämämaita jää syntymättä. Menetelmät voivat tuoda toimijoille taloudellisia säästöjä ja edistää menetelmiin liittyvän osaamisen kehittymistä. Haminan kaupunki toteaa myös, että lajitteluvaikeus rakentamisessa syntyville maa- ja kiviaineksille vähentää tarvetta kaivaa uusia maa-aineksia, kun jo kaivetut massat saadaan tehokkaammin hyötykäyttöön. Lajittelu- ja ilmoitusvelvoitteiden lisääminen voi tuottaa lisäkustannuksia urakoitsijalle.

Pedersören kunta pitää irrotettavan maa-aineksen käsittelyn selvittämistä rakennuslupavaiheessa tarkoituksenmukaisena.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy huomauttaa, että tavoitteen 1.1 mukaan maarakennuksen jätettä syntyy vuonna 2020 10 % vähemmän kuin vuonna 2007 suhteessa maarakentamisen arvoon. Suunnitelman uskottavuuden kannalta tulisi tässä esittää vuoden 2007 jätemäärä ja maarakentamisen arvo.

Lahden seudun ympäristöpalvelut (Hollolan, Lahden ja Nastolan kuntien ympäristönsuojeluviranomainen) esittää toimenpiteeseen 1.1.2. liittyen (rakennushankkeeseen ryhtyvälle asetetaan ilmoitus-, lajittelu- ja kierrätysvelvoite rakennusluvan yhteydessä kaikelle irrotettavalle maa-ainekselle) että rakennuslupahakemuksen yhteyteen voitaneen määritellä kohta, jossa hakija antaa selvityksen maa-ainesten käsittelystä. Tämä tulisi kuitenkin tehdä samantasoisena koko maassa perustuen lainsäädäntöön. Rakennusvalvonnan resurssit ovat lähes kaikissa kunnissa puutteelliset. Tulee varmistaa, että kuntien rakennusvalvontaan osoitetaan riittävät resurssit, jotta ilmoitukset ja selvitykset voidaan asianmukaisesti vaatia ja niiden toteutumista voidaan valvoa.

Liedon kunnan mielestä sinänsä tärkeän rakennushankkeen yhteydessä irrotettavan maa-ainesseurannan järjestäminen kunnan rakennusvalvonnan ylläpitämänä seurantajärjestelmänä rasittaa liiallisesti monin paikoin niukoin resurssein toimivia rakennusvalvontaviranomaisia. Tämä seurantajärjestelmä tulisikin toteuttaa esimerkiksi ympäristökeskusten toimesta. Myös tällöin tulisi määritellä ilmoittamiselle riittävän suuri raja-arvo siten, ettei ilmoittaminen koskisi omakotirakentamistasoa.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy huomauttaa toimenpiteeseen 1.1.2 liittyen (esitetään kierrätysvelvoite kaikelle irrotettavalle maa-ainekselle), että velvoitteen asettaminen pelkästään rakennuslupaviranomaisten vapaaehtoisella päätöksellä voi johtaa eriarvoisuuteen eri puolilla suunnittelualueita, jos kaikki eivät sitä kuitenkaan aseta. Tällaiset velvoitteet tulisi määrätä lainsäädännöllä.

Helsingin kaupunki toteaa, että tällä hetkellä rakennushankkeeseen ryhtyvän on Helsingissä ilmoitettava rakentamisessa syntyvän jätteen määrä ja hyödyntämis- ja käsittelytavat. Ilmoituksen perusteella valvotaan suurempien rakennushankkeiden osalta rakennusjätteiden hyödyntämisen ja käsittelyn asianmukaisuutta. Maa-aineksiin on kiinnitetty toistaiseksi vähemmän huomiota. Todetaan, että niiden jätehuollon valvonta sopii paremmin jätehuollon valvontaviranomaisen kuin rakennusvalvontaviranomaisen tehtäviin. Yhteistyön tulee olla niin tiivistä, että jäteilmoitukset todella tehdään kaikista rakennushankkeista.

Jätelaki sisältää jo yleisen jätteiden erillään pito- ja hyödyntämisvelvoitteen, jota voidaan niin haluttaessa täsmentää jätehuoltomääräyksillä. Maa-ainesjätteen hyödyntämistä voitaisiin näin mahdollisesti edistää olemassa olevien valvontakeinojen avulla. Lausunnossa todetaan maa-aineksen kierrätysvelvoitteeseen liittyvästä toimenpide-ehdotuksesta (toimenpide 1.1.2), että ainakin saven kierrätysmahdollisuudet lienevät yleisesti melko vähäiset.

Rakentamisen materiaalitehokkuus -painopisteen asiantuntijaryhmä (kokous 16.11.2009) totesi kuulemisen jälkeisessä kokouksessaan, että rakennushankkeeseen ryhtyvän selvitysvelvollisuus irrotettavien maiden käsittelystä vaatii jatkotyöstämistä, nykyisellään ilmoitus jää kuntaan ja ei ole siten nykymuodossaan seurattavissa muun kuin yksittäisen kunnan taholta.

Tavoite 1.2. Maamassojen hyötykäytön lisääminen

Varsinais-Suomen liitto toteaa, että maamassojen hyötykäyttöä voitaisiin mahdollisesti lisätä, jos maa-ainesta, joka sisältää esim. mursketta ja betonijätettä, ei luokiteltaisi jätteeksi. Asian selvittämisestä voisi vastata Rakennustieto, VTT tai muu soveltuva taho. Maa-ainespankkien perustamista pohdittaessa olisi huomioitava myös kaivosteollisuuden sivukivimassat. Varsinais-Suomen liitto epäilee erityisesti pienten kuntien kyvykkyyttä hoitaa maapankkitoimintaa. Lisäksi sähköisistä maa-ainesten kauppapaikoista voisi vastata maa-aineksia tuottava taho tai julkinen toimija jätehuoltoyhtiön sijasta. Maapankkitoiminnasta tiedottaminen olisi hyvä ottaa mukaan jo rakennusluvan hakemisen yhteydessä (toimenpiteet 1.1.2 ja 1.2.3).

Lahden seudun ympäristöpalvelut (Hollolan, Lahden ja Nastolan kuntien ympäristönsuojeluviranomainen) toteaa, että ajatus alueellisista ja kunnallisista maa-ainespankeista on kannatettava, mutta tehtävä on kunnille uusi. Kuntien on vaikea ottaa uusia tehtäviä huolehdittavakseen nykyisessä taloustilanteessa. Kunnan maankäytön suunnittelun viranomaiset voivat toki ottaa tavoitteekseen, että riittävät aluevaraukset osoitetaan suunnittelussa, mutta maa-ainespankkien ylläpitovastuuta tulee jakaa tai valtion on järjestettävä ylläpitoon rahoitusmalli.

Sipoo kunta katsoo, että alueellisia maa-ainespankkeja voisi olla mahdollista sijoittaa suljettujen ja kunnostettujen kaatopaikkojen alueille.

Seinäjoen kaupunki pitää maapankkeja hyvänä ajatuksena, mutta toteaa niiden ongelmana olevan pitkät kuljetusmatkat, jotka lisäävät kustannuksia sekä hiilidioksidipäästöjä. Seinäjoen kaupunki esittää, että puhdasta, esim. rakennuspohjien maa-ainesta ei pitäisi luokitella lainkaan jätteeksi. Aineelle on olemassa kysyntää eikä siitä aiheudu haitallisia vaikutuksia (DIR 2008/98/EY). Asiaa tulee valmistella muutoksena jätelakiin. Kun puhdas aines luokitellaan jätteeksi, sitä viedään "salaa" milloin minnekin ja hyötykäyttö unohtuu, koska eihän jätteellä saa tehdä kauppaa. Ilmoitusmenettely, josta pahimmassa tapauksessa seuraa jopa lupamenettely, ei edistä alueiden rakentamista eikä etenäkään hyötykäytön toteutumista. Maankaatopaikka on huonoin ratkaisu puhtaille maille, joille on kysyntää vaikkapa tonttien täyttämisenä.

Rakennusteollisuus RT ry esittää, että maa-aineksista puhuttaessa termi jäte on harhaanjohtava ja terminä tulisi olla *toiminnan ylijäämämassat*. Kaavoitusta laadittaessa tulisi huomioida myös kaava-alueen massatasapaino. Maankäytön suunnittelussa on syytä huomioida, voidaanko alueelta ensin hyödyntää kiviainekset ja esirakentaa alue samalla toivottuun käyttöön. Uusiin kaava-alueisiin tulee aina varata ylijäämämassojen käsittelyalue. Nämä alueet tulee sisällyttää jo maakuntakaavaan. Samalla ehkäistäisiin luvattomien alueiden synty. Lähes kaikissa kasvukeskuksissa kiviainesalueiden ja ylijäämämassojen käsittelyalueiden määrä on alimitoitettu ja ongelmat on sysätty ns. kehyskunnille. RT:n näkemys on, että kiviaineshuolto tulee suunnitella maakuntakaavatasolla. Tästä kunnille tulevien hyötyjen ja toisaalta aiheutuvien haittojen tasaamiseen liittyvät pelisäännöt tulee huomioida. Kunnille tulee laatia massamääriin sidotut tavoitteet siitä, kuinka suuri osuus maakunnan (talousalueen) kiviainestarpeesta kunnalla tulee olla ja kuinka suuri määrä ylijäämämassoista kunnan alueella on pystyttävä käsittelemään. Tavoitteiden tulee olla rahallisesti sanktioituja tai muutoin kierrätyksen tavoitteet eivät tule toteutumaan.

Hämeen yhteistyöryhmässä (kokous 6.11.2009) nousi esiin, ettei maarakennuksessa syntyvää maa-ainesta tulisi luokitella jätteeksi. Tärkeänä nähtiin myös se, että ylijää-

mämassoja voitaisiin hyödyntää nykyistä tehokkaammin ja keveämmällä lupamennettelyllä. Ihanteellisena pidettiin tilannetta, jossa työmailla olisi sisäinen neuvonta, joka ohjaisi materiaalien hyötykäyttöä sekä kierrätystä.

Helsingin kaupunki toteaa, että ajatus maapankeista on sinänsä hyvä. Maa-ainespankit tulisi perustaa mahdollisimman lähelle niitä alueita, missä maarakentaminen on kiivainta, esimerkiksi Uudenmaan alueella. Jotta toiminnalla olisi merkitystä, pitäisi alueilla pystyä vastaanottamaan satojatuhansia kuutiometrejä maa-aineksia vuosittain. Lisäksi pitäisi löytyä taho, joka suostuisi operoimaan toimintaa. Siihen tarvittaisiin huomattavaa kannustusta. Huomionarvoista sinänsä on, että ympäristöselostuksessa mainitaan, että kunnat eivät välttämättä halua maa-ainespankkeja omille alueilleen eivätkä ole todennäköisesti valmiita vastaamaan toiminnasta kuin omalta osaltaan. Miten siis kunnat saataisiin osoittamaan maa-ainespankeille alueita? Kyse voisi olla paremminkin maarakennusalan yritysten omasta toiminnasta tai niiden yhteistoiminnasta.

Etelä-Suomen lääninhallitus pitää maa-ainespankkien perustamista maa-ainesten kierrättämiseksi hyvänä kehityssuuntana. Maamassoja voidaan hyödyntää mm. meluvalleissa, joille on paljon tarvetta Etelä-Suomessa.

Päijät-Hämeen liitto toteaa, että jätesuunnitelmassa on käsitelty mm. ylijäämämaiden syntymisen vähentämistä monipuolisesti. Päijät-Hämeessä on vireillä Lahden kaupunkiseudun yhteisen ylijäämämaiden käsittelypaikan suunnittelu, joka on parhaillaan vaihtoehtoisten sijaintipaikkojen vaikutusten arviointivaiheessa. Hanke tulisi jätesuunnitelmassa mainita mahdollisen EU-tuen saamisen varmistamiseksi.

Tampereen kaupunki toteaa, että rakentamisen materiaalitehokkuuden osalta on hyvä, että luonnokseen on sisällytetty Tampereen kaupungin lausunnossaan kaipaama maapankkitoiminta.

Ilmajoen kunta pitää kumpaakin vaikutusten arvioinnissa arvioitua maarakentamisen vaihtoehtoa (vaihtoehto 1: "Viranomaisohjauksen kehittäminen maa-ainesten hyödyntämisessä", vaihtoehto 2: "maapankkien perustaminen") edistyskenä nykytilanteeseen nähden. Vaihtoehto 1 saattaa olla käytännössä helpommin toteutettavissa.

Ylöjärven kaupungin mielestä maapankkien perustaminen sekä materiaalien uudelleen käyttö ja kierrätys ovat merkittäviä kehityskeinoja, joiden edistämiseksi kuntien tulisi tehdä yhteistyötä.

Haminan kaupunki lausuu, että suunnitelmassa ehdotetut maa-ainespankit lisäävät rakennustoiminnassa syntyneen maa- ja kiviaineksen hyötykäyttöä rakennuskoh-teissa. Maa-ainespankit voivat tuoda taloudellisia säästöjä rakentajille, mutta niiden ylläpitäminen vaatii kuitenkin enemmän resursseja ja työvoimaa verrattuna ainesten pelkkään läjittämiseen.

Länsi-Turunmaan kaupungin mielestä ehdotusta maapankkien perustamisesta on syytä selvittää edelleen. Suuria määriä maa-ainesta menee hukkaan, koska ei ole annettu selkeitä ja tehokkaita ohjeita ylijäämämaterialin käsittelystä esim. rakentamisen yhteydessä.

Hartolan kunta toteaa, että haja-asutusalueilla kaivamattomien menetelmien käyttö on todennäköisesti kaivinkonetyötä kalliimpaa ja kysyy onko maa-ainespankin perustaminen maaseutukuntaa tarpeellista ja kuka sellaista hoitaisi ja valvoisi.

Salon kaupungin mielestä kunnallisten ja alueellisten maa-ainespankkien aluevarausten selvittäminen ja maa-ainespankkien perustaminen on ekologisesti nykytilaa kestävämpi ratkaisu. Ottaen huomioon maa-ainesjätteiden suuren volyymin, on alueellinen tarkastelutapa paikallaan. Lausunnossa kysytään, onko mahdollista sisällyttää maa-ainespankkitarkastelun yhteyteen vesialueiden ruoppausjätteet, joiden läjitysalueista on puutetta. Ruoppausjätteen määrän ja laadun huomioiden on hyödyllisintä tarkastella myös niiden sijoittamista alueellisessa mittakaavassa.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy huomauttaa, että maankaatopaikkojen/maa-ainespankkien ylläpitäminen ei kuulu kunnan lakisääteisiin tehtäviin. Käytännössä kunnat ylläpitävät maankaatopaikkoja omaan tarpeeseen. Tavoite maa-ainespankeista on sinänsä kannatettava, mutta sen edistämiseen tulisi löytyä tehokkaammat keinot. Kunnat eivät perusta mitään uusia toimintoja, jos ne eivät ole lakisääteisiä tai niistä ei tule selvää taloudellista hyötyä. On hyvä, että lainsäädäntökohdassa on esitetty kehitettäväksi luonnonvara-/maa-ainesveroa.

Geologian tutkimuskeskus GTK toteaa, että maa-ainespankkien tärkeys on huomioitu hyvin luonnoksessa. On otettava huomioon, että kyseisillä alueilla tulisi voida harjoittaa myös kiviainestenoittoa, jotta toiminnan käynnistymiselle ja sen harjoittamiselle on paremmat taloudelliset edellytykset. Maa-ainespankkien linkitys tuhkien ja kuonien välivarastointi- ja logistiikkakeskuksiin on otettava myös huomioon (kohta 5.2.4).

Tuusulan kunta toteaa, että maa-ainespankkien /-pörssien perustaminen ei ole pienessä mittakaavassa mahdollista, vaan ne tulee perustaa seudullisesti. Ylijäämämaiden vastaanottopaikkoja tulisi jatkossa perustaa kiviainesten ottoalueiden yhteyteen, jolloin kuljetukset ja kuljetusten päästöt vähenisivät, kun alueelle voitaisiin tuoda samalla autolla ylijäämämaita ja viedä paluukuormassa kiviaineksia työmaille.

Lempäälän kunnan näkemyksen mukaan maa-ainesten ylimääräistä kuljettamista välivarastoon pitää välttää. Maa-ainekset voitaisiin siirtää suoraan purkupaikasta tulevaan käyttökohteeseen ilman väliaikaista läjitystä, mikäli kunnissa olisi käytössä lista tulevista hyödyntämiskohteista, joihin on tehty asianmukaiset suunnitelmat valmiiksi. **Lempäälän kunta** ja **Vesilahden kunta** nostavat esiin tarpeen rakennusten purkamisessa syntyvän tiilijätteen hyödyntämisen helpottamiseen maarakentamisessa. Tiilijätettä syntyy paljon ja olisi tärkeää, että sen hyödyntäminen onnistuisi ilmoitusmenettelyllä samoin kuin betonijätteen ja tuhkan.

Myös **Kangasalan kunta** huomauttaa, että rakentamisen materiaalitehokkuudessa tulee ottaa huomioon rakennusten purkamisessa syntyvän mm. betoni- ja tiilijätteen hyödyntämisen helpottaminen maarakentamisessa ja nämä jätemateriaalit tulisi liittää maa-ainespankkitoiminnan osaksi.

Mustasaaren kunnan lausunnossa todetaan, että materiaalitehokkuutta voidaan edistää ehkäisemällä pois siirrettävän maa-aineksen määrää ja tehostamalla maa-ainesten käyttöä rakennuspaikalla.

Mäntsälän kunta esittää, että maa-ainesten hyödyntäminen tulisi jo asemakaavovaiheessa pyrkiä ratkaisemaan osoittamalla kaava-alueella tai sen läheisyydes-

sä sopivat maisemointikohteet tai muut maa-aineksen hyödyntämiseen soveltuvat kohteet.

Jalasjärven kunta näkee tarpeelliseksi edistää maarakentamisen toimenpiteitä. Toteuttamiskelpoisimpana pidetään viranomaisohjauksen kehittämistä. Maa-ainespankkien toteuttamista vaikeuttavat pitkät välimatkat. Viranomaisten koulutus on tarpeen erityisesti hyötykäyttöä edistävässä toiminnassa. Eri toimijoiden yhteistyötä tulee lisätä.

Pirkanmaan ympäristökeskuksen lausunnossa tuodaan esiin, että toimenpiteen 1.2.1 kuvaukseen on otettu yrittäjän kokemien vaikutusten arviointia: maa-ainesten kuljetusmatkat pidentyvät ja päästöt sekä kustannukset lisääntyvät. Kuvaus ei ole johdonmukainen ja perusteltu jätesuunnitelman Jätehuollon aluevarauksen -kohdan kanssa, jossa mm. ilmenee ylemmän suunnittelutason ohjausvaikutuksena maankäytön intressien yhteensovittaminen.

Lounais-Suomen yhteistyöryhmä (kokous 15.10.2009) totesi, että maa-ainespankki-toiminta sopisi toteutettavaksi myös muilla alueilla kuin kaikista tiheimmin asutuilla (Helsinki, Tampere ja Turku) alueilla.

UUDISRAKENTAMINEN

Tavoite 1.3 Uudis- ja korjausrakentamisessa syntyy vuonna 2020 25 % vähemmän jätettä kuin vuonna 2007, suhteessa uudis- ja korjausrakentamisen arvoon

Hämeen ympäristökeskuksen mielestä toimenpiteessä 1.3.1 esitetty elinkaaren ja materiaalitehokkuuden huomioiva kilpailuttamismalli soveltuisi varmasti otettavaksi käyttöön uudisrakentamisen lisäksi myös korjausrakentamisessa.

Curatio Turunmaan korjausrakentamisyhdistys ry piti toimenpidettä 1.3.1 tärkeänä ja rakennusmateriaalien käyttöiän pidentäminen ja elinkaariajattelun itsestään selvä sisäistäminen suunnitteluun on kiireellinen asia. Se ei kuitenkaan sinänsä ole riittävä toimenpide jätteen synnyn ehkäisemiseksi; Purkamisen tai muutisuuntauksista johtuvien rakennusosien vaihdon yhteydessä pitkä käyttöikä saattaa tuottaa ongelmia, ellei rakennusosilta vaadita kierrätettävyyttä tai muuta ympäristöystävällistä hyödynnettävyyttä.

Haminan kaupungin mukaan vapaaehtoisten materiaalitehokkuussopimusten käyttöönotto rakennus- ja rakennustuoteteollisuudessa vähentää yrityksissä syntyvän jätteen määrää tuotettua yksikköä kohti, ja siten materiaalien valmistuksen negatiivisia ympäristövaikutuksia. Materiaalitehokkuuden paraneminen voi tuoda kustannussäästöjä hankinnoissa, prosesseissa ja jätemaksuissa. Sopimukset voivat myös kannustaa uusien, materiaalitehokkaampien tekniikoiden ja palveluiden kehittämiseen ja edistää materiaalitehokkaita innovaatioita yrityksissä.

Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry ehdottaa lisäystä kohtaan 1.3.3: "Arvioidaan ja otetaan käyttöön rakennustoimialalla materiaalitehokkaita prosessinojausjärjestelmiä, suunnitteluratkaisuja ja hankintamalleja".

Sipoon kunta tuo esiin sen, että uusien rakennusmateriaalien kestävyyttä ja sitä kautta myös niiden ekotehokkuutta on vaikea määritellä, koska kokemuksia ei ole

riittävän pitkältä ajalta. Lisäksi ekotehokkuuden vertailtavuutta hankaloittaa se, että eri valmistajat käyttävät tuotteistaan erilaisia vertailunäkökulmia.

KORJAUSRAKENTAMINEN JA PURKAMINEN

Tavoite 1.4 Uudis- ja korjausrakentamisessa syntyy vuonna 2020 25 % vähemmän jätettä kuin vuonna 2007, suhteessa uudis- ja korjausrakentamisen arvoon

Tampereen kaupunki toteaa, että korjausrakentamiseen esitetty koulutus, tiedotus ja neuvonta ovat kentällä tarpeen. Lisäksi Tampereen kaupunki toteaa, että esitetty purku- ja ylijäämäosien välityksen tehostus jää ylimalkaiseksi.

Haminan kaupungin näkemys on, että korjausrakentamisen koulutuksen ja neuvonnan lisääminen vaikuttaa epäsuorasti rakennusten ja rakenteiden käyttöikää pidentävästi ja vähentää rakennuksen elinkaaren aikana syntyvän jätteen määrää. Korjausrakentamisen koulutuksen kehittäminen edellyttää julkista rahoitusta. Rakennuskannan kunnon ylläpitäminen puolestaan edistää rakennetun kulttuuriperinnön ja paikallishistorian säilymistä sekä elinympäristön laadun parantamista. Lisäksi Haminan kaupunki toteaa, että rakennusosien uudelleenkäyttö säästää luonnonvaroja ja vähentää rakennuksen elinkaaren aikana syntyvän jätteen määrää. Rakennusosien kierrätys tarjoaa mahdollisuuksia liiketoiminnalle, esimerkiksi alueellisesti toimiville yrityksille, jotka vastaanottaisivat ja välittäisivät rakennusosia niitä tarvitseville.

Jalasjärven kunnan mielestä koulutus ja ohjeistus ovat suuressa osassa, kun pyritään rakentamisen materiaalitehokkuuteen.

Henkilö 6 antoi mielipiteenään, että korjausrakentamisessa on runsaasti ”ylikorjaamista”, jolloin korjattavissa olevia rakennusosia puretaan ja vaihdetaan uusiin. Syynä lienee tiedotuksen ja toimijoiden koulutuksen puute, jolloin korjaamisessa sovelletaan suoraan uudisrakentamisen menetelmiä. Korjausrakentamisen menetelmien ja materiaalien tutkimusta ja koulutusta tulisi kehittää.

Kaakkois-Suomen yhteistyöryhmä (kokous 30.10.2009) totesi, että uudis- ja korjausrakentamiskoulutusta tarvitaan myös myyjille.

Rakentamisen materiaalitehokkuus –painopisteen asiantuntijaryhmä (kokous 16.11.2009) kiinnitti huomiota haitallisten ja vaarallisten rakennusmateriaalien käsitteeseen ja hyödyntämiseen korjausrakentamisessa

Länsi-Turunmaan kaupunki toteaa, että Turunmaalla on melko hyviä kokemuksia rakennuspurkutavaran uusiokäytöstä ja välittämisestä. Tällaisen kierrätystoiminnan laajentaminen edistää jätehuoltoa koskevan lainsäädännön perustavoitteiden saavuttamista.

Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry esittää täydennystä kohtaan 1.4.2: ”Tehostetaan rakennusten purku- ja ylijäämäosien välitystä. - vanhojen rakennusosien arvon tiedostaminen ja välitystarjonnan sujuvuuden parantaminen, linkit markkinapaikoille -tiedotuskanavia Kiinteistöliitto, Isännöintiliitto”

Curatio Turunmaan korjausrakentamisyhdistys ry:n mielestä Kierrätyspaikkojen lisäys ja niistä tiedottaminen ei ole riittävä toimenpide (1.4.2) estämään korjausrakentamisesta syntyvän kierrätyskelpoisten rakennusosien joutumista kaatopaikoille.

Curatio katsoo, että MRL:ssa ja MRA:ssa sekä kuntien rakennusjärjestyksissä tulee suhtautua tiukemmin hyvä- ja korjauskelpoisten osien vaihtamiseen uusiin, esimerkiksi ikkunat ja ovet. Osien vaihdon tulisi edellyttää toimenpidelupaa, jota ei myönnetä, mikäli perusteet eivät ole riittävät. Tarvitaan tiedotusta, tutkimuksia vanhojen rakennusosien laadusta, elinkaaresta ja energiatehokkuudesta huoltotoimenpiteistä kouluttamisen lisäksi.

Kaakkois-Suomen yhteistyöryhmässä (kokous 30.10.2009) esitettiin, että rakennusten purku- ja ylijäämäosien välitystavoite ei välttämättä onnistu rakennusten energiatehokkuustavoitteiden vuoksi. Rakennuskannasta 90 % on rakennettu ennen vuotta 1985, jolloin ne eivät täytä nykyisiä energiatehokkuusvaatimuksia. Myös ääneneristävyysvaatimukset tuottavat ongelmia. Kulttuurihistoriallisten alueiden kunnostaminen voi olla ongelmallista energiatehokkuuden vaatimusten vuoksi.

Henkilö 6 katsoo, että purettavien rakennusten osalta maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön mainittu rakennusosien kierrätys ei toimi niin kuin se voisi. Kunnat, myöntäessään rakennusten purkuluvat, voisivat olla tässä avainasemassa: purkamiseen riittävästi aikaa ja tiedotusta siten, että rakennusosia kierrättävät tahot tulisivat tietämään purkukohteista.

RAKENTAMISTA KOSKEVAT YLEISET TOIMENPITEET

Tavoite 1.5. Jätteiden synnyn ehkäisy, jätteiden hyödyntäminen ja muunneltavuuden huomioiminen rakennushankkeissa.

Tampereen kaupungin mielestä esitykselle rakentamisen jätteiden hyödyntämisen lupamenettelyn yhtenäistämisestä on selkeä tarve ja tilaus. Myös **Länsi-Suomen yhteistyöryhmässä (30.10.2009)** todettiin, että puhtaiden maamassojen hyötykäytön edistämiseksi lupamenettelyn pitäisi olla joustavampi.

Kaarinan kaupunki ja **Sauvon kunta** toteavat, että kiviainesperäisten jätteiden maanrakentamisessa hyödyntämistä koskevaa lupa- ja valvontamenettelyä olisi syytä yhtenäistää. Keskeisen ongelman muodostavat erityisesti tulkintaerot sen suhteen, millaista toimintaa pidetään luvanvaraisena eli ammattimaisena tai laitosmaisena. Yhtenäiset menettelyt ohjaisivat jätevirtoja kulkemaan ammattimaisten ja luvanvaraisten toimijoiden kautta, jolloin hyödyntämiseen ohjautuisi valvotusti hyödyntämiskelpoista materiaalia, jolla olisi luotettava tuoteseloste. Tämä nopeuttaisi mahdollisesti myös jätteiden hyödyntämistä koskevia lupa- ja ilmoitusmenettelyjä. Erittäin tervetullut on tavoite, jonka mukaan lainsäädännössä olisi syytä määritellä selkeämmin ammattimainen tai laitosmainen hyödyntäminen tai käsittely sekä se, miten ohjataan ja valvotaan muuta kuin luvanvaraista hyödyntämistä ja käsittelyä.

Huittisten kaupunki huomauttaa, että on huomattava, että purkujätettä syntyy sekä uuden rakennuksen tieltä tai muuten purettavista vanhoista rakennuksista sekä korjausrakentamisesta. Uudelleen käytettäviä rakenneosia on purkujätteen kokonaismäärään nähden yleensä erittäin vähän. Purkujätteen materiaalikirjo on myös hyvin laaja, joten hyödyntäminen jopa polttamalla tai maarakennuksessa edellyttää selkeää ja kattavaa ohjeistusta.

Hämeenlinnan kaupunki pitää toimenpidettä 1.5.1 rakentamisen jätteiden hyödyntämisen lupamenettelyn yhtenäistämiseksi ajankohtaisena myös kunnissa, jotka usein toimivat lupaviranomaisina rakennusjätteen hyödyntämisessä. Myös kuntien ympäristönsuojelu- ja jätehuoltomääräyksissä voi olla määräyksiä betoni- ja tiilijät-

teen sekä ylijäämämaiden käsittelystä sekä velvoitteita ilmoituksen tekemisestä em. jätteiden hyötykäytöstä. Yhtenäiset käytännöt ovat tärkeitä eri toimijoiden kannalta. Purkujätteen hyödyntämisessä törmätään helposti kysymykseen jätteen laitos- tai ammattimaisesta hyödyntämisestä tai käsittelystä. Mahdollinen ympäristölupaprosessi usein hidastaa hyödyntämistoimintaa. Ns. MARA-asetuksen jäteperäisten materiaalien hyötykäytön soveltamisalan laajentaminen on tärkeää.

Pedersören kunta toteaa, että rakennusjätteen ja ylijäämämaiden käsittelyyn ja hyödyntämiseen tarvitaan päivitettyä ja yhtenäistettyä lainsäädäntöä.

Liedon kunta pitää esitystä rakentamisen jätteiden hyödyntämisen lupamenettelyn yhtenäistämiseksi tärkeänä, viranomaiskäyttöön tarvitaan opas. Oppaassa tulisi olla selkeät ohjeet esimerkiksi maarakentamisen betoni- ja tiilijätteen hyödyntämisen lupa- ja ilmoitusmenettelyistä.

Turun kaupunki esittää, että mikäli erityyppisiä maa-ainespankkeja perustetaan, olisi niiden lupamenettelyä tai jätemääritelmiä selvennettävä siten ettei puhtaan maa-aineksen välivarastointia ja käsittelyä (seulonta eri fraktioihin) katsota ympäristölupavelvolliseksi toiminnaksi vaan esim. ilmoitusmenettelyllä säädeltäväksi. Rakentamisen materiaalitehokkuuden parantamiseksi olisi oleellista myös laatia selkeä ohje siitä, milloin esim. betoni-, tiili- ja keramiikkajätteitä voi hyödyntää maanrakentamisessa ilman ympäristölupaprosessia perustuen jätteen määrään.

Valkeakosken kaupungin kanta on, että jättemateriaalien hyödyntämiseen liittyvien viranomaiskäytäntöjen sekä ammattimaista jätteen hyödyntämistä koskevien menettelyjen selkeyttämiselle ja yksinkertaistamiselle on tarvetta. Hyödynnettäväksi soveltuvien ylijäämäateriaalien yhtenäisellä laatukriteeristöllä voidaan selkeyttää ja tehostaa materiaalien ohjautumista hyötykäyttöön sekä vähentää ennakkoluuloja kierrätysmateriaalien käyttöä kohtaan.

Rakennusteollisuus RT ry:n mielestä viranomaisohjauksen sijaan tulisi keskittyä hyötykäytön edellytyksien luomiseen ja nykyisten ahtaiden, hyötykäyttöä rajoittavien lupaehtojen järjeistämiseen. Mikäli edellytykset käsittelytoiminnalle on luotu, niin taloudelliset seikat ohjaavat toimintaa kierrätyksen lisäämiseen. Lupaprosessit tulisi uudistaa kokonaan ja laadittaessa uusia normeja ja ohjeita, tulisi alan toimijoiden olla alusta asti mukana, ei vain lausunnon antajina. Maa-ainesten ottolupien pituuden säätelyyn on tarvetta. Nykyisellään osa myönnetystä toiminta-ajasta kuluu oikeusprosessissa ja luvan lainvoimaisuuden jälkeen toiminta-aikaa saattaa olla jäljellä vain pari vuotta. Suomen pohjoisesta sijainnista ja rakennuskannasta johtuen maa-ainesten hyödyntämisessä ei tulla koskaan saavuttamaan Keski-Euroopan tasoa. Kierrätettävän materiaalin määrä tuskin pitkässäkään juoksussa nousee yli 5 %:n kokonaistarpeesta. Puuttuu normisto ja tutkimus, joilla edesautettaisiin ylijäämamassojen käyttöä. Nykyisten laatuvaatimusten, normien ja lainsäädännön perusteella käyttö on usein mahdotonta tai vaatii pitkäkestoisia lupaprosesseja selvityksineen.

Curatio Turunmaan korjausrakentamisyhdistys ry esittää, että kuntien rakennusjärjestyksissä (tai MRL:ssa) edellytettäisiin rakennusten purkulupaa myös kaava-alueen ulkopuolella ja purkujätteen uudelleenkäyttösuunnitelmia. Kuntien tulee arvioida purku- ja uudelleenkäyttösuunnitelmia myös vertaamalla niitä rakennuksen korjaamisen vaatimiin resursseihin. Edellytyksenä purkuluvalle tulee olla, että rakennuksen muut käyttömahdollisuudet on kartoitettu. Rakennusten hävittäminen polttamalla tulee pääsääntöisesti kieltää – poikkeuksina voivat olla korjaamiskelvottomat, yksinkertaiset vajat, joista ei voi hyödyntää puutavaraa ja rakennusosia, eikä polttopuuta

eikä rakenteissa ole haitallisia aineita, eli ovat kokonaan puuainesta ilman maaleja yms. Korjausrakentamisesta tai purkamisesta syntyvää jätettä syntyisi vähemmän, mikäli kunnat tiukemmin valvoisivat rakennusten kunnossapitovelvollisuuden noudattamista. Tämä säästäisi myös rakennettua kulttuuriympäristöä.

Geologian tutkimuskeskus GTK toteaa, että lupamenettelyjen helpottaminen tai niissä joustaminen tulisi olla yksi suunnitelman kantava ajatus, jotta se edistäisi suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Maa-ainesten osalta tämä tarkoittaisi mm. parempaa mahdollisuutta jalostaa ja kierrättää materiaaleja väliaikaisella luvalla joko rakennuspaikalla tai sen läheisyydessä sille osoitetussa paikassa.

Pirkanmaan yhteistyöryhmän (kokous 28.10.2009) mielestä tiili- ja betonijätteen hyödyntäminen tulisi voida tehdä ilmoitusmenettelyllä kuntaan. Kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden on erotuksena yksityisistä jätteen hyödyntäjistä otettava huomioon betoni- ja tiilijätteen palakoko jäteverolain mukaisesti.

Lounais-Suomen yhteistyöryhmän (kokous 15.10.2009) näkemys on, että puhtaiden maamassojen hyötykäytön edistämiseksi lupamenettelyn pitäisi olla joustavampi ja, että kuntien kaavoitus- ja rakennusosastoille tulisi antaa koulutusta mm. kustannustehokkuuden saavuttamiseksi..

Lakeuden Etappi Oy huomauttaa vastuunjaosta toimenpiteessä 1.5.2 ”tehostetaan rakennushankkeen suunnittelijalle suunnattua tiedotusta jätteen synnyn ehkäisystä ja käsittelystä sekä muunneltavuuden huomioimisesta rakennuskohteessa.”: Jäteyhtiöt toteuttavat kunnille lakisääteisesti annettua jätehuoltovelvoitetta. Jätteen synnyn ehkäisyn neuvonnan kustannukset olisi katettava rakennusjätteiden käsittelyn tuotoilla. Rakennustoiminnan jäte taas ei ole lainsäädännössä kuntien vastuulla.

Kaakkois-Suomen yhteistyöryhmän (kokous 30.10.2009) mielestä palautteessa ehdotetun kierrätetyn rakennusmateriaalin käyttöön ja kierrätyskelpoisuustiedon antaminen on vaikeasti toteutettavissa. Yhteistyöryhmä pohti myös onko kattohuovan käsittelymahdollisuuksia mietitty? Se on käytännössä bitumin käsittelyä. Ulkomailla sitä hyödynnetään, Suomessa ei. Ongelma esiintyy erityisesti teollisuudessa, jossa sitä syntyy kunnostuskohteissa paljon.

SUUNNITTELUN AIKANA ESILLE NOUSSEET LAINSÄÄDÄNNÖN JA HALLINTOKÄYTÄNNÖN MUUTOSTARPEET

Rakennusteollisuus RT ry totesi suunnitelmasta, että siinä mainittujen valtakunnan tason toimenpide-ehdotusten (*lainsäädännön ja hallintokäytännön muutostarpeet*) osalta vaikutusarviointia ja vaihtoehtojen kuvausta ei tehdä jätesuunnitelman yhteydessä.

Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry kommentoi kohtaa ”Suunnittelun aikana esille nousseet lainsäädännön ja hallintokäytännön muutostarpeet”, että ensisijaisesti tarvitaan kannustusta kestävä kehityksen rakentamiseen (ei sanktiolähtöistä säätelyä) ja materiaalien kierrätykselle helppokäyttöiset, reaaliaikaiset markkinapaikat, joita voisi käyttää kierrätettävien materiaalivirtojen todelliseen ohjaukseen. Markkinapaikoista tiedottamisen ja käytön ohjauksen vastuutahoina olisivat rakennusvalvonta ja kuntaliitto.

Haminan kaupunki toteaa, että julkisten rakennushankkeiden materiaalitehokkuuskriteerien avulla voidaan pidentää rakennusten ja rakenteiden käyttöikää ja

vähentää luonnonvarojen kulutusta rakennettavaa neliömetriä kohti. Tämä pienentää rakennusmateriaalien valmistukseen ja kuljetukseen liittyvää energiankulutusta. Rakenteiden käyttöiän pidentyessä ja käytettyjen materiaalien määrän pienentyessä ehkäistään syntyvän jätteen määrää. Materiaalitehokkuuskriteerien huomioiminen julkisia rakennushankkeita kilpailutettaessa saattaa nostaa hankkeiden investointikustannuksia, mutta koko elinkaaren aikana saavutettavat säästöt voivat puolestaan johtaa pienempiin kokonaiskustannuksiin.

Rakennusteollisuus RT ry:n mielestä veron luominen neitseellisille kiviaineksille, jonka käytöstä suuri osa on verovaroin tuettua toimintaa, on turhaa. Tämänkaltaisen verotus ei ole kierrätyskiviaineksia edistävää, sillä todellinen hyötyvaikutus jää pieneksi. Lisäksi veron lisääminen hintoihin johtaa nykyistä huonompiin rakenteisiin, etenkin pienrakentajien kohdalla, sekä lisää harmaan talouden mahdollisuutta. EU:ssa tehty selvitys (EEA report 2/2008) kiviainesverosta antaa selvän vastauksen; verotuksesta ei ole ollut varsinaista hyötyä missään maassa, jossa se on käytössä.

Rakennusteollisuus RT toteaa, että kiviaineksen käyttöön kohdistuu nykyisellään useita julkisia, osittain veroon rinnastettavia maksuja, mm. maa-ainesluvan valvontamaksu. Kiviaineisten hintaa heijastuvat lisäksi myös ottoalueen metsänhoitomaksu, kiinteistövero sekä maa-aines- ja ympäristöluvut ja niihin liittyvät selvitykset mm. YVA-menettelyt ja erilaiset tarkkailut. Lisäksi Rakennusteollisuus RT muistuttaa, että kierrätysmateriaalien riittämättömyyden lisäksi ne eivät sellaisenaan voi laajamittaisesti korvata uusien kiviaineksien käyttöä. Kierrätysmateriaalit edellyttävät usein myös jalostamista ja teollisia lisäaineita, jolloin kiviainesvero siirtyy automaattisesti rakentamisen kustannuksiin ja tilaajien maksettavaksi.

Rakennusteollisuus RT katsoo, että kierrätettävien materiaalien käyttöä rajoittaa tällä hetkellä ensi sijassa hankala ja pitkä lupamenettely sekä materiaalien käyttöä koskevat rajoitukset. Maakunta- ja yleiskaavoihin merkityille kierrätysalueille tulisi tehdä ns. kaava-YVA, Tämän tulisi riittää alueen ympäristölupia haettaessa, jolloin kierrätyksen edellytykset helpottuisivat. Suurimmat kiviaineksien tilaajat, Tiehallinto ja kunta, sulkevat pois kierrätysmateriaalien käyttömahdollisuuksia myös omilla rajoituksillaan ja hallinnollisilla toimillaan. Esitetyn kaltainen vero ei myöskään poistaisi kierrätysmateriaalien käyttöön liittyvää massiivista byrokratiaa.

Oikeampi keino lisätä kierrätysmateriaalien hyödyntämistä on määrätietoisesti ja yhteneväisin keinoin helpottaa kierrätysmateriaalien lupamenettelyä ja tuotteistamista. Yhteenvetona RT ry toteaa, että verotus tulee kohdentaa mieluiten sellaiselle loppusijoitetulle ylijäämämäärälle, jolla ei ole hyötykäyttöä.

Länsi-Turunmaan kaupungin mielestä ehdotus luonnonvaraverosta, saattaisi tuottaa tulosta ja johtaa siihen, että kierrätysmateriaaleja hyödynnettäisiin tehokkaammin. Olisi ekotehokasta edellyttää, että kaikissa rakennustuotteissa olisi tiedot tuotteen käyttöiästä sekä tietoja tuotteiden kierrätyskelpoisuudesta tai siitä, miten materiaalia on käsiteltävä tuotteen käyttämisen jälkeen. Tällä tavoin voitaisiin huomioida tuotteen koko elinkaari. Tulisi myös selvittää edelleen, mikä ehkäisevä vaikutus voitaisiin saavuttaa ehdottamalla sääteleviä määräyksiä jätteiden syntymisen välttämiseksi sekä määräyksiä jätteiden käsittelystä siinä tapauksessa, että tiedot annettaisiin jo rakennushankkeen aloituskokouksessa.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:n mielestä on hyvä, että lainsäädäntökohdassa on esitetty kehitettäväksi luonnonvara-/maa-ainesveroa.

Geologian tutkimuskeskus GTK esittää, että taloudellista ohjausta ts. verotusta ei tule kytkeä kiviainesten käyttöönottoon, vaan se tulisi kohdentaa jo olemassa olevien materiaalien käytöstä hylkäämisen ehkäisyyn. Neitseellisten kiviainesten verotus vai-

keuttaa materiaalitehokkuuden edistämistä. Useissa rakennuskohteissa tarvittavan kiviaineksen määrää ei voi olennaisesti vähentää, siten verotus vaikuttaa todennäköisimmin vain kuluttajahintoja nostavasti. On huomattava myös, että 2/3 kiviaineksesta menee julkisen sektorin käyttöön, jolloin ohjausvaikutuksen kohdentuminen ja vaikutukset ovat kyseenalaisia. Maa-ainesten ottoluvan pituuden sääntely lupaaikoja pidentämällä on suositeltavaa, koska se edistäisi laatu-ajattelun edistämistä ja kestäviä toimintatapoja mahdollistamalla pitkäjänteisemmän kiviaineshuollon suunnittelun. Maankäytön suunnittelussa tulisi huomioida kiviaineshuollon kokonaisvaltaisempi järjestäminen mm. kaavojen massatasapainotarkastelujen avulla. Erityisesti maakuntakaavoituksessa tulee varata aiempaa enemmän alueita kiviaineshuollon tarpeisiin ns. maa-ainespankkeille. Kyseisillä alueilla tulisi voida toimia yhden kokonaisvaltaisen YVA:n kautta siten, että se mahdollistaisi myös kaavaan asetetun käyttötarkoituksen mukaisten uusien toimintojen käynnistämisen ilman erillistä hanke-YVA:a. Olisi syytä selvittää voisiko materiaalitehokkuutta parantaa elinkaari pohjaisilla tarjouskilpailuilla, jotka huomioisivat aiempaa paremmin materiaalien laadulliset ominaisuudet.

Pirkanmaan yhteistyöryhmä (kokous 28.10.2009) toteaa, että tuottajavastuuperiaatetta tulisi laajentaa myös rakennusosiin. Todetaan, että luonnonvaraveron käyttöönotto ei kuulu luonteensa johdosta jätelain uudistamistyöhön.

Rakentamisen materiaalitehokkuus -painopisteen asiantuntijaryhmässä (kokous 16.11.2009) esitettiin lainsäädännön muutosmahdollisuuksia ns. kaava-YVA:n mahdollistamiseksi. Asiantuntijaryhmässä maa-aines- tai luonnonvaraveroa sekä kannatettiin että vastustettiin. Maa-ainesveron nähdään olevan riski käytettävien maa-ainesten laadulle eikä sen ohjausvaikutukseen luoteta. Toisaalta on myös niin, että sitä minkä käyttöä verotetaan, sitä pyritään säästeliäästi käyttämään. Kaivosten sivukiven määrä on nopeasti kasvamassa ja sen aineksen käyttökohteita tulisi pohtia tulevaisuudessa liittyen maarakentamiseen.

Porvoon kaupungin näkemys on, että tärkein ohjauskeino on jätteen tuottamisen kustannusten säätely vero-ohjauksella. Verotus tulee kohdistaa tasapuolisesti eri toimijoihin. Esimerkkinä yleisestä käytännöstä poikkeava verokohtelu on yksityisten kaatopaikkojen vapaus jäteverosta. Muita ohjaavia keinoja ovat esim. tavaroiden valmistajille asetettava vastuu tuotteiden kestävydestä ja korjattavuudesta ja rakentajilta vaadittava vastuu korkealaatuisten ja terveellisten rakennusten tekemisestä. Rakentamisen ja rakennusten suunnittelun laadun parantaminen vähentävät työmailla syntyvien jätteiden määrää.

Tuusulan kunta katsoo, että lainsäädäntöä tulee muuttaa siten, että puhdasta betoni- ja tiilijätettä voidaan jatkossa käyttää ylijäämämaiden vastaanotto paikoilla tarvittavien tukipenkereiden ja työmaateiden materiaalina. Tänä päivänä tilanne on se, että maa-ainesten läjityspaikoille joudutaan ostamaan kalliolouhetta ja mursketta, koska läjitysalueille ei tuoda työmailta riittävästi em. tarkoitukseen sopivia kitkamaita.

3.1.2 Palautteiden huomioonottaminen

Rakentamisen tuottamien jätemäärien vähentämistavoite

Uudisrakentamisen jätteiden määrän vähentämistavoite muutettiin kuulemisen jälkeen alkuperäiseen 50 %:iin. Korjausrakentamisen tavoite pidettiin ennallaan 25 %:ssa. Jätteen vähentämistavoite kirjataan siten jättesuunnitelmaan asiantuntijaryhmän alkuperäisen esityksen mukaisena.

Korjausrakentamisen osuus kasvaa merkittävästi jatkossa ja korjaamisessa syntyy tonnimääräisesti huomattavasti enemmän jätettä verrattuna uudistuotantoon, mutta sen määrän vähentämiseen on vähemmän mahdollisuuksia ja siten vähennystavoite on sen osalta pienempi.

Määrällinen jätteen vähentämistavoite suhteutettuna rakentamisen euromääräiseen arvoon kuvaa materiaalien käytön suhteellista tehokkuutta. Käytännön seurannan suorittamiseksi tukeudutaan olemassa olevaan ja saatavilla olevaan tietoineistoon, mm. rakentamisen euromääräistä arvoa seurataan vuosittain (myös neljännesvuosittain) Tilastokeskuksen toimesta. Rakennusjätteen seuranta tehdään ympäristölupavelvollisten jätteenkäsittelijöiden vuositilastointiin (VAHTI) perustuen. Talonrakennusteollisuus on osa teollisuustoimialojen tilastointia, jonka jätevirtoja ei jätesuunnitelman seurannassa tarkastella, mikäli tilastointimenetelmät eivät siihen anna mahdollisuuksia.

Tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoitteita ja toimenpiteitä koskevissa palautteissa nousivat esiin määrällisten tavoitteiden asettamisen lisäksi laajasti rakentamisen materiaalitehokkuuteen liittyviä näkökohtia. Mainintoja saivat mm. maa-ainesten hyödyntämisen edistämiseen tähtäävien toimenpiteiden tarve, rakennusjätteen hyötykäytön mahdolliset riskit, rakennusjätteen hallitsematon käsittely, koulutuksen ja tiedotuksen tarve, resurssien riittämättömyys alue- ja kuntatasolla, rakennusalan toimijoiden ja erityisesti suunnittelijoiden rooli jätteen synnyn ehkäisyn edistämisessä, taloudellisten kannustimien tarve ja lajitteluvälvoitteen laajentaminen ja valvonta rakennuslupan yhteydessä.

Palautteissa tuotiin esille se, että rakentamisen materiaalitehokkuutta tulisi eri toimenpitein parantaa, mutta toimenpiteiden toteuttamiselle on olemassa esteitä kuten mm. riittämättömät viranomaisresurssit kunnissa. Palaute on pyritty pääosin ottamaan huomioon, mikäli palaute on koskenut jätesuunnitelman toimintakenttää ja on tukenut jätesuunnitelman tavoitteita.

Lainsäädännön muutostarpeet

Varsin monissa palautteissa kritisoitiin taloudellisen ja säädösohjauksen puuttumista lähes kokonaan jätesuunnitelmasta. Lainsäädännön muutostarpeet on kirjattu ja esitetty jätesuunnitelman lopussa, mutta ne eivät sisälly painopisteiden toimenpidevalikoimaan.

Alueellisella jätesuunnitelmalla ei käytännön toimenpidetasolla voida muuttaa lainsäädäntöä, mutta viestit muutostarpeista on kirjattu jätesuunnitelmaan ja toimitettu myös tiedoksi ympäristöministeriölle. Jätesuunnitelma perustuu olemassa olevaan lainsäädäntöön, eikä se voi perustua lainsäädännön muutosehdotusten varaan. Lainsäädännön muutosehdotuksia koskevaa palautetta ei siten ole huomioitu toimenpiteissä, koska jätesuunnitelman päätavoite ei ole lainsäädännön muuttaminen eikä se lainsäädäntötyötä myöskään pysty toteuttamaan. Useassa palautteessa tuotiin esille tarve rakentamisen jätteiden hyödyntämisen lupamenettelyn yhtenäistämiseksi.

Luonnonvara- tai maa-ainesvero herätti runsaasti kannanottoja puolesta ja vastaan. Maa-ainesveron nähdään olevan riski käytettävien maa-ainesten laadulle eikä sen ohjausvaikutukseen luoteta. Jätesuunnitelmaan jätettiin maininta luonnonvaraveron käyttöönotosta lainsäädännön muutostarpeita -osioon jatkoselvittämistä varten. Luonnonvaraveron ohjaavuutta on syytä tarkastella jatkossa lähemmin, mutta se ei ole alueellisen jätesuunnitelman toimenpiteenä. Jätesuunnitelman pääpaino ja viesti on painopistekohtaisissa tavoitteissa ja varsinaisissa toimenpiteissä. Luonnonvaraveron ei fiskaalisen luonteensa johdosta kuulu meneillään olevaan jätelain uudistamistyöhön.

Palautteissa esitettiin lainsäädännön muutosmahdollisuuksia myös ns. kaava-YVAn mahdollistamiseksi. Lainsäädäntö ei tunne ns. kaava-YVA-menettelyä vaan YVAt tehdään hankkeista, hankekohtaisesti YVA-asetuksen hankeluettelon mukaisista hankkeista tai niitä vaikutuksiltaan vastaavista hankkeista mikäli YVA-menettelyn soveltamiskynnys ylittyy.

Minkään tietyn rakennusmateriaalin suosiminen, esimerkkinä puurakentaminen, ei kuulu jätesuunnitelman toiminta-alueeseen. Rakentamisen elinkaarinäkökulma ja kestävä rakentaminen on jätesuunnitelmassa keskeistä. Puurakentamista ja sille rakentamismääräyksien myötä asetettuja mahdollisia esteitä selvittämään on asetettu ympäristöministeriön työryhmä syksyllä 2009.

Palautteessa mainittu jätedirektiivin 70 prosentin hyödyntämisvaatimus on kirjattu Rakentamisen materiaalitehokkuus-taustaraporttiin lukuun 6.1.8. jossa käsitellään EU:n jätedirektiiviä.

3.2 Biohajoavat jätteet

Palautetta Biohajoavat jätteet -painopisteestä antoi yhteensä 71 tahoa. Lisäksi palautetta saatiin Biohajoavat jätteet -painopisteen asiantuntijaryhmän kokouksessa 21.10.2009 sekä yhteistyöryhmien kokouksissa.

Palautteenantaja	Lukumäärä
Kunnat	38
Muut viranomaiset	6
Yritykset	8
Yhdistykset	8
Asukkaat	11, josta asiantuntijaryhmän jäseniä 4 ja muita asukkaita 7
Tutkimuslaitokset	0
Yhteistyöryhmät	5

3.2.1 Palautteet lyhennettynä

YLEISPALAUTE PAINOPISTEESEEN

Ekokem Oy Ab toteaa, että painopisteessä on tarkasteltu lähinnä yhdyskuntajätteen ja yritystoiminnan jätteen biohajoavaa osuutta. Tarkastelun lähtökohtana olisi ollut hedelmällisempää tarkastella suunnittelualueen kaikkia kaatopaikoille nykyisin sijoitettavia biohajoavia jätteitä jäteluokittelua tai toimialaa rajaamatta. Esim. metsäteollisuus sijoittaa merkittäviä biohajoavia jätemääriä omille kaatopaikoilleen. Ekokem Oy Ab katsoo, että tavoitteena Etelä- ja Länsi-Suomen alueella tulisi olla se, että biohajoavaa jätettä ei sijoiteta lainkaan kaatopaikoille. Käyttämällä erilaisia biologisia käsittelymenetelmiä sekä energiahyödyntämistä voidaan tähän tavoitteeseen päästä.

Biohajoavien jätteen käsittelyn tavoitteilana suunnitelmassa pidetään sitä, että mahdollisimman suuri osuus biohajoavasta jätteestä ohjataan biologiseen käsittelyyn. On kuitenkin huomattava, että mädättäminen ja liikennepolttoaineiden valmistus ovat jätedirektiivin määritelmien mukaan hyödyntämistä, eivät kierrätystä, ellei lopputuotetta voida käyttää esim. lannoitteena. Nämä käsittelymenetelmät ovat siten jätehierarkiassa tasavertaisia arinapolttolaitoksessa tapahtuvan energiahyödyntämisen kanssa. Olisikin ollut mielenkiintoista, jos jätesuunnitelmaan olisi liittynyt tarkastelu, jolla olisi verrattu esim. kotitalouksien biojätteen erilliskeräyksen ja siihen liittyvä

kompostoinnin ja sekajätteen mukana jätevoimalassa tapahtuvan energiahyödyntämisen ympäristö- energia- ja talousvaikutuksia.

On myös huomattava, että biologisista käsittelymenetelmistä jää enemmän tai vähemmän käsittelyjätettä, jonka käsittely tulee myös ottaa huomioon. Kompostituotteesta voidaan joutua seulomaan roskia, mädätyslaitoksista jää jätettä, jonka kelpaaminen lannoitteeksi ei ole vielä selvää ja liikennepolttoaineiden valmistuslaitoksista jopa 90 % syötetyn jätteen määrästä jää jäljelle prosessijätteenä. Nämä jätteet ovat sopivaa polttoainetta jätevoimaloille.

Euran, Köyliön ja Säkylän kunnat katsovat, ettei jätesuunnitelmassa ole paneuduttu riittävästi biojätteiden ja lietteiden käsittelyssä syntyvän lopputuotteen hyödyntämiseen. Ongelmana lietetuotteiden hyödyntämisessä on, että käsitelty jäte kasaantuu laitoksiin, koska loppusijoituskohteita ei ole kyetty löytämään tarpeeksi. Pelkkä laitospolttamisen käsittelyn lisääminen ei yksistään ratkaise biojätteiden ja lietteiden hyödyntämisongelmaa.

Haminan kaupunki sekä **Miehikkälän ja Virolahden kunnat** toteavat, että jätesuunnitelman mukaan ympäristön kannalta merkittävimpiä jätejakeita ovat biohajoavat jätteet ja ongelmajätteet. Jätesuunnitelman keskeisenä tavoitteena tulee olla näiden jätteen synnyn ehkäisy ja jätteistä aiheutuvien terveys- ja ympäristövaikutusten vähentäminen.

Helsingin kaupunki toteaa, että jätteen synnyn ehkäisemiseksi esitetään useita kannatettavia hankkeita. Biohajoavan jätteen synnyn ehkäisyn osalta neuvonta on käytännössä ainut keino. Neuvonnalle on todella tarvetta, mm. YTV:n tutkimuksen mukaan syömäkelpoista ruokaa menee jätteeksi useita kiloja vuodessa henkeä kohti. Neuvonnassa lienee myös paljon päällekkäisyyttä niin koko maassa kuin suunnittelualueellakin. Neuvonnan sisällön tuotanto tulisikin organisoida uudelleen, kuten jätesuunnitelmassa esitetään. Luontevaa olisi, että jäteveron tuotolla osaltaan voitaisiin rahoittaa jätteen synnyn ehkäisyyn liittyvää neuvontaa.

Ympäristölautakunta katsoo, että potentiaalia lisätä kompostointia erityisesti pientaloissa on varmasti. Kompostointi-intoa voitaisiin pidemmällä tähtäimellä levittää koulujen kautta. Ympäristölautakunnan mielestä polttolaitoskapasiteetin tulee olla sellainen, että se antaa aidosti haastetta ehkäistä jätteen syntyä ja lisätä materiaali-kierrätystä. Kotitalouksien osalta poltettavan jätteen osuuden mahdollisen kasvun tulee toteutua yhdessä sekajätteen osuuden vähentymisen kanssa. Poltettavan jätteen ja sen keräysjärjestelyjen laatuun tulee kiinnittää huomiota polttolaitosten raskasmetallien ja muiden haitallisten aineiden laskeuman rajoittamiseksi polttolaitosten ympäristössä.

Hämeen liitto toteaa, ettei suunnitelmassa huomioida riittävästi uusia biohajoavan jätteen hyödyntämisen mahdollisuuksia.

Jalasjärven kunta pitää tarpeellisenä toteuttaa valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteita ja jätesuunnitelmaluonnoksen suurimman mahdollisen kierrätyksen tarkasteluvaihtoehtoa. Vaihtoehto, joka tähtää suurimpaan mahdolliseen energiahyötykäyttöön, ei ole yksinään toimiva, vaan vaatii rinnalleen jätehierarkian muita toimenpiteitä.

Kristiinankaupunki katsoo, että teollisuuden biohajoaviin jätteisiin ei suunnitelmassa ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Suunnitelmasta puuttuu ratkaisumallit elintarviketuotannon ja -jalostuksen, kuten paikallisesti merkittävän perunateollisuuden jätteiden hyödyntämiseksi.

Lappeenrannan kaupunki toteaa, että jätesuunnitelmassa yhdeksi tärkeimmistä tavoitteiksi Etelä-Karjalassa nousevat toimenpiteet, millä tähdätään jätteiden energiakäyttöön, erityisesti biokaasun valmistuksen lisäämiseen.

Länsi-Turunmaan kaupunki toteaa, että vaikka biohajoavien jätteiden hyödyntäminen aineena vastaa parhaiten lainsäädännön tavoitteita, myös niiden energiana hyödyntäminen (määtys tai poltto) on oltava mahdollista. Eri vaihtoehtojen tasapaino riippuu monesta tekijästä mm. jätteen koostumuksesta, väestötiheydestä sekä kompostoidun materiaalin menekistä ja tarpeesta.

Lahti Energia Oy toteaa, että biojätteen hyödyntäminen on alue, jolle on parhaillaan syntymässä useita liiketoimintainnovaatioita kuten biokaasun tuottaminen liikenne- tai energiakäyttöön, biodieselin tuotanto, bioetanolin tuotanto tai biojätteen lämpökäsittely paremman hyötysuhteen voimantuotantoa varten. Viimeksi mainitulle on kehitteillä useita vaihtoehtoisia toteutustapoja. Lahti Energia Oy katsoo, että mikäli Etelä- ja Länsi-Suomen alueelle rakennetaan suunnitteilla olevat jätteen massapolttolaitokset, vaarantuu uusien tekniikoiden kehittämistyö Suomessa. Tarvittavasta biojätteestä tulee pula. Jätteen massapoltto tarjoaa helpon ja halvan ratkaisun biojätteelle, jolloin sen hyödyntäminen kestäväällä ja ekologisella tavalla ei ole enää houkuttelevaa. Lisäksi todetaan, että biojätteen ja palavan jätteen samanaikainen polttaminen arinapoltteknikalla ei ole BAT-periaatteen mukaista.

Luumäen kunta pitää tärkeänä järjestää energiana hyödynnettävän yhdyskuntajätteen ohjaamisen pois kaatopaikalle sijoitettavasta jätteestä. Loma- ja haja-asutusalueilla jätehuollon järjestämisen todetaan olevan ongelmallista, sillä jäteastiat täyttyvät erityisesti hyödynnettävillä pahveilla ja kartongeilla.

Mustasaaren kunta toteaa, että se kuuluu Stormossenin jätehuoltoalueeseen ja jo nykyisellään täyttää biohajoavan jätteen käsittelylle jätesuunnitelmaluonnoksessa esitetyt tavoitteet.

Pietarsaaren kaupunki toteaa, että se kuuluu Ekorosk Oy:n jätehuoltoalueeseen ja jo nykyisellään täyttää yhdyskuntajätteiden hyötykäytön tavoitteet.

Porin kaupungin lausunnossa painotetaan, että ilmasto- ja energiastrategian mukaan kaatopaikalle ei saa laisinkaan viedä biohajoavaa tai palavaa jätettä. Tämä tavoite on tiukempi kuin jätesuunnitelmaluonnoksen 10 %:n tavoite. Polttolaitoskapasiteetin tulee olla riittävä jätemäärien vaihdellessa suhdanteiden mukaan.

St 1 Biofuels Oy toteaa, että biohajoavat jätteet -taustaraportin kohtaa bioetanolin tuotannosta tulee tarkentaa, osa tuotantotiedoista ei pidä paikkaansa. Mm. nykyinen tuotantotavoite on merkittävästi korkeampi eikä koske pelkästään etanolia.

Vaikutusten arvioinnin yhteenveto-osuudesta St1 Biofuels Oy on samaa mieltä VE 4 -vaihtoehdon ristiriidoista jätepoliittisten tavoitteiden ja valtakunnallisen jätesuunnitelman kanssa. Toivotaan vielä tätäkin selkeämpää kannanottoa myös koskien yksittäisten laitosten rakentamista ja niiden vaikutuksia kohtaan. St1 Biofuels Oy katsoo, että laitokset tulisi toteuttaa selvästi pienempinä, varusteltuna esikäsittelyllä ja leijupeti-kattiloilla paremman sähköntuotannon hyötysuhteen aikaansaamiseksi. Lisäksi tulisi tukea jo olemassa olevan kattilakannan konvertointia REF/SRF-rinnakkaispolttoon, mikä vaatii vain murto-osan investoinnista laskettuna poltettua jätetonnin kohden verrattuna jätteen massapolttolaitoksen vastaavaan kustannukseen.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy toteaa jätesuunnitelman sisältävän väärää tietoa liittyen bioetanolin valmistukseen kotitalouksien biojätteestä. Lahteen suunniteltu bioetanolilaitos tulee hyödyntämään elintarviketeollisuuden jätteitä.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri ry:n mielestä Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelmaan on otettava kunnianhimoiset tavoitteet ja voimakkaampia toimenpiteitä jätteen synnyn ehkäisyyn ja kierrätykseen. Mahdollisuuksia esimerkiksi biojätteen jalostamiseen liikennepolttoaineeksi tulisi kehittää. Todetaan, että suunnitelmassa määrällisistä ehkäisy tavoitteista on ilman perusteluita luovuttu tai niitä on alennettu asiantuntijaryhmissä ja taustaraporteissa esitetyistä ja vaikutusten arvioinnissa käsitellyistä. Biohajoavan jätteen osalta arvioinnissa mukana ollut 15 % vähennystavoite on vesitetty muotoon ”syntyy vähemmän henkeä kohden”.

Biohajoavien jätteiden käsittelyvaihtoehtojen tarkastelussa ehkäisyvaihtoehdon ainoa (ja merkittävänä pidetty) negatiivinen vaikutus on, että ”jätteenpolttolaitokset joutuisivat etsimään polttoainetta suunnittelualueen ulkopuolelta tai ulkomailta”. Jos suunnitelmassa todella asetettaisiin tavoite ja tätä tukevat toimet jätteen synnyn vähentämiseksi, näyttäytyisi suunniteltu jätteenpolttokapasiteetti ylimitoitettuna. Tilanne on ratkaistu suunnitelmassa tekemällä linjaus polton hyväksi ehkäisyä vastaan: ehkäisy tavoitteista on tingitty ja asiantuntijoiden ehkäisyn alalta esittämiä toimenpide-ehdotuksia karsittu, vaikka vaikutusten arvioinnin mukaan ehkäisyvaihtoehto olisi paras kestävän kehityksen, uusiutumattomien ja uusiutuvien luonnonvarojen säilymisen, energian säästön ja ilmaston kannalta. Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri pitää tätä täysin kestävämmänä linjauksena.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa olisi tullut laskelmiin perustuen esittää, miten painopisteissä valitut eri vaihtoehdot vaikuttavat jätelain ja ilmastokysymyksen kannalta tärkeimpiin tekijöihin, kuten luonnonvarojen kulutukseen ja kasvihuonekaasupäästöihin. Lisäksi olisi tullut arvioida, miten erilaiset ehkäisy-, kierrätys- ja polttotavoitteet vaikuttavat kunkin tavoitteen toteutumiseen. Ympäristövaikutuksina arvioitiin lähinnä vain se, miten eri vaihtoehdot toteuttavat VALTSUn tavoitteita. Suunnitelman SOVAus osoitti, että biohajoavan jätteen osalta vain ehkäisy/kierrätys-vaihtoehto toteuttaa edes VALTSUn tavoitteet, olisi suunnitelmassa tullut vajavaisenkin SOVA:n perusteella valita tavoitteet ja toimenpiteet, jotka edistävät tämän vaihtoehdon toteutumista. Esitetytkään toimenpiteet eivät voi parhaalla mahdollisella tavalla edistää jätteen synnyn ehkäisyä, kun luonnoksessa suositetaan jätteen polttoa.

Biojätteen mädätystä kaasuksi ja maanparannusaineeksi sekä bioetanolin ja biodieselin tuotantoa eri jätejakeista tulee lisätä huomattavasti. Yhdyskuntajätteen ja lietteiden syntyä on vähennettävä vähintään 3 % vuosittain. Kierrätyskelpoisen, nyt sekalaisena kaatopaikalle päätyvän jätteen ja biohajoavan jätteen polttoa ei tule esitellä tavalla edistää.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry:n palaute on pääpiirteissään samansisältöinen kuin Uudenmaan piirin palaute. Todetaan, että mahdollisuuksia esimerkiksi biojätteen kaasuttamiseen liikennepolttoaineeksi tulisi kehittää yhteistyössä alan yritysten kanssa. Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry haluaa jätesuunnitelmaan kunnolliset määrälliset tavoitteet jätteiden synnyn ehkäisyyn ja kierrätykseen.

Suomen Luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri ry kannattaa luonnoksessa esitettyä biohajoavan jätteen kierrätyksen tehostamista. Luonnoksen tavoitteena tulisi olla jätteen synnyn ehkäisy. Nyt linjaus on jätteen polttoa suosiva.

Ympäristöyritysten Liitto ry (YYL) katsoo, että biohajoavien jätteiden osalta jätteen synnyn ehkäisy jäi vähäiselle huomiolle. Raportissa ei myöskään esitetty tulevaisuuden visioita uusista teknologioista, joilla käsittelyä voitaisiin lisätä ja kehittää. Nykyisin yhdyskuntajätteestä vain 48 % hyödynnetään ja loput sijoitetaan kaatopaikalle. Tulevaisuudessa se ohjautuu polttoon, ellei erilliskeräystä tehosteta. Biojätteen kaasu- ja lämmönsäätöpotentiaali ja hyödyntäminen energiantuotannossa jäävät käyttämättä, samoin kuin käyttö lannoitevalmisteenä ja maanparannuksessa. Biopolttoaineiden käyttöön liikennepolttoaineina tulee kehittää taloudellisia kannustimia.

Raportissa on käsitelty jätteenpolttolaitosten kapasiteetti ja sen ajateltu lisäys lähivuosina. Raportissa tulisi esittää selkeytettäväksi, että jätteenpolttolaitoksissa biojätteen poltto on jätteen hävittämistä, ei hyötykäyttöä.

Jätehuoltomääräysten biohajoavan jätteen erilliskeräys- tai kompostointivelvoitteisiin tulee jatkossa kiinnittää huomiota. Suuri osa etenkin maaseudun ja haja-asutusalueiden kiinteistöistä on vailla biojätteen erilliskeräystä. Näillä kiinteistöillä biojäte voitaisiin kompostoida. Sitä voidaan tukea neuvonnalla ja mahdollisuuksien mukaan taloudellisilla kannustimilla.

Painopisteen vaihtoehtotarkastelussa vain vaihtoehto 1 on jätehierarkian mukainen, koska muissa ei oteta ollenkaan huomioon jätteen synnyn ehkäisyä. Vaihtoehto 4 on korostetusti ja räikeästi jätehierarkian vastainen ja se nähdään todennäköisimpänä toteutuvana vaihtoehtona. Materiaalina hyödyntäminen on vain 30 % eikä jätteen synnyn ehkäisyä ole huomioitu lainkaan. Energiahyödyntämisen osuus on jopa 60 %. ELSU:ssa tulisikin edellyttää selkeitä ohjauskeinoja sille, että jätehuolto toteutuu Suomessa niin, että EU:n jätedirektiivin uudelleenkäyttö- ja kierrätysvelvoitteet saavutetaan. Biohajoavat jätteet ovat tässä merkittävässä roolissa.

Vaihtoehto 4 ei ole jätepoliittisesti kestävä. Sen jätepoliittisista vaikutuksista todetaan, että se voi heikentää jätteen synnyn ehkäisyn mahdollisuuksia. Kiinnostusta jätteen määrän vähentämiseen ei välttämättä löydy, jos jätteen polttokapasiteetti on suuri. On merkittävä riski, että polttoon ohjautuu kierrätyskelpoista materiaalia. Poltosta muodostuva tuhka sijoitetaan suurelta osin kaatopaikalle. Vaihtoehto toteuttaa Valtakunnallista jätesuunnitelmaa ainoastaan kaatopaikkasijoituksen osalta. Yhdeksi ELSU:n tavoitteeksi on mainittu mm. se, että alueellisten jätesuunnitelmien tavoitteena on toteuttaa Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa asetettuja tavoitteita.

Vaihtoehto 4:n kanssa ristiriidassa on myös, että jätesuunnitelman merkittävimmät ympäristövaikutukset ovat jätteen synnyn ehkäisyn ja jätteen hyödyntämisen kautta tapahtuva luonnonmateriaalien säästyminen sekä kasvihuonekaasujen väheneminen ja hallinta. Uusilla jätehuollon toimintatavoilla ja teknologioilla voi olla aluekeskusten ja maaseutujen elinvoimaisuutta piristävä vaikutus. Vaihtoehdon 4 jätehuollon kehittämismahdollisuudet -kohdassa todetaan, että rakennettu polttolaitoskapasiteetti heikentää mahdollisuuksia kehittää materiaalina hyödyntämistä. Tässä on suuri ristiriita.

Vaihtoehtojen tarkastelussa todetaan myös, että vaihtoehto 4 täyttää jätedirektiivin kierrätysvelvoitteen. Kierrätyksen osuus on vain 30 % kun jätedirektiivissä uudelleenkäyttö- ja kierrätysvelvoite tietyille kotitalous jätteille on 50 % ja jätelajikohtaisesti jopa 80 %.

Annetuista vaihtoehtoista ainoastaan vaihtoehto 3 eli mahdollisimman suuri materiaalikierrätys niin, että myös jätteen synnyn ehkäisy otetaan huomioon, on jätepoliittisesti tarkasteltuna kestävä ja täyttää alueelliselle jätesuunnitelmalle asetetut laadulliset tavoitteet.

Asiantuntija 1 (Lassila & Tikanoja Oyj) huomauttaa, että biohajoavat jätteet -painopisteessä pitäisi puhua myös jätteen energiahyödyntämisestä eikä ainoastaan jätteenpolto. Toimenpiteenä jätteen energiahyödyntämisen suhteen pitäisi kartoittaa toimivien kierrätyspolttoaineketjujen mahdollisuudet vähentää kaatopaikalle

toimitettavan materiaalin määrää. Suunnittelualueella on lukuisia kierrätyspolttoaineen hankinta-valmistus-käyttöketjuja, jotka pystyvät käsittelemään kaupan ja teollisuuden yhdyskuntajätteet samoin kuin asuinkiinteistöissä syntypaikkalajitellun energijakeen kierrätyspolttoaineeksi. Näitä toimintoja ei ole kartoitettu eikä niiden kapasiteettia ole esitetty tutkittavaksi. Tehokas syntypaikkalajittelu ja lajitellun materiaalin saattaminen teollisuuden raaka-aineeksi ja – kierrätyspolttoaineen osalta – alueella olevien rinnakkaispolttolaitosten polttoaineeksi, vähentäisi kaatopaikalle kulkeutuvan biohajoavan yhdyskuntajätteen määrän helposti alle kymmeneen prosenttiin syntyvän jätteen määrästä. Investoinnit järjestelmän kehittämiseksi olisivat kohtuulliset samalla kun se olisi joustava tulevaisuuden vaatimien mahdollisten muutosten kannalta. Esimerkiksi kierrätyksen osuutta tällaisessa konseptissa on suhteellisen helppo lisätä (ja vastaavasti energiahyödyntämistä vähentää), kun sen sijaan energiahyödyntäminen massapolttotekniikalla edellyttää monikymmenvuotisia investointeja vain siihen käyttöön soveltuvaan tekniikkaan.

Asiantuntija 2 (Lassila & Tikanoja Oyj) otti kantaa jätteen energiahyödyntämiseen ja kapasiteettiarviointiin. Hän kritisoi jätteenpolton määrien olevan kohtuuttomia, jolloin kierrätystavoitteita saavuteta. Suunnittelualueelle on tulossa uusia sekajätteen polttolaitoksia yhteensä yli 1,1 miljoonaa tonnia ja, Lahti Energia Oy:n 300 000 t kaasutuslaitos. Kun nämä laitokset toteutuu, niin on poltettava kaikki jätteet myös paperi, pahvi, kartonki, biojäte, metalli ja lasi ja silti poltettavaa ei riitä. Jos poltamme valtakunnallisen jätesuunnitelman mukaan 30 % yhdyskuntajätteistä, niin yli 80 % jätteenpolttokapasiteetista seisoo. Koska valtiovalta aikoo kiristää liikenteen biopolttosuosuutta 20 %:iin vuoteen 2020 mennessä, tulisi valtiovallan kannustaa kaasutustekniikan käyttöä. Biomassasta valmistetun liikennepolttoaineen tekniikan vaikein haaste on kaasutus ja kaasun puhdistus. Tätä osaamista pitäisi kannustaa.

Asiantuntija 3 (Lassila & Tikanoja Oyj) mukaan kartoitettu kierrätyspolttoaineen valmistus ja käyttö sekä käytössä oleva rinnakkaispolttokapasiteetti antaa täysin harhaanjohtavan kuvan tämänhetkisestä tilanteesta. Asiantuntija 3 arvioi alueen rinnakkaispolttolaitoksen kapasiteetin/käytön olevan suuruusluokassa 450 000 tonnia/v. Kierrätyspolttoaineen käyttäjien määrä ja käytettävissä oleva polttokapasiteetti on niin ikään biohajoavat jätteet taustaraportissa virheellinen. Asiantuntija 3 toteaa, että Biohajoavien jätteiden taustaraportin toteamus: ”rinnakkaispoltoilla ei voida ratkaista biohajoavan jätteen käsittelyn ongelmia” on harhaanjohtava. Mikään yksittäinen keino tai toimenpide ei yksinään pysty ratkaisemaan kyseisiä ongelmia. Kun otetaan huomioon edellä kuvailtu kierrätyspolttoaineen/rinnakkaispolton ”todellinen” rooli jo tällä hetkellä ja esimerkiksi Lahden Energian ja muiden toimijoiden rinnakkaispolton merkittävän kasvattamisen suunnitelmat sekä edellä kuvatut mahdollisuudet tehokkaalla syntypaikkalajittelulla (yhdistettynä kierrätyspolttoaineen valmistukseen/rinnakkaispoltoon) vähentää yhdyskuntajätteen kaatopaikkasijoitus selvästi alle 10 prosentin jätteen määrästä, voidaan todeta, että kierrätyspolttoaine-/rinnakkaispolttokonsepti yhdessä tehokkaan syntypaikkalajittelun kannalta tarjoaa erinomaisen lähestymistavan EU:n ja Suomen valtakunnallisen jätepolitiikan toteuttamiseen.

Asiantuntija 5 (Tampereen Teknillinen yliopisto) katsoo, ettei jätehuollon ja kierrätyksen yhteiskunnallista ohjausta ole perusteltua kohdentaa jätteenpolton kokonaiskapasiteetin enimmäismäärälle. Käsitys toteutuneesta ja suunnitteilla olevasta kapasiteetista on hyvä olla, mutta missään lainsäädännössä ei ole velvoitettu tulkitsemaan tätä tietotarvetta jätteenpolttokapasiteetin sääntelyksi. Ohjaus tulee perustaa siitä huolehtimiseen, että maamme energiantuotantorakenteessa ja isoimpiin kaupunkeihin sijoittuen on riittävästi jätevoimaloita, joiden rakentaminen on harkittu energiakyynnän ja huonompilaatuisten jättepohjaisten polttoaineiden käyttömahdollisuuden

pohjalta. Jätevoimaloissa voidaan polttaa myös teollisuusjätteitä ja mahdollisesti muitakin polttoaineita.

Lisäksi mm. **Pirkanmaan liitto, Tampereen kaupunki, Päijät-Hämeen Jätehuolo Oy, Ekokem Oy Ab sekä Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri ry, Pohjanmaan piiri ry ja Satakaunnan piiri ry sekä asiantuntija 2 (Lassila&Tikanoja Oyj) ja asiantuntija 3 (Lassila&Tikanoja Oyj)** ovat kommentoineet Biohajoavat jätteet –painopisteeseen liittyvää jätteenpoltttoa. Jätteenpoltttoon liittyvien kommenttien lyhennelmät on esitetty kappaleessa 2 ”II kuulemisen aikana saatu yleispalaute ja sen huomioonottaminen”.

Satakierito Oy huomauttaa, että jättesuunnitelmassa ei ole käsitelty tarpeeksi biokaasulaitosten rejektiveden ongelmaa. Ongelmana on, ettei rejektivettä kyetä tuotteistamaan. Rejektiveden ottamista hyötykäyttöön tulisi ohjata toimenpitein, huomioiden mahdolliset rajoitukset ja lisäkäsittely. Alueen puhdistamoilla ei ole korkeita raskasmetallimääriä, joten nykyiset rajoitukset ovat liian ylimalkaisia ja estävät rejektiveden tuotteistamisen. Hyödyntämisen potentiaali tulisi selvittää etenkin biokaasulaitoksien määrän lisääntyessä.

Henkilö 2 toteaa, että biohajoavat jätteet tulisi hyödyntää osatuilla tavoilla.

Henkilö 1:n mielestä puujätettä tulisi tarkastella erikseen muusta biohajoavasta jätteestä. Paperin ja kartongin käyttöä tulee pyrkiä vähentämään, mutta esim. elintarvikepakkauksissa ne ovat jätteenä monikäyttöisempiä kuin muovi ja niitä tulisi suosia. Paperin ja kartongin erilliskeräystä ja kierrätystä pitää lisätä eikä kunnissa tule kerätä energiajätettä suoraan poltettavaksi. Kompostoinnin tukeminen on hyvää ympäristösuunnittelua ja asian suositummaksi tuomista. Tämän tulee olla mahdollista myös siirtolapuutarhakäytössä siitä saatavin kotitalousvähennyksin. Biohajoavien suunniteltu polttaminen ja positiiviset näkymät polttolaitosten rakentamisen suhteen ovat väärää ennakkointia, sillä poltto on viimeisimpiä keinoja lakien mukaan. Painotus tulee olla aina ensin synnyn ehkäisyssä. Kaatopaikkakaasuja otetaan jo talteen ja kompostointia, mädätystä ja saatavaa metaania tulee käyttää enemmän jatkossa.

Henkilö 6 huomauttaa, että biojätteen erilliskeräyksessä on vielä tehostamisen varaa erityisesti paikoissa, joissa syntyy runsaasti biojätettä kuten ravintoloissa, lounasruokaloissa, kaupoissa jne. Neuvontaan, opastukseen ja valvontaan tarvitaan lisää resursseja. Terminologia on biojätteen erilliskeräyksessä sekavaa: joissakin kunnissa käsitetään biojätteeksi kaikki biologisesti hajoava jäte, joka olisi muuten raaka-aineena hyödynnettävissä (esim. puu, paperi, kartonki jne.). Ihmetystä on aiheuttanut, ettei mm. Kankaanpään kokoisessa kaupunkitaajamassa ole biojätteen erilliskeräystä.

Hämeen ympäristökeskus totesi lausunnossaan, että biohajoavan jätteen energiahyödyntämisen pitäisi suunnitelmassa painottua vielä voimakkaammin hajautetusti pienissä ja keskisuurissa laitoksissa toteutettavaan biokaasutukseen. Käsittely on kannattavaa yhdistää erilaisten lietteiden ja lantojen sekä myös varsinaisten energiakasvien biokaasutukseen. Biokaasua maakaasuverkkoon syöttämällä tuotetulle polttoaineelle on helppo saada 100 % hyödyntämisaste. Lisäksi hajautettu käsittely lyhentää selvästi kuljetusmatkoja. Jätteenpoltttoon tulisi ohjata vain sellainen osa biohajoavasta jätteestä, mikä ei sovellu biokaasutusprosessiin.

Biohajoavan jätteen energiahyödyntämistä tulisi selkeästi ohjata energiatehokkuuskriteerein. Kriteerien tulisi huomioida tuotettu (netto)energia jäteyksikköä kohti, tuotetun energian hyödyntämisaste sekä jätteenkuljetusten kuluttaman energia.

Saman tehokkuustason saavuttavista prosesseista tulisi suosia enemmän sähköä tai liikennepolttoainetta tuottavaa prosessia.

Keskeinen haaste biohajoavien jätteiden materiaalikierrätyksen edistämisessä on biojätteiden, sekä kaupan, teollisuuden, palvelujen että kotitalouksien, kierrätyksen ylläpitämisessä ja parantamisessa. Jätteenpolttokapasiteetin lisääntyminen johtaa helposti biojätteiden lajittelun ja erilliskeräyksen lopettamiseen ja polttoon Ruotsin käytännön tapaan. Tässä hävitetään merkittävä osa kierrätyskelpoista ravinnetta ja humusta sekoitettavaksi yleisesti ongelmajätteeksi luokiteltavan jätteenpolttolaitoksen tuhkaan. Biojätteiden materiaalihyödyntämiselle tulisi asettaa määrällinen tavoite esim. biojätteen erilliskeräyksen ja käsittelyn määrän pitämisen vähintään nykyisellä tasolla.

Porvoon kaupunki toteaa, että suunnitelma asettaa paljon odotuksia neuvonnalle ja valistukselle jätteen synnyn ehkäisyn sekä lajittelun ja kierrätyksen edistämiseksi. Porvoon kaupunki katsoo tärkeimmän ohjauskeinon olevan kuitenkin jätteen tuottamisen kustannusten säätely. Vero-ohjauksella on mahdollista vaikuttaa mm. tuotteiden turhaan pakkaamiseen. Olennaista on kohdistaa verotus tasapuolisesti eri toimijoihin.

Hämeen yhteistyöryhmä (kokous 6.11.2009) oli jätteen polton puolesta ja vastaan. Jätteen määrän vähentäminen nähtiin tärkeänä ja se olisi tullut asettaa päävaihtoehdoksi tavoitteissa. Toivottiin myös neuvonnan lisäämistä. Todettiin, että jätteen määrän vähentäminen, kuten muutkin tavoitteet, vaatii rahoitusta ja muutoksia lainsäädännössä. Jättesuunnitelmassa ei ole huomioitu tätä seikkaa lainsäädännön muutosehdotuksissa. Palvelukeskuksia ei synny ilman rahoitusta ja lainsäädäntöä.

Kaakkois-Suomen yhteistyöryhmä (kokous 30.10.2009) huomautti, ettei biokaasu- ja kompostointilaitoksia ei ole valtakunnassa riittävästi. Etelä-Karjalassa on valittu kaikkia kiinteistöjä koskeva biojätteiden totaali-lajittelu ja tämä malli on todettu hyväksi. Ihmeteltiin, miten kasvihuonekaasuongelman nimissä pieneriä biojätettä kuljetetaan pitkiä matkoja hyödynnettäväksi esim. biodieselin tuotantoa varten. Tarvitaan laajempia keskitettyjä ratkaisuja. Yhteistyöryhmä pohti, voitaisiinko lainsäädännöllisesti vaikuttaa mm. tuotteiden liialliseen pakkaamiseen ja siitä syntyviin jätteisiin. Neuvonnalla voitaisiin vaikuttaa myös kuluttajien valintoihin. Huomautettiin, että käytettävä termistö kaipaa yhtenäistämistä. Termistön valtakunnallinen yhtenäistäminen voi olla vaikeaa, koska se on muodostunut käsittelymenetelmien perusteella. Valtiovarainministeriön johtaman työryhmän esitys biokaasun syöttötariffiksi ja sen vaikutus tulisi huomioida myös ELSU:ssa.

Lounais-Suomen yhteistyöryhmä (kokous 15.10.2009) totesi, että myös rejektiveden hyödyntämistä tulisi tarkastella.

Länsi-Suomen yhteistyöryhmä (kokous 30.10.2009) piti biohajoavien jätteiden syntypaikkalajittelua kaiken perustana ja sitä voisi esittää velvollisuudeksi. Biohajoavien jätteiden erilliskeräystä voitaisiin mahdollisesti laajentaa nykyistä pienempiin yksiköihin. Esim. Botnarioskilla on käytössä 2-lokeroautot, joiden avulla saadaan kerättyä jätteet samalla kertaa. Sopimusperusteisessa jätteenkuljetuksessa voidaan sitoutua kalliisiin keräysautoihin paremmin, kun kuntien järjestämää kilpailutusta ei ole. Toisaalta kuntien järjestämissä kuljetuksissa myös pienillä urakoitsijoilla on mahdollisuus toimia. Perusongelma ei ole se, onko kuljetus kunnan kilpailuttama vai sopimusperusteinen vaan se, kuinka kalliiksi järjestelmä tulee. Yhteistyöryhmä pohti polttolaitosten kapasiteettitarvetta ja sitä, onko kapasiteettia tulossa liikaa, kun on sitouduttu jätteen synnyn ehkäisyyn ja kierrätykseen. Ryhmässä todettiin, että

Länsi-Suomen ympäristökeskuksen toimialueella kierrätys säilyy ja polttoon menee vain se osa, joka nykyisin menisi loppusijoitukseen kaatopaikalle. Suomeen on tulossa polttolaitosten perusverkosto, jossa joka puolelle ei tule samanlaisia polttolaitoksia.

Sähkön lisäksi syöttötariffi tulisi myöntää biokaasulle, jolloin hyötyä saataisiin mm. lämmöntuotosta. Tariffi tulisi myöntää myös pienemmille laitoksille. Länsi-Suomen alueelle viritetään biokaasun liikennepolttoainehanketta. Biokaasun hyötysuhde on huonompi sähköntuotossa kuin liikennepolttoaineena, johon tariffia ei kuitenkaan myönnetä. On pelko, että tariffi voi rajoittaa kehitystä.

Uudenmaan yhteistyöryhmä (kokous 20.10.2009) kritisoi, ettei suunnitelmassa esitetä tarkasti miten hyödyntämislaitosten perustamista edistetään. Suunnitelmassa on esitetty alueita, jonne hyödyntämiskapasiteettia tarvittaisiin lisää, mutta ei voida tarkemmin määrätä, missä mitäkin kapasiteettia voidaan rakentaa. Lietteitä ja biohajoavia jätteitä olisi pitänyt tarkastella yhdessä. Olisi tullut selvittää massamäärät, joita kullakin alueella voitaisiin hyödyntää jätehierarkian mukaisesti esim. biokaasulaitoksissa. Toimenpiteeseen 2.5.1 tulisi lisätä myös julkisen sektorin kuljetushankinnat. Huomautettiin, että jätehuollon kasvihuonekaasupäästöistä suuri osa tulee jo suljetuilta kaatopaikoilta. Nämä ovat usein pieniä ja metaania on kaatopaikkakaasussa niin vähän, ettei sitä ole taloudellisesti kannattavaa kerätä. Toimenpide 2.7.1 ei ole niinkään oleellinen, vaan tärkeämpää on ehkäistä, ettei kaatopaikoille ohjaudu tulevaisuudessa enää biohajoavaa jätettä. Yhteistyöryhmässä todettiin, että vaikka jätehuollon kasvihuonekaasupäästöt ovat koko Suomen päästöjen mittakaavassa pienet (n. 3 %), niitä voidaan kuitenkin helposti vähentää.

Toimenpiteeseen 2.6.1 huomautettiin, että halvin, kriteerit täyttävä tuote tulee kuitenkin voittamaan. Toimenpide ei ole viranomaistaholta toteutettavissa. Hankintaohjeisiin olisi löydettävä erittäin hyvät perustelut kompostituotteiden suosimiseksi. Urakan hinta on ratkaiseva tekijä. Huomautettiin, että tähän epäkohtaan olisi syytä puuttua ELSU:ssa ja ehdotettiin, että julkisiin hankintoihin luodaan hankintamalli, jossa biokaasu- ja kompostituotteilla on etu. Muistutettiin vielä, että tätä on vaikea toteuttaa käytännössä. Kritisoitiin, että tavoite 2.2 ”Vuonna 2020 muodostuvasta kiinteästä yhdyskuntajätteestä sijoitetaan kaatopaikalle korkeintaan 10 %, josta biohajoavan jätteen osuus on korkeintaan puolet” ohjaa enemmänkin polttoon eikä materiaalihyödyntämiseen.

Sähkön lisäksi syöttötariffi tulisi myöntää biokaasulle, jolloin hyötyä saataisiin mm. lämmöntuotosta. Tariffi tulisi myöntää myös pienemmille laitoksille.

Biohajoavat jätteet asiantuntijaryhmä (kokous 21.10.2009) huomautti, että ELSU:ssa ja VALTSU:ssa mainitaan, että materiaali toimitetaan ensisijaisesti kierrätykseen. Kuitenkin jätesuunnitelmassa suositetaan polttoa. Suunnitelmassa ei ole toimenpiteitä, jotka ohjaisivat mm. lietteet ja biojätteen ensisijaisesti materiaali kierrätykseen. Jätevirrat menevät polttoon sen sijaan, että niitä tarjottaisiin pienille materiaalia hyödyntäville toimijoille. ELSU:ssa oli mahdollisuus ottaa mukaan taloudellisia ja lainsäädännöllisiä ohjauskeinoja. Mm. ympäristökeskuksilla olisi mahdollisuus vaikuttaa ympäristöluvituksen kautta jätteenpolttokapasiteettiin. Polttolaitosten luissa olisi myös määrättävä, ettei kierrätettävää jätettä saisi polttaa. Toisaalta pidettiin mahdottomana vaatimuksena, ettei kierrätyskelpoista jätettä saisi polttaa. Kaatopaikalle joutuvan sekajätteen joukossa on aina kierrätyskelpoista materiaalia lajittelusta huolimatta. Jos kierrätyskelpoista ei saada polttaa, tarvitaan esikäsittelyä ennen polttoa. Parempana määräyksenä pidettiin, ettei erilliskerättyä kierrätyskelpoista jätettä saisi polttaa. Huomioitavaa olisi myös kestävä kierrätyksen rajat; mm. haja-asutusalueilla erilliskeräys voi olla kestävämpi. Muistutettiin myös, että ELSU:n alueilla on paikallisista olosuhteista riippuen erilaiset tarpeet jätehuollolle.

Kritisoitiin sitä, ettei polttolaitoskapasiteetissa ole huomioitu rinnakkaispolttoa. Jätteen poltolle on selkeästi suunnitteilla ylikapasiteettia, jolloin jätettä on tuotava ELSU:n ulkopuolelta poltettavaksi. Tämä huomio oli nostettu esille myös SOVA:ssa. Polttolaitoskapasiteettiin tulisikin ottaa viimeisimmät kapasiteettitiedot mukaan. Kaikki käsittelykapasiteetti olisi huomioitava niin poltto, rinnakkaispoltto kuin biokäsittelylaitokset. Käyttämätöntä rinnakkaispolttokapasiteettia ei pidä jättää tarkastelun ulkopuolelle, ovat kuitenkin olemassa olevaa kapasiteettia. Katsottiin, että ELSU:ssa tulisi ensisijaisesti ottaa käyttöön ohjauskeinoja jätteen synnyn ehkäisyyn ja kierrätykseen, jätteenpolton ohjauskeinojen ollessa toissijaisia.

Jätteen synnyn ehkäisy -neuvonta tulisi saada vastaamaan jätelain muutosta ja jätteen synnyn ehkäisyn vastuunjakoa tulisikin tarkentaa. Nyt toimet jätteen synnyn ehkäisyn jätesuunnitelmassa ovat pitkälti julkiselle sektorille. Elinkeinoelämän neuvonta voitaisiin kohdentaa esim. valtakunnalliselle taholle (Motiva tms.). Jätteen synnyn ehkäisyn neuvonta voitaisiin siirtää jätehuoltoyhtiöiltä mm. alueellisille tahoille, neuvontakeskuksille. Tuottajavastuun alaisille jätteille voitaisiin asettaa maksu, jolla rahoitettaisiin näiden jätteiden synnyn ehkäisyä. Vero-ohjausta tulisi hyödyntää enemmän jätteen synnyn ehkäisyssä. Jätesuunnitelmaan tulisi ottaa mukaan esim. luonnonvaraverot, jotka määräytyisivät elinkaari- ja materiaalitehokkuustarkastelujen perusteella. Pakkausverotusta edistettäisiin suosimalla uudelleenkäytettäviä pakkauksia. Voittaisiin myös antaa verohelpotuksia kierrätysmateriaaleista valmistetuille pakkauksille. Jätteenpolton verotusta ehdotettiin mukaan otettavaksi jätesuunnitelmaan, mutta tämä herätti myös vastustusta.

Jätteen synnyn ehkäisyn prosentuaalisia tavoitteita ehdotettiin jätesuunnitelmaan mukaan otettaviksi. Vähintään 10 %:n jätteen synnyn ehkäisyn tavoite tulisi ottaa mukaan. Prosentuaaliset tavoitteet ohjaisivat mm. yrityksiä kehittämään toimintaansa. Määrällisten tavoitteiden lisäämistä jätesuunnitelmaan pidettiin myös turhana ja todettiin suunnitelmaluonnoksen nykyisen jätteen synnyn ehkäisyä koskevan tavoitteen olevan parempi. Haasteeksi prosentuaalisille tavoitteille todettiin mm. BKT:n ja väestömäärän kasvu ELSU-alueella. ELSU ei ole myöskään sitova, joten % -tavoite ei olisi sitova. Todettiin myös, että Petra-jätevertailu ja 'Green accounting' tulisi ottaa koko ELSU-alueelle käyttöön.

TAVOITTEISIIN JA TOIMENPITEISIIN KOHDENNETTU PALAUTE

Tavoite 2.1 Biohajoavan jätteen määrää vähennetään niin, että vuonna 2020 sitä syntyy vähemmän henkilöä kohden kuin vuonna 2007

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy haluaa esitettäväksi arvion vuoden 2007 biohajoavan jätteen määrästä/asukas ja tiedon laskentatavasta.

Jätelaitosyhdistys JLY ry huomauttaa, että jätteen synnyn ehkäisylle esitetyn neuvonnan ja materiaalitehokkuuspalvelun lisäksi tulisi olla konkreettisia lainsäädännöllisiä pakkokeinoja jätteen syntymisen rajoittamiseen, jotta jätemäärän kasvu voitaisiin jähdyttää 2007 tasolle. Tämä ei liene mahdollista Suomen nykyisten kauppaa koskevien sopimusten valossa. Lisäksi esimerkiksi hallituksen talouden elvytystoimet tähtäävät pääosin kulutuskysynnän lisäämiseen. Jätemäärän kasvu seuraa tilastojen mukaan BKT:n muutoksia. Myös jätteen synnyn ehkäisyn kohdistaminen yksittäisiin jätejakeisiin, kuten esimerkiksi pakkausten käytön rajoittamisen, tulee jätedirektiivin 4.2 artiklan mukaan perustua elinkaariajatteluun jätehuollon kokonaisvaikutusten kannalta. Nykyinen tuotannon toimintatavat ovat muutoinkin eräin osin lisänneet jätemäärää tuotteiden muuttuessa lyhytikäisemmiksi ja korjauskelvottomiksi.

St 1 Biofuels toteaa, että pois heitetyt elintarvikkeet edustavat jo nyt elintarvikeketjulle merkittävää taloudellista rasitetta, jonka johdosta toimijat ovat jo toteuttaneet suuren osan mahdollisista estokeinoista.

Hämeen ympäristökeskus huomaa tavoitteessa monia hyviä toimenpiteitä biohajoavan jätteen vähentämiseksi. WWF:n GreenOffice -järjestelmä on jo melko levinnyt ja monessa yrityksessä toimivaksi todettu tapa mm. kuitupohjaisten tuotteiden käytön vähentämiseen. Järjestelmä on varmasti helposti sovellettavissa myös uusiin toimintoihin, joita se ei vielä kata. Järjestelmän ylläpitäjiltä löytyy varmasti kiinnostusta sen kehittämiseen, joten tämän jo olemassa olevan ja yleisesti hyväksynnän saavuttaneen järjestelmän hyödyntämisen toivoisi suunnitelmassa mainittavan siitäkkin huolimatta, että kyseessä on ympäristöjärjestön ylläpitämä maksullinen palvelu.

Ekokumppanit Oy:n mielestä jätteen synnyn ehkäisy tavoitteet ovat liian vaatimatonta. Ekokumppanit Oy pitää määrällisiä, mitattavia tavoitteita keskeisinä jätteen synnyn ehkäisyn edistymisen kannalta ja toteaa, että jätesuunnitelmassa pitäisi olla kunnianhimoiset tavoitteet ja voimakkaampia toimenpiteitä.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy toteaa, että jätteen synnyn ehkäisy tavoite, jonka mukaan yhdyskuntajätteen määrä on vuonna 2020 alhaisempi kuin vuonna 2007 on erittäin haastava. Suunnitelmasta puuttuvat sellaiset konkreettiset tavoitteet, joilla jätteen määrä saataisiin todella vähenemään. Tiedollisen ohjauksen lisäksi tarvitaan lakitasoisia säädöksiä ja taloudellista ohjausta. Kuntien perustamien palvelukeskusten syntymistä Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy pitää epärealistisena, ellei rahoitusta niille järjestetä lainsäädännön kautta.

YTV katsoo että jätteen määrän vähentämistä koskeva tavoite on oikeansuuntainen, mutta määrällisen tavoitteen esittäminen on haastavaa. Viimeisen 10 vuoden aikana kokonaisjättemäärät ovat OECD maissa kasvaneet tasaisesti. Sen sijaan asukasta kohden tuotettu jätemäärä näyttäisi tilastojen mukaan vakiintuneen vuoden 2000 jälkeen (lähde: OECD Key Environmental Indicators, 2008).

Nykyisellään jätteen synnyn ehkäisyneuvontaa ja muita jätteen synnyn ehkäisemisen toimenpiteitä tehdään ja toteutetaan etupäässä kuntien tai kuntien omistamien jätehuoltoyhtiöiden toimesta ja se kohdistuu pääsääntöisesti kotitalouksiin. Nimetyt keinot (jäteneuvonta, materiaalitehokkuuskatselmukset) ovat riittämättömiä asetetun tavoitteen saavuttamiseen. Jätealan toimijoilla ei ole mahdollisuuksia yksin vaikuttaa yhteiskunnalliseen kehitykseen mainitun tavoitteen saavuttamiseksi. Materiaalitehokkuuden tulee olla koko yhteiskuntaa läpäisevä ja sen toteuttamiseen tulee osallistua laajasti yhteiskunnan eri sektorit. Jätteen synnyn ehkäisyä tulisi kohdistaa voimakkaammin teollisuustuotannon ja elinkeinoelämän jätteen synny ehkäisyyn.

Toimenpide 2.1.1. Vähittäiskaupan yksiköt, kauppaketjut ja laitoskeittiöt ottavat kattavasti käyttöön ympäristöhallinta- ja laatu järjestelmiä ja sisällyttävät niihin keskeisenä tavoitteena poisheittohävikin vähentämisen ja muun jätteen synnyn ehkäisyn.

Etelä-Suomen lääninhallitus toteaa biohajoavan jätteen määrän vähentämiseksi kauppoihin ja laitoskeittäisiin kohdistuvien kehittämistoimien olevan tärkeitä.

Henkilö 8 huomauttaa, että toimenpiteessä olisi tullut ottaa mukaan myös lähiruoka-ajatus. Saavuttaessaan kuluttajan tavara on usein jo lähestulkoon valmista biojätettä jouduttuaan kulkemaan pitkän matkan eri suuryksiköiden tai suurvarastojen kautta.

Kaavoitukselliset keinot suuryksiköiden rajoittamisessa ja siirtymisessä lähialueen pieniin yksiköihin olisi yksi vaihtoehto jätemäärien vähentämiseen.

Toimenpide 2.1.2. Kaupat ohjaavat vanhenevat elintarvikkeet hyötykäyttöön

Etelä-Suomen lääninhallitus katsoo, että erityisesti vanhenevien elintarvikkeiden jakamiseen kohdistuvat riskit tulee tiedostaa ja jakelun tulee olla hyvin ohjeistettua.

Hämeenlinnan kaupunki katsoo, että kaupan elintarvikejätteiden hyötykäytöstä ovat taloudellisesti ja biohajoavien jätteiden syntymisen kannalta erittäin merkittäviä asioita. Kaupan keskusjärjestöjen motivointi ja tiedottaminen asian eteenpäinviemiseksi on keskeistä.

Pedersören kunta pitää vanhenevien elintarvikkeiden ilmaisjakelua kannatettavana. Laadunvalvonta ja jakelun organisointi tulee olemaan haasteellista.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy katsoo, että tavoitteessa korostuu kuntien vastuu, vaikka kunnilla ei ole toimivaltaa ohjata kauppojen jätehuoltoa.

St 1 Biofuels Oy pitää keinoa antaa vanhenevia (käytännössä useimmiten vanhentuneita) elintarvikkeita hyväntekeväisyyteen eettisesti arveluttavana. Hyväntekeväisyyteen sekä pitää antaa ruokaa että huolehtia annettavan ruuan turvallisuudesta.

Henkilö 4 ehdottaa, että toimenpiteessä 2.1.2 vanhenevien elintarvikkeiden hyötykäytöstä tulee miettiä vastuu- tai yhteistyötahoksi myös Kuluttajavirastoa, joka viime aikoina on puuttunut nimenomaan vanhenevien elintarvikkeiden myymiseen alennetulla hinnalla. Yhteistyötahona virasto voisi löytää uusia näkökulmia vanhenevien elintarvikkeiden hyötykäytön edistämiseen, eikä nykyisenkaltaista vastakkainasettelua tarvitsisi syntyä.

Mäntsälän kunta toteaa, että vanhenevien elintarvikkeiden hyödyntämisessä tulee huomioida elintarvikehygieeniset vaatimukset.

Toimenpide 2.1.3. Lisätään ja kehitetään jäteneuvontaa ja -koulutusta sekä keskitetään neuvontaa jätteiden synnyn ehkäisyyn

Lapuan kunta toteaa, että biohajoavien jätteiden painopistealueella on esitetty useita toteuttamiskelpoisia toimenpiteitä. Ensiarvoisen tärkeää kunnan ympäristöviranomaisen näkökulmasta on toimenpiteet, joissa on esitetty jäteneuvonnan keskittämistä ja yhtenäistämistä. Tällä hetkellä eri kunnissa on käytössä hyvin vaihtelevia toimintatapoja ja toisaalta yksittäisen kunnan omat resurssit eivät riitä hyvään jäteneuvontatyöhön, koska muut viranomaisasiat vievät suurimman osan työajasta.

Jalasjärven kunta katsoo, että biohajoavan jätteen vähentämistä koskeva tiedotus on tärkeää. Mielipiteisiin vaikuttaminen on haastavaa kuin myös haja-asutusalueen kierrätyksen järjestäminen.

Lakeuden Etappi Oy toteaa jäteneuvonnan yhtenäistämisen valtakunnallisesti olevan erittäin hyvä tavoite. Tämä vaatii myös käytäntöjen ja termistöjen laajamittaisen muutoksen. Eri jätelajeille on eri nimityksiä ja hyödyntämistapoja ja jo pelkästään keräyspisteillä on eri nimiä. Jätteiden hyödyntäminen energiana tuonee tähän helpotusta. Jätteen synnyn ehkäisyn neuvonta on kirjattu jätehuoltoyhtiöiden vastuulle.

Jäteyhtiöt toimivat jätteiden vastaanottajapäässä eli jäte on jo syntynyt. YTV on tehnyt paljon työtä jätteen synnyn ehkäisyn eteen, mutta toteutettu työ on ollut kallista. Jättemaksuihin kohdistuu suuret korotuspaineet, jos jäteyhtiöt alkavat tekemään yhtä mittavaa neuvontatyötä jätteen synnyn ehkäisyn saralla. Tärkeintä olisi panostaa isoihin massoihin eli teollisuuteen enemmänkin kuin yksittäisiin kuluttajiin.

Hämeenlinnan kaupungin mukaan kunnat ovat siirtäneet jäteneuvonnan jätehuolto-yhtiöille eikä kunnissa ole resursseja erilliseen jäteneuvontaan nykyisessä taloudellisessa tilanteessa. Jäteneuvonnan eriyttäminen vaikuttaa keinotekoiselta. Sen sijaan kuntien pitäisi voida vaikuttaa enemmän jätehuolto-yhtiöiden toimintaan ja myös neuvonnan laatuun ja määrään.

Toimenpide 2.1.4. Perustetaan palvelukeskuksia, joihin keskitetään kuntalaisten informaatio-ohjaus mm. jätteen synnyn ehkäisyyn, energian säästöön, ilmastonmuutoksen torjuntaan ja kemikaalien käytön vähentämiseen liittyvien tavoitteiden edistämiseksi.

Hämeenlinnan kaupungin näkemyksen mukaan jäteneuvontaa voidaan pyrkiä yhdistämään olemassa oleviin palvelupisteisiin. Erillisten palvelupisteiden perustaminen vaatii taloudellisia resursseja.

Pornaisten kunta pitää palvelukeskuksien perustamista ajatuksena kiinnostavana, mutta tavoitteiltaan epämääräisenä. Varsinkin pienillä kunnilla saattaa olla toteutamisvaikeuksia.

Euran, Köyliön ja Säkylän kunnat kannattavat ajatusta palvelukeskusten perustamisesta. Toiminta sopisi kuitenkin ensisijaisesti uusien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten hoidettavaksi tai kunnallisena toimintana järjestettävänä valtion merkittävä rahoitus palvelukeskuksille olisi varmistettava.

Lahden seudun ympäristöpalvelut (Hollolan, Lahden ja Nastolan kuntien ympäristönsuojeluviranomainen) pitää toimenpidettä erittäin kannatettavana ja toteaa, että tällaisten keskusten perustamiselle on selkeä tarve. Esitetään, että keskusten rahoitus tulisi osoittaa esim. jäteverosta ja neuvonnan riittävyys ja sen taso tulisi olla määritelty.

Hartolan kunnan kannanotossa ko. toimenpiteen sijaan tulisi jätteiden lajittelua yksinkertaistaa ja yhtenäistää koko alueella. Jätelajittelu opitaan jo koulussa, jos niin halutaan. Jos joka paikassa olisi samanlainen lajittelu ja ymmärrys siitä, miksi lajitellaan, niin järjestelmä varmasti toimisi. Jäteneuvonnasta vastaisivat lähinnä jätehuolto-yhtiöt ja kunnat.

Forssan kaupunki toteaa toimenpiteen olevan periaatteessa hyvä, mutta järjestelmästä saattaa tulla kuitenkin tehoton ja kuntalaisille kallis. Monet jätelaitokset ovat jo vuosia keränneet kuntalaisilta ekomaksua, jolla osaltaan katetaan tiedotuksesta ja neuvonnasta aiheutuvia kuluja. Toisekseen kunnille kuuluvat jo nykyään esim. jäteasioiden tiedotus- ja neuvontatehtävät. Uusia organisaatioita tehtäessä pitää selvittää tarkkaan toimintojen kulut ja mahdolliset päällekkäisyydet. Pelkät valtakunnalliset neuvontaoppaat eivät riitä.

Heinolan kaupunki epäilee, että jäteneuvontakeskusten perustaminen saattaa lisätä tarpeettomasti jätehuollon kustannuksia. Sen sijaan jätteiden lajittelua tulisi yhdenmukaistaa laajemmilla alueilla. Näin lajittelujärjestelmään opastaminen olisi

helpompaa. Jäteneuvonnasta voisivat jatkossakin vastata lähinnä jätehuoltoyhtiöt ja kunnat.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy pitää keskustusten syntymistä epärealistisena, ellei niiden rahoitusta järjestetä. Rahoituksen järjestäminen jäte-, energia- ja vesimaksuista on harkinnan arvoinen esitys, mutta pitäisi säätää lailla. Jäteverojen tuotto pitäisi suunnata jäteneuvontaan. Jätelain uudistuksen yhteydessä tulee ratkaista jätteen synnyn ehkäisyneuvonnan rahoitus.

Toimenpide 2.1.4. Pienkompostoinnin aloittamista helpotetaan ja neuvontaa lisätään.

Etelä-Suomen lääninhallitus pitää tärkeänä, että biojätteiden kotikompostoinnin kannustamiseen liitetään tehokas neuvonta- ja ohjauspalvelu, jotta jätteiden kompostoinnista ei aiheudu terveys- tai viihtyvyshaittoja.

Pietarsaaren kaupunki pitää pienkompostoinnille asetettuja tavoitteita kannatettavina. Se myös toteaa, että kompostoreiden myynti asiakkailleen ei sovi kuntien omistamien jätehuoltoyhtiöiden tehtävänkuvaan.

Sipoon kunta kiinnittää huomiota biojätteen pienkompostointiin ja katsoo, että kunnissa kannustetaan kompostointiin jo nykyisellään antamalla mahdollisuus jäteastian tyhjennysvälin pidentämiseen. Keinona kompostoinnin ja sen motivaation lisäämiselle kunta esittää kansalaisopiston järjestämät kompostinrakennuskurssit.

Jalasjärven kunta katsoo, että kotitalouksien kompostointia tulisi kannustaa ja kehittää.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy katsoo, että jätemaksujen ohjaavuus on mahdollista silloin kuin kyseessä on kunnan järjestämä jätehuolto. Kompostoiva kotitalous saa jo tällä hetkellä selvän taloudellisen edun siitä, että jäteastian tyhjennysväli on muita pidempi.

Jätelaitosyhdistys JLY ry huomauttaa, että jätedirektiivin omavaraisuus- ja läheisyysperiaate koskee jäsenvaltioita ja kansallisen lainsäädännön mukaan velvoite kapasiteetin riittävyydestä on delegoitu asumisessa syntyvän jätteen osalta kunnille. Onkin epäselvää missä laajuudessa omatoimisen jätteenkäsittelyn kapasiteetti voitaisiin lukea jäsenvaltion käsittelykapasiteettiin, kun kiinteistöille ei voida esittää velvoittavaa määräystä tästä. Viime kädessä nykyisen lainsäädännön mukaan kunta olisi vastuussa käsittelykapasiteetista. Direktiivin läheisyysperiaate koskee ”asianmukaisia laitoksia”. Viimeaikaisten selvitysten mukaan huonosti hoidetuista kotikomposteista voi myös aiheutua merkittäviä ilmastovaikutuksia. Kotikompostoinnin asianmukaisuuden valvonta on käytännössä vaikea toteuttaa.

Ekokem Oy Ab toteaa, että kotikompostointia halutaan lisätä. Pienkompostointi ei ole helppoa ja se vaatii perehtymistä asiaan ja jatkuvaa työtä. Jos kotikompostointi tulee taloudellisesti kovin kiinnostavaksi, se saattaa johtaa siihen, että myös asiaan perehtymättömät ryhtyvät kompostoimaan, mutta eivät hoida työtä kunnolla. Roskaantumisen, hajut, haittaeläimet ja hygieniahaitat ovat seurauksia, joita jo nyt on paikoittain havaittavissa. On myös selvä puute tieteelliset kriteerit täyttävistä tutkimuksista, joilla selvitetäisiin kotikompostoinnin ympäristöhaitat ja -edut.

Henkilö 3 katsoo, että pientaloasukkaita voitaisiin myös kannustaa kompostointiin tarjoamalla edullisia kompostoreita. Jätehuoltoyhtiöt voisivat toimittaa kompostoreita samoin kuin jäteastioita.

Henkilö 9 haluaa kaikille kompostit. Kuntien tulisi hankkia biojäteastiat taloyhtiöihin tai velvoittaa ne hankkimaan sellaiset.

Toimenpide 2.1.6. Vähennetään julkishallinnossa kuitupohjaisten tuotteiden käyttöä.

Metsäteollisuus ry katsoo, että tavoite tulee poistaa suunnitelmasta. Kuitupohjaiset tuotteet ovat kierrätettävissä ja niitä kierrätetään paljon. Oleellisempaa olisi kannustaa lajitteluun ja kierrätykseen. Paperille ja kartongille löytyy eri materiaaleille ylivormaisesti eniten lajittelumahdollisuuksia, eli kyse on kuluttajan ohjeistamisesta.

Tavoite 2.2 Vuonna 2020 muodostuvasta kiinteästä yhdyskuntajätteestä sijoitetaan kaatopaikalle korkeintaan 10 %, josta biohajoavan jätteen osuus on korkeintaan puolet

Jätelaitosyhdistys JLY ry huomauttaa, että tavoite on ristiriidassa Valtioneuvoston ilmasto- ja energiastrategian kanssa, jossa palavan ja biohajoavan jätteen kaatopaikkasijoitus esitetään kiellettäväksi kokonaan. Kaatopaikkasijoituksen rajoitus, joka ei kohdistu samanlaisena jokaiseen toimijaan, aiheuttaa eriarvosuutta alueiden toimijoiden ja jätteen tuottajien kesken. Tiukempia vaatimuksia ELSU-alueella on perusteltu alueen ominaisuuksilla. Jätehuollon läheisyysperiaatetta ei käytännössä ole valvottu. Jos maan eri osissa vaatimustaso vaihtelisi, johtaisi se jäteturismiin, kuten jo nyt on nähtävissä monin paikoin yksityisessä jätehuollossa.

Kotkan kaupunki ja Pyhtään kunta nostavat esiin Valtioneuvoston ilmasto- ja energiastrategian, missä biohajoavan jätteen kaatopaikkasijoitus kielletään kokonaan vuoteen 2020 mennessä. Jätehuollon toimijoiden kannalta on ensisijaisen tärkeää, että rajoitukset ja määräykset ovat kaikkien toimijoiden osalta samansisältöiset.

Etelä-Suomen lääninhallitus pitää tärkeänä, että jätesuunnitelmassa toivottuna kehityssuuntana on biohajoavan jätteen määrän vähentäminen kaatopaikoilla. Tällä saadaan vähennettyä sekä päästöjä että terveyshaittoja.

Huittisten kaupunki toteaa, että biohajoavan jätteen kaatopaikkasijoitus riippuu paitsi käsittelylaitosten sijainnista, myös alueen jätehuoltomääräyksistä. Biohajoavan jätteen käsittelylaitosten määrä ei ole rajoittava tekijä, vaan kaatopaikalle sijoitusta voidaan vähentää keräysjärjestelmiä kehittämällä. Biojätteen erilliskeräys tulisi liittää hyötyjätteen keräykseen ja ulottaa myös pientaloalueille.

Kaarinan kaupunki, Liedon kunta ja Sauvon kunta toteavat lausunnoissaan, että jätteenkäsittelyssä olisi syytä siirtyä yhä pidemmälle vietyyn jätteiden (laitosmaiseen) esikäsittelyyn ja -lajitteluun ja biojätteen erilliskeräys on syytä ottaa käyttöön kaikilla taajama-alueilla. Tarkemman lajittelun ja esikäsittelyn avulla voitaisiin vähentää kaatopaikalle joutuvan biojätteen määrää ja lisätä sen materiaalihyödyntämistä. Tarkempi lajittelu on välttämätöntä kaatopaikoille kulkeutuvan biojätteen määrän vähentämiseksi asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Valkeakosken kaupunki toteaa, että biohajoavien jätteiden päätymistä kaatopaikoille on tarpeen ehkäistä. Jätteen synnyn ehkäisemiseksi asetettujen keinojen lisäksi tärkeä

rooli on myös syntypaikkalajittelun kehittämällä sekä hyötykäytön tehostamisella.

Ylöjärven kaupunki katsoo, että biohajoavien jätteiden kaatopaikkasijoituksesta tulee pyrkiä pois. Biojätteiden osalta tulisi tehostaa syntypaikkalajittelua ja vähentää syntyvän jätteen määrää.

YTV toteaa, että valtakunnallista jätesuunnitelmaa tiukempi tavoite johtaisi jätevirtaan alueen ulkopuolelle.

St1 Biofuels Oy kommentoi tavoitteeseen, että vaikka se on valtakunnallista tavoitetta tiukempi, se voisi olla vieläkin kovempi. Lisäksi pitäisi tavoitella hyödyntämistä eikä mahdollistaa tavoitteen täyttämistä massapoltolla.

Hämeen yhteistyöryhmä (kokous 6.11.2009) piti tavoitetta hyvänä ja realistisena, mutta toisaalta totesi, että tavoite voi olla vaikeasti toteutettavissa ja aiheuttaa eri-arvoisuutta.

Lounais-Suomen yhteistyöryhmässä (kokous 15.10.2009) tavoitetta yhdyskuntajätteiden korkeintaan 10 %:n kaatopaikkasijoittamisesta Lounais-Suomen alueella pidettiin realistisena. Tavoite voisi olla jopa tiukempi. Eri alueiden keskenään poikkeavat tavoitteet voivat aiheuttaa eri-arvoisuutta eli jätteiden kuljettamista loppusijoitettavaksi suunnittelualueen ulkopuolelle.

Länsi-Suomen yhteistyöryhmä (kokous 30.10.2009) totesi tavoitteen olevan saavutettavissa. Todettiin, että tavoite voisi olla kovempikin, sillä esim. Länsi-Suomen alueella ollaan osin jo tavoitteen alapuolella.

Toimenpide 2.2.1. Selvitetään biojätekeräyksen ympäristövaikutukset sekä tarkoituksenmukaiset keräys- ja kuljetusmatkat biojätekeräyksen optimoimiseksi

Hämeenlinnan kaupungin näkemyksen mukaan biojätekeräysten ympäristövaikutusten ja tarkoituksenmukaisten keräys- ja kuljetusmatkojen selvittäminen on tärkeää. Kuntaliitoksessa kaupunkikunnassa on erilaisia alueita, joissa mahdollisesti pitäisi noudattaa erilaisia jätehuoltomääräyksiä biojätteen keräyksessä.

St1 Biofuels Oy:n mielestä em. selvityksessä pitäisi huomioida myös uusien käsittelymenetelmien mahdollisuudet biohajoavan jakeen erottamisessa sekajätteen joukosta käsittelylaitoksessa. Tämän kaltaisia laitoksia on EU alueella lukuisia. St1 Biofuels on seuraavan 2-3 vuoden aikana yhdistämässä oman etanolivalmistustekniikkansa perinteisen mekaanisen ja biologisen käsittelyn laitoksen eli ns. MBT-laitoksen biologiseen vaiheeseen, jolloin tarve erilliskeräykseen esim. haja-asutusalueilla pienenee oleellisesti.

Turun kaupungin mukaan on ensisijaisen tärkeää tarkastella biohajoavien jätteiden kiinteistökohtaisen keräyksen tarpeellisuutta elinkaariarvioinnin avulla. Keräystapa-tarkasteluun voisi sisällyttää myös vaihtoehtoisia biojätteiden keräilymenetelmiä kuten esim. jätemyllykonseptit, joiden avulla biojätteen keräys jo syntypaikalla saattaisi olla tehokasta ja kuljetuksilta välttyään. Syntyvä orgaaninen liete voidaan hyödyntää mm. biokaasun lisääntyvänä tuotantona. Selvitykseen tulisi myös liittää realistinen kustannusarvio erityyppisistä keräysmenetelmistä sekä arvio niiden mahdollisista terveys- ja hygieniarajoituksista.

Toimenpide 2.2.2 Pienkompostoinnin aloittamista helpotetaan ja neuvontaa lisätään.

Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy toteaa, että suunnitelman mukaan pienkompostointi olisi jätelainsäädännön läheisyysperiaatteen mukaista ja sillä vältettäisiin erilliskeräyksen sekä keskitetyn käsittelyn ympäristövaikutukset. Päästöjen kannalta on arveluttavaa siirtää biojätehuolto kotien vastuulle. Pienkompostointi on merkittävä päästöjen lähde, jos sitä ei hoideta hyvin. Sen sijaan esimerkiksi sekajätteen joukossa poltettuna pääosa näistä päästöistä poistuu. Toisin kuin suunnitelmassa todetaan, pienkompostointi ei myöskään vähennä erilliskeräyksen päästöjä, koska omakotitaloista ei nykyisin kerätä biojätettä erikseen.

Toimenpide 2.2.3. Servitetään elinkaariarvioilla kuitupohjaisen biohajoavan jätteen keräysjärjestelmien ympäristövaikutukset ja aluekeräysverkoston toimivuus erilliskeräyksen optimoimiseksi.

Hämeenlinnan kaupunki katsoo, että pahvi- ja kartonkijätteen keräily pienemmissä kunnissa on ollut ongelmallista. Aluekeräyspisteitä pahvin ja kartongin osalta ei ole usein järjestetty, koska tuottajayhteisöllä ei ole siihen intressejä eikä velvoitteita. Pahvin ja kartongin keräämistä haja-asutusalueilta pitäisi edistää. Biohajoavan jätteen hyödyntämistä aineena tulisi muutoinkin edistää.

Metsäteollisuus ry pitää ehdotusta kannatettavana ja pitää tärkeänä, että kaikki osapuolet otetaan mukaan tutkimukseen, suunnitteluun ja toteutukseen. Kustannusten mukaan ottaminen on tärkeää.

Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy toteaa, että biohajoavien pakkausten keräystä ei voida tehostaa lisäselvityksillä. Sen sijaan tarvitaan viranomaisilta nykyistä selkeämmät linjaukset siihen, kenen vastuulla on hoitaa yhdyskuntajätteeseen kuuluvien pakkausten hyötykäyttö.

Tavoite 2.3 Kierrätyslaitosverkoston kattavuuden parantaminen vastaamaan paikallisia ja alueellisia tarpeita

Jätelaitosyhdistys JLY ry huomauttaa, että biokaasutus-, kompostointi- ja liikennepolttoaineiden käsittelykapasiteetin lisäämisen tulee perustua tuotteiden kysyntään ja paikallisiin olosuhteisiin.

St1 Biofuels Oy katsoo, että tavoitteessa korostetaan kompostointi- ja biokaasukapasiteetin rakentamista. Suunnitelmaluonnos ottaa tässä kohtaa tarpeettomasti kantaa kahden vanhentuvan teknologian puolesta. Samaan aikaan suunnittelualueella on käynnissä useampia kansainvälisesti merkittäviä hankkeita nestemäisten liikennepolttoaineiden valmistamiseksi biohajoavista jätteistä ja tähteistä. Näitä ovat St1 Biofuels kolmen käynnissä olevan ja neljän suunnitteluasteella olevan projektin lisäksi käsittääksemme myös käyttöönottovaiheessa oleva Ekoportin biodieselilaitos Forssassa sekä Nesteen Porvoossa toimiva biodiesel-tuotanto, joka pystyy jossain määrin hyödyntämään eläin- ja kasvipärisiä jäteöljyjakeita. St1 on jo avannut pääkaupunkiseudulla 6 jakeluasemaa, joilta myydään jättepohjaista biopolttoainetta ns. RE85-tuotetta. Tuotteesta n. 85 % on jätteistä ja tähteistä valmistettua etanolia.

Etelä-Suomen Läninhallitus painottaa hyödyntäislaitosten lisäämisen merkitystä. Toivottavan kehityssuunnan katsotaan olevan siirtyminen aumakompostoinnista laitasmalleihin hajuhaittojen ja haittaeläinongelmien vähentämiseksi. Erityisen tär-

keänä pidetään ehdotettua toimenpidettä, jonka mukaan alueille, joilla ei ole entisten eläinperäisten elintarvikkeiden käsittelyyn sopivia laitoksia, tulisi rakentaa Eviran hyväksymiä käsittelylaitoksia.

Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy pitää elinkaaritarkastelun tekemistä biojätteen erilliskeräyksen tehostamiseksi erittäin hyvänä toimenpiteenä (2.2.1). Jätesuunnitelman todetaan sisältävän kuitenkin jo tavoitteen biojätteen laitosmaisen käsittelyn kapasiteetin lisäämisestä. Miksi tällainen tavoite esitetään ennen kuin tarkastelua biojätteen keräyksen järkevyydestä on tehty?

Tavoite 2.4 Polttolaitoskapasiteetti suhteutetaan jätemäärään, joka jää jäljelle kierrätyksen tehostamisen ja jätteen synnyn ehkäisyn jälkeen

Inkoon kunta pitää riskinä, että vain jätteen poltto toteutuu ja kierrätystä on todennäköisesti aktiivisesti tuettava.

YTV toteaa, että Vantaan Energialla ja Westenergylä on pitkäaikaiset jätteen toimitussopimukset kunnallisten jäteyhtiöiden kanssa. Olemassa oleva ja lähivuosina käyttöön otettava pääasiassa yhdyskuntajätteen käsittelyyn rakennettava (Vantaa ja Vaasa) polttokapasiteetti, yhteensä n. 770 000–790 000 t/a, riittää kattamaan suunnitelmassa tehtyjen arvioiden mukaan alueen polttokapasiteettitarpeen (450 000–820 000 t) vuonna 2020.

Laskelmissa ei ole huomioitu, että jätevoimalaitoksissa hyödynnetään myös teollisuuden jätteitä ja lietteitä, joka lisää kapasiteettitarvetta. Suunnitelmassa esitetty varovaisuus on kuitenkin perusteltua ottaen huomioon muun muassa epätietoisuus jätemäärien kasvuennusteista. YTV:n näkemyksen mukaan jätevoimaloita tulisi rakentaa suunnittelualueelle maantieteellisesti tasaisesti jakautuen siten, että polttokapasiteettia on saatavilla lähellä alueen suurimpia jätteen synnyn keskittymiä kohtuullisen kuljetusetäisyyden sisällä siten, että voimaloiden lämpö voidaan hyödyntää tehokkaasti. Kapasiteetin kasvattamisessa tulisi olla konservatiivinen, kunnes nähdään kokonaistilanne (jätepoliittisten tavoitteiden saavuttaminen, jätemäärien kehittyminen yms.).

Polttokapasiteetin lisäämisen ohella tulisi jätteiden hyödyntämistä kehittää myös muilla tavoin kuten biopolttoaineena ja -kaasuna fossiilisten polttoaineiden korvaajana kuten esimerkiksi Ruotsissa on tehty.

Jätteiden käsittelyn aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ja niiden vähentäminen jätteiden energiahyötykäytöllä olisi oltava mukana tavoitteissa.

Jätelaitosyhdistys JLY ry toteaa, että perusteet nykyisen polttokapasiteetin laskelmille eivät käy täysin ilmi suunnitelmasta tai sen taustaraportin kapasiteettitarkastelukohdasta. Ei ole kuitenkaan mielekäästä lukea ”vireillä olevia” hankkeita ”suunnitelluiksi” kapasiteetiksi. Jätesuunnitelmassa on tehtävä ero sille, että hankkeiden vireille laittaminen tapahtuu alan palvelutarjoajien toimesta, kun taas kapasiteettia suunnittelevat ja hankkivat jätteiden hyödyntämisestä vastuussa olevat kunnat ja kuntien jätelaitokset sekä mahdollisesti yksityiset jätehuoltoyritykset elinkeinotoiminnan jätteitä varten.

Lisäksi nykyistä kapasiteettia arvioitaessa on huomattava, että kierrätystavoitteiden tiukentuminen vähentää jätettä erityisesti rinnakkaispoltosta, jossa pystytään kokemusten mukaan hyödyntämään vain parhaita ja tulevaisuudessa materiaalikierrätykseen ohjattavia jätteitä.

Asiantuntija 5 (Tampereen teknillinen yliopisto) huomauttaa, etteivät energiana hyödyntäminen ja materiaalina hyödyntäminen ole kilpailevia vaihtoehtoja. Tavoit-

teeseen suoraan tai YVA-mutkan kauttakaaan tukeutuen jätevoimalalupaa ei voi evätä.

Toimenpide 2.4.1. Polttoon ohjataan vain sellaisia jätteitä, joita ei voida kierrättää tai ehkäistä

Kymenlaakson liitto toteaa, että biohajoavan jätteen polton ohjaus tapahtuu pääosin lupamenettelyn yhteydessä. Maakuntaliittojen mahdollinen rooli tässä yhteydessä tulee täsmentää.

Porin kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että suunnitelmasta ja taustaraportista ei käy yksityiskohtaisesti ilmi kapasiteettitarkastelun perusteita. Kapasiteettia arvioitaessa on huomattava, että kierrätystavoitteiden tiukentaminen vähentää jätettä erityisesti rinnakkaispoltosta, jossa pystytään hyödyntämään vain parhaita, myös materiaali kierrätykseen kelpaavia jätteitä.

YTV:n näkemyksen mukaan toimenpide-osuudessa on tehty johtopäätöksiä sen perusteella, sisältääkö polttoon toimitettava materiaali kierrätyskelpoisia jakeita. Eri hyödyntämistapojen vertailussa tulee kuitenkin uuden jätedirektiivin mukaisesti huomioida elinkaaritarkastelut.

St1 Biofuels Oy toteaa, ettei mitään merkittäviä määriä biojätettä, pahvia ja paperia sisältävää jätettä ole järkevää polttaa ennen hyödyntämistä. Kaikki nykyisin erilliskerättävä biojäte on hyödynnettävissä massapolttoa kestävämmiin. Valtaosa sekajätteen sisältämästä biohajoavasta jakeesta (69 %) tulee olemaan mahdollista hyödyntää polttoa kannattavammin suunnittelun aikavälillä.

Kangasalan kunta katsoo, että jätteen polttoon tulee ohjata vain polttoon soveltuvaa kierrätykseen kelpaamatonta jätettä. Suomessa tulee varoa rakentamasta jätteenpolton ylikapasiteettia.

Pirkanmaan ympäristökeskus huomauttaa, että mm. toimenpiteen 2.4.1 sisältöä tulisi selkeyttää.

Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy toteaa, että suunnitelmasta saa käsityksen, että puhdas ja kierrätykseen sinänsä soveltuva jättemateriaali tulee aina kierrättää. Suunnitelmassa ei oteta huomioon sitä, että merkittävä osa tästä materiaalista syntyy myös tiheään asutulla ELSU-alueella omakotitaloissa, joista sitä on ekologisesti kannattamatonta erilliskerätä materiaalina hyödynnettäväksi. Siinä ei myöskään oteta huomioon sitä, että syntypaikkalajittelulla on mahdotonta erottaa kaikkea kierrätyskelpoista materiaalia jätevirrasta. Jätteentuottajia ei ole mahdollista motivoida täydelliseen jätteiden lajitteluun.

Toisin kuin ELSUssa annetaan ymmärtää, polttolaitokselle tulevaa jätettä tutkimalla ei siis voida selvittää sitä, kuinka paljon jätteestä olisi ollut ekologisesti järkevää kierrättää. Sen sijaan tarvitaan elinkaaritarkastelua, jossa otetaan huomioon myös jätekuljetukset.

On jätehuollon tavoitteiden kannalta erittäin vaarallista, jos ympäristölupavirastot ryhtyvät arvioimaan energiakäyttöön tarvittavan laitospäsiteetin suuruutta pelkäämään jättejakeiden laadun ja määrän perusteella. Tämä johtaa Suomen tapaisessa omakotivaltiossa maassa laitospäsiteetin alimitoitukseen ja siihen, että kaatopaikalle vietävän jätteen vähentämisvaatimuksia ei ole mahdollista saavuttaa. Jos lupaviranomaisten tehtävänä ylipäättään on arvioida laitoksen päsiteettia, tulisi

päätösten perustua elinkaaritarkasteluihin, joissa energiakäyttöä tarvitsevan jätteen määräarvioissa otetaan huomioon logistiikka ja sen päästöt.

Tavoite 2.5 Jäteperäisen liikennepolttoainekäytön edistäminen

St1 Biofuels Oy toivoo, että tavoitteen sisältöä täydennetään huomioimalla etanolin ja biodieselin sekä mahdollisten muiden nestemäisten liikennepolttoaineiden kuten butanolin valmistus.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy toivoo liikennepolttoainetta koskeviin kirjallisuusviitteisiin enemmän selkeyttä.

Toimenpide 2.5.1. Julkisen sektorin omat ajoneuvohankinnat ja polttoaineen valintaratkaisut tehdään edistämään biopolttoaineiden käyttöä

YTV puoltaa esitettyä tavoitetta ja toteaa lisäksi, että tavoitetta edistäviä tutkimus- ja kokeiluhankkeita tulisi tukea. Jäteperäisten aineiden hyödyntäminen liikennepolttoaineena on yksi tapa hyödyntää jätteen sisältämä energia ja samalla vähentää liikenteen kasvihuonekaasupäästöjä. Käytön ympäristövaikutuksia tulee kuitenkin arvioida alue- ja tapauskohtaisesti esimerkiksi elinkaaritarkastelun avulla. Julkisen sektorin rooli edelläkävijänä ja suunnan näyttäjänä on merkittävä.

Jätelaitosyhdistys JLY ry muistuttaa, että biohajoavien jätteiden optimaalinen hyödyntäminen energiana riippuu siitä, mitä fossiilisia polttoaineita biopolttoaineilla korvataan ja miten biohajoavaa jätettä voitaisiin käyttää muuten. Vaihtoehtona on jätteiden hyödyntäminen voimalaitoksissa sähköksi ja lämmöksi. Jätteen energiahyödyntämisellä korvataan nykyisissä suunnitelmissa fossiilisten polttoaineiden, lähinnä kivihiilen käyttöä.

Esimerkiksi etanolin tuotanto liikennepolttoaineeksi on useissa yhteyksissä todettu ympäristövaikutusten kannalta negatiiviseksi, joten väite liikennepolttoaineiden optimaalisuudesta ei välttämättä pidä paikkaansa. Vuoteen 2020 mennessä sähkö on useimmissa tapauksissa korvannut nykyiset polttomoottoriautot.

Asiantuntija 5 (Tampereen teknillinen yliopisto) painottaa, että toimenpiteessä tulisi voimakkaasti korostaa hankkeiden konteksti- ja elinkaaritarkastelujen välttämättömyyttä ja suurta merkitystä. Muutoin tällainen kannanotto viranomaisasiakirjassa voi merkitä myös sellaisten laitoshankkeiden syntyä, joille ei olekaan kovin pitkäaikaista toimintaperustaa ja jotka tulisivat koko jätehuolto- ja kierrätystoiminnan toiminnalliseksi ja taloudelliseksi raskitteeksi.

Henkilö 4 huomauttaa, että toimenpiteen 2.5.1 otsikkoon tulisi lisätä sana ”jäteperäisten”, jolloin yksiselitteisesti puhutaan jäteperäisten biopolttoaineiden käytöstä tavoiteotsikon 2.5 tavoin.

Tavoite 2.6 Kompostituotteiden käytön lisääminen

Etelä-Suomen lääninhallitus toteaa kompostoidun biojätteen hyödyntämisen olevan suositeltavaa. Kompostituotteen käyttö lannoitteena vaatii kuitenkin terveysriskien huomioon ottamisen.

St1 Biofuels Oy katsoo, että tavoite on sinällään hyödyllinen, mutta liian teknologiaspesifinen.

Toimenpide 2.6.1. Kompostituotteita suositetaan julkisessa rakentamisessa.

Vesi- ja Viemärilaitosyhdistyksen (VVY) mielestä kompostituotteiden käytön suosiminen julkisessa viherrakentamisessa on kannatettavaa. Sekä biojäte- että lietepohjaisten kompostituotteiden käytön lisääminen on ensiarvoisen tärkeää. Jäteperäisten kompostien markkinoita on syytä kehittää.

Tiehallinto toteaa, että vastuutahoksi merkitty Tieliikelaitos on lopetettu ja palvelut tilataan alan urakoitsijoilta. Kompostituotteiden käytössä on huomioitava sen muut vaikutukset esimerkiksi hoidon (vesakointi ja niittojen tarve) kustannuksiin.

Tavoite 2.7 Ehkäistään kaatopaikkojen metaanipäästöjä

Ilmajoen kunta pitää tärkeänä, että biohajoavien jätteiden kaatopaikkasijoitus vähenee oleellisesti nykytilanteeseen verrattuna.

Pirkanmaan ympäristökeskus huomauttaa, että mm. toimenpiteen 2.7.1 sisältöä tulisi selkeyttää.

3.2.2 Palautteiden huomioonottaminen

Biohajoavat jätteet -painopisteeseen saatiin paljon palautetta niin viranomaisilta, kunnilta, jätehuollon ja teollisuuden edustajilta kuin luonnonsuojelujärjestöiltä ja yksittäisiltä henkilöiltä. Painopistettä kommentoitiin runsaasti myös suunnittelualueen yhteistyöryhmissä sekä painopisteen asiantuntijaryhmässä. Suuressa osassa palautteita asetettuja tavoitteita ja toimenpiteitä pidettiin oikeansuuntaisina ja varauksin hyväksyttävänä. Palautteen perusteella tavoitteisiin ja toimenpiteisiin tehtiin sisältöä selkiyttäviä muutoksia ja muita tarkennuksia. Toimenpiteiden peruspiirteet kuitenkin säilyivät.

Suuressa osassa palautetta korostettiin jätteen synnyn ehkäisyn suurta merkitystä painopisteessä. Erityisesti luonnonsuojelujärjestöjen taholta kritisoitiin painopisteen jätteen synnyn ehkäisyn keinojen olevan vaatimattomia ja irrallaan jätteenkäsittelykapasiteetin mitoituksista. Lisäksi vaadittiin määrällisten tavoitteiden esittämistä jätteen synnyn ehkäisyksi. Jätteen synnyn ehkäisyn prosentuaalisten tavoitteiden asettamisesta keskusteltiin useaan otteeseen myös biohajoavat jätteet -painopisteen asiantuntijaryhmässä, mutta päädyttiin säilyttämään suunnitelmassa asetettu vähennystavoite.

Kritiikkiä kohdistettiin myös jätemäärätietojen ajankohtaisuuteen ja niiden perusteella tehtyyn kapasiteettitarkasteluun. Jätetiedot perustuvat ympäristöhallinnon valvontatietojärjestelmään (VAHTI), joka ei täysin kuvaa ajankohtaista tilannetta. Suunnitelmaan ja taustaraporttiin päivitettiin vuoden 2008 tietoja ennen julkaisua. Jätteen polton kapasiteetin arvioinnissa käytettiin olemassa olevien ja YVA- ja lupavaiheen laitoksia. Rinnakkaispolttolaitosten kapasiteettia ei arvioitu, koska painopisteessä keskityttiin tarkastelemaan yhdyskuntajätevirran biohajoavia jätteitä, ei teollisuusjätteitä, joista valmistettua polttoainetta rinnakkaispolttolaitoksissa enimmäkseen hyödynnetään. Biohajoavat jätteet taustaraporttiin tarkennettiin jätemäärätietojen päivityksen ohella myös biopolttolaitosten valmistusta koskevia tietoja.

Suunnitelmaan asetettua valtakunnallista jätesuunnitelmaa tiukempaa tavoitetta jätteen kaatopaikkasijoittamisen rajoittamisesta sekä kannatettiin että vastustettiin. Osassa palautteista sen pelättiin johtavan jätteen polton lisääntymiseen tai jäteturismin maan sisällä. Toisaalta tavoite olisi voinut olla jopa tiukempi, sillä osassa alueita tavoite on jo saavutettu. Suunnitelmaan tavoite säilytettiin, sillä tiheään asutulla ELSU-alueella on helpommat edellytykset hyötykäytön lisäämiseen.

3.3 Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet

Palautetta Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet -painopisteestä antoi yhteensä 51 tahoa. Lisäksi palautetta saatiin Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet -painopisteen asiantuntijaryhmän kokouksessa 3.11.2009 sekä yhteistyöryhmien kokouksissa.

Palautteenantaja	Lukumäärä
Kunnat	37
Muut viranomaiset	4
Yritykset	2
Yhdistykset	5
Asukkaat	3, joista 1 asiantuntija ja 2 muita asukkaita
Tutkimuslaitokset	0
Yhteistyöryhmät	6

Palautteissa painopisteen tavoitteita ja toimenpiteitä pidettiin pääasiassa tarpeellisina ja tietoa antavina. Heikkoutena pidettiin mm. keskittymistä tämän hetkiseen lainsäädäntöön. Palautteessa kommentoitiin vastu- ja yhteistyötahoja ja huomautettiin, että kuntien resurssit ovat rajalliset. Palautteessa toivottiin määrällisiä tavoitteita lietteiden synnyn ehkäisyyn. Laadun parantaminen nähtiin tärkeäksi ja teollisuusjätevesien pitäminen ajan tasalla sekä huomion kiinnittäminen jätevesien asianmukaiseen esikäsittelyyn katsottiin kannatettaviksi toimenpiteiksi.

Yksittäisistä lietteen käsittelymenetelmistä kannatettiin etenkin mädätystä. Eniten palautetta annettiin haja-asutuslietteiden käsittelystä ja hyödyntämisestä. Erityisen tärkeänä pidettiin sitä, että haja-asutuslietteet tulee voida käsitellä ja hyödyntää mahdollisimman lähellä niiden syntypaikkaa esim. maatiloilla mm. lyhyempien kuljetusmatkojen vuoksi. Toisaalta palautteessa todettiin, että haja-asutuslietteiden jätehuollon järjestäminen on kunnan vastuulla ja että lietteiden keräilyssä sakokaivot tyhjennetään säännöllisesti ja valvonta on helpompaa.

Lannoitevalmistekäytön edistäminen koettiin tärkeäksi, mutta huomautettiin, että lopputuotteen käytössä tulee ottaa huomioon ympäristö- ja terveyskysymykset. Pienpuhdistamoiden käyttö- ja huoltopalveluiden saatavuus todettiin tärkeäksi, mutta niiden järjestäminen ja vastuutahojen nimeäminen hankalaksi toteuttaa. Taustaraporttiin ehdotettiin lisäyksiä ja mm. asiavirheiden korjauksia.

3.3.1 Palautteet lyhennettynä

YLEISPALAUTE PAINOPISTEESEEN

Helsingin kaupunki toteaa, että painopistealue sisältää hyvin monenlaisia toimenpiteitä lietteiden määrän vähentämiseksi, niiden laadun parantamiseksi ja käsittelyn tehostamiseksi. Niihin ei ole huomautettavaa.

Kosken Tl kunnan ja Marttilan kunnan lausunnot vastaavat **Kosken Tl kunnan ympäristönsuojelusihteerin** esitystä, jonka mukaan erityisesti yhdyskunta- ja haja-asutuslietteitä koskeva painopistealue on tärkeässä asemassa haja-asutusvaltaisissa pienissä kunnissa, joissa tavoitteet ovat merkittäviä sekä jätehuollon että ympäristönsuojelun kannalta. Lietteiden synnyn ehkäisy, hyödyntäminen ja muut tavoitteet sekä toimenpiteet tuovat lietteiden jätehuoltoon sekä lisää tietoa että toimivia ratkaisuja. Myös muiden painopistealueiden ongelmat ovat nähtävissä haja-asutusalueiden pienissä kunnissakin.

Lakeuden jätelautakunta (Alavus, Ilmajoki, Jalasjärvi, Kauhava, Kuortane, Kurikka, Lapua, Seinäjoki, Töysä ja Ähtäri) toteaa, että 100 % hyödyntämistavoitteen saavuttamiseksi on tärkeää selvittää lietteiden käsittelyn, hyödyntämisen ja synnyn ehkäisyn vaihtoehtoja.

Alajärven kaupungin lausunnossa yhdyskunta- ja haja-asutuslietteiden prosenttiosuudet todetaan epärealistisiksi.

Pohjanmaan liiton mielestä Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet -painopisteen osalta tavoitteet ovat saavutettavissa ja esitetyt toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi konkreettisia ja ajankohtaisia.

Rauman kaupunki toteaa, että ympäristölautakunta on jo lausunnossaan ehdoteuista painopisteistä tuonut esille eräitä ongelmallisina pitämiään tai puutteellisesti hoidetuiksi katsomiaan seikkoja. Näiden näkökohtien olisi toivonut olevan esillä paremmin, vaikka niiden voi osin katsoa sisältyvän suunnitelman yleisiin tavoitteisiin ja toimenpidelinjauksiin. Kotieläintuotannon lannan hallinta on aiheena jäänyt yhdyskunta- ja haja-asutuslietteiden hyödyntämisen ja käsittelyn ja biohajoavien jätteiden hyödyntämisen väliin toisin kuin painopisteistä lausuttaessa ajateltiin. Ympäristölautakunta katsoo puutteeksi, että suunnittelualueella, jolla lannan ylituotanto on keskeinen vesiensuojeluongelma, jätehuoltosuunnitelmassa ei asiaa juuri käsitellä, saati etsitä parannuksia. Jätehuoltosuunnitelmassa pitää olla myös vesiensuojelunäkökulma ja esitettyä vahvempi ohjaus lantaongelman ratkaisussa.

Vesi- ja viemärilaitosyhdistys (VVY) toteaa, että työssä on onnistuneesti koottu tietoa jätehuollon nykytilanteesta ja lähitulevaisuudesta. Jätehuollon tulevaisuuden vaihtoehtojen kartoittaminen on tarpeen, jotta saadaan taustatietoa päätöksiä varten ja löydetään ne toiminnan alueet, joilla on erityistä kehitystarvetta. Suunnitelmassa esitetään monia tarpeellisia toimia puhdistamolietteiden käytön edistämiseksi.

Ympäristöyritysten Liitto ry (YYL) toteaa, että tässäkin painopistealueessa on valittavassa määrin keskitytty siihen, mikä on tämän hetkisen lainsäädännön mukaan mahdollista, vaikka tavoitteena on käsitellä ajanjaksoa, joka ulottuu aina vuoteen 2020 saakka.

JÄTTEEN SYNNYN EHKÄISY

Tavoite 3.1. Vähennetään lietteen määrää

Henkilö 1 esittää, että jätelietettä tulee ensisijaisesti ehkäistä lakien mukaan ja tämä tulee sisällyttää suunnitelmaan. Jätelietteen määrää voidaan vähentää valistuksella, kannustimilla ja pakotteilla kodin ja teollisuuden jätteen syntysijoilla siten, että varmistetaan biojätteen keräyksen ja kompostoinnin toimivuus ja mahdollisuudet eikä kaadeta biojätteitä pyttyyn. Myös puoliksi tai kokonaan nestemäisten (eri maitotuotteet, puurot, kastikkeet ym.) keräysmahdollisuutta ja/tai kompostointia tulee edistää ja tukea. Tämä vähentää muun kuin ulosteperäisen lietteen määrää.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry:n ja Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri ry:n palautteet ovat lähes samansisältöiset. Palautteissa halutaan jätesuunnitelmaan kunnolliset määrälliset tavoitteet jätteiden synnyn ehkäisyyn ja kierrätykseen. Yhdyskuntajätteen ja lietteiden syntyä on vähennettävä Pohjanmaan piirin mukaan vähintään 1 % ja Uudenmaan ympäristönsuojelu-

piirin mukaan vähintään 3 % vuosittain. (Viiden prosentin vuotuinen vähennys olisi linjassa esim. KTM:n Ekotehokkuutta käsitelleen raportin laskelmien kanssa).

Palautteissa todetaan, että suunnitelmassa esitetään lietteiden osalta mahdollisena lähinnä vain laadullinen jätteiden synnyn ehkäisy, vaikka käytännön kokemukset eri teollisuuslaitoksista ja monista ruotsalaiskunnista osoittavat, että myös lietteiden määrää voidaan ehkäistä tehokkaasti. Lietteiden ehkäisy-/käsittelyvaihtoehtojen valitut painotukset ovat ristiriidassa ympäristövaikutusten arvioinnin tulosten kanssa. Lisäksi **Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri ry** toteaa, että lainsäädäntöön olisi tullut ehdottaa myös lukuisia muissa maissa tehokkaiksi osoittautuneita keinoja jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi, joista useat tuotiin esiin suunnittelutyön kuluessa (esimerkiksi kielto myydä fosfaattia sisältäviä pesuaineita).

Toimenpide 3.1.1 Vähennetään yhdyskuntaliettemääriä keskittämällä jätevesien käsittely uusille tai saneerattaville laitoksille ja tehostetaan lietteen kuivausta vanhoilla laitoksilla.

Pirkanmaan ympäristökeskus huomauttaa, että kohdassa 3.1.1 esitetään yhdyskuntaliettemäärien vähentämistä keskittämällä jätevesien käsittely ja lietteiden kuivaus isoille laitoksille. Tätä laitostokoa ei ole toimenpiteessä yksilöity. Keskitetyn käsittelyn ja hajautetun käsittelyn ympäristövaikutukset poikkeavat sitä enemmän mitä keskitetystä käsittely on. Toimenpiteestä tulee siten ilmetä tarkoitetaanko muutaman kunnan laitosta vai maakunnallista, isoa laitosta. Kohdassa on arvioitu hankkeen rahoitusta ja taloudellisia lähtökohtia.

Toimenpide 3.1.2 Annetaan neuvontaa ja tiedotetaan markkinoilla olevista erottelevista ja kompostoivista kuivakäymälöistä.

Hartolan kunta toteaa, että ympäristötoimen taholta suositellaan kuivakäymälää tai vähävetistä vessaa haja-asutusalueelle aina kun se on mahdollista. Ymmärrettävästi kiinteistönomistajien halukkuus em. ratkaisuihin on vähäistä, jos alueella on viemäriverkosto.

Hämeenlinnan kaupunki huomauttaa, että kohdasta 3.1.2 vastuutahoista puuttuvat kunnat. Kunnat antavat käytännössä neuvontaa kompostoivista kuivakäymälöistä.

Lakeuden Etappi Oy toteaa, että toimenpiteessä 3.1.2 vastuun antaminen valmistajille on väärin, koska valmistajat markkinoivat vain omia tuotteitaan, eivätkä ota vastuuta myymiensä tuotteiden toimivuudesta.

Toimenpide 3.1.4 Ohjataan kaava-, rakennus- ja ympäristönsuojelumääräyksillä kompostoivan käymälän, vähävetisen vesivessan tai pelkille harmaille vesille tarkoitetun jätevesienkäsittelyjärjestelmän käyttöön haja-asutusalueilla ja loma-asuntorakentamisessa.

Inkoon kunnan lausunnon mukaan käytännössä on osoittautunut, että vesikäymälää pidetään edelleen välttämättömyytenä. Vettä säästävä käymälä ja suljettu WC-vesisäiliö ja harmaaveden imeytyskenttä ovat kuitenkin realistinen ratkaisu, jota voidaan suositella kunnissa.

Ympäristöyritysten Liitto ry (YYL) toteaa, että jätteen syntymisen ehkäisyyn on tässä painopisteessä kiinnitetty huomattavasti enemmän huomiota kuin muissa paino-

pisteissä. Tärkeimmäksi haja-asutusalueen jätevesilietteiden vähentämisen keinoksi nähdään kuivakäymälöiden ja vähän vettä käyttävien käymälöiden käyttö sekä pesu- ja wc-vesien erillinen käsittely. Tämä paitsi vähentää jäteveden ja lietteen määrää, myös vähentää käsiteltävän lietteen haitallisuutta. Valistuksella ja kuntien antamalla rakennusluvilla ja jätevesien käsittelyä koskevilla kiinteistökohtaisilla määräyksillä on tässä asiassa iso rooli.

Tavoite 3.2. Varmistetaan lietteiden materiaalihyötykäyttökelpoisuus parantamalla lietteiden laatua

Toimenpide 3.2.1 Toteutetaan kampanjoita, joilla pyritään vähentämään lietteen materiaalihyötykäyttökelpoisuuteen heikentävästi vaikuttavien aineiden joutumista viemäriin.

Hämeenlinnan kaupunki toteaa kohdista 3.2 ja 3.2.1, että ongelmajätteiden keräyksen toimivuus edistää haitallisten yhdisteiden joutumista viemäriin. Hämeenlinnan seudulla suuntauksena on ollut, että kiinteät ongelmajätteiden keräyspisteet on lopetettu ja keräysjärjestelmä perustuu kiertäviin autoihin. Ongelmajätteiden keräyksen toimivuutta tulee parantaa.

Toimenpide 3.2.2 Pidetään teollisuusjätevesisopimukset ajan tasalla.

Vesi- ja viemärlaitosyhdistys (VVY) huomauttaa, että toimenpiteessä 3.2.2 esitetty ympäristölupien ja viemärinti-/jätevesisopimusten samat haitta-ainepitoisuuksien raja-arvot voivat olla hankalaa toteuttaa käytännössä. Vesihuoltolaitos asettaa raja-arvot aina omasta toiminnastaan ja sen lähtökohdista käsin.

Toimenpide 3.2.3 Kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota jätevesien asianmukaiseen esikäsittelyyn.

Hämeenlinnan kaupunki huomauttaa, ettei kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ei pysty nykyisillä resursseilla tekemään kohdan 3.2.3 mukaista valvontaa. Käytännössä valvonta kohdistuu luvanvaraisiin laitoksiin ja niihin laitoksiin, joiden laiminlyönneistä on tullut erikseen tietoa. Vesihuoltolaitoksen viemäriverkostoon johdettavan jäteveden laadun valvonta ei kuulu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin.

Kaarinan kaupungin ympäristönsuojelulautakunnan ja Sauvon kunnan teknisen- ja ympäristölautakunnan lausunnot vastaavat **Kaarinan ympäristönsuojelutoimiston** esitystä, jonka mukaan jätevesilietteiden laadun parantamiseksi ja myös jätevesien haitallisten vesistövaikutusten ehkäisemiseksi on erittäin tärkeää, että kunnat ja viemärlaitokset huolehtivat asianmukaisten teollisuusjätevesisopimusten tekemisestä ja valvonnasta. Erityistä huomiota olisi syytä kiinnittää autopesuloiden jätevesien esikäsittelyyn ja pesutekniikan uusimiseen. Pesuloissa syntyy huomattava määrä haitallisia aineita sisältäviä jätevesiä, joiden määrää voidaan jo nykyisin olemassa olevilla teknisillä ratkaisuilla huomattavasti vähentää.

Liedon kunta katsoo, että jätevesilietteiden hyötykäytön parantamiseksi esitettyjen rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisten valvonnan tehostamista tärkeämpää on se, että viemärlaitokset huolehtivat asianmukaisten teollisuusjätevesisopimusten tekemisestä ja valvonnasta.

Sipoon kunta toteaa, että nykyään rakentamismääräyksissä valvotaan erityisen tarkasti muun muassa uusien huoltamoiden jätevesien käsittelyä ja niihin vaaditaan öljynerotus. Ongelmana voivat joissakin kunnissa olla vanhemmat yritykset joilla luvat ovat puutteellisia.

Vesi- ja viemärilaitosyhdistys (VVY) pitää erittäin tärkeänä toimenpide-ehdotuksen 3.2.3 toteutumista. Ensisijaisesti vastuu asianmukaisesta esikäsittelystä on kullakin toiminnanharjoittajalla, joten vastuutahoihin tulisi lisätä PK-yritykset.

Toimenpide 3.2.4 Kontrolloidaan lannoitevalmistekäyttöön meneviä lietejakeita raaka-aineen puhtauden perusteella.

Vesi- ja viemärilaitosyhdistys (VVY) huomauttaa toimenpide-ehdotuksesta 3.2.4, että nykyisen lainsäädännön mukainen toiminta sinällään jo edellyttää raaka-aineiden laadun huomioon ottamista toiminnassa. Nykyinen lainsäädäntö edellyttää, että lannoitevalmisteiden tulee täyttää lainsäädännössä esitetyt laatuvaatimukset. Lisäksi lainsäädäntö edellyttää kaikilta lannoitevalmisteita valmistavilta toiminnanharjoittajilta omavalvontaa, jonka Evira hyväksyy.

HYÖDYNTÄMINEN

Tavoite 3.3 Selvitetään laitospäivien lietteenkäsittelyn tarvealueet

Euran, Köyliön ja Säkylän kunnan lausunnot vastaavat **Pyhäjärvisuodun ympäristölautakunnan** esitystä, jonka mukaan jätesuunnitelmassa ei riittävästi ole paneuduttu biojätteiden ja lietteiden käsittelyssä muodostuneen lopputuotteen lopulliseen hyödyntämiseen. Ongelmana lietejakeiden hyödyntämisessä useimmiten on se, että käsitelty jäte kasaantuu laitoksiin, koska loppusijoituskohteita ei ole kyetty löytämään tarpeeksi. Pelkkä laitospäivien käsittelyn lisääminen yksinään ei siis ratkaise biojätteiden ja lietteiden hyödyntämisongelmaa.

Toimenpide 3.3.1 Selvitetään lanta-, biojäte- ja lietemäärien perusteella keskitettyjen lietteenkäsittelylaitosten toimintaedellytykset etenkin niillä alueilla, joilla laitoksia ei vielä ole, eikä selvityksiä ole tehty.

Hämeenlinnan kaupunki toteaa, että Hämeenlinna on yksi laitospäivien lietteenkäsittelyn tarvealue.

Vesi- ja viemärilaitosyhdistys (VVY) esittää, että toimenpiteessä 3.3.1 tilaaja- ja rahoitustahoa ei tule tässä suunnitelmassa nimetä, vaan tilaajat ja rahoitus tulee pohtia kunkin selvityksen yhteydessä erikseen. Vapaaehtoisesti eri tahot voivat yhteistyössä toteuttaa tällaisia selvityksiä.

Tavoite 3.4 Kehitetään yhdyskuntien lietteiden käsittelyä

Porin kaupunki huomauttaa, että lietteiden polttopaikkoja mainittaessa todetaan: "Tulevaisuudessa lietteitä voidaan polttaa ainakin Porin Lämpövoima Oy:n Kaanaan laitoksella". Laitokselle on myönnetty ympäristölupa, mutta investointipäätöstä hankkeen toteuttamisesta ei ole tehty.

Porvoon kaupunki toteaa, että yhdyskunta- ja maatalouslietteiden kuljetuksessa ja käsittelyssä syntyvien hajuhaittojen ehkäisemiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Haitat voivat olla huomattavan voimakkaita ja laaja-alaisia. Erityisesti suurilla eläinti-

loilla syntyvien lietteiden levitys kohdistuu väistämättä erittäin laajoille peltoalueille. Yhden tilan hajuhaitoista voidaan kärsiä samanaikaisesti useiden kuntien alueella. Lietteiden käsittelyssä tulisi tämän takia suuntautua entistä enemmän mädätykseen, jolloin prosessissa saadaan talteen energiakäyttöön soveltuvaa metaania ja samalla käsiteltävä liete pienenee murto-osaan alkuperäisestä tilavuudesta. Mädätyksen yhteydessä myös hajujen käsittely on helpompi järjestää asianmukaisesti.

Salon kaupunki esittää, että käsittelylaitosten karttaa (suunnitteilla ja olemassa olevat lietteenkäsittelylaitokset) on syytä täydentää Salon osalta vireillä olevalla biokaasulaitoshankkeella.

Ympäristöyritysten Liitto ry (YYL) toteaa, että lietettä käsitellään tällä hetkellä joko kompostoimalla, mädättämällä tai polttamalla. Poltossa lietteen sisältämät ravinteet menevät hukkaan eikä polton tuhkia voida hyötykäyttää. Mädätys on lietteiden osalta järkevin käsittelymenetelmä, jota tulee edistää. Kaasu saadaan hyödynnettyä energiana, ja mädätysjännöksen sisältämät ravinteet saadaan hyötykäyttöön. Liitto katsoo, että painopistealueessa esitetyistä vaihtoehtoista lietteiden hyödyntäminen esimerkiksi mädättämällä (hajautetusti riittävän isoissa yksiköissä) ja mädätysjännöksen hyödyntäminen maanparannuskäytössä on jätteen synnyn ehkäisyyn yhdistettynä paras vaihtoehto

Toimenpide 3.4.3 Laaditaan biokaasulaitoksen hankintaorganisaation perustamiselle ja hankinnoille ohjekirja.

Asiantuntija 5 (Tampereen teknillinen yliopisto) toteaa, että suunnitelmaluonnos tulisi tavoitteiden (erityisesti 2.4, 5.1.3 ja 3.4.3 ja toimenpiteiden osalta tarkastaa ja muotoilla siten, että eri toimijoille ei synny virheellistä käsitystä siitä, että jostain asiasta olisi jo syntynyt jokin vahva yksimielinen näkemys tämän suunnitelman muodossa.

Toimenpide 3.4.5 Kehitetään muita asianmukaisia lietteiden käsittelymenetelmiä (esim. kemiallinen käsittely, terminen kuivaus jne.) ja niiden lopputuotteita sekä selvitetään niiden käyttömahdollisuuksia.

St1 Biofuels Oy täsmentää toimenpidettä 3.4.5 siten, että julkisten yhtiöiden tavoitteena pitäisi olla etsiä ja ottaa käyttöön uusia tehokkaampia menetelmiä, eikä kehittää markkinoille kokonaan uusia.

Tavoite 3.5. Kehitetään haja-asutusalueiden jäteveden- ja lietteenkäsittelyä

Alajärven kaupunki ja Vimpelin kunta toteavat, että osa jätesuunnitelman tavoitteista ei ole yleistettävissä jätesuunnittelualueeseen, vaan suunnittelussa on otettava huomioon paikalliset olosuhteet. Haja-asutusalueella keskitetyt ratkaisut voivat olla kustannuksiltaan ja ympäristövaikutuksiltaan hajautettuja ratkaisuja huomattavasti liikennemäärien lisääntyessä. Maaseudun elinvoimaisuuden kannalta on tärkeää kehittää paikallisia ratkaisuja esimerkiksi asumislietteen käsittelyssä.

Huittisten kaupunki huomauttaa, että sako- ja umpikaivolietteiden käsittely muualla kuin kunnallisella jätevedenpuhdistamoilla on yleensä ongelmallista, koska esikäsittelyn tarve poikkeaa esim. elintarviketuotannon tai muun teollisuuden jätelietteiden ja kotieläintalouden lietteiden esikäsittelyn tarpeesta.

Ilmajoen kunta esittää, että mikäli hajautetulla ja keskitetyllä vaihtoehdolla ei ole eroja ympäristövaikutusten osalta, tulisi myös hajautettuun hyödyntämiseen maatioilla olla edelleen mahdollisuus.

Inkoon kunta toteaa, että hajautettu lietteenkäsittelymalli, jossa käytetään pieniä mädätyslaitoksia esim. maanviljelyn ja niiden lannankäsittelyn yhteydessä on asetettava etusijalle siten, että lanta voidaan käyttää paikallisesti pelloilta ja biokaasu ottaa talteen moottoripolttoaineena. Kuntien pienet puhdistamot, joissa on huono typenpuhdistusaste, eivät sovi haja-asutusalueiden lietteiden käsittelyyn.

Jalasjärven kunta toteaa hajautetun materiaalihiötykäytön vaihtoehdon hyväksi toteuttaa. Lietteen käsittely ja hyödyntäminen paikallisesti maatioilla katsotaan tarpeelliseksi, sillä haja-asutusalueilla etäisyydet ovat pitkiä. Syntypaikan läheisyydessä hyödyntämällä säästetään ylimääräisissä kuljetuksissa sekä hiilidioksidipäästöissä.

Kangasalan kunnan, Lempäälän kunnan ja Vesilahden kunnan lausunnot ovat samansisältöiset. Lausunnoissa todetaan, että haja-asutuksen lietteet on pyrittävä käsittelemään mahdollisimman lähellä syntypistettä ja niiden sekoittuminen teollisuusjätevesien ja sairaaloiden jätevesien lietteisiin olisi pyrittävä estämään. Lisäksi **Kangasalan kunta** toteaa, että haja-asutuksen lietteiden pienimuotoisen käsittelytoiminnan lupakäsittelyprosessi tulee muuttaa kevyemmäksi. **Lempäälän kunta** ja **Vesilahden kunta** toteavat, että sellaiseen lietteiden pienimuotoiseen käsittelytoimintaan, jossa käsitellään muuallakin kuin tilan omassa toiminnassa syntyviä lietteitä, tulisi tehdä opas. Oppaassa pitäisi esittää selkeästi mm. toimintaan liittyvät viranomaisvaatimukset.

Seinäjoen kaupunki toteaa, että sakokaivolietteet sopivat lannoitukseen. Maatalousvaltaisissa kunnissa asutus voi sijaita jopa 50 km:n päässä jäteveden puhdistamosta. Kun matkat ovat pitkät, on hyödyntäminen pellolla lannoitteena varmaan paras ratkaisu: ei tule pitkiä kuljetuksia, ei hiilidioksidipäästöjä eikä kuljetuskustannuksia. Lietteen käsittelypaikkoja (stabilointipaikkoja) tarvitaan. Lupamenettely pitää saada joustavaksi ja nopeaksi. Lisäksi kaukana puhdistamosta olevat alueet voitaisiin sulkea alueina pois sakokaivojen lietteen osalta järjestetystä jätteenkuljetuksesta.

Lapuan kaupunki pitää yleisesti ottaen hyvin tärkeänä, että tuetaan paikallisesti jätteen syntypaikalla tai sen lähellä tapahtuvaa jätteen käsittelyä. Käsittelyvaihtoehtoa tarkasteltaessa pitää tarkastella koko jätteen elinkaaren aikaisia suoria ja epäsuoria vaikutuksia. Esimerkiksi keskitetty haja-asutusalueen sakokaivolietteen käsittely johtaa hyvin nopeasti ongelmiin jäteveden puhdistamoilla. Jättesuunnitelmassa onkin esitetty hyvin toimenpiteitä pienimuotoisen jätteen käsittelyn tukemiseen. Sakokaivolietteen omatoiminen käsittely edellyttää kuitenkin jätelain 10 §:n muuttamista, koska nykyisen jätelain 10 §:n 3 momentti ei käytännössä mahdollista sakokaivolietteen omatoimista tai yhdessä suoritettavaa sakokaivolietteen käsittelyä Etelä-Pohjanmaan kaltaisilla nauhamaisilla asutusalueilla.

Lakeuden Etappi Oy huomauttaa, että suunnitelmassa sako- ja umpikaivolietteiden jätehuollon todetaan olevan kunnan vastuulla, toisaalta maatalouksien omatoiminen käsittely tulee sallia. Tämän epäkohdan saattaminen ajan tasalle on erityisen tärkeää. Miksi kunnan vastuulla olevaa jätettä saisi yksityinen asukas käsitellä itse? Käsittelyä olisi ehdottomasti valvottava. Eihän kaatopaikkaakaan tai jätteiden polttoa sallita yksityiseltä ihmiseltä. Sako- ja umpikaivolietteiden tyhjennys saadaan säännölliseksi, kun kuljetukset kilpailutetaan keskitetysti, valvontakin helpottuu.

Toimenpide 3.5.2 Lietteiden keräilyn piirissä olevan haja-asutuksen määrää lisätään. Sakokaivojen tyhjennysväli ja hyväksyttävä käsittelytapa sisällytetään kuntien jätehuoltomääräyksiin. Kaivojen tyhjennys tilataan jäterekisteriin kuuluvalta kuljetusyrittäjältä sopimuksen mukaisesti.

Etelä-Suomen lääninhallitus katsoo sakokaivojen tyhjennysvälin ja hyväksyttävän käsittelytavan sisällyttämisen kuntien jätehuoltomääräyksiin sekä kaivojen tyhjen-nyksen tilaamisen jäterekisteriin kuuluvalta kuljetusyrittäjältä sopimuksen mukai-sesti olevan suositeltavia keinoja ja korostaa valvonnan merkitystä.

Lakeuden jätelautakunta (Alavus, Ilmajoki, Jalasjärvi, Kauhava, Kuortane, Ku-rikka, Lapua, Seinäjoki, Töysä ja Ähtäri) on keskittynyt antamaan kannanottonsa erityisesti yhdyskunta- ja haja-asutuslietteiden käsittelyn näkökulmasta, koska sen toimialueella, joka on samalla Lakeuden Etappi Oy:n toimialue, tässä asiassa on en-simmäisten alueiden joukossa ryhdytty toimenpiteisiin ja koska se on viranomaisnä-kökulmasta erityisen ajankohtainen ja muutoksen alla oleva jätehuollon alue. Toimi-alueella on alusta alkaen ollut käytössä kunnan järjestämä jätteenkuljetus. Siitä saatu-jen kokemusten perustella lautakunta katsoo, että myös sako- ja umpikaivolietteiden kuljetukset haja-asutusalueella tulisi järjestää kunnan järjestämänä. Perusteluna esi-tetään, että kunnan järjestämänä kuljetukset tulisivat säännönmukaisiksi, reititetyiksi ja kokonaiskustannuksiltaan nykyistä edullisemmiksi. Tyhjennykset tapahtuisivat täysillä kuormilla, ilman tarpeetonta ristikkäinajoa. Kokemukset osoittavat, että kul-jetusten tilaamisen ollessa asukkaan omalla vastuulla, edes asetuksen mukaiseen vähintään kerran vuodessa tapahtuvaan tyhjennysväliin ei päästä. Kuljetuskalusto on haja-asutusalueella pääsääntöisesti traktorivetoista. Päätoimisia kuljetusyrittäjiä lautakunnan alueella toimii 5 kpl ja n. 30 yrittäjälle kaivotyhjennykset muodostavat merkittävän sivuelinkeinon. Siirryttäessä kunnan järjestämään kuljetukseen, tulisi kilpailutettavat alueet määritellä niin, että mahdollisimman monella yrittäjällä on mahdollisuus tarjouksen tekoon. Kunnan järjestämä kuljetus mahdollistaa myös siirtymisen tasataksaan. Kuljetuskustannusten määräytyminen kuljetetun matkan mukaan asettaa asukkaat eriarvoiseen asemaan kunnan eri osa-alueilla.

Lietesäiliöiden tyhjennykset tulee voida suorittaa lähimpään vastaanottoaikaan kuljetusmatkojen pitämiseksi mahdollisimman lyhyenä.

Mikäli haja-asutuksen asumislietteiden käsittely muussa kuin kunnallisessa tai sitä vastaavassa laitoksessa sallitaan, on se kuitenkin säilytettävä luvanvaraisena poikke-usjärjestelynä. Reititetty, keskitetty kuljetusjärjestelmä toimii kustannustehokkaasti, kun mahdollisimman moni asuinkiinteistö on järjestelmän piirissä. Myös valvonnan kannalta tämä olisi toivottavaa. Toimenpidettä 3.5.2 voidaan lautakunnan mielestä hyvin tiukentaa siten, että kaikkien varsinaisen jätehuollon piirissä olevien haja-asutuskiinteistöjen tulisi vuoden 2013 loppuun mennessä olla joko lietteiden keräilyn tai poikkeusluvalla tapahtuvan omatoimikäsittelyn piirissä, koska keräilykohteet perustuvat samaan asiakasrekisteriin. Tavoitteen tiukentaminen tukee samaan aikaan päättyvän haja-asutuksen jätevesijärjestelmiä koskevan siirtymäajan noudattamista varsinkin, jos järjestelmän määräystenmukaisuus ja säännöllisen lietteenkeräilyn kiinteistökohtainen toteutuminen selvitetään samanaikaisesti.

Lautakunnan alueella sallittuna poikkeuksena on suunnitelmassakin tuotu esille mautiloilla tapahtuva lietteen käsittely. Voimassaolevan lautakunnan järjestelmän mukaan omien asumislietteiden kalkkistabilointi tai muu vastaava käsittely ja le-vittäminen omalle pellolle on sallittu luvanvaraisena. Jonkin verran on esiintynyt rajanveto-ongelmia mm. syytinkiläisten, vuokramaiden, peltojen laadun (mm. riis-tapelto) ja käytetyn kaluston osalta. Varsinaista lannoitteellista merkitystä ei omien lietteiden käsittelyllä liene, ottaen huomioon tavanomaiset määrät. Toisaalta kahden järjestelmän ylläpitäminen samassa kiinteistökokonaisuudessa tuntuu epätarkoituk-

senmukaiselta. Omatoimikäsittelyn vaikutus kuljetusmäärään on vähäinen ottaen huomioon, että tyhjennykset tapahtuvat kerran-pari vuodessa. On myös huomioitava kuljetusten reitittämistavoite ja valvonnalliset ongelmat.

Pedersören kunta toteaa, että ehdotus sisällyttää sakokaivojen tyhjennysväli ja hyväksyttävä käsittelytapa kuntien jätehuoltomääräyksiin on jo nyt valmisteilla osassa kuntien välisissä jätelautakunnissa.

Valkeakosken kaupunki esittää, että haja-asutusalueiden lietteenkäsittelyn kehittämiseksi sako- ja umpikaivolitteiden keräys tulisi järjestää koordinoitusti alueellisesti yhtenäisellä tavalla esimerkiksi alueellisten jätehuoltoyhtiöiden toimesta.

Toimenpide 3.5.4 Kehitetään haja-asutuksen lietteiden ja jätevesien vastaanotto- ja käsittelymenetelmiä mm. siten, ettei lietteitä tai jätevesiä vastaanottavien puhdistamojen tai viemäriverkoston toiminta häiriinny. Lietteiden vastaanottoasemia lisätään viemäriverkoston varrelle. Viemäriverkoston toiminnalle tai asukkaiden viihtyvyydelle ei saa aiheutua haittaa lietteiden purkamisesta verkostoon.

Hämeenlinnan kaupunki toteaa, että lietteiden vastaanottopaikkoja tulee olla riittävästi. Vesipitoisten lietteiden kuljettaminen ei ole järkevää. Jätevesilietteiden syntypaikalla tapahtuva hyödyntäminen on tavoiteltavaa.

Lakeuden jätelautakunta (Alavus, Ilmajoki, Jalasjärvi, Kauhava, Kuortane, Kurikka, Lapua, Seinäjoki, Töysä ja Ähtäri) ei pidä tarkoituksenmukaisena lisätä vastaanottoasemia viemäriverkostojen varrelle (toimenpide 3.5.4) ottaen huomioon aseman perustamis- ja ylläpitokulut, lietteen laadunvalvonnan vuoksi tarpeellinen henkilöstö sekä tyhjennyspaikan ympäristövaikutukset.

Luumäen kunta esittää, että haja-asutuksen sako- ja umpikaivolietteilille tulisi kehittää vaihtoehtoisia käsittelymenetelmiä, joilla pyrittäisiin em. lietteiden käsittelyyn mahdollisimman lähellä syntypaikkaa.

Vesi- ja viemärilaitosyhdistys (VVY) ehdottaa toimenpiteeseen 3.5.4 lisäystä, että lietteen vastaanottoasemilla lietteen hinnan tulee vastata aiheutuneita kustannuksia.

Tavoite 3.6. Edistetään käsiteltyjen lietteiden lannoitevalmistekäyttöä

Etelä-Suomen lääninhallitus toteaa, että kompostoidun biojätteen hyödyntämisen kehittäminen on suositeltavaa, mutta muistuttaa, että kompostituotteen kuten käsitellyn lietteen lopputuotteen käyttö lannoitteena vaatii kuitenkin terveystarkistusten huomioon ottamisen.

Hartolan kunta toteaa, ettei puhdistamolietettä saa markkinoida harhaanjohtavilla nimikkeillä viljelijöille. Jos sitä tarjotaan peltolannoitteeksi, on sen alkuperä tehtävä aina selväksi. Jos puhdistamolietettä viedään maataloille, miten varmistutaan, ettei sen mukana tule taudinaiheuttajia ja kaikkea mitä wc:stä viemäriin laitetaan? Erityisen kyseenalaista puhdistamolietteen käyttö on kotieläintiloilla.

Henkilö 1 esittää, että lietettä tulee kierrättää ja käyttää imeytettynä johonkin toiseen jätelajikkeeseen lannoitteena viljelyksillä ja (siirtola)puutarhoissa ym., kunhan liete on ensin kuumakäsitelty ja haitta-ainepitoisuudet mitattu alhaisiksi. Lietelannan tulee

olla edullista, sillä myös jätehuoltokulut vähenevät. Tätä pitää myös valistuksella ja tuilla edistää varsinkin lähellä puhdistuslaitosta esim. siirtolapuutarhoille ja lähiruuantuotantoon. Haitta-ainepitoisuudeltaan suurempi liete tulee imeyttää suureen määrään kierrätysjätemaata, jonka haitta-ainepitoisuudet tunnetaan. Tätä uusmaata voidaan käyttää rakentamiseen ym. Liete (haitta-ainepitoinen) tulee vasta viimeksi käyttää energiaksi ja mahdollisimman lähellä puhdistamoa mahdollisesti yhdessä muun poltettavan (puu-, paperi- ja kartonkijäte) kanssa. Olennaista on lietteen jatkuva tuotanto ja siten polttolaitoksen taloudellinen elinkaari.

Ilmajoen kunta katsoo, että yhdyskuntien jätevesilietteiden aikaisempaa suurempi hyödyntäminen on tarpeellista toteuttaa. Vaihtoehtoista kaikki ovat parannusta nykytilanteeseen. Vaihtoehto VE1, jätteen synnyn ehkäisy ei yksinään riitä, vaan tarvitaan muitakin toimenpiteitä. Lietteiden hyödyntäminen materiaalina (lannoitteena) on paras vaihtoehto.

Kaarinan kaupungin ja Sauvon kunnan lausuntojen mukaan lietteiden käytön edistämisen ohella olisi syytä selvittää myös mahdollisuuksia edistää erilliskerätyn ihmismirtsan hyötykäyttämismahdollisuuksia esimerkiksi maatalouden ravinnelähteenä. Virtsan asianmukainen ja keskitetty hyödyntäminen voisi luoda paremmat edellytykset erityisesti paikallisesti esim. erottelevien kuivakäymälöiden käytölle. Virtsa on myös kotimainen uusiutuva luonnonvara, jonka sisältämällä ravinteilla voitaisiin mahdollisesti korvata maataloudessa käytettäviä teollisia lannoitteita sen sijaan, että ne johdettaisiin puhdistamojen kautta vesistöjä pilaamaan.

Länsi-Turunmaan kaupunki katsoo, että pyrkimykset estää lietteen syntyminen eivät ole riittäviä toimenpiteitä lieteongelman ratkaisemiseksi. Energia- ja materiaalihyötykäytöstä aiheutuu sekä myönteisiä että kielteisiä ympäristöseurauksia, polttamalla syntyy enemmän energiaa kuin mädättämällä. Olisi kuitenkin tärkeää, että elinkaariajattelua voitaisiin toteuttaa suuremmassa mittakaavassa niin, että puhdasta lopputuotetta voitaisiin hyödyntää ravinne- ja lannoiteaineena uusien kasvien ja elintarvikkeiden tuotannossa.

Metsäteollisuus ry:n mielestä on hyvä, että suunnitelmaan on sisällytetty lietteiden hyödyntämistä edistäviä toimia (3.4.5, 3.6 ja 3.6.2). Vaikka painopiste onkin yhdyskunta- ja haja-asutuslietteissä, on myös teollisuuden piirissä kiinnostusta tämän tyyppisiin toimenpiteisiin. Esimerkiksi lietteiden käsittelymenetelmien kehittäminen, lannoitevalmistekäytön edistäminen ja lietefoorumin perustaminen ovat kannattavia tavoitteita.

Vesi- ja viemärlaitosyhdistys (VVY) toteaa, että biohajoavia jätteitä koskevat kehitysehdotukset soveltuvat monin osin myös puhdistamolietteisiin. Kompostituotteiden käytön lisääminen on sekä biojäte- että lietepohjaisten kompostien osalta ensiarvoisen tärkeää. Jäteperäisten kompostien markkinointia on syytä kehittää, kuten selvityksessä todetaan.

Ympäristöyritysten Liitto ry (YYL) toteaa, että tällä hetkellä kompostoinnissa ja mädätyksessä syntyvästä tuotteesta suuri osa menee kaatopaikkojen maisemointiin. Maisemoinnin tarve vähenee jatkossa merkittävästi, ja tuotteille pitäisi löytää uusia käyttökohteita. Niistä pitäisi tehdä houkuttelevia tuotteita viherrakentamiseen erilaisilla taloudellisilla tms. ohjaukeinoilla, ja tässä asiassa julkisella sektorilla on suuri rooli. Lannoitteiden hinta nousee jatkossa, ja on oletettavaa, että lietteistä valmistettujen maanparannusaineiden kysyntä nousee lannoitteiden hinnannousun

myötä. Liiton mielestä lainsäädännöllä tulee mahdollistaa orgaanisten maanparannusaineiden tehokas hyödyntäminen.

JÄTEVESILIETTEITÄ KOSKEVAT MUUT TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Tavoite 3.7: Tehostetaan pienpuhdistamojen asianmukaista hoitoa ja huoltoa

Toimenpide 3.7.1 Paikkakunnittain tulee olla kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien ammattitaitoista käyttö- ja huoltopalvelua saatavissa kohtuulliseen hintaan.

Hämeenlinnan kaupunki huomauttaa kohdasta 3.7.1, ettei ammatinharjoittajia voida velvoittaa sijoittumaan tietyille alueille eikä tarjoamaan palveluja kohtuuhintaan.

Vesi- ja viemärlaitosyhdistys (VVY) toteaa, että toimenpide-ehdotuksen 3.7.1 mukainen käyttö- ja huoltopalveluiden saatavuus on tärkeää, jotta hajajätevesijärjestelmät toimivat. Käyttö- ja huoltopalvelut ovat kaupallista toimintaa, joka muodostuu markkinaehtoisesti. Tätä työtä on erilaisissa yhteyksissä ideoitu osaksi sakokaivon tyhjentäjien tai jätehuoltolaitosten tarjoamia palveluita. Kunnallisilla jätevedenpuhdistamoilla ei ole pienpuhdistamoihin liittyvää osaamista eikä resursseja tällaiseen toimintaan, joten VVY ehdottaa, että kunnalliset jätevedenpuhdistamot poistetaan yhteistyötahojen listalta.

Toimenpide 3.7.2 Kuntien ympäristönsuojelumääräyksiin sisällytetään määräys pienpuhdistamoiden säännöllisestä huoltamisesta. Määrätään pienpuhdistamojen huoltomääräyksissä, kuka saa huoltaa puhdistamo.

Hämeenlinnan kaupunki huomauttaa, että kohdan 3.7.2 lause ”määrätään pienpuhdistamojen huoltomääräyksissä, kuka saa huoltaa puhdistamo”, on epäselvä. Mikäli määräys liittyy kunnan ympäristönsuojelumääräyksiin, tulee selvittää, voiko määräyksissä antaa tällaisia velvoitteita.

Pedersören kunta toteaa, että tietoa tarvitaan pienpuhdistamoiden asianmukaisen hoidon ja säännöllinen huollon merkityksestä. On kuitenkin kyseenalaista, voidaan-ko niitä käsitellä kunnallisissa ympäristönsuojelumääräyksissä, sillä kunnilla tulee olemaan vaikeuksia valvoa määräyksien toteutumista.

Tavoite 3.8. Edistetään biokaasun hyödyntämistä liikennekäytössä

Pohjanmaan liitto esittää, että tavoitetta 3.8. täydennetään BIOMODE-hankkeella (Biokaasun hyödyntäminen liikennekäytössä Vaasan Seinäjoen akselilla).

ALUEELLISIA KOMMENTTEJA

Helsingin kaupunki toteaa, että Helsingin Vesi vastaa yli miljoonan asukkaan jätevesien käsittelystä. Vesihuoltolaitoksen viemäriin liittymättömien kiinteistöjen osalta käytännössä kaikki jätevesien käsittelyssä syntyvät lietteet ohjautuvat jätevedenpuhdistamolle. Helsingin Veden viemärintialueella lietteiden laatu on niin hyvä, että se kelpaa kompostoinnin jälkeen materiaalihyötykäyttöön kokonaisuudessaan

Kotkan kaupunki ja Pyhtään kunta toteavat, että valitut painopisteet ovat paikallisesta näkökulmasta alueelle oleellisia, erityisesti pilaantuneet maat, jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa ja yhdyskuntaliikenteen käsittely. Jätteen energiakäytön merkitys on kasvanut alueella, mikä olisi hyvä huomioida alueellisen suunnittelun painopisteissä.

Lappeenrannan kaupunki toteaa, että jätesuunnitelmassa tärkeimmiksi tavoitteiksi Etelä-Karjalassa nousevat toimenpiteet, joilla tähdätään jätteiden energiakäyttöön (erityisesti biokaasun valmistuksen lisäämiseen), haja-asutuksen lietteiden käsittelyn parantamiseen, poikkeuksellisten tilanteiden vaatimien jätteenkäsittelyalueiden varaamiseen sekä näihin liittyvien hallintomenettelyjen nopeuttamiseen ja pilaantuneiden maa-ainesten hyödyntämisen kehittämiseen. Suunnitelmassa on tärkeää esittää painopisteitä julkisen rahoituksen käyttöön erityisesti edellä mainittujen toimenpiteiden edistämiseen.

Mustasaaren kunta toteaa, että yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet Mustasaassa ja Närpiössä käsitellään biokaasulaitoksessa ja sen jälkeen kierrätetään.

Pietarsaaren kaupunki toteaa, että Kokkolaan suunnitteilla oleva lietteen käsittelylaitos parantaa seudun lietteenkäsittelyä merkittävästi ja vastaa suunnitelmassa esitettyjä tavoitteita.

KOMMENTIT TAUSTARAPORTISTA

Henkilö 7:n mielestä on hyvä, että lietteen ”synty-” ja käsittelykohteet määrätietoisuuden on kerätty ja että on lyhyt katsaus siihen, miten asioita keskeisessä Euroopassa hoidetaan sekä se, että yhteenvedossa jätetään vaihtoehtoisia ratkaisutapoja valittaviksi. Haja-asutuksen jätevesiasioista on kirjoitettu pääosin asiaa (kuivakäymälät ym.). Lisäksi olisi kaivattu käytännön tietoa siitä, mitä bioliete nykyisellään sisältää tai mikä muu estää sen käytön maatalouskäytössä, mikä on käytäntö nyt ja tulevaisuudessa haja-asutusalueiden lietteenkäsittelyyn (sakokaivoliitteet ym.), arvioita nykyisestä lainsäädännöstämme ja esimerkiksi Maa ja Metsätalousministeriön vuoden 2005 määräysten vaikutuksista, tietoa teollisuuden ja kuntien mahdollisesta yhteistyöstä lietteen polttamiseksi sekä mitä todella tehdään kun lietteen (erityisesti mädätetyn) loppusijoituskohteet vähenevät kuvaillusti. Selvitykseltä olisi odottanut konkreettisia teknis-taloudellisia tietoja sekä katsausta alan lainsäädäntöön Suomessa tai EU:ssa (esim. MMM:n määräykset). Teollisuuden osuuskin olisi ehkä pitänyt asiallisesti tuoda esiin. Lisäksi raportissa oli erilaisia epätasällisyyksiä ja -asiallisuuksia.

Uudenmaan ympäristökeskus toteaa, että lietteitä koskevan vaikutusten arvioinnin yhteydessä todetaan, että lietevalmisteet voivat aiheuttaa negatiivisia vaikutuksia muille kuin tuotantokasveille. Lietevalmisteiden vaikutuksia voisi verrata esimerkiksi teollisten lannoitteiden vaikutuksiin.

Vesi- ja viemärilaitosyhdistys (VVY) ehdottaa seuraavia korjauksia raporttiin:

Johdanto

- Taustaraportin johdannossa todetaan seuraavaa: ”Asutuksen jätevesilietteiden hyödyntämis- ja käsittelymenetelmien vaikutuksista ja lopputuotteiden hyödyntämistavoista on ristiriitaisia käsityksiä ja eri tahojen tavoitteet ovat erisuuntaisia. Yhdyskuntien jätevesilietteet ovat suuren määrän ja vähäisen todellisen hyödynnettävyyden takia ongelmallisia koko maassa ja erityisesti tiheästi asutulla suunnittelualueella.” Lietteen loppusijoitusratkaisuiden

löytyminen on toki haasteellista, mutta aivan näin synkkä tilanne ei VVY:n mielestä ole. Tälläkin hetkellä suurin osa lietteistä hyödynnetään kestäväällä tavalla. Tulevaisuudessa kaatopaikkojen sulkeminen tulee aiheuttamaan sen, että nykyinen käyttö kaatopaikkojen peitekerroksissa loppuu ja tämän tilalle tulee löytää uusia hyödyntämismahdollisuuksia. Lietteet sisältävät ravinteita ja humusta ja lisäksi lietteitä voidaan hyödyntää energian tuotannossa. Näin ollen lietteillä on jatkossakin todellisia hyödyntämismahdollisuuksia. Vastaava teksti löytyy myös ympäristöselostuksesta. VVY ehdottaa, että tekstiä muokataan myönteisemmäksi.

Jätteen synnyn ehkäisy

- Kohdassa 5.1. tuodaan esiin toimia, joilla voidaan vaikuttaa jätevesilietteen laatuun. Esitetyt toimenpiteet ovat kannatettavia. Tässä yhteydessä olisi VVY:n mielestä kuitenkin taustatietona hyvä tiedä esille, että nykyiset laaturaja-arvot ovat Euroopan tiukimpia ja lietteiden laatu on kansallisesti hyvällä tasolla, sillä lannoitevalmisteille asetetut tiukat laatukriteerit täytetään yleisesti.

Rajoitukset ja mahdollisuudet

- Sivulla 41 todetaan. "On myös olemassa riski, että esim. teollisuuden ja kuntien välisissä jätevesisopimuksissa joudutaan joustamaan esikäsittelyvaatimuksista. Uudet vaatimukset pitäisi ottaa huomioon myös vanhoissa sopimuksissa, koska vanhat sopimukset eivät välttämättä ole ajan tasalla." Vanhat epäedulliset teollisuusjätevesisopimukset voivat toisinaan olla ongelma. Käytännössä huonoa sopimusta on hyvin vaikea purkaa tai muuttaa kesken sopimuskauden. Lähinnä tilanteeseen voidaan puuttua sopimuskauden päättyessä tai ympäristöluvan uusimisen yhteydessä.

Rejektivesien laatu

- Sivulla 43 sanotaan, että mädätyksen rejektivesissä biologinen ja kemiallinen hapenkulutus on asumajätevesiä alhaisempi. Tämä tieto ei pidä paikkaansa. Tietoa pitoisuuksista löytyy esim. Suomen ympäristö 24/2009 julkaisusta "Paras käytettävissä oleva tekniikka (BAT), Biokaasun tuotanto suomalaisessa toimintaympäristössä".

Suuret käsittelylaitokset

- Sivulla 43 todetaan, että "Suurissa käsittelylaitoksissa tekniikka on yleensä kehittynyttä ja päästöt hyvin hallittavissa suljettujen prosessien takia." Kaikissa suurissa käsittelylaitoksissa prosessit eivät ole suljettuja. Suunnittelualueella on monia suuria kompostointilaitoksia, joissa tekniikka on kehittynyttä ja päästöt hyvin hallittavissa, mutta siitä huolimatta prosessit eivät ole suljettuja. Tekstiä tulisi tältä osin korjata.

Terminen kuivaus

- Sivun 43 viimeinen lause kuuluu: "Terminen kuivaus mädätyksen jälkeen kuluttaa paljon energiaa ja sen energianlähteenä tulisi hyödyntää biokaasua, muuten ympäristövaikutukset nousevat." VVY ehdottaa, että lause muutetaan muotoon: "Terminen kuivaus mädätyksen jälkeen kuluttaa paljon energiaa ja siksi lämmityksessä olisi suositeltavaa hyödyntää biokaasua tai prosessin sivutuotteena syntyvää lämpöä, muuten ympäristövaikutukset nousevat."

Negatiiviset vaikutukset

- Sivun 44 lopussa oleva lause kuuluu: "Kuljetusten päästöt voivat vaikuttaa negatiivisesti kasvillisuuteen ja lietevalmisteet voivat aiheuttaa negatiivisia vaikutuksia muille kuin tuotantokasveille." Epäselväksi jää, mihin lauseen loppuosa liittyy. Liittyykö vaikutus kuljetuksiin? Lannoitevalmistelaki edellyttää, että *"Lannoitevalmisteiden on oltava tasalaatuisia, turvallisia ja käytötarkoitukseensa sopivia ja niiden tulee täyttää lannoiteasetuksessa, sivutuoteasetuksessa ja tässä laissa sekä sen nojalla annetuissa säädöksissä asetetut vaatimukset. Lannoitevalmiste ei saa sisältää sellaisia määriä haitallisia aineita, tuotteita tai eliöitä, että sen käyttöohjeiden mukaisesta käytöstä voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle, kasvien terveydelle taikka ympäristölle."* Näin ollen tekstissä väitettyä negatiivista vaikutusta ei ainakaan lietteestä valmistettujen lannoitevalmisteiden käytöstä saa aiheutua. VVY ehdottaa, että tekstiä muutetaan tai epäselvä kohta poistetaan tekstistä.

Aumojen peittäminen turpeella

- Sivulla 45 todetaan: "Aumakompostoinnissa aumat tulee kattaa turpeella tai muulla vastaavalla materiaalilla hajuhaitan vähentämiseksi." VVY ehdottaa, että lause muutetaan muotoon: "Aumakompostoinnissa aumat voidaan kattaa turpeella tai muulla vastaavalla materiaalilla hajuhaitan vähentämiseksi." Kaikissa kompostilaitoksissa hajuhaittojen estäminen aumojen peittämällä ei ole tarpeen, joten lauseen muodon ei tule olla ehdoton.

Käytön rajoittaminen

- Sivulla 46 todetaan: "Paineet lietteen maatalouskäytön lisäämiseen ovat kasvaneet, kun viherrakentamisen ehdot ovat kiristyneet samalle tasolle maatalouskäytön kanssa. Molemmissa käyttömääriä rajoittaa fosfori ja toissijaisesti typpi." Lietteenkäsittelyyn ja loppusijoitukseen tarvitaan uusia ratkaisuja monista erilaisista syistä. Ensisijaisesti haasteena on löytää markkinoita lopputuotteille. Viherrakentamisen ehtojen kiristäminen ei ole siis ensisijainen paineita aiheuttava tekijä. Kaikissa käyttötarkoituksissa rajoittavana tekijänä ei ole fosfori, vaan tuotteesta ja käyttötarkoituksesta riippuen rajoittavana tekijänä voi olla myös joku muu lannoitevalmisteen ominaisuus. Tältä osin tekstiä on syytä muuttaa.

Lannoitevalmisteita koskeva asetus

- Selvitykseen tulisi päivittää säädösten osalta tiedot maa- ja metsätalousministeriön asetuksesta 19/09 lannoitevalmisteista annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 12/07 muuttamisesta.

ASiantuntijaryhmän palaute

Jätteen synnyn ehkäisy

- Lietteen synnyn ehkäisyn määrällinen tavoite (1–3 %) on epärealistinen. Lietteen määrä tulee kasvamaan puhdistuksen tehostuessa ja haja-asutuksen liittyessä viemärintiin. Lietteen kokonaismäärää (vesineen) voidaan vähentää kuivaamalla, mutta pelkän kuiva-aineen määrä ei tule laskemaan. Liian kuivaa lietettä voidaan joutua kastelemaan esim. mädättämöissä.
- Jo nyt noin 90 % myytävästä pesuaineesta on fosfaatitonta. Fosfori ei ole pääasiallinen ongelma lietteessä. Fosforin korvaavat aineet voivat olla ongelmallisia. Lietteen määrän ja laadun kannalta voidaan kehittää lainsäädännöllistä ohjausta kemikaalien korvaamiseksi, kuten jätesuunnitelmaan on kirjattukin.

- Laitoskoon tarkka määrittäminen toimenpiteissä on hankalaa. Jätevesien käsittelyn keskittyessä jätevedenpuhdistamojen kokoraja ei tule Suomessa vastaan. Sen sijaan viemäriinjojen pituus voi tuottaa ongelmia (mm. pitkä viive). Keskitetyillä puhdistamoilla on yleensä paremmat resurssit investoida ja hoitaa lietteenkäsittelyä, jolloin lietemäärä vähenee. Keskittäminen ei kuitenkaan aina ole paras vaihtoehto.
- Toimenpidettä 3.1.2 täydennetään mm. vähävetisillä vessoilla. Muun kuin normaalin vesivessan valitsemiseen vaikuttavat asenteet ja myös kunnalliset määräykset.
- Ongelmajätteitä voi joutua viemäriin, jos niiden keräily ei toimi. Todettiin, että yleensä ongelmajätteille on riittävästi keräyspisteitä.
- Teollisuusjätevesisopimusten ja ympäristölupien samat raja-arvot on hankala toteuttaa, sillä sopimukset ja luvat tehdään usein eri aikoihin ja toimijoilla on omat näkökulmansa raja-arvoille. On kuitenkin tärkeää, että teollisuusjätevesisopimukset ovat ajan tasalla.
- Jätevesien asianmukaisen esikäsittelyn ongelma koskee erityisesti pienteollisuutta, jolla ei ole teollisuusjätevesisopimuksia. Pienillä laitoksilla ei ole myöskään ympäristölupaa. Ensisijaisesti toiminnanharjoittajan tulisi itse huolehtia asianmukaisesta jätevesien esikäsittelystä, mutta käytännössä se ei aina toimi. Valvonta voi jäädä rakennus- ja ympäristönsuojeluviranomaisten vastuiden väliin. Vesihuoltolaitoksilla ei ole viranomaisen valtuuksia tarkastaa tai antaa määräyksiä esikäsittelylaitteiden käytöstä. Viranomaisiin otetaan yhteyttä yleensä vasta silloin kun ongelma on jo kärjistynyt. Kunnilla ei ole resursseja viranomaisvalvontaan, mihin tulee kiinnittää huomiota. Yhteistyötä eri tahojen välillä tulisi lisätä.
- Autopesuloilla käytetään yleensä Öljy- ja Kaasualan Keskusliiton hyväksymiä pesuaineita. Suurilla pesuloilla on lisäksi teollisuusjätevesisopimukset.

Hyödyntäminen

- Keskitettyjen lietteenkäsittelylaitosten toimintaedellytyksin selvityksen tilaaja- ja rahoitustahoja ei pidä nimetä vielä tässä vaiheessa, vaan vasta varsinaisessa selvityksessä.
- Jätemyllyjen käyttö voi aiheuttaa ongelmia viemäriverkostossa ja jätevedenpuhdistamoilla. Jätemyllyt aiheuttaisivat ongelmia myös sivutuoteasetuksen kannalta.
- Lietteiden käsittelymenetelmien ja niiden lopputuotteiden kehittämisessä vastuutahoina voisivat olla ennemminkin yritykset.
- Haja-asutuslietteiden järjestetyn jätteenkuljetuksen ja yksittäisillä maataloilla tapahtuva käsittely voidaan järjestää samanaikaisesti nykyisen lainsäädännön nojalla. Kiinteistökohtainen jätevesijärjestelmien valvontaa tulisi kehittää. Velvoitteena pitäisi olla ilmoittaa mm. onko järjestelmä toiminnassa ja onko lietteen tyhjennyksiä tehty. Sakokaivojen keräily tulisi toimia porrastetusti siten, ettei kaikkien kaivoja tyhjennettäisi samaan aikaan, jolloin puhdistamoilla ei tulisi kuormituspiikkiä.
- Toimenpidettä 3.5.2 voidaan täydentää niin, että jätehuollon piirissä olevien haja-asutuskiinteistöjen tulisi olla joko lietteiden keräilyn tai jätehuoltomääräysten mukaisen kontrolloidun omatoimikäsittelyn piirissä, mikäli se ei aiheuta suurta määrää lupienkäsittelyä. Myös valvonnan kannalta on hyvä asia, että voidaan seurata kerätäänkö liete jätteenkuljetuksessa vai käsitelläänkö liete muulla tavalla.
- MMM:n asetuksessa 20/09 on otettu huomioon maataloilla tapahtuva pieni-muotoinen lietteenkäsittely. Ilmoitusvelvollisuus ei koske sellaista toimijaa, joka ei tarvitse ympäristölupaa tai käsittely on paikallisesti pienimuotoista.

Pienimuotoisen lietteenkäsittelytoiminnan oppaan laatiminen voisi olla toimenpiteenä jätesuunnitelmassa.

- Ei pidä määritellä tarkasti mihin lietteen vastaanottoasemia tulisi rakentaa lisää, vaan todeta, että vastaanottoasemia pitää olla tarkoituksenmukaisesti ja riittävästi. Vastaanotetun lietteen hinnan tulisi vastata vastaanottokustannuksia, sillä sakokaivolietteiden tyhjennys vie puhdistamon kapasiteettia ja synnyttää huippukuormituksia. Kustannusten periminen voi asettaa haja-asutusalueiden asukkaat eriarvoiseen asemaan. On kuitenkin otettava huomioon, että viemäriverkoston rakentaminen haja-asutusalueille on kallista.
- Sakokaivolietteiden käsittely vaatii välppäyksen. Sakokaivolietteiden määrät kasvavat jatkossa ja niistä voi koitua ongelmia lietteitä vastaanottaville pienille puhdistamoille. Tulisi kehittää uusia lietteen käsittelymenetelmiä, joista yhtenä vaihtoehtona voisivat olla esim. paikalliset mädättämöt maaseudulla.
- Mädätyksen rejektivesistä on käynnissä tutkimushanke, jonka tulosten perusteella lainsäädäntöön tulee selvennyksiä. Rejektivesiä syntyy myös kompostoinnissa.
- Jos erilliskerätty ihmisvirtsa tuotteistetaan, sitä koskevat lannoitevalmistelain mukaiset vaatimukset. Saaristossa on tehty aiheeseen liittyviä kokeiluja.

Muut tavoitteet ja toimenpiteet

- Kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien käyttö- ja huoltopalvelujen vastuutahot ovat ongelmallisia. Mikäli puhdistamon toimintaa ei valvota, pyydetään huoltofirmaa hoitamaan puhdistamoa vasta silloin kun puhdistamo ei enää toimi. Huoltopalveluja ei ole kaikkialla, minkä vuoksi palvelua pitäisi saada jostakin. Kunnallisten jätevedenpuhdistamon hoitajilla eivät riitä resurssit ja ammattitaito pienpuhdistamoiden huoltamiseen.
- Ympäristönsuojelumääräyksissä ei voida sanoa, ettei itse saa hoitaa puhdistamoa. Toimenpide 3.7.2 on osin toisinto hajajätevesiasetuksesta.

YHTEISTYÖRYHMIEN PALAUTE

Hämeen yhteistyöryhmän (kokous 6.11.2009) keskusteluissa pohdittiin

- Onko lietteiden peltolevitys hylätty? Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK:lla on puhuttu jätevesilietteiden hyödyntämisestä. EU:n jätedirektiiviin ollaan esittämässä muutoksia, jotka edistäisivät jätelietteiden lannoituskäyttöä. Lannoittamisessa tulee ottaa huomioon myös ympäristölainsäädäntö ja hulevesikysymykset, vaikka lannoitelainsäädännön mukaan lietettä voidaan käyttää. Lannoitteiden markkinahinnat korreloivat lietteiden lannoitetarpeen kanssa.

Kaakkois-Suomen yhteistyöryhmän (kokous 30.10.2009) mukaan

- Luvanmyöntäjän yleinen määräys on, että kaikki muodostuvat jätevedet on ohjattava yhdyskuntajätevedenpuhdistamolle. Luvanmyöntäjän tulisi katsoa peiliin ja antaa sellaiset määräykset, että lietteen määrän parantamiseen tähtäävää tavoitteeseen on mahdollista päästä.
- Pienpuhdistamojen osalta neuvontaan tulisi valjastaa Vesiensuojeluyhdistykset, jotka ovat maanlaajuisia.
- Lainsäädäntötarpeet olisi tarpeen koota.
- Järkevintä ja energiatehokkainta olisi hyödyntää lietteet syntypaikalla eli mädättäjä tulisi rakentaa puhdistamon yhteyteen.
- Syöttötariffin soveltaminen voi johtaa siihen, että maahan syntyy vain kompostointilaitoksia.

- Onko Infra ry:ltä pyydetty lausuntoa? Sten: lausunto on pyydetty, mutta lausuntoa ei ole annettu.

Lounais-Suomen yhteistyöryhmä (15.10.2009) toteaa, että

- Turun Seudun Jätehuolto toi esiin, että he ovat ehdottamassa toimialueen kunnillensa yhteistyötä haja-asutuslietteiden keräilyssä. Tällä hetkellä sako- ja umpikaivojen sekä pienpuhdistamojen lietteitä ei vastaanoteta jätevedenpuhdistamoilla ja mädätyslaitosten kapasiteetti on osin riittämätön.
- Palautteessa ehdotetun lietteiden vähentämistavoitteen nähtiin olevan ristiriidassa sen kanssa, että haja-asutuksen lietteitä pyritään keräämään yhä enemmän keskitettyyn käsittelyyn. Haja-asutuksen lietteiden määrää voidaan vähentää kuitenkin suosimalla kuivakäymälöitä.
- Ehdotettiin, että lietehuoltoa voisi tarkastella lantahuollon tapaan suhteutettuna peltopinta-alan tarpeeseen.
- Todettiin, että Evira valvoo lietetuotteiden laatua. Yhdyskuntajätevesilietteestä valmistettu lopputuote on nykyisin usein maataloudesta peräisin olevaa lopputuotetta parempaa raskasmetallien suhteen. Lietetuotteiden maine on kuitenkin yhä huono. MTK (Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto) on todennäköisesti lieventämässä kantaansa lietetuotteiden peltokäytön kiellon osalta.

Länsi-Suomen yhteistyöryhmän (kokous 30.10.2009) mukaan

- Kuntien tulisi olla hyvissä ajoin liikkeellä hajajätevesiasetuksen suhteen. Tulisi tehdä selvityksiä mitkä alueet on järkevää sisällyttää kunnalliseen viemäröintiin ja millä alueilla järjestetään kyläkohtainen tai yksittäinen jätevesien käsittely. Hajajätevesiasetuksen toimeenpanosta on tulossa valtakunnallinen selvitys.
- Maatiloilla järjestetyssä lietteenkäsittelyssä typpi ja fosfori jäävät lietteeseen hyödynnettäväksi pelloilla. Ympäristötukien mukaan voidaan laskea, että yhden henkilön lietteet vaativat noin 4 aarin levityspinta-alan ja esim. 25 hengen lietemäärä tarvitsee 1 ha:n levityspinta-alan. Maatiloilla levityspinta-alaa on useita hehtaareita.
- Eviran vaatimukset voivat hankaloittaa paikallista lietteenkäsittelyä (esim. imupaineautojen käyttö on luvanvaraista).
- Lakeuden Etapin biokaasulaitokselta saatavia rakeita on testattu pilottikoikeissa metsä-käytössä. Markkinoille pääsy on haastavaa.

Pirkanmaan yhteistyöryhmä (kokous 28.10.2009) toteaa, että

- Jätasuunnitelman tavoitteena on keskittää jätevesien käsittely (ja sen yhteydessä mahdollinen biokaasun tuotanto) ”uusille ja saneerattaville laitoksille” (*Toimenpide 3.1.1 Vähennetään yhdyskuntalietemääriä keskittämällä jätevesien käsittely uusille tai saneerattaville laitoksille ja tehostetaan lietteen kuivausta vanhoilla laitoksilla*), mikä sulkee pois suunnittelualueella 11 jätevedenpuhdistamojen olemassa olevat mädättämöt. Niillä käsitellään noin kolmannes suunnittelualan lietteistä.
- TEM:n vasta valmistunut selvitys bioenergian syöttötariffista ei myöskään mainitse jätevedenpuhdistamojen mädättämöjä energiatuen saajina, ei myöskään ennen vuotta 2000 käyttöön otettuja laitoksia ylipäättään. Jätasuunnitelmassa tuli tämä asia ottaa jätevedenpuhdistamoilla tapahtuvan mädätyksen osalta esiin.

Uudenmaan yhteistyöryhmän (kokous 20.10.2009) mukaan

- Lietteiden hyödyntäminen on tehty mutkikkaaksi ja kalliiksi ja kontrollointi on hankalaa. Hyötykäyttö on tällä hetkellä kalliimpaa kuin poltto.
- Eläinperäisten jätteiden tulkintaa tulisi lieventää, jotta hyötykäyttö helpotuisi.
- Lietteen määrä lisääntyy vesienkäsittelyn parantuessa. Lietteen kuivaus vähentää vain nestettä. Myös kuiva-ainemäärää tulisi vähentää.
- Jätteen syntyä voitaisiin ehkäistä edistämällä jätevesien kiinteistökohtaista käsittelyä.
- Osassa haja-asutusalueita lietteitä ei käsitellä ollenkaan. Näiden liittyessä lietteiden asianmukaisen käsittelyn verkostoon, lietteiden määrä voi lisääntyä. Monilla on haja-asutusalueilla myös tavallinen vesi-wc.
- Mm. pääkaupunkiseudulla asukasmäärä lisääntyy tulevaisuudessa. Tällä hetkellä vain noin 30 % orgaanisesta kuormituksesta tulee elintarviketeollisuudesta. Viemäriverkostoissa on oltava tietty virtaama; vettä myös juoksetaan verkostoon, jotta se pysyy kunnossa. Nouseekin kysymys, voidaanko lietteen määrää vähentää. Kuivakäymälät kaupungeissa eivät ole juurikaan ajankohtaisia.
- Taloyhtiöissä voitaisiin ottaa putkiremonttien yhteydessä huomioon veden käytön vähentäminen.
- Keskusteltiin niin ikään Pirkanmaan yhteistyöryhmän kokouksessa esille nousseesta bioenergian syöttötariffista, jossa ei oteta mukaan mm. ennen vuotta 2000 käyttöön otettuja laitoksia. Mm. Helsingin Viikinmäen biokaasun hyödyntäminen ei olisi tariffin piirissä, mikä voi johtaa uuden laitoksen perustamiseen. ELSU:ssa tulisikin vaatia syöttötariffia myös vanhoille laitoksille sekä myös biokaasun käytölle liikennepolttoaineena ja lämmöntuotannossa.

3.3.2 Palautteiden huomioonottaminen

Suunnitelmassa esitettyjä tavoitteita ja toimenpiteitä pidettiin pääasiassa tarpeellisina ja tietoa antavina. Heikkoutena pidettiin mm. keskittymistä tämän hetkiseen lainsäädäntöön. Palautteessa kommentoitiin vastuu- ja yhteistyötahoja ja huomautettiin, että kuntien resurssit ovat rajalliset.

Palautteessa toivottiin määrällisiä tavoitteita lietteiden synnyn ehkäisyyn. Laadun parantaminen nähtiin tärkeäksi ja teollisuusjätevesien pitäminen ajan tasalla sekä huomion kiinnittäminen jätevesien asianmukaiseen esikäsittelyyn katsottiin kannatettaviksi toimenpiteiksi. Yksittäisistä lietteen käsittelymenetelmistä kannatettiin etenkin mädätystä.

Eniten palautetta annettiin haja-asutuslietteiden käsittelystä ja hyödyntämisestä. Erityisen tärkeänä pidettiin sitä, että haja-asutuslietteet tulee voida käsitellä ja hyödyntää mahdollisimman lähellä niiden syntypaikkaa esim. maataloilla mm. lyhyempien kuljetusmatkojen vuoksi. Toisaalta palautteessa todettiin, että haja-asutuslietteiden jätehuollon järjestäminen on kunnan vastuulla ja että lietteiden keräilyssä sakokaivot tyhjennetään säännöllisesti ja valvonta on helpompaa.

Lannoitevalmistekäytön edistäminen koettiin tärkeäksi, mutta huomautettiin, että lopputuotteen käytössä tulee ottaa huomioon ympäristö- ja terveyskysymykset. Pienpuhdistamoiden käyttö- ja huoltopalveluiden saatavuus todettiin tärkeäksi, mutta niiden järjestäminen ja vastuutahojen nimeäminen hankalaksi toteuttaa. Lisäksi painopisteen taustaraporttiin ehdotettiin lisäyksiä ja mm. asiavirheiden korjauksia.

Painopiste on rajattu käsittelemään vain yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoilla ja haja-asutuksessa syntyviä sako- ja umpikaivolietteitä, minkä vuoksi esim. lantaa, virtsaa tai teollisuuden lietteitä koskevia palautteita ei otettu huomioon.

Yhteistyö- ja vastuutahoja muutettiin osin palautteen mukaisesti ja otettiin huomioon myös resurssiongelmat.

Painopisteen tavoitteena oli löytää hyväksyttäviä ja toteuttamiskelpoisia lietteiden käsittelyn, hyödyntämisen ja synnyn ehkäisyn vaihtoehtoja, minkä vuoksi keskityttiin nykyisen lainsäädännön sallimiin vaihtoehtoihin. Lainsäädännön muutosehdotukset on kuitenkin kerätty yhteen. Muutosehdotuksissa on käsitelty myös lannoitevalmisteiden hyödyntämisen lisäämistä.

Mm. asiantuntijaryhmässä käytyjen keskustelujen mukaan yhdyskuntalietteiden määrälliset vähentämistavoitteet eivät ole realistisia, sillä lietteen määrä tulee kasvamaan mm. hajajätevesiasetuksen toimeenpanon, jätevesien puhdistuksen tehostumisen ja haja-asutuksen viemärointiin liittymisen vuoksi. Lietteiden kuivaamisella voidaan kuitenkin vaikuttaa yhdyskuntalietteiden kokonaismäärään vähentävästi. Haja-asutuksen lietteitä voidaan vähentää kuivakäymälöiden lisäksi myös vettä säästävillä käsittelymenetelmillä.

Mädätyksen lisääminen on mukana toimenpiteissä. Syöttötariffia käsitellään jätesuunnitelman yleisosassa.

Haja-asutuslietteiden käsittelyn tehostamiseksi tarkennettiin toimenpidettä 3.5.2 siten, että kaikkien jätehuollon piirissä olevien haja-asutuskäynteistöjen tulee olla joko lietteiden keräilyn tai jätehuoltomääräysten mukaisesti tapahtuvan kontrolloidun omatoimisen käsittelyn piirissä. Palautteen mukaisesti haja-asutuksen lietteiden käsittely on mahdollista myös paikallisesti maatiloilla ja toimenpiteisiin lisättiin oppaan tekeminen pienimuotoiselle lietteiden käsittelylle. Lainmuutosehdotuksissa on otettu huomioon järjestetyn jätehuollon ja maatilakohtaisen lietteiden käsittelyn suhteen täsmentäminen

Taustaraporttiin ehdotetuista muutoksista otettiin huomioon lähinnä asiavirheiden korjaaminen.

3.4 Pilaantuneet maat

Palautetta Pilaantuneet maat –painopisteestä antoi 29 tahoa. Lisäksi palautetta saatiin Pilaantuneet maat –painopisteen asiantuntijaryhmän kokouksessa 5.11.2009 sekä alueellisissa yhteistyöryhmissä. Lausunnoissa ja kommentteissa otettiin kantaa painopisteen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin sekä annettiin yleisiä kommentteja osiosta.

Palautteenantaja	Lukumäärä
Kunnat	19
Muut viranomaiset	6
Yritykset	0
Yhdistykset	2
Asukkaat	2, joista 1 asiantuntija
Tutkimuslaitokset	0
Yhteistyöryhmät	4

3.4.1 Palautteet lyhennettynä

KUNTIEN LAUSUNNOT

Helsingin kaupunki toivoo hyötykäytön lisääntyvän ja kehittyvän etenkin kaivupaikan lähellä. Hyödyntämiselle tulisi olla tarkemmat periaatteet ja yhtenäiset käytännöt hyötykäytön hyväksynnälle, riskinarvioineille ja haittojen rajoituksille. Olisi hyvä, että

uusia tekniikoita, kuten in situ-menetelmiä kehitetään, mutta täytyy säilyttää myös perinteisten kunnostusmenetelmien kilpailukyky.

Hämeenlinnan kaupunki pitää tärkeänä, että pilaantuneet maat voitaisiin hyödyntää mahdollisimman lähellä syntypaikkaa. Myös in situ -menetelmiin tulee panostaa. Käsittelylaitosten yhtenäiset määräykset vähentävät kuljetuksia ja vaikuttavat myös vastaanottoihin. Pilaantuneiden maiden tutkimukset helpottavat niiden hyödyntämistä ja siihen varautumista.

Ilmajoen kunta toteaa, että puhdistustoimissa pyritään ekotehokkuuteen, mutta kuitenkin ei ole yhtenäisiä määritelmiä ekotehokkuudelle. Samalla todetaan, ettei pilaantuneiden maamassojen hyödyntämiselle ole yhtenäistä linjaa.

Jalasjärven kunta toteaa, että pilaantuneet maat olisi hyvä käsitellä niille erikseen varatulla jätteenkäsittelyalueella. Tämän katsotaan lisäävän samantyyppisten materiaalien hyötykäyttöä sekä käsittelyjä.

Kotkan kaupunki näkee pima-painopistealueen tärkeänä omalla alueellaan.

Lappeenrannan kaupunki katsoo, että pima-alueita voitaisiin vähentää maankäytön suunnittelulla. Kommentissa toivotaan myös *in situ* -tekniikan lisäämistä sekä Maaperän tilan tietojärjestelmän parempaa hyödyntämistä. Maa-ainesten hyötykäyttöä tulisi lisätä kaatopaikkojen ulkopuolella ja seurata tehokkaammin materiaalivirtoja.

Lapuan kaupungin kommentissa esitettiin toive, että Maaperän tilan tietojärjestelmä sekä VAHTI-rekisteri olisivat edelleen kuntien käytössä.

Luumäen kunta esittää, että puhtaiden maa-massojen sijoittamiseen on haettava tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Länsi-Turunmaan kaupunki toteaa, että lievästi pilaantuneita maa-aineksia tulisi käyttää puhtaiden maiden sijaan mm. täyteaineena. Kun kuljetusmatkat ovat pitkät tai vaikeat, tulisi voida käyttää vaihtoehtoisia arvioituja menetelmiä pilaantuneen maan käsittelemiseksi paikanpäällä.

Mustasaaren kunta yhtyy näkemykseen, että maaperän pilaantumista tulee ehkäistä ennakoivilla toimilla ja pilaantuneiden maa-massojen hyötykäyttöä tulisi lisätä.

Mäntsälän kunta esittää, että maa-ainesten hyödyntäminen tulisi ratkaista jo asema-kaavavaiheessa osoittamalla maisemointikohteet.

Porvoo kaupunki toteaa, että tavoitteeksi asetettuun kunnostushankkeissa syntyvän pilaantuneen maan määrän vähentämiseen ei päästä kunnan näkökulmasta helposti. Kunnostushankkeiden toteutus määräytyy usein maankäyttöisten tarpeiden pohjalta. Rakennusurakat on suunniteltu mahdollisimman nopeiksi ja tehokkaiksi, jolloin syntyvien massojen lajitteluun ei ole intressiä tai mahdollisuutta panostaa. Pilaantuneita maita koskevia luokittelukriteereitä on syytä jatkossa tarkentaa.

Pyhtään kunta näki tärkeänä Pima-painopisteen etenkin omalla alueellaan.

Seinäjoen kaupunki katsoo, että jätteenkäsittelyalueilla tulisi voida käyttää mahdollisimman paljon pilaantuneita maita. Hyödyntämiseen soveltuvat pilaantuneet

maat tulisi luetella ja pitoisuustasot määritellä siten, että hyödyntäminen ei vaatisi aina luvan tarkistuksia.

Sipoon kunnan mielestä kansalaisilla tulee olla mahdollisuus saada helposti tietoa pilaantuneista maa-alueista ja –massoista. Myös pilaantuneiden massojen merkitsemiseen tulee kiinnittää huomiota, jottei siirretä pilaantuneita massoja puhtaiden sijasta.

Tampereen kaupunki tähdentää pilaantuneiden maiden seurannan tärkeyttä. On oleellista tietää niiden sijoitus ja tämän tiedon täytyy kulkea sujuvasti eri tahoille. Katsotaan, että pelkkä Maaperän tilan tietojärjestelmä ei riitä tiedonkulun turvaamiseen.

Tuusulan kunnan mielestä maa-ainespankit eivät ole mahdollisia pienessä mitta-kaavassa. Niitä olisi perustettava seudullisesti ja vastuu toiminnasta ei saisi kaatua yksittäisille kunnille. Lainsäädäntöä tulisi muuttaa siten, että tiili- ja betonimursketta voitaisiin käyttää tukipenkereiden materiaalina.

Valkeakosken kaupunki toteaa riskinarvioinnin huomioonottamisen olevan tärkeä suunniteltaessa maankäyttöä. Sen avulla voidaan ohjata pilaantuneiden maiden käyttöä, maanrakennusta sekä säästää kustannuksissa kunnostusvaiheessa. Kunnostustoimenpiteitä tulee kehittää, jotta jätemäärä, kaatopaikkasijoitus ja kuljetukset saadaan vähenemään. Tarvitaan myös tiivistä yhteistyötä rakennusalan toimijoiden kanssa. Maaperän tilan tietojärjestelmä ja VAHTI-rekisteri nähtiin tarpeellisena viranomaiskäytössä.

Vöyri-Maksamaan kunta toteaa, että nykyiset kustannuksen ovat korkeita kohteita kunnostettaessa. Toivotaan, että kunnostuksia voitaisiin toteuttaa enemmän kohteissa ja maa-aines hyödyntää lähellä, jotta kustannukset laskisivat.

MUIDEN VIRANOMAISTEN LAUSUNNOT

Etelä-Suomen lääninhallitus toteaa hyväksi sen, että jätesuunnitelmassa ei suositella pilaantuneita maa-aineksia asumiseen, ja että turvallinen asuinympäristö menee tällaisissa tapauksissa jätteen synnyn ehkäisyn edelle. Pilaantuneiden maa-alueiden, kuten Maaperän tilan tietojärjestelmän, hyödyntämisen lisääminen kaavoituksen apuna on kannatettavaa. Koulutusta tietojärjestelmästä on hyvä järjestää myös kuntien terveydensuojeluviranomaisille.

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus toteaa, että taustaraportissa on tuotu hyvin esiin nykyinen käytäntö pilaantuneiden maiden hyötykäyttöön ja käsittelyyn liittyen sekä esitetty kattavasti nykyisiin hyötykäyttö- ja käsittelymahdollisuuksiin sekä käytäntöihin liittyvät ongelmakohdat. Myös tulevaisuuden muuttuvat tarpeet, esimerkiksi kaatopaikkojen peitemaiden osalta, on huomioitu. Jätesuunnitelmassa esitetyn mukaisesti pilaantuneiden ja puhdistettujen maa-ainesten hyötykäytön selvittämistä ja siihen liittyvää ohjeistusta on tarvetta edistää sekä maaperän tilan tietojärjestelmä-rekisterin toimivuutta on tarve tehostaa. Rekisterin ylläpitäminen ajantasaisena (esim. merkitsemällä Maaperän tilan tietojärjestelmään PIMA-hyötykäyttökohteet, massamäärät ym. kunkin kunnostustyön osalta) vaatii merkittävästi henkilöstöresursseja, mikä tulisi ottaa huomioon vastuutahojen määrittämisessä.

Pirkanmaan ympäristökeskus toteaa tavoitteessa 4.1 mainittava, että tulevaisuudessa käsittelyyn ja hyödyntämiseen ohjautuvien pilaantuneiden maiden määrä kasvaa.

Maa-aineskaatopaikkoihin ja –pankkeihin liittyy riski, että alueelle tuodaan valvon-
nastakin huolimatta pilaantuneita maita. Pilaantuneiden maiden liikkuminen ja sijoit-
telu kasvaa, mikä lisää siten ympäristöriskiä puhtaille maille osoitettujen toimintojen
ympäristössä. Toimenpiteen 4.3.3 mukaan riskiä pienennetään tehostamalla arviointia
ja valvontaa. Riski on otettava huomiin suunnittelussa muun muassa maankäytön
suunnittelussa, hanke YVAssa ja hankeen hyväksymispäätöksissä.

Tavoitteessa 4.2 on tavoitteena käsitellä pilaantuneet maat mahdollisimman lä-
hellä niiden syntypaikkaa. Tällä tarkoitetaan ilmeisesti lähimmän käsittelylaitoksen
sijaintia. Käsittelyn suurimpana ongelmana pidetään massojen pitkiä kuljetusmatkoja
myös tavoitteessa 4.3. Pitkät kuljetusmatkat liittyvät ympäristövaatimuksiin, ja mat-
kojen lyhentäminen perustuisi näiden vaatimusten lieventämiseen. Tavoitteessa on
ehdotettu pitoisuusrajojen ja muiden vaatimusten muutosta, mikä edellyttää muutos-
ten aiheuttamien ympäristövaikutusten arviointia. Pitkien kuljetusmatkojen korosta-
minen ei ole johdonmukaista suhteessa suurten keskitettyjen käsittelylaitosten kuten
jätteenpolttolaitosten aiheuttamiin kuljetusmatkoihin ja ympäristövaikutuksiin.

Pohjanmaan pelastuslaitos katsoo, että valtion jätehuoltotöiden kunnostusmäärära-
hoja on syytä lisätä ja olisi tehtävä riskikartoitus, jossa esitetään sekä vanhat ja uudet
ongelmapaikat. Puhdistetun maan hyötykäytön tehostaminen on kannatettavaa.

Tiehallinto kannattaa ajatusta oikein kohdistetuista ja mitoitetuista riskinhallinta-
toimista. Ongelmallisina ovat ne pilaantuneet alueet, joiden käyttötarkoitusta ollaan
muutamassa esim. asuinkäyttöön. Tämän painopisteen toimien vastuutahoiksi on
määritelty mm. Tiehallinto ja Ratahallintokeskus, jotka ensi vuoden alusta tulevat
olemaan osa muodostettavaa Liikennevirastoa.

Varsinais-Suomen liitto kommentoi toimenpidettä, jossa pilaantuneen maa-aines-
jätteen syntymistä ehkäistään maankäytön suunnittelun keinoin. Toimenpiteen mu-
kaisesti pilaantuneita teollisuusalueita ei kaavoiteta asumiseen, mikäli maankäytön
muutos edellyttäisi alueen kunnostamista massanvaihdoilla. Toimenpiteen toteutta-
minen edellyttää riittävän taustatiedon saamista suunnittelijoiden käyttöön. Tähän
yhteyteen Varsinais-Suomen liitto ehdottaakin, että tekstiin lisätään lause ”Maakun-
nan liitolle ja kunnille toimitetaan maankäytön suunnittelua varten ympäristöhal-
linnon tietojärjestelmiin tallennetut ajantasaiset tiedot pilaantuneista ja tutkituista
alueista”.

YHDISTYKSET

**Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri ry ja Pohjan-
maan piiri ry** nostavat esiin sen, että pilaantuneiden maiden muodostumisen ehkäi-
sille ei aseteta tavoitteita. Uudenmaan ympäristönsuojelupiirin mukaan maaperän
pilaamisen tuottaman jätteen määrälle ja laadulle on asetettava määrälliset ja laadul-
liset tavoitteet.

ASUKKAIDEN JA ASIAANTUNTIJOIDEN MIELIPITEET

Henkilö 1 toteaa maaperän pilaantumisen ehkäisyn olevan ensisijaista. Jättesuunni-
telmassa pilaantumisen ehkäisyyn on panostettava määräyksiä lisäämällä ja esim.
haitallisiksi todettuja aineita kieltämällä (esim. MTBE-lisäaine bensiinissä, ympä-
ristömyrkyt ilotulotulitusraketeissa). Kierrätysjärjestelmiä on kehitettävä, jotta eh-
käistään maaperän pilaantumista esim. akkujen ja energialamppujen päätymistä
luontoon. Jokaiselle huoltamolle on saatava ongelmajätekontti ja lamppuja myyviin
pisteisiin pakollisiksi käytettyjen lamppujen palautusmahdollisuus ja mahdollisesti

myös pantti. Pilaantuneita maita ei tule läjittää keskelle luontoa, vaan ongelmajätteet on käsiteltävä puhdistuslaitoksissa tai loppusijoitettava viimekädessä kaatopaikoille. Haitta-aineita sisältävät maa-aineet tulisi sekoittaa hyvin suureen määrään luonnollista maa-ainetta jolloin haitta-ainepitoisuus palautuu normaaliksi ja maa-ainetta voidaan käyttää rakentamisessa. Kun BAT-tekniikkaa on olemassa, on sitä lain mukaan käytettävä riippumatta kustannuksista. Kun tätä vaaditaan, tuleekin painopiste motivoitua jätteen syntyä ehkäiseväksi.

Asiantuntija 4 (Lassila&Tikanoja Oyj) toteaa, että pilaantuneiden maiden kuljetuksia on tarkasteltava kokonaisuutena. On järkevä sallia pidempikin kuljetusmatka, mikäli pilaantuneet maat saadaan hyötykäyttöön. Kuljetusten yhteydessä on huomioitava myös paluukuljetusmahdollisuus. Asiantuntija 4 esittää, että ekotehokkuutta ja päästöjä arvioitaessa eri vastaanottopaikkojen ympäristökuormitusta aiheuttavat vaiheet tulisi laskea seuraavasti (malli voisi kehittää opiskelijan lopputyönä):

1. uuden kaatopaikkatilavuuskuution rakentamiseen kuluva CO₂
2. arvioida neitseellisten materiaalien kulutus- ja säästöpotentiali CO₂:n osalta ja muulla tavalla arvioida uusiutumattoman luonnonmateriaalin arvo
3. pilaantuneen maa todellisen hyötykäytön säästöt kohdassa 4.
4. kuljetusten todelliset CO₂ päästöt ym.
5. Laskentamalli voitaisiin kehittää opiskelijan lopputyönä.

Asiantuntija 4 katsoo, että pilaantuneiden maiden hyötykäyttöä voitaisiin edistää kieltämällä niiden loppusijoitus kaatopaikalle. Tällä hetkellä yli puolet pilaantuneista maista viedään kaatopaikan täyttöön kapseloitavaksi, mikä ei ole järkevää materiaali- ja ekotehokkuuden kannalta. VTT 2246 muistio ”Teollisuuden sivutuotteiden (ja pimojen) hyötykäyttö kaatopaikkarakentamisessa” tulisikin ottaa yleisesti hyväksytyksi ohjeeksi jokaiseen kaatopaikan eristerakentamishankkeeseen erityisesti pääkaupunkiseudulla, jossa alueen ulkopuolisia korvaamattomia sora- ja murskevaroja tuhlaamaan huolettomasti kaatopaikoilla.

YHTEISTYÖRYHMIEN KOMMENTIT

Hämeen yhteistyöryhmässä (kokous 6.11.2009) nousi esiin, että tässä painopisteessä jättesynnyksen ehkäisy -asia on hankalampi verrattuna muihin, sillä jäte on jo olemassa. Jos halutaan ehkäistä jätteen syntyä, ei alueita tulisi kunnostaa (ei synny maa-ainesjätettä), mutta toisaalta kunnostaminen on rakentamisen kannalta välttämätöntä.

Painopisteen valintaperusteissa oli esitetty pilaantuneen maa-aineksen määrän lisääntyminen. Tähän vaikuttavat monet seikat, kuten taloudellinen tilanne ja maankäyttö ja esimerkiksi Länsi-Suomen alueella pilaantuneen maa-aineksen määrä on viime aikoina vähentynyt.

Kokouksessa todettiin, ettei *in situ* -tekniikan hyödyntäminen ole aina mahdollista, esimerkiksi silloin, jos rakennustyöt halutaan aloittaa nopeasti. Myös kustannukset voivat nousta liian suuriksi. Olisi tärkeää, että alueita kaavoitettaisiin ajoissa, jolloin puhdistustoimiin voitaisiin ryhtyä ennakkoon. Kunnostuksissa voidaan kuitenkin hyödyntää pilaantuneita maita rakenteissa, jolloin kaatopaikalle menevä osuus pienenee. Toimivat alueelliset maa-ainespankit ja jätekeskukset edesauttaisivat pilaantuneiden maiden hyötykäyttöä.

Kaakkois-Suomen yhteistyöryhmässä (kokous 30.10.2009) tuotiin esiin, että

- Pilaantuneiden maiden osalta on tärkeää tietää miten paljon ja mihin pimoja kuljetetaan.

- Jos PIMA-käsittelylaitoksilta aiotaan johtaa jätevesiä asuinjätevesien puhdistuslaitoksille, niin kriteereiden pitäisi olla selvät
- Tutkimusta tarvitaan uusien käsittelymenetelmien kehittämiseksi ja erityisesti *In situ* osalta.
- Jätteen määrän vähentäminen pilaantuneiden maiden osalta ei ole välttämättä hyvä. Alueet pitää kuitenkin riittävästi puhdistaa. Jos niitä ei puhdisteta, tulee hylkyalueita, jollain tavoin pitää käsitellä. Yhdyskuntarakenteen kehittäminen on myös huomioitava.
- Pilaantuneiden maiden puhdistuskustannukset saadaan usein peitettyä myydessä puhdistetut alueet asuinrakentamiseen. Mikäli maa-alueet osoitetaan muuhun käyttöön, kustannuksia ei saada katettua.
- *In situ* -menetelmä on hyvä. Pilaantuneiden maiden kuljetus on riski ja ongelman siirtämistä.
- Jätteen määrän vähentämistä on se, että pilaantuneet maat käsitellään ja osa pystytään hyödyntämään. Jätteen synnyn ehkäisy on maankäytön suunnittelua eli mihin käyttöön alueita kannattaa ottaa. Jätteen määrää voidaan vähentää puhdistusmenetelmillä ja hinnoittelulla.
- Lupakäytännön yhtenäistämisestä ollaan tekemässä hallinnossa.

Lounais-Suomen yhteistyöryhmässä (kokous 15.10.2009) todettiin, että kaatopaikkasijoittamisen kustannukset tulevat kasvamaan ja tätä kautta myös pilaantuneiden maiden käsittely todennäköisesti lisääntymään. Tärkeää olisi olla nykyistä paremmin selvillä siitä, mihin pilaantuneet maat menevät käsiteltäviksi tai hyödynnettäviksi. VAHTI-tietojärjestelmä ei toimi tällaisen tiedon kannalta riittävän hyvin. Kokouksessa tuotiin esiin, että pilaantuneita maita sisältävien kohteiden kartoitusta on tehty 1990-luvulta lähtien, mutta uusia kohteita tulee kuitenkin yhä esiin.

Länsi-Suomen yhteistyöryhmässä (kokous 30.10.2009) keskusteltiin siitä, kuinka paljon maata pitää olla pilaantunut, jotta se on ongelma. Arvioinnin todettiin perustuvan riskinarviointiin, jossa hyödynnetään mm. VNa 214/2007 mukaisia ohjearvoja. Suunnitelman mukaan hyödyntämiseen ja käsittelyyn ohjautuvien pilaantuvien maiden määrä todennäköisesti kasvaa. PIMA-massojen määrät ovat kuitenkin vähentyneet Länsi-Suomen alueella. Syynä tähän voi olla se, että massoja käsitellään paikoillaan. Myös taantuma voi vähentää kunnostettavien kohteiden määrää, kun kunnostus siirtyy myöhemmäksi.

3.4.2 Palautteiden huomioonottaminen

Pilaantuneet maat -painopistealuetta koskevia palautteita saapui 29, joista suurin osa oli kuntien antamia. Palautteissa otettiin kantaa painopisteen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin sekä annettiin yleisiä kommentteja. Aihetta pohdittiin myös yhteistyöryhmissä. Lähes kaikki annetut palautteet tukivat painopisteen tavoitteita ja toimenpiteitä ja pitivät suunnitelmaa hyvin tehtynä ja näkivät sen tarpeellisena. Palaute ei antanut aihetta suunnitelman muuttamiseen.

Palautteissa nousi esille jätteen synnyn ehkäisyn ja maankäytön ristiriitaisuus. Kunnostaminen tuottaa jätettä, mutta toisaalta kunnostamalla käytöstä poistettuja teollisuusalueita asuinkäyttöön, saadaan yhdyskuntarakennetta tiivistettyä. Suunnitelmassa ei esitetä kunnostamatta jättämistä, mutta korostetaan mahdollisuutta jätteen määrän vähentämiseen kunnostettavan alueen kokonaisvaltaisella suunnittelulla ja toimintojen järkevällä sijoittamisella.

Useissa kommentteissa kannatettiin *in situ* -menetelmiä sekä maa-aineksen hyödyntämistä paikan päällä tai muussa mahdollisimman lähellä sijaitsevassa hyötykäyttökohteessa. Nähtiin hyvänä, että käytäntöjä ollaan yhtenäistämässä.

Pilaantuneen maa-aineksen materiaaaliveirtojen seurannassa nähtiin parantamisen varaa. On tärkeää tietää hyötykäytettyjen pilaantuneiden maa-ainesten sijoituspaikat, määrät sekä mahdolliset haitta-aineet ja niiden pitoisuudet. Tiedon tärkeys korostuu eritoten maankäytön tai omistussuhteiden muuttuessa. Tämä asia on huomioitu jätesuunnitelmassa.

3.5 Tuhkat ja kuonat

Tuhkat ja kuonat -painopisteen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin otettiin kantaa 32 lausunnossa ja mielipiteessä. Lisäksi palautetta on saatu yhteistyöryhmien kokouksissa sekä painopisteen asiantuntijaryhmältä (20.10.2009).

Palautteenantaja	Lukumäärä
Kunnat	13
Muut viranomaiset	5
Yritykset	5
Yhdistykset	4
Asukkaat	4, joista 2 asiantuntijaryhmän jäsentä ja 2 muita asukkaita
Tutkimuslaitokset	1
Yhteistyöryhmät	5

3.5.1 Palautteet lyhennettynä

Tavoite 5.1. Energiantuotannossa, jätteenpoltossa ja metallien jalostuksessa käytetään menetelmiä, joilla muodostuvien tuhkien ja kuonien määrää rajoitetaan tehokkaasti

Metsäteollisuus ry totesi toimenpiteessä 5.1.1 esitetyn pyrkimyksen energiantuotannossa syntyvien tuhkien rajoittamiseen olevan ristiriidassa mm. bioenergian lisäämiselle asetettujen tavoitteiden kanssa, sillä bioenergian käytön lisääminen tulee lisäämään syntyvien tuhkien määrää. Lisäksi Metsäteollisuus ry esitti, että suunnitelmassa esitettyyn listaan tuhkien hyödyntämisen esteistä tulisi lisätä lainsäädäntö, joka rajoittaa kohtuuttomasti tuhkien hyödyntämistä esimerkiksi maanrakentamisessa ja lannoitekäytössä.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri ry sekä **Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry** vaativat omissa kommentissaan, että tuhkille ja kuonille asetetaan kunnianhimoiset määrälliset vähentämistavoitteet, jotka koskevat niin määrää kuin laatua. Loogisena pidettiin, että tavoitteena esitäisiin uusien jätteenpolttolaitosten rakentamisen estäminen sillä perusteella, että jätteenpoltto lisää merkittävästi syntyvien tuhkien määrää. Ympäristölupia pidettiin tehokkaana keinona ylimääräisen polttolaitoskapasiteetin syntymisen estämisessä. Lisäksi Uudenmaan ympäristönsuojelupiirin kommentissa esitetään, että suunnitelmaan tulisi ottaa tavoitteeksi saada polttoon päätyville jätteille vero ja jätteenpolton osalta sähkön tuotannon tuen poistaminen. Varoittavana esimerkkinä ympäristölupien merkityksen pienentämisestä esitetään Ruotsin jätteenpolton tuhkien villi sijoittaminen.

YTV totesi toimenpiteeseen 5.1.3 liittyen, ettei jätteiden esikäsittely ole perusteltua sekalaisen kotitalousjätteen käsittelyyn soveltuviin arinapolttolaitoksissa. Jätteiden esikäsittely olisi kallista eikä sillä saavutettaisi merkittävää etua. Lisäksi YTV totesi,

että kierrätettävät jakeet saadaan puhtaampina talteen syntypaikkalajitteluun perustavalla järjestelmällä ja, että metalleja voidaan erotella tarvittaessa kuonasta.

Ekokem Oy Ab piti tuhkien ja kuonien synnyn vähentämiselle esitettyjä keinoja yleisluontoisina ja ohjaukseltaan heikkoina. Ekokem Oy Ab totesi, että metallien jalostuksen, energiantuotannon ja jätteenpolton tuotantotapojen kehittymistä ohjaa taloudelliset ja tekniset faktat. Jätteenpolttolaitoksia ei pidetty oikeana tahona ohjaamaa neuvonnalla tai muuten jätejakeita kierrätykseen energiahyödyntämisen sijasta.

Myös **Asiantuntija 4 (Lassila & Tikanoja Oyj)** totesi kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden ja jätteenpolttolaitosten olevan todennäköisesti väärä vastuutaho neuvomaan kotitalouksia poltettavan jätteen synnyn ehkäisyssä. (toimenpiteet 5.1.2 ja 5.1.3)

Ympäristöyritysten Liitto ry (YYL) totesi tuhkien ja kuonien jätteen synnyn ehkäisyn olevan varsin haasteellista. Palautteessa otettiin esiin myös se, että jätteen esikäsittelyn – käytännössä lajittelun – kehittämisellä on tärkeä rooli tuhkien ja kuonien synnyn ehkäisemisessä ja niiden hyötykäyttöön vaikuttavien ominaisuuksien hallinnassa. Ympäristöyritysten Liitto ry korostaa, että jätteestä tulee ohjata mahdollisimman suuri osa materiaalihyödyntämiseen, jolloin myös tuhkan määrä pienenee. Erityisesti lasi ja metalli tulee ohjata hyötykäyttöön, jotta tuhkaan ei jää palamatonta ainesta.

Henkilö 1 totesi, että ensisijaisena tavoitteena on oltava tuhka- ja kuonajätteen synnyn ehkäiseminen ja tätä tulee painottaa suunnitelmassa. Mielipiteessä todetaan, että ilmastonsuojelun suunnitelmien ja suositusten (EU, Suomi ym.) mukaan turve ei ole uusiutuva luonnonvara eikä sen polttoa tule täten edistää eikä jatkaa. Myöskään kivihiileen poltto ei tulisi suosia. Puunpolttoa, kierrätyksen jälkeen toissijaisena vaihtoehtona, on suunnitelmassa tuettava, sillä puunpolton päästöt ovat yleisesti tunnustettu nollasummaksi. Jätteenpoltoissa syntyy vähemmän tuhkaa, kunhan jätteen synnyn ehkäisyyn panostetaan.

Asiantuntija 5 (Tampereen teknillinen yliopisto) esittää, että jättesuunnitelmaluonnos tulee tarkistaa toimenpiteen 5.1.3 osalta, sillä esikäsittelyn relevanttisuus ei ole ainakaan yhdyskuntaperäisen sekajätteen ja kuivajätteen osalta selvää. Vähintäänkin on huolehdittava siitä, että toimenpidettä ei voida tulkita kannanotoksi tai jopa vaatimukseksi valmistaa kierrätyspolttoainetta (REF tai SDF) edellä mainituista jätelajeista.

Kotkan Energia Oy piti jätteen syntypaikkalajittelua ja lajitteluvastuun säilymistä jätteen tuottajalla ensisijaisena. Jätteenpolttolaitoksen toteuttamaksi keinoksi katsottiin riittävän jätteenpolttolaitoksella tehtävä jätteen laadun tarkkailu: Jos polttolaitoksella huomataan poikkeamia jätteen laadussa, ilmoitetaan asiasta jätteentoimittajalle ja kehoitetaan sitä kautta jätehuoltoyhtiöitä opastamaan asiakkaitaan tarkempaan lajitteluun. Jätteen esikäsittelyn ennen polttoa todettiin vaativan liian suuria investointeja ja lisäksi esikäsittely olisi lähes mahdotonta toteuttaa jo olemassa olevilla laitoksilla. Jätteen lajittelua ja käsittelyä ei tulisikaan tehdä jätteenpolttolaitoksella.

Kaarinan kaupunki totesi, että jätteenkäsittelyssä on syytä siirtyä yhä pidemmälle vietyyn jätteiden esikäsittelyyn ja -lajitteluun. Polttoon toimitettavan jätteen laitosmainen esikäsittely on tarpeen ilmapäästöjen vähentämiseksi sekä muodostuvien polttojätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi. Todettiin, että jätteiden energiahyödyntämisen lisääminen lisää myös polttojätteen määrää.

Pietarsaaren kaupunki totesi, että esimerkiksi tuhkakäteen hyödyntämisen lisääminen asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden mukaisesti vaati paikallista suunnittelua ja sitä kautta resursseja erityisesti kuntien teknisiltä osastoilta.

Helsingin kaupunki totesi, että kivihiilivoimaloissa on vähän mahdollisuuksia jätteen määrän vähentämiseksi.

Helsingin Energia totesi (kommentti annettu Helsingin kaupungille), että painotuksen tulisi olla jätteen hyödyntämisessä, sillä jätteen synnyn ehkäisyn keinoina esitetyt toimet, polttoainevalinnat ja polttoprosessin valinta, ovat kunkin yrityksen aikoinaan tekemiä pitkäaikaisia ja kalliita investointipäätöksiä. Energiantuotannossa jätteen synnyn ehkäisy on erittäin vaikea toteuttaa, sillä poltto- ja puhdistusprosessien optimointi tuhkien määrän vähentämiseksi voi lisätä voimalaitoksen savukaasupäästöjä. Toisaalta low-NOx-poltto lisää yleisesti palamattomien määrää lentotuhkassa, jolloin tuhkan laatu rakennusaineteollisuuden hyötykäytön kannalta heikkenee ja siten rajoittaa lentotuhkan hyödyntämismahdollisuuksia.

Porin kaupunki esittää lisättäväksi toimenpiteeseen 5.1.2 vastuutahoksi kunnat ja jätesuunnitelman liitteeseen 5 Porin Prosessivoima Oy:n rinnakkaispolttolaitoksen.

Porvoon kaupunki totesi, että jätemäärien vähentäminen on ensisijainen tavoite. Sekajätteen polton lisääminen saattaa vaarantaa tavoitteen toteutumisen. Lisäksi sekajätteenpolton tuhkia ei voida hyödyntää ja niiden käsittely vaatii omat erikoiskaatopaikkansa, mikä lisää jätteenpolton kokonaiskustannuksia.

Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy toteaa, että jätteen kokonaismäärä ei vähene yhtään, jos kotitalouksien sekajätteestä aletaan lajitella erikseen palamattomia jätemateriaaleja ennen polttoa. Pääosa näistä materiaaleista on hyödyntämiskelvotonta, joten ne muuttuvat lajittelun yhteydessä loppusijoitettavaksi jätteeksi. Samalla kuonan määrä vähenee, mutta kokonaisjätemäärä ei muutu. Kotitalouksien sekajätteen arinapolton kustannustehokkuus ja osin myös ekologisuus perustuu siihen, että jätettä ei tarvitse lajitella laitosmaisesti ennen polttoa. Sen sijaan metallit voidaan lajitella kuonasta teollisuuden raaka-aineiksi.

Tavoite 5.2. Toimintatavat ja ohjeistus tukevat tuhkien ja kuonien hyödyntämistä

Metsäteollisuus ry piti tavoitetta toimintatapojen ja ohjeistuksen muuttamisesta tuhkien ja kuonien hyödyntämistä suosivammaksi tärkeänä ja kannatettavana. Ehdotettujen toimenpiteiden 5.2.1 ja 5.2.2, jotka koskevat hankintakäytäntöjä sekä sivutuotteiden käyttösuunnitelmia, todettiin vaikuttavan käytännössä toimivilta. Toimenpidettä 5.2.4 erillisistä varastointialueista pidettiin myös hyvänä. Toimenpiteeseen 5.2.6 liittyen huomautettiin, että suunnittelu- ja rakentamisohjeita esimerkiksi erilaisille tuhkillle on jo laadittu eikä päällekkäisiä ohjeita ei ole syytä laatia. Toimenpiteeseen 5.2.7 liittyen Metsäteollisuus ry totesi pitävänsä tervetulleina kaikkia keinoja, joilla nopeutetaan lupamenettelyä hyödyntämismahdollisuuksia heikentämättä.

Tiehallinto totesi omaavansa sivutuotteiden hyötykäytöstä koerakentamiskohteista pääasiassa myönteisiä kokemuksia. Kielteisiä kokemuksia on aiheutunut mm. teknisistä ongelmista, sivutuotteiden laadun vaihtelusta sekä seurantavelvoitteiden korkeista kuluista. Tiehallinto totesi lupamenettelyjen hitauden, tuotteistamattomuuden sekä saatavuusongelmien olevan esteenä hyötykäytön yleistymiselle sekä toimenpiteissä esitettyjen uusien hankintakäytäntöjen sekä tiepiirikohtaisten sivutuotteiden

käyttösuunnitelmien käyttöön otossa. Tiehallinto totesi kuitenkin pyrkivänsä otta-
maan tiepiirikohtaisissa sivutuotteiden käyttösuunnitelmissa esitetyn toimintamallin
koekäyttöön yhdessä tiepiirissä jätesuunnitelmassa esitetyn tavoitteellisen toteutus-
ajanjakson aikana. Tiehallinto huomautti myös, että suunnittelu- ja rakentamisoheji-
den laatimisessa ja käyttöön otossa Tiehallinto ei voi olla päävastuullinen toimija, sillä
toimenpiteen toteuttaminen edellyttää sivutuotteiden ympäristöllisten ja teknisten
ominaisuuksien tuntemista (toimenpide 5.2.6).

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus totesi tuhkien ja kuonien hyödyntämisen maa-
rakentamiskohteissa uusiutumattomia luonnonmateriaaleja korvaten olevan paras
vaihtoehto tilanteissa, joissa sijoittaminen tai hyödyntäminen loppusijoitusalueella
eivät ole mahdollisia. Muita esitettyjä hyödyntämisvaihtoehtoja pidettiin kokonai-
suuden kannalta marginaalisina. Kaakkois-Suomen ympäristökeskus nosti esiin sen,
että pohjavesialueiden ja talousvesikaivojen vaikutuspiiriin ulkopuolella tuhkien ja
kuonien muodostumislähteiden lähietäisyydellä on vielä jatkossakin runsaasti jär-
keviä hyötykäyttökohteita. Tällaisia kohteita ovat esimerkiksi erilaiset varastokentät,
tie- ja katurakennusalueet, meluvallit ja jätealueet. Jätetuhkat ja -kuonat voidaan hyö-
dyntää turvallisesti ja ympäristöystävällisesti sijoittamalla ne maarakentamiskohteen
rakenteeseen ja päällystämällä alue.

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus totesi myös, ettei metallurgisten kuonien sekä
tuhkien hyödyntämisessä voida useinkaan käyttää ns. MARA-asetuksen mukaista
ilmoitusmenettelyä kuonien ja tuhkien sisältämien haitta-ainepitoisuuksien takia.
Raja-arvojen ylitykset ovat olleet kuitenkin usein melko pieniä ja voisikin selvittää,
olisiko asetuksen mukaisiin raja-arvoihin tehtävissä pieniä lievennyksiä. Tällöin voisi
vapautua suuria määriä tuhkia ympäristölupamenettelyä sujuvamman ilmoitus-
menettelyn piiriin. Lisäksi Kaakkois-Suomen ympäristökeskus nosti esiin uuden
MARA-asetuksen 4.6.2009/403. Uudessa asetuksessa haitta-ainepitoisuudet ja niiden
raja-arvot eivät muuttuneet, mutta kivihiilen, turpeen ja puuperäisen polton lento-
tuhkien lisäksi asetukseen on nimetty samaan kategoriaan kuuluva leijupetihiekka.
Myös hyödyntämiskelpoinen leijupetihiekka on syytä ohjata pois kaatopaikoilta
maarakennuskäyttökohteisiin.

Pirkanmaan ympäristökeskus totesi toimenpiteeseen 5.2.2 liittyen, että teiden raken-
tamisessa tuhkien ja kuonien ympäristöhaitat voidaan hallita, mutta ylläpidossa ne
johtaisivat haitallisiin ympäristövaikutuksiin. Toimenpiteeseen 5.2.4 liittyen todetaan,
että jätteenkäsittelyn keskittäminen logistiikkakeskuksiin yhdessä muiden toimialo-
jen toimintojen kanssa aiheuttaa yhteisvaikutuksia ympäristöön.

Ympäristöyritysten Liitto ry (YYL) totesi tällä hetkellä esimerkiksi tuhkien ja kuonien
hyödyntämisen lisäämisen kannalta suurimpana ongelmana olevan kaatopaikkasi-
joittamisen edullisuus verrattuna hyödyntämiseen. Ympäristöyritysten Liitto ry kan-
nattaa kaatopaikoilla perittävän jäteveron korotusta, mikä tekisi hyötykäyttöön ohjaa-
misen sekä uusien hyödyntämistapojen kehittämisen nykyistä houkuttelevammaksi.
Palautteessa todettiin, ettei jäteveroa käytetä nykyisin täysimääräisenä ohjauskeinona
siten, että hyödyntämiskelpoisten jätteiden sijoittaminen kaatopaikoille estettäisiin.
Jätesuunnitelmassa tulisi korostaa tarvetta kehittää ohjeistusta ja standardeja, joilla
annettaisiin yksiselitteiset ohjeet kaatopaikkojen rakenteissa käytettäville materiaa-
leille ja tarvittaville määrille.

Ympäristöyritysten Liitto ry totesi ongelmaksi myös ympäristölupamenettelyn
kankeuden, joka johtuu monen sinänsä helposti hyödynnettävän jakeen jätetatukses-
ta. Helpotusta toivotaan mm. tulossa olevista end of waste -kriteereistä ja sivutuotteen
määrittelystä. Todettiin, että joitain tuhkia voidaan jo tällä hetkellä hyödyntää maa-
rakennuskäytössä maanrakennusasetuksen mukaisesti, ja että turve- ja puuperäisiä

tuhkia sekä masuuni- ja teräskuonia voidaan hyödyntää lannoitevalmisteenä. Ympäristöyritysten Liiton mielestä tällaisia hyödyntämismahdollisuuksia tulee kehittää lisää. Lisäksi todetaan, että hyödyntämistä maarakennuskäytössä voisi helpottaa ympäristölupamenettelyn nopeuttaminen, olettaen että tuhkissa ja kuonissa ei ole liian suuria pitoisuuksia raskasmetalleja. Julkisella sektorilla on merkittävä rooli suunnannäyttäjänä.

Ympäristöyritysten Liitto ry esittää, että tulee pohtia, voidaanko kaatopaikkarakentaminen ts. kaatopaikalle sijoittaminen ylipäänsä laskea hyötykäytöksi. Lisäksi todetaan, että suunnitelmassa tulisi selvästi esittää, että kaivossijoittamista ei tule laskea hyötykäytöksi. Palautteessa nostetaan esiin, että muualla Euroopassa on onnistuttu kehittämään jätteenpolton tuhista ja kuonista uusiomateriaalituotteita, joita voidaan käyttää esimerkiksi tienrakentamisessa, ja tätä mahdollisuutta tulisi tarkastella Suomessakin automaattisen kaatopaikkasijoittamisen sijaan. Palautteessa todetaan jätteenpolton lisääminen lisäävän väistämättä myös tuhkien ja kuonien määrää. Näille ominaisuuksiltaan uudenaikaisille tuhille ja kuonille pitää etsiä uusia hyödyntämistapoja. Hyödyntäminen saisi toteutua mielellään lähellä tuhkien ja kuonien syntyä paikkaa, jotta välttyään tarpeettomilta kuljetuksilta.

Henkilö 1 totesi tuhkien oleva metalli- ja radioaktiivisilta aineiltaan konsentroituneita, joten niiden kierrättäminen rakennuskäytössä on mahdollista vain sekoittamalla niitä hyvin suureen määrään maa-ainetta, jolloin haitta-ainepitoisuudet saadaan luonnon tasolle. Suunnitelmassa tulisi tutkia mahdollisuutta toimittaa tuhkaajäte metallisulattojen (oheis)polttoon, jotta metallit saataisiin talteen ja kierrätettyä. Metallisulattojen kuonalle tulee kehittää kierrätysmenetelmä tutkimalla kuonan ominaisuuksia ja aineita.

Asiantuntija 4 (Lassila & Tikanoja Oyj) totesi, että ns. PIMA-asetuksen mukaan riskinarvioinnin perusteella pima-kohde voidaan tietyin edellytyksin jättää kunnostamatta. Tuhkien ja kuonien hyötykäyttöä saattaisi edesauttaa vastaava menettely, jossa materiaalin hyötykäytöstä referenssikohteessa tai yksittäisessä isossa kohteessa tehtäisiin ympäristön pilaantumisen riskinarviointi, jonka perusteella viranomainen antaisi toimenpideluvan, jonka pitäisi olla menettelyltään kevyempi kuin varsinainen ympäristölupa.

Seinäjoen kaupunki totesi, että turpeen polton tuhkan hyödyntäminen tulisi saada nykyistä joustavammaksi ja että hyötykäyttöön soveltuvan tuhkan metallipitoisuudet tulisi määritellä uudelleen. Todettiin pienten hyödyntämiseen soveltuvien kohteiden jäävän hyödyntämättä (esimerkiksi arinatuhkan hyödyntäminen ”salaojasorana”), koska lupamenettely on työläs, hidas ja kallis. Joustamattomuuden todettiin aiheuttavan luvattomia toimenpiteitä.

Pohjanmaan pelastuslaitos kannattaa tuhkien ja kuonien hyötykäytön tehostamista.

Henkilö 6 korostaa puun ja turpeen poltossa syntyvien tuhkien sekä masuunikuonien olevan arvokasta lannoitetta, joka tulisi saada takaisin kasvien ravinnekiertoon, pelloille tai metsiin.

Lakeuden Etappi Oy toteaa painopisteen olevan erittäin ajankohtainen. Lakeuden Etappi Oy korostaa, että tasapuolinen kohtelu on huomioitava erityisesti jätevero-kohtelussa.

Ekokem Oy Ab toteaa, että teollisuuden ja energiantuotannon sivutuotteiden ja jätteiden hyötykäyttöä erilaisissa maarakennus- ym. kohteissa voitaisiin merkittävästi lisätä, jos ympäristölupavollisuus voitaisiin korvata yleisillä määräyksillä, laatuvaatimuksilla tai standardeilla.

Etelä-Suomen lääninhallitus muistutti, että tuhkien ja kuonien hyödyntämisessä on tärkeää huomioida, mm. raskasmetallipitoisuuksien tähden, ihmisten altistumisen estäminen. Hyötykäyttöä ruokatuotannon lannoitteena tuleekin olla vain soveltuvien osin. Hyötykäyttöä maarakentamisessa rajoittaa tärkeät pohjavesialueet.

Ilmajoen kunta totesi, että nykyisellään kaatopaikalle sijoitettavista tuhista ja kuonista oleellinen osa voitaisiin hyödyntää. Uusia hyötykäyttökohteita tulee etsiä aktiivisesti mm. siksi, että jätteenpolton lisääntyminen lisää muodostuvien tuhkien ja kuonien määrää.

Jalasjärven kunta yhtyi lausunnossaan ympäristövaikutusten arvioinnin lopputuloksena esitettyyn päätelmään, että kaikkia tarkasteltuja vaihtoehtoja voidaan toteuttaa soveltuvilla tuhka- ja kuonavirroilla.

Helsingin kaupunki totesi, että suunnitelmaluonnoksessa esitetyillä toimenpiteillä voidaan varmasti edistää tuhkien ja kuonien hyödyntämistä ja turvallista loppusijoitusta. Tuhkan käytön kannalta ongelmalliseksi todettiin se, että eniten tuhkaa syntyy kylmimpään aikaan, kun taas niiden käyttö rajoittuu sulan maan aikaan. Aiemmin lupamenettelyä, joka kestää useita kuukausia, pidettiin tuhkien käytön merkittävänä esteenä. Nyt kivihiilituhkia voidaan periaatteessa käyttää tietyissä maarakennuskohteissa ns. MARA-asetuksen mukaisella ilmoitusmenettelyllä. Asetuksen tarkoittamat kohteet ovat sellaisia, joihin parhaimmillaan pystyttäisiin käyttämään merkittäviä määriä tuhkia. Käytännössä asetus ei kuitenkaan ole helpottanut lentotuhkan käyttöä. Tuhkan käyttö esimerkiksi tierakentamisessa pitäisi olla suunnittelussa yhtenä vaihtoehtona. Tuhkien käyttöä eri tilanteissa koskevia ohjeita on varmasti tarpeen kehittää (toimenpide 5.2.6). Tällä hetkellä tuhkarakentamisohjeita on esimerkiksi tie-, katu- ja kenttärakenteisiin.

Mustasaaren kunta totesi, että myös alueen pienten laitosten tuhille ja kuonille tarvitaan keinoja hyödyntämisen lisäämiseksi. Tämä tarkastelu puuttuu jättesuunnitelmaluonnoksesta.

Länsi-Turunmaan kaupunki totesi, että loppusijoituksen ohella tulee selvittää edelleen muita vaihtoehtoja kuten hyödyntämistä luonnollista kiviainesta korvaavana materiaalina esim. sementin ja tiilen valmistuksen yhteydessä.

Lapuan kaupunki totesi, että tuhkien ja kuonien hyödyntämiseen esitetyt toimenpiteet ovat tarpeellisia, koska nykyään hyvin usein nämä hyödyntämiskohteet tulevat kuntien ympäristöviranomaisten käsiteltäviksi.

Helsingin Energia totesi (kommentti annettu Helsingin kaupungille), että tuhkien osalta esitetyt tavoitteet ovat kannatettavia ja hyödyntämisen edistämisen keinovalikoiman laajentaminen on tervetullutta. Jättemateriaalien hyödyntäminen on käytännössä usein kaatunut luonnonmateriaalien käytön vaivattomuuteen. Tuhkien saaminen kilpailukykyiseksi vaihtoehdoksi luonnonmateriaalien rinnalle ja vaikuttaminen tuhkien hyödyntäjiin ovat siten ratkaisevia edistämistoimenpiteitä. Jotta tuhkien maarakennuskäyttöä voidaan edistää, niiden hyödyntämisen kriteerit tulisi olla soveltuvia käytössä oleville materiaaleille. Esimerkiksi lentotuhkien osalta ns. MARA-

asetuksen mukainen hyötykäyttö on ollut vähäistä, koska vain pieni osa lentotuhkasta täyttää asetuksessa esitetyt liukoisuusraja-arvot. Vuoden 2008 loppuun mennessä asetuksen mukaisia ilmoituksia oli tehty yhteensä noin 200 kappaletta, joista vain 23 koski lentotuhkia (asetus tuli voimaan 16.7.2006). Fossiilista polttoainetta käyttävien voimalaitosten polttoainevalikoima laajentuessa puuperäisiin polttoaineisiin, olisi monipuolistuvien tuhkalaatujen hyötykäyttömahdollisuuksista myös huolehdittava. Esimerkiksi ns. MARA-asetuksen soveltamisalaan kuuluvia tuhkalaatuja tulisi lisätä kattamaan myös erilaisten seospolton tuhkia. Tuhkien osalta jätesuunnitelman tavoitteisiin päästäneen tehokkaimmin, kun tuhkien hyödyntämisen toimintamalleja kehitetään kokonaisvaltaisesti ja huolehditaan tuhkien kilpailukykyisyydestä markkinoilla.

Hämeenlinnan kaupunki totesi, että tuhkien laatuvaatimukset tulisi olla selkeät. Ns. MARA-asetuksen soveltamisalan laajentamista pidettiin kannatettavana.

Geologian tutkimuskeskus GTK totesi, että maa-ainespankkien linkitys tuhkien ja kuonien välivarastointi- ja logistiikkakeskuksiin on otettava myös huomioon.

Tavoite 5.3. Alan toimijoiden yhteistyö ja koulutus tukee ja edistää tuhkien ja kuonien hyötykäyttöä

Metsäteollisuus ry piti erittäin hyvänä alan toimijoiden yhteistyön ja alaan liittyvän koulutuksen lisäämistä (toimenpiteet 5.3.1 ja 5.3.2). Toimenpiteeseen 5.3.3 liittyen Metsäteollisuus ry totesi olevan tärkeää selvittää, mitä tutkimuksia tuhkien ja kuonien hyödyntämisen edistävästä käsittelymenetelmistä on jo tehty, jottei toteuteta jo tehtyjä tutkimuksia uudelleen.

Tiehallinto piti tietotaidon lisäämistä koulutuksen avulla kannatettavana toimintatapana (toimenpide 5.3.1). Lisäksi Tiehallinto totesi ensisijaista olevan valtakunnallisen yhteistyön ja tiedonvaihdon kehittäminen ja täten muitakin tiedonvälityskanavia kuin toimenpiteissä esitettyjä seudullisia yhteistyöryhmiä tulisi pohtia (toimenpide 5.3.2).

YTV pitää tärkeänä, että myös jätteenpolton kuonien hyötykäyttöä kehitetään määrätietoisesti (toimenpide 5.3.3).

Tavoite 5.4. Tuhkien ja kuonien loppusijoittaminen on terveyden ja ympäristön kannalta turvallista

Metsäteollisuus ry totesi, ettei toimenpiteessä 5.4.1 esitetyn selvityksen tekeminen tuhkien ja kuonien seudullisista loppusijoituspaikoista ole tällä hetkellä tarpeellinen. Tuhkien kuljettaminen kauempana sijaitseville seudullisille loppusijoituspaikoille lisäisi kustannuksia sekä ympäristövaikutuksia.

Ympäristöyritysten Liitto ry totesi kaatopaikoille sijoitettavien tuhka- ja kuonamäärien olevan valtavia. Kaatopaikkasijoittaminen on jätehierarkian vastaista, sillä suuri osa nykyään kaatopaikalle sijoitettavasta jätteestä voitaisiin käsittelyn jälkeen hyödyntää esimerkiksi maarakennuskäytössä.

Kristiinankaupunki totesi, että jätteenpolton lisääntyminen lisää väistämättä myös tuhkien ja kuonien loppusijoituspaikkojen tarvetta. Tuhkien ja kuonien hyödyntämisestä on lisättävä.

Helsingin Energia totesi (kommentti annettu Helsingin kaupungille), että tuhkien hyötykäytön edistämisen rinnalla tulisi huolehtia myös tuhkien loppusijoitusvaihtoehtoista. Vaikka tuhkien laadullisia ominaisuuksia ja hyödyntämismenetelmiä pystytään kehittämään, loppusijoituspaikkojen tarve ei kokonaan poistu. Tämä tulisi huomioda kaavoituksessa. Nykyisellään puolikuivan rikinpoistomenetelmän lopputuotteen hyötykäyttö on erittäin haasteellista ja tästä syystä rikinpoiston lopputuote on sijoitettu kaatopaikalle.

Taustaraportti

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan ympäristönsuojelupiiri ry toteaa, että jätesuunnitelmaluonnoksessa esitettyihin toimenpide-ehdotuksiin ei ole otettu mukaan kaikkia taustaraporttien perusteella ilmiselviä toimenpiteitä. Esimerkkinä ympäristönsuojelupiiri esittää Tuhkat ja kuonat taustaraportin, jossa jätteenpolton tuhkien osalta todetaan arinapolton lentotuhkan haitta-ainepitoisuuksien voivan olla jopa 50-kertaisia leijukerros polttoon verrattuna. Uudenmaan ympäristönsuojelupiirin mukaan johtopäätös olisi esittää jätesuunnitelmassa seuraavanlainen toimenpide: jätteenpolto, jos se ylittää on tarpeen, valitaan arinapolton (massapolton) sijaan leijupolto (yleinen rinnakkaispolttomenetelmä).

Ekokem Oy Ab toteaa, että taustaraportista saa sen käsityksen, että tuhkat voitaisiin sijoittaa kaatopaikoille suoraan. Jätevoimaloiden tuhkat ja kaasunpuhdistusjätteet vaativat kuitenkin esikäsittelyn kaatopaikkakelpoisuuden saavuttamiseksi, mikä huomioidaan aina jo jätteenpolttolaitosten suunnitteluvaiheessa. Ekokem-Palvelu Oy:llä on tuhkien ja kuonien käsittelyyn kaksi käsittelykeskusta, Porissa ja Kokkolassa, joissa käsitellään Ekokemin ja Kotkan Energian jätevoimaloiden tuhkat ja kaasunpuhdistusjätteet.

Asiantuntijaryhmän kokouksessa 20.10.2009 saatu palaute

Jätteen synnyn ehkäisyyn (tavoite 5.1.) liittyvät toimenpiteet:

- Jätesuunnitelmassa esitettyjen tuhkien ja kuonien synnyn ehkäisyyn tähtävien toimenpiteiden merkitys korostuu turhan voimakkaana toimenpiteiden esitysjärjestyksen takia. Esitysjärjestys – jätteen synnyn ehkäisy, hyödyntämisen lisääminen ja loppusijoitus – on sovittu kuitenkin kaikkien painopisteiden osalta samaksi. Pohdittiin mahdollisuutta kirjoittaa jätteen synnyn ehkäisyyn liittyviä asioita sanallisena kuvauksena varsinaisten toimenpide-ehdotusten sijasta. Korostus tämän painopisteen osalta tulisi olla hyödyntämisen lisäämisessä.
- Hyvä- ja huonolaatuisten tuhkien erillään pitämistä tulisi korostaa. Jätteen synnyn ehkäisy sisältää jätteen määrän vähentämisen lisäksi myös haitallisten aineiden vähentämistä materiaaleissa.
- Tuhkan määrän vähentämisen toimien vaikutukset ovat marginaalisia. Muodostuvien tuhkien määrään vaikuttaa erityisesti sähkön tuotannon tavat.
- Jätteenmassapolto arinakattilassa ei ole tarvetta esikäsittelylaitokselle, sen sijaan jätteenpolttolaitokselle saapuvan polttoaineen laadun seuranta on keskeistä. Esikäsittely on olennaista rinnakkaispolto ja vaaditaan toteutettavan jo tällä hetkellä.
- Esimerkiksi Tanskassa ja Saksassa jätteenpolton tuhkia hyödynnetään. Todettiin jätteenpolto, jossa syntyvän tuhkan osuuden olevan merkittävä verrattuna poltetun jätteen alkuperäiseen määrään.
- Todettiin, että muodostuvia tuhkia ja kuonia on tarkasteltava kokonaisuutena. Ne voivat olla myös raaka-ainetta. Toisaalta esimerkiksi metallien esirikastusmenetelmät (bakteerien käyttö) tuottaa myös jätettä.

Tavoitteeseen 5.2. Toimintatavat ja ohjeistus tukevat tuhkien ja kuonien hyödyntämistä liittyvät toimenpiteet:

- Juuri päättyneessä Kaatopaikkojen pintasuojarakenteiden tekeminen teollisuuden jätemateriaaleilla (KAAPINTA) –hankkeessa on tullut esiin, että ongelmana hyödyntämisessä on erityisesti se, että tiedot olemassa olevista materiaaliveirroista ja niiden saatavuudesta rakentamiselle sopivana ajankohdina ovat puutteellisia.
- Tuoteselosteiden osalta olennaista on niiden yhtenäistäminen.
- Tuotteistamisen todettiin vaativan ohjeistusta. Nykyinen ohje vaatii päivitystä, sillä se koskee ainoastaan massiivituhkaa ja siitä puuttuu useita tuhkien hyödyntämistapoja.
- Pohjoismaista yhteistyötä tulisi hyödyntää tuhkien ja kuonien hyötykäytön edistämiseksi. Ruotsissa on jo nyt tehty esimerkiksi paljon aiheeseen liittyvää perustutkimusta. Yhteistyöstä voisi olla etua mm. ohjeistuksen laatimisessa. Keski-Euroopassa ja Yhdysvalloissa tuhkia muodostuu erityisesti kivihiilen poltosta, Pohjoismaissa muodostuu sen sijaan myös bioperäisiä tuhkia.
- Todettiin, että suurten voimalaitosten kaatopaikkoja on luvitettu osiin niin, että materiaalia voidaan ottaa niistä myöhemmin hyötykäyttöön. Lupiin on voitu myös kirjata, että kaatopaikat voivat toimia myös seudullisina vastaanottopaikkoina tietyille jätejakeille (rajas ewc-koodeilla).
- Painopisteeseen saadussa palautteessa oli esitetty, että tuhkien ja kuonien hyötykäyttöä saattaisi edistää menettely, jossa materiaalin hyötykäytöstä voitaisiin päättää ilman ympäristölupaa referenssikohteessa tai yksittäisessä isossa kohteessa tehdyn riskinarvioinnin perusteella (vrt. ns. PIMA-asetus). Esitetyn kaltaista menetelmää ei pidetty käyttökelpoisena ja todettiin, että riskinarviointi on aina alue- ja tapauskohtainen.
- Ongelmallisena pidettiin sitä, että esimerkiksi sulfaatille ja kloridille on sama raja-arvo niin maa-alueilla kuin meren ja herkkien sisävesien yhteydessä.

Tavoitteeseen 5.3. Alan toimijoiden yhteistyö ja koulutus tukee ja edistää tuhkien ja kuonien hyötykäyttöä liittyvät toimenpiteet:

- Jäteperäisten materiaalien hyödyntämiseen liittyvän koulutuksen puute aiheuttaa ongelmia. Olemassa olevia ohjeita ei tunneta. Tekijöillä ei ole kokemusta jäteperäisten materiaalien käytöstä, minkä takia tulee mm. työvirheitä, jotka tulevat myöhemmin esiin esimerkiksi tievaurioina.
- Hyödyntämistä edistävien käsittelymenetelmien tutkimukselle todettiin olevan tarvetta tulevaisuudessa sekä jätteenpolton tuhkien osalta. Tällä hetkellä ensisijaista on kuitenkin saada jo tutkitut käsittelymenetelmät ohjeistuksen avulla käytäntöön.

Loppusijoitukseen liittyvät toimenpiteet:

- Toimenpiteessä 5.4.1 voisi tuoda selkeämmin esiin sen, että seudulliset loppusijoituspaikat soveltuisivat erityisesti pienten laitosten ratkaisuksi.

Toimenpiteiden vastuutahoihin liittyvät kommentit:

- Toimenpiteeseen 5.2.1 lisättävä vastuutahoksi tiepiirit/ELYjen vastaava vastuualue ja toimenpiteeseen 5.2.7 AVI-virastot. Myös muiden toimenpiteiden vastuutahoja tarkistettava vastaamaan aluehallinnon uudistuksen mukaisia virastoja (ELYt ja AVIt).
- Toimenpiteisiin 5.3.3 ja 5.4.2 lisättävä vastuutahoiksi yliopistot ja korkeakoulut.

Yhteistyöryhmien 15.10–6.11.2009 kokouksista saatu palaute

Hämeen yhteistyöryhmä 6.11.2009

- Keskustelussa nousi esiin se, ovatko tiepiirit kommentoineet jättesuunnitelmassa esitettyä toimenpidettä sivutuotteiden käyttösuunnitelman käyttöönotosta. Todettiin, että painopistettä on valmisteltu yhteistyössä tiepiirin kanssa ja että aiheesta on luvassa puheenvuoro ELSU-seminaarissa helmikuussa. Todettiin, että tuhkia ja kuonia on käytetty koeluontoisesti tierakenteissa, mutta se ei ole levinnyt laajempaan käyttöön.

Kaakkois-Suomen yhteistyöryhmä 30.10.2009

- Tuhkan määrän vähentämisessä syntypaikkalajittelu on ensisijainen. Jätteenpolttolaitos ei voi rakentaa esikäsittelylaitoksia.
- Tuhkan tuotteistaminen on tärkeää. Jätteet on reach-asetuksen ulkopuolella, mutta puun tuhkaa ollaan reachiin viemässä. Tuhkat menevät hyvin hyötykäyttöön, jos ne on tuotteistettu esim. Saksassa.
- Isot tuhkan tuottajat ovat rekisteröinnissä mukana. Tiepiirit olisivat erittäin kiinnostuneita tuhkien käytöstä, jos ne olisi tuotteistettu.
- Tuhkat ja kuonat on hyvä raportti.
- Katsotaanko ELSUssa rinnakkaispolttolaitosten tuhkat jätteenpoltontuhkiksi? Vai voiko niitä hyödyntää ominaisuuksien perusteella, mikä olisi hyvä?
- Kaikki rinnakkaispolton tuhkat käytetään Kotkan Energian Hyötyvoimalaitoksella maarakentamiseen. Myös jätteenpoltossa syntyvä pohjakuona on mahdollista käyttää hyödyksi.
- Huoli tulisi tuoda esiin siitä, että lietteenpoltto ei olisi jätteenpolttoa, jolloin ei voi käyttää lannoitevalmisteena. Kaipolan tuhka on ainoa, mikä kävisi lannoitevalmisteksi ominaisuuksien perusteella. Tiiliteollisuudella ei kiinnostusta tuhkien hyötykäyttöön. Saksassa kaikki menee hyötykäyttöön. Rakennusteollisuus voisi hyödyä näiden materiaalien käytöstä.

Länsi-Suomen yhteistyöryhmä 30.10.2009

- Länsi-Suomen ympäristökeskuksen toimialueella on käynnissä TEKES (Teknologian kehittämiskeskus) -projekti, jossa selvitetään esim. tuhkien hyötykäyttöä. Pilottikohteena on mm. lentokenttäalue Vaasassa. Projektissa on tarkoitus tuottaa tietopankki, josta selviää mm. miten tuhkatuotteita käytetään ja miten lainsäädäntö ja luvitus otetaan huomioon. Myös pienet polttolaitokset ovat mukana hankkeessa.
- Lajittelu ja tuhkan laatu ovat tärkeitä. Ei ole kannattavaa ottaa polttoon mukaan pientä määrää sellaista jätettä, joka voi pilata koko lopputuotteen.
- Pohdittiin kuinka kauan tuhkaa voidaan läjittää ennen hyötykäyttöä. Tuhkan tekniset ominaisuudet muuttuvat ajan mittaan, minkä vuoksi logistiikka ja hyötykäyttökohteiden selvittäminen ovat tärkeitä. Varastointiolosuhteita voisi mahdollisesti myös kehittää.

Pirkanmaan yhteistyöryhmä 28.10.2009

- Lounais- ja Kaakkois-Suomen tiepiirit ovat laajemmin kokeilleet tuhkien ja kuonien käyttöä tierakenteissa. Infrasektori tarvitsee tietoa mahdollisuuksista ja ratkaisuista käyttää tuhkia ja kuonia maarakentamisessa. Tässäkin asiassa todettiin hinnalla olevan ratkaiseva rooli aineiden hyödyntämisessä.

Uudenmaan yhteistyöryhmä 4.11.2009

- Mm. jätteenpoltossa jätteen synnyn ehkäisyyn kuuluu myös tuhkan laadun parantaminen. Oleellista on vähentää haitallisten aineiden määrää poltettavassa massassa. Kierrätyskelpoista jätettä ei tulisi polttaa. Esitettiin myös, että ympäristöluvista kiellettäisiin ongelmajätteiden polttaminen yhdyskun-

tajätteen joukossa. Myös määrällisiä tavoitteita tuhkien ja kuonien jätteen synnyn ehkäisyyn esitettiin.

- Todettiin, että jätteen polton tuhkien hyödyntämisen sijasta, joka on epätoennäköistä, tulisi puhua kuonien hyödyntämisestä.
- Huomautettiin, että rinnakkaispoltto vaarantaa tuhkien hyötykäyttöä. Puun ja turpeen yms. polton tuhka olisi hyödynnettävissä, mutta kierrätyspolttolaineen poltto siinä ohessa vaarantaa tuhkien hyötykäyttöä. Tähän esitettiin myös eriyvä mielipide ja vaadittiin asian tutkimista ennen ko. mielipiteen huomioimista.

3.5.2 Palautteiden huomioonottaminen

Tuhkat ja kuonat -painopisteeseen tuli palautetta lähinnä kunnilta sekä jätehuolto- ja energiayhtiöiltä. Palautetta saatiin myös mm. muilta viranomaisilta, edunvalvontayhdistyksiltä, luonnonsuojelujärjestöiltä sekä yksittäisiltä henkilöiltä. Lisäksi palautetta saatiin yhteistyöryhmien kokouksissa sekä asiantuntijaryhmältä. Palaute huomioitiin lähinnä lisäyksinä ja tarkennuksina tavoitteiden ja toimenpiteiden sisällössä ja esitystavassa. Lainsäädäntöön liittyvien kommenttien perusteella täydennyksiä on tehty ”Suunnittelun aikana esille nousseet lainsäädännön ja hallintokäytännön muutostarpeet” –kappaleessa esitettyihin jäteverolain ja ns. MARA-asetuksen muutostarpeiden kuvauksiin. Suurin osa palautteesta oli kuitenkin asetettuja tavoitteita sekä toimenpiteitä tukevaa eikä palautteen perusteella ollut syytä poistaa tai lisätä yksittäisiä tavoitteita tai toimenpiteitä.

Muutamissa palautteissa nostettiin esiin, että painopisteen haasteena ovat myös bioenergian tuotannon lisääntyminen ja sitä kautta lisääntyvät tuhka- ja kuonajätteet sekä seospolton tuhkat ja kuonat, joiden hyödyntäminen voi olla haasteellista niiden epätasaisen laadun vuoksi. Tämän perusteella painopisteen johdantoon on lisätty yhdyskuntajätteen energiahyödyntämiseen liittyvien haasteiden lisäksi maininta bioenergian ja seospolton haasteista.

Palautteissa korostui erityisesti hyödyntämisen edistämiseen tähtäävien toimenpiteiden tärkeys. Muutamissa palautteissa oli kuitenkin nostettu esiin, että painopisteen tärkein tavoite tulisi olla jätteen synnyn ehkäisy. Jätteen synnyn ehkäisylle ehdotettiin mm. asetettavaksi määrällisiä tavoitteita ja nykyisiä jätteen synnyn ehkäisyn toimenpiteitä pidettiin osin yleisluontoisina, ohjaavuudeltaan heikkoina ja ristiriitaisina. Lisäksi huomautettiin jätteen synnyn ehkäisyn sisältävän jätteen määrän vähentämisen lisäksi myös laadun parantamisen. Palautteen perusteella jätteen synnyn ehkäisyä koskevaan tavoitteeseen ja toimenpiteisiin on lisätty tuhkien ja kuonien haitta-ainepitoisuuksien vähentämisen huomioiminen. Ehdotettua määrällisten tavoitteiden asettamista jätteen synnyn ehkäisylle ei pidetty tarkoituksenmukaisena. Palautteessa tuotiin myös esiin, että jätteenpolton tuhkien ja kuonien vähentämisessä ensisijaista on syntypaikkalajittelu ja että esikäsittely soveltuu erityisesti rinnakkaispolton yhteyteen. Nämä näkökulmat on huomioitu tarkentamalla toimenpiteen 5.1.3 selitetekstiä.

Tuhkien ja kuonien hyötykäytön edistämisessä pidettiin oleellisena lupamenettelyjen sekä muiden joustavampien hallinnollisten menettelyjen kehittämistä, panostamista ohjeistukseen, koulutukseen ja tutkimukseen. Toimenpiteiden 5.2.5, 5.3.1 ja 5.3.3 selitetekstejä on muokattu palautteen perusteella niin, että niissä tulee selkeämmin esiin hyödyntämistä edistävien käsittelymenetelmien sekä jo olemassa olevin ohjeiden tunnettavuuden lisäämisen tärkeys, tuoteselosteiden vertailtavuuden merkitys sekä se, että hyödyntämistä edistävien käsittelymenetelmien tutkimus on tärkeää erityisesti jätteenpolton tuhkien ja kuonien osalta. Lupamenettelyjen kehittämistarve on tuotu esiin jättesuunnitelman ”lainsäädännön ja hallintokäytäntöjen muutostarpeet”-kappaleessa. Palautteessa todettiin myös monimuotoisen yhteistyön olevan oleel-

lista tuhkien ja kuonien hyötykäytön edistämiseksi. Tämän perusteella toimenpiteen 5.3.2 selittekstiä on täydennetty tuomalla esiin valtakunnallisen ja pohjoismaisen yhteistyön mahdollisuudet. Palautteessa nousi esiin myös, että pienten laitosten tuhkien ja kuonien hyötykäytön edistämiseen tulisi panostaa entistä enemmän. Saadun palautteen perusteella toimenpidettä 5.4.1 on muokattu niin, että soveltuvuus pienille laitoksille tulee selkeämmin esiin. Palautteen perusteella tekstiin on myös lisätty maininta tarpeesta huomioida loppusijoituspaikat kaavoituksessa. Lisäksi toimenpiteiden vastuutahoja on tarkennettu saadun palautteen perusteella.

3.6 Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa

Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa painopisteen tavoitteita ja toimenpiteitä pidettiin pääosin tärkeinä, tarpeellisina ja oikeansuuntaisina. Erityisen tärkeänä pidettiin eri viranomaisten yhteistyön lisäämistä ja viranomaisten tiedonkulun varmistamista, välivarastojen ja käsittelyn suunnittelutarvetta ja poikkeuksellisten jätteiden jätehuollon toteuttamista ohjaavan lainsäädännön muutosehdotuksia. Tavoitteisiin ja toimenpiteisiin todettiin terävöittämistarpeita mm. toimivaltuuksien ja vastuiden esittämisen osalta, yksityiskohtaisempia toimintaohjeita jätehuollon osalta pelastusviranomaisille, jättesuunnitelman toimenpiteiden resurssointia, seurannan järjestämisen osalta sekä erilaisten poikkeuksellisten tilanteiden laajempaa huomioimista jättesuunnittelussa.

Palautetta Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa -painopisteestä antoi yhteensä 32 tahoja. Lisäksi palautetta saatiin Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa -painopisteen asiantuntijaryhmän kokouksessa 29.10.2009 sekä alueellisissa yhteistyöryhmissä.

Palautteenantaja	Lukumäärä
Kunnat	20
Muut viranomaiset	8
Yritykset	1
Yhdistykset	2
Asukkaat	1, joista 0 asiantuntijaryhmän jäseniä
Tutkimuslaitokset	0
Yhteistyöryhmät	6

3.6.1 Palautteet lyhennettynä

Uudenmaan ympäristökeskus. Merialueilla tapahtuvaa öljyonnettomuuksia koskeva selvitys on tarpeellinen ja raporttiluonnoksessa esitetty sisältö on perusteellinen ja informatiivinen. Raportissa esitetyn uhkakuvan merkittävyyden ymmärtämiseksi suuren öljyonnettomuuden riskin kuvaus on tarpeellinen, jotta tarve onnettomuustilanteeseen liittyvään jätehuoltoon varautumisesta hahmottuisi. Raportissa voisi viitata valtioneuvoston hyväksymään ”Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen” periaatepäätökseen 23.11.2006 sekä viimeisimpään turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selontekoon, joka annettiin helmikuussa 2009 ja sen taustaraporttiin. Toinen riskin vakavuuteen liittyvä asia on merialueen rantaviivan pituus. Jos torjuntatilanteessa ei saada logistiikkaa toimimaan eikä tällaiseen poikkeukselliseen jätehuoltotilanteeseen ole varauduttu, on vaarana että torjuntatyön pitkittyessä rantaa saastuu yhä enemmän. Uudenmaan ympäristökeskuksen alueella on merialueen rantaviivaa yli 7 000 km. Raportissa kuvatuissa tilanteissa on tärkeätä, miten torjuntajohto toimii ja että kaikilla torjuntaviranomaisilla ja muilla toimijoilla on selvä

käsitys yhteistyökuvioista, vastuusuhteista ja toiminnan koordinoinnista. Yhteisen tilannekuvan käyttäminen on tärkeää ja tällaiseksi on kehitetty ympäristövahinkojen tilannekuvajärjestelmä BORIS (Baltic Oli Response Information System). Siitä ollaan parhaillaan SYKEssä kehittämässä seuraavaa versiota, BORIS 2. Tarkoitus on että järjestelmä voisi jatkossa olla kaikkien torjuntaviranomaisten käytössä. Siihen voitaisiin esim. integroida raportissa mainittujen SÖKÖ ja SÖKÖ II -selvitysten arvokas aineisto. Nykyinen BORIS ja BORIS 2 -järjestelmäsuunnitelma kannattaisi varmaan mainita tässä taustaraportissa, koska se antaa myös jätehuollon suunnitteluun ja organisoimiseen hyvän työkalun. Taustaraportin s. 112 on käytetty vanhentunutta kuntajakoa; Tammisaari on nykyisin Raasepori. Raportissa ei ole käsitelty lainkaan kemikaalionnettomuuksia merellä. Aiheesta on vain vähän tietoa olemassa ja ympäristöministeriöllä on siitä ylin vastuu. Taustaraportissa olisi hyvä käsitellä tätäkin aihetta, jolla on varmasti yhtymäkohtia jätehuoltoon.

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus. Suunnitelmassa on tuotu ansiokkaasti esille useita lainsäädännön ja hallintokäytännön muutostarpeita esimerkiksi jätelakiin, verotukseen, ympäristönsuojelulakiin ja -asetukseen sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn liittyen. Voimassa oleva lainsäädäntö ei huomioi riittävästi tilanteita, joihin voidaan joutua esimerkiksi suurissa öljyvahingoissa ja tulvien jälkihoidossa.

Länsi-Suomen ympäristökeskus. Erityisesti on toivottavaa, että painopisteen pohdinnat auttavat jatkossa selkiyttämään menettelyjä tilanteissa, joissa toiminta ei ole täällä hetkellä vielä riittävän selkeästi säädeltyä ja jotka vaativat valmius- ja varautumissuunnitelmien päivittämistä jätehuollon osalta.

Pirkanmaan ympäristökeskus. Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa –painopisteessä esitetyt hanke-toimenpiteet vaativat yhteensovittamista maankäytön kanssa ja ympäristövaikutusten tarkkaa arviointia suunnittelutasoittain ja hyväksymismenettelyissä.

Etelä- ja Länsi-Suomen lääninhallitus tuo esiin, että vuoden 2010 alussa toimintansa aloittavilla aluehallintovirastolla ja erityisesti sen pelastustoimi- ja varautuminen -vastuualueella tulee tämän hetkisten tietojen mukaan olemaan tehtävänä varautumisen ja valmiussuunnittelun alueellinen yhteensovittaminen. Aluehallintovirastot tulevat siten olemaan keskeisiä vastuutahoja tämän tavoitteen toteuttamisessa. Jättesuunnitelmassa esitettyjen erityistilanteiden lisäksi myös jätetuljetuksiin liittyvät katkokset, kuten lakot, voivat synnyttää erityistilanteen.

Varsinais-Suomen liiton lausunnossa tuodaan esiin, että poikkeuksellisten tilanteiden jätehuoltoon liittyen alueen nykyisessä maakuntakaavassa on merkittynä SEVESO II –direktiivin mukaisten vaarallisia aineita käsittelevien tai tuottavien laitosten ympärille merkityt suoja- ja konsultointivyöhykkeet. Tämän lisäksi valmistella olevaan kaavaehdotukseen on otettu mukaan vesiensuojeluun painottuva maakuntakaavamääräys, joka ottaa myös kantaa tulvaherkkien alueiden maankäyttöön.

ELSU -alueen kunnat

Uusimaa

Helsingin kaupunki. Poikkeuksellisten tilanteiden jätehuollon suunnittelu on tärkeää. Tavanomainen jätehuoltokapasiteetti on mitoitettu normaalioloissa syntyvän jätteen hyödyntämiseksi ja käsittelemiseksi. Poikkeukselliset tilanteet eivät noudata alueellisten jättesuunnitelma-alueiden rajoja ja sen vuoksi on tarpeen koordinoida

suunnittelua ja toimenpiteitä eri jätesuunnitelma-alueiden kesken. Lisäksi alueellisen jätesuunnitelman hyväksyminen tuo tarpeen tarkastella paikallisia ohjelmia ja strategioita, jotta ne olisivat sopusoinnussa alueellisen jätesuunnitelman kanssa ja tukisivat siinä esitettyjä tavoitteita. Myös maakunnallisella suunnittelulla ja muullakin ympäristönsuojeluun liittyvällä suunnittelulla on vahva yhteys jätesuunnitteluun ja on selvästi tarvetta kytkeä nämä lähemmäs toisiaan.

Porvoon kaupunki. Poikkeuksellisia tilanteita koskevan jätehuollon osalta tulee viranomaisten käytössä olla selvät toimintaohjeet. Myös ympäristönsuojelu- ja pelastusviranomaisten toimivaltasuhteet on syytä määritellä selvästi. Poikkeuksellisissa tilanteissa esim. laivan karilleajossa syntyvälle öljyiselle jätteelle tulee voida osoittaa nopeasti vastaanotto- tai välivarastointipaikka. Välivarastointipaikat on huomioitava alueellisessa suunnittelussa.

Tuusulan kunta. Poikkeuksellisia tilanteita koskevan jätehuollon osalta on keskeistä, että viranomaisten käytössä on selkeät toimintaohjeet. Ympäristönsuojelu- ja pelastusviranomaisten toimivaltasuhteet tulee määritellä niin selvästi, ettei epätietoisuutta toimintamalleista pääse syntymään. Positiivista suunnitelmassa on, että siinä on tuotu esiin myös lainsäädännön muutostarpeita.

Sipoon kunta. Kuntien ympäristöviranomaisten kouluttaminen poikkeuksellisten tilanteiden jätehuollon järjestämisen varalle on ensisijaista.

Häme

Hämeenlinnan kaupunki. Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa vastuu-, lainsäädäntö- ja toimivaltakysymysten selvittäminen on olennaista. Myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen rooli poikkeustilanteissa on epäselvä.

Pirkanmaa

Tampereen kaupunki. Poikkeuksellisten tilanteiden jätehuoltoon varautuminen on kannatettava painopiste, ja siihen on esitetty tärkeitä toimenpiteitä. Alkuvaiheen kuulemisen yhteydessä toimitetussa taustamateriaalissa esille nostettujen toimivalta- ja vastuukysymysten ratkaisuun ei kuitenkaan esitetä selkeitä toimenpiteitä.

Ylöjärven kaupunki. Poikkeuksellisten tilanteiden jätehuollon osalta on panostettava tiedonkulkuun ja eri toimijoiden yhteistyöhön.

Lounais-Suomi

Turun kaupunki. Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa painopisteen mukaan ottamista suunnitelmaan ja sille asetettuja tavoitteita pidetään hyvänä. Pelastuslaitoksen, ympäristökeskuksen ja ympäristönsuojelutoimiston välisessä keskustelupalaverissa on todettu mm. että tämänhetkinen tilanne Turussa ja Turun seudulla on se, että alueella ei ole luvallista sijoittaa tai käsitellä keskisuudessa tai suuressa öljyvahingossa pilaantuneita maamassoja. Puutteet kyseisen poikkeuksellisen jätehuollon osalta on lähiaikoina koettu myös käytännön tilanteissa esim. Pansiossa sattuneiden öljyvuotojen jälkitorjunnassa. Olisikin ensisijaista, että edellä mainittuihin tilanteisiin varaudutaan kartoittamalla mahdollisia seudullisia onnettomuusjätteiden välivarastointipaikkoja ja mahdollistetaan laitosten (esim. polttolaitokset) ympäristöluvista poikkeavien jätteiden käsittely kriittisessä tilanteessa.

Raision, Maskun, Ruskon ja Mynämäen kunnat. Kuntien lausunnot olivat sisällöltään samanlaiset. Poikkeuksellisten tilanteiden jätehuoltoon saattaa liittyä erityiskysymyksiä, joiden ratkaisemiseksi tarvitaan eri viranomaisten saumatonta yhteistyötä.

Tämä on hyvä ottaa huomioon jo ennakkosuunnittelussa. Itämeren öljykuljetusten ja muun liikenteen voimakkaan kasvun vuoksi öljyonnettomuus Suomenlahdella ja myös Saaristomerellä on yhä todennäköisempi. Poikkeustilanteen painopisteessä olisi hyvä ottaa esimerkiksi suuren luokan öljyalusonnettomuus tai muu vaikutuksiltaan vastaava suuruusluokaltaan oleva tilanne.

Nousiaisten kunta, Raision kaupunki. Poikkeuksellisten tilanteiden jätehuoltoon saattaa liittyä erityiskysymyksiä, joiden ratkaisemiseksi tarvitaan eri viranomaisten saumatonta yhteistyötä. Tämä on hyvä ottaa huomioon jo ennakkosuunnittelussa.

Länsi-Turunmaan kaupunki. Poikkeuksellisissa jätehuoltotilanteissa, kuten merellä tapahtuvan öljyalusonnettomuuden yhteydessä syntyvän jätteen käsittelyn kannalta olisi tärkeää selvittää vaihtoehtoisia välivarastointitapoja. Tarkoitukseen varattuja tai toteutettuja yksityisiä jätehuoltolaitoksia tulisi valmistella, koska saaristossa ei ole enää kunnallisia kaatopaikkoja, jonne voitaisiin siirtää suuria määriä öljyntorjunta-jätteitä välivarastointiin tai loppukäsittelyyn.

Länsi-Suomi

Ilmajoen kunta. Poikkeuksellisten jätteiden jätehuoltotilanteisiin on tarvetta varautua suunnitelmallisesti. Ilmajoen alueen osalta ajankohtaisimmalta esimerkiksi vaikuttavat tulvat. Ilmajoen tulvariskien hallinnan yleissuunnitelmaa laaditaan parhaillaan.

Vöyri-Maksamaan kunta. Vöyri-Maksamaa kunnassa on kokemuksia niin tulvatilanteista kuin kemikaalionnettomuuksistakin. Yhteistoimintasuunnitelmien ja varautumissuunnitelmien päivittämistä poikkeuksellisten jätteiden käsittelyn osalta pidetään hyvänä. Painopisteistä erityisesti juuri jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa tarvitsee strategista ohjausta. Eri tahojen yhteistyötä tarvitaan mm. poikkeuksellisten jätteiden välivarastointipaikkojen suunnittelussa.

Kaakkois-Suomi

Lappeenrannan kaupunki. Etelä-Karjalan näkökulmasta poikkeuksellisten tilanteiden jätteenkäsittelyalueiden varaaminen ja näihin liittyvien hallintomenettelyjen nopeuttaminen nousee yhdeksi tärkeimmistä jätehuollon kehittämistehtävistä. Jätesuunnitelmassa on todettu kuntien tärkeys jätehuollon kentässä. Jätesuunnitelmassa ei ole kuitenkaan mietitty toimenpiteiden resurssi- tai kustannuksia. Arviointi helpottaisi toteuttamismahdollisuuksien ennakoimista ja täsmentäisi toimenpiteitä edelleen. Suunnitelmassa on tärkeää esittää painopisteitä julkisen rahoituksen käyttöön erityisesti edellä mainittujen toimenpiteiden edistämiseen.

Kouvolan kaupunki. Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa - painopistekokonaisuus on erityisen tärkeä, sillä varautumissuunnitelmissa on usein ollut lähtökohtana näkemys, että olemassa oleva jätehuoltojärjestelmä pystyy vastaanottamaan ja käsittelemään myös poikkeukselliset jätteet. Poikkeuksellisissa tilanteissa voi kuitenkin syntyä laadullisesti ja/ tai määrällisesti poikkeuksellisia jätteitä, joiden vastaanottoon, välivarastointiin ja käsittelyyn ei ole valmiutta tai olemassa oleva käsittelykapasiteetti ei riitä. Varautumissuunnitelmia onkin tarpeen täydentää poikkeuksellisten jätteiden jätehuollon osalta.

Kotkan kaupunki, Pyhtään kunta. Jätesuunnitelma taustaraportteineen antaa hyvän kuvan jätehuollon tilasta, mutta asettaa haasteita kokonaisuuden hallintaan ja kuulemismenettelyyn. Valituista painopisteistä alueellisesta näkökulmasta oleellisia ovat mm. pilaantuneet maat, jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa, yhdyskuntalietteen käsittely sekä jätteen energiakäyttö. Suunnittelualaueen laajuus on johtanut tarkas-

telutason jäämiseen yleiselle tasolle, vaikka tavoitteita ja toimenpiteitä on esitetty kattavasti. Suunnittelun tulos voi olla enemmänkin valtakunnallinen kuin alueellisista lähtökohdista laadittu suunnitelma. Tavoitteiden ja toimenpiteiden syventäminen ja kohdentaminen enemmän paikallisiin lähtökohtiin varmistaisi suunnittelulle asetettuja tavoitetta vaikuttaa kuntien jätestrategioihin ja maakunnallisiin jätealan toimijoihin. Tavoitteita ja toimenpiteitä tulisi konkretisoida siten, että ne kiinnittävät tavoitteet paikalliselle tasolle. Tärkeänä pidetään mm. taloudellisia ja lainsäädännöllisiä ohjauskeinoja, ympäristöjärjestelmien käyttöönottoa yrityksissä ja hallinnossa sekä alueellisen potentiaalin kartoittamista ja tukemista uusien teknologioiden ja yritystoiminnan kehittämiseksi.

Pelastuslaitokset

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos. Jätehuolto on jäänyt valmiussuunnittelussa lähes huomiotta. Käytännössä kuitenkin jatkuvasti syntyy tilanteita, joissa ei ole selkeää tietoa, miten nyt jätteiden kanssa toimitaan. Ongelmat koskevat yleensä sijoitus/kuljetuspaikkaa ja jätteenkäsittelyn maksajaa. Olisi tärkeä saada selkeä sijoituspaikkaluettelo eri jätetyypeille ja selkeitä toimintaohjeita ja vastuunrajoituksia lähinnä pelastusviranomaisille.

Pohjanmaan pelastuslaitos. Jätteille suoritettavat toimenpiteet tulisi tässä suunnitelmassa suunnitella valmiiksi niin, että esimerkiksi öljyntorjuntasuunnitelmassa huomioidaan jätesuunnitelma mainintana ja tilanteessa toimeenpannaan logistikka. Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa suunnitelma tulisi tehdä niin, että riskiarvioissa esitetyille jätemäärille, niin öljyntorjunta kuin tulvatilanteissa, olisi selvät ohjeet ja logistinen ketju loppukäsittelypaikkaan asti. Tässä suunnitelmassa siksi, että sen tekevät jätesuunnittelun ammattilaiset, joilla on paras tieto koko alueen jätteenkäsittelyjärjestelmästä. Ei ole tarkoituksenmukaista, että esim. pelastuslaitokset lähtisivät suunnittelemaan kukin tahollaan jätekuljetusketjua etenkin, koska tietotaitoa jätehuollosta ei ole. Poikkeustilannesuunnittelussa voi mielestämme huomioida myös naapurimaiden jätteenkäsittelykapasiteetin sekä yleensäkin yhteistyön naapurimaiden kanssa.

Yritykset

Ekokem. Poikkeuksellisen tilanteen jätehuollon järjestämiseksi on aihealueen taustaraportissa löydetty toiminnan kriittisimmät kohdat ja tunnistettu mm. lainsäädännöstä ne kohdat, joita kriisitilanteessa ei pystytä noudattamaan. Selvityksen mukaan riittävää vastaanotto-, välivarastointi- tai varastointikapasiteettia mahdollisesti toteutuvan poikkeustilanteen jätteille ei ole. Tällaisen kapasiteetin ylläpitämiseksi ei löydetty ratkaisua, sillä tyhjän varastotilan ylläpitäminen on erittäin kallista.

Edunvalvontayhdistykset

Ympäristöyritysten Liitto ry (YYL). Painopistealueessa työ on tehty perusteellisesti. Poikkeuksellisten tilanteiden jätehuollossa syntyy suuria määriä jätettä lyhyellä ajanjaksolla, ja tärkeintä on selvittää, minne välivarastointipaikat voidaan perustaa ja missä saastuneet maa-ainekset ja muut jätteet voidaan välivarastoinnin jälkeen käsitellä. Jätettä syntyy kaikissa tarkastelluissa tilanteissa valtavia määriä eikä tarvittavaa käsittelykapasiteettia ole välttämättä olemassa - erityisesti nyt, kun kapasiteettia on heikentyneen kysynnän vuoksi merkittävästi vähennetty. Myös kuljetukset voivat muodostua ongelmaksi. Ongelmana on myös jätteen haltijuus eli se, missä vaiheessa haltijuus siirtyy ja kuka maksaa kustannukset. Onko jätteen haltija kunta, jonka

alueella jäte sijaitsee vai joku muu taho. Nämä seikat tulee mielestämme selventää jätelain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Muut yhdistykset

Suomen luonnonsuojeluliitto, Pohjanmaan piiri ry. Poikkeuksellisten tilanteiden ja maaperän pilaamisen tuottaman jätteen määrälle ja laadulle on asetettava määrälliset ja laadulliset tavoitteet.

Poikkeuksellisten tilanteiden jätemäärien ehkäisyä ei suunnitelmassa edistetä lainkaan. Myöskään pilaantuneiden maiden muodostumisen ehkäisylle ei aseteta tavoitteita.

Asukkaat

Henkilö 2. Ongelmajätteiden poltolle ei tule myöntää lupaa tavallisessa jätevoimassa, mm. polttolämpötila liian alhainen. Toivottavasti valtakunnalliseen jätesuunnitelmaan ei kuulu pohjaveden pilaaminen? Tämä kun olisi lainvastaista toimintaa. Jättemäärä ei tule riittämään, ja eräänä perusteluna on esitetty matkayhteydet, niinpä ulkomailta ei saa kuljettaa jätettä pelkästään tuon esityksen perusteella.

ELSU yhteistyöryhmät

Lounais-Suomen yhteistyöryhmä (kokous 15.10.2009). Painopisteen työstämisen yhteydessä tunnistettuja lainsäädännön muutostarpeita on huomioitu uuden jätelainsäädännön valmistelussa. Tulvatilanteiden jätehuollon toteuttamisen osalta tietoa voisi saada esimerkiksi Saksasta. Todettiin, että jätehuollon toimijoiden ja valmius- ja varautumissuunnitelmien laatijoiden välillä ei ole juurikaan ollut yhteistyötä.

Pirkanmaan yhteistyöryhmä (kokous 28.10.2009). Painopisteen seurannan järjestäminen tulisi pohtia.

Länsi-Suomen yhteistyöryhmä (kokous 30.10.2009). Poikkeuksellisten tilanteiden jätteet on otettu huomioon tulevassa jätelain kokonaisuudistuksessa. Laadittuja öljyonnettomuuksien torjunnan valmiussuunnitelmia voitaisiin linkittää ELSU:un ja järjestää koulutusta toimijoille. Voivatko jätehuoltoyhtiöt ottaa vastaan jäte-eriä, joissa on esim. bakteereja. Niiden vastaanottaminen vaatisi ympäristölupaprosessia. Miten toimitaan, kenellä on vastuu sairaiden (esim. lintuinfluenssa, salmonella jne.) tuotantoeläinten hävittämisestä? Esim. MMM:n asetuksella lintuinfluenssan vastustamisesta on suuri toimeenpanovalta lintuinfluenssatapauksissa.

Kaakkois-Suomen yhteistyöryhmä (kokous 30.10.2009). Rakennuspoolin kanssa on tarpeen tehdä poikkeuksellisissa tilanteissa koskevista rakennustarpeista sopimus. Valmiussopimuksen perusteella toimeksiannon jälkeen operaatio lähtisi heti liikkeelle. Maakuntakaavoituksessa ei ole pystytty vielä varautumaan poikkeuksellisten jätteiden välivarastointiin. Pitäisi ensiksi selvittää, mihin pitäisi varautua. Puolustuspuolella on toimintaansa koskien selvät sävelet, täällä pitäisi olla samantyyppinen suunnitelma. Muuten organisaation pystyttämiseen menee suhteettoman paljon aikaa. Jätelainsäädännön kehittämisessä on otettu ELSUn ehdotuksia harkittavaksi.

Uudenmaan yhteistyöryhmä (kokous 20.10.2009). Jätteiden synnyn ehkäisyyn liittyen keskusteltiin (mm. tulvatilanteiden) varautumissuunnitelmien ottamisesta mukaan toimenpiteisiin. Toisaalta todettiin, ettei tämä ole ELSU:n puitteissa oleellista.

Hämeen yhteistyöryhmä (kokous 6.11.2009). Tavoitteina on varautua poikkeuksellisiin tilanteisiin huomioiden alueelliset riskit, kehittää osaamista, tutkimusta ja suunnittelua poikkeuksellisiin tilanteisiin ja yhtenäistää toteuttamista.

3.6.2 Palautteiden huomioonottaminen

Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa -painopisteen tavoitteita ja toimenpiteitä pidettiin annetuissa palautteissa pääosin tärkeinä, tarpeellisina ja oikeansuuntaisina. Useissa palautteissa todettiin aiheen olevan muutoin varsin vähän selvitetty. Palautteissa pidettiin hyvänä jätesuunnitelman tavoitteita viranomaisten yhteistyön lisäämiseksi ja tiedonkulun varmistamiseksi. Poikkeuksellisten jätteiden välivarastointialueiden ja jätteiden käsittelyn suunnittelutarve nähtiin tärkeäksi. Kannatusta saivat myös poikkeuksellisten tilanteiden jätehuollon toteuttamista ohjaavan lainsäädännön muutosehdotukset erityisesti jätehuollon vastuiden ja toimivaltuuksien osalta.

Keskeiset palautteissa esille tulleet täydennys- ja muutostarpeet

Poikkeuksellisten tilanteiden jätehuollon vastuista ja toimivaltuuksista tulisi esittää tarkemmat ohjeistukset

Poikkeuksellisten tilanteiden jätehuoltoa koskevia toimivaltuuksia ja vastuukysymyksiä on pohdittu jätesuunnitelman taustaraportissa. Poikkeuksellisten tilanteiden jätehuollon toteuttamisen toimivaltuuksiin ja vastuihin liittyy monia vaikeasti tulkittavia lainsäädännöllisiä kysymyksiä. Näihin ongelmakohtiin on kiinnitetty huomiota lainsäädännön muutostarpeissa ja niihin toivotaan muutoksia jätelain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Mikäli uudessa jätelaissa säädetään näistä kysymyksistä, niin ELSU jätesuunnitelma vanhentuisi tältä osin hyvin nopeasti. Jätesuunnitelmassa päädyttiinkin siihen, että toimivaltuuksien ja vastuiden määrittely on tarkoituksenmukaisinta tehdä alueellisesti, päivitettävien varautumissuunnitelmien yhteydessä.

Jätesuunnitelman toimenpiteiden toteuttamiseen on eri tahoilla niukalti resursseja

Vähäiset resurssit ovat todellisuutta kaikessa suunnittelussa. Painopisteen osalta rajalliset resurssit on otettu huomioon mm. muotoilemalla tavoitteet ja toimenpiteet siten, ettei varsinaisesti täysin uutta poikkeuksellisten tilanteiden jätehuoltoon tähtäävää varautumissuunnitelmaa esitetä laadittavaksi, vaan varautuminen toteutetaan päivittämällä olemassa olevia lainsäädännön mukaisia suunnitelmia. Jätesuunnitelman toimenpiteiden toteuttaminen edellyttää sitoutumista monilta eri tahoilta, mikä osaltaan jakaa suunnitteluun tarvittavaa työtä eri tahoille.

Seurannan tarkempi määrittely

Seurannan järjestäminen painopisteen osalta on haasteellista. Jättemäärien vuosittainen seuranta ei ole mielekästä, koska erityistilanteet ovat aina yksittäisiä, ennakkoimattomia tapahtumia. Jättemäärien seurantatiedolla ei siten voida arvioida jätesuunnitelman toteutumista. Sen sijaan on tarpeellista seurata sitä, miten erilaisissa varautumissuunnitelmissa poikkeuksellisten jätteiden jätehuolto jatkossa otetaan huomioon. Näitä kysymyksiä on otettu seurantasuunnitelmassa huomioon.

Erilaisten poikkeuksellisten tilanteiden laajempi huomioiminen jätesuunnittelussa

On totta, että jokainen poikkeuksellinen jätehuoltotilanne tulisi tutkia tarkasti. Aihetta on aiemmin tutkittu ja suunniteltu varsin vähän. Jätesuunnitteluun käytävien resurssien vuoksi otettiin lähtökohdaksi se, että taustaraportissa valotetaan ongelmakenttää tarkemmin yhden poikkeuksellisen tilanteen 'öljyalusonnnettomuus'

kohdalta mahdollisimman tarkkaan. Lisäksi taustaraportissa on yleiskatsaus 'tulviin' ja maa-alueella tapahtuviin 'öljy- ja kemikaalionnettomuuksiin' liittyvistä jätehuoltokysymyksistä. Aihetta on käsitelty myös Ympäristöministeriön valmistelemassa raportissa 'Jätehuolto säteilyvaaratilanteessa ja sen jälkeen'.

KUVAILULEHTI

Julkaisija	Pirkanmaan ympäristökeskus			Julkaisuaika Joulukuu 2009
Tekijä(t)	Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitteluryhmä			
Toimittaja(t)	Ulla Mauno, Sirje Stén			
Julkaisun nimi	Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnittelu. II osaraportti. Toisessa kuulemisessa saatu palaute ja sen huomioonottaminen			
Julkaisusarjan nimi ja numero	Pirkanmaan ympäristökeskuksen raportteja 07/2009			
Julkaisun tema				
Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut	<p>Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnittelu – osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Pirkanmaan ympäristökeskuksen raportteja 02/2008.</p> <p>Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnittelu, I osaraportti. Ensimmäisessä kuulemisessa saatu palaute ja sen huomioonottaminen, jätesuunnittelun painopisteet. Pirkanmaan ympäristökeskuksen raportteja 05/2008.</p> <p>Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnittelu. Taustaraportti. Rakentamisen materiaalihokkuus. Pirkanmaan ympäristökeskuksen raportteja 03/2009.</p> <p>Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnittelu. Taustaraportti. Yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet. Länsi-Suomen ympäristökeskuksen raportteja 04/2009.</p> <p>Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnittelu. Taustaraportti. Tuhkat ja kuonat. Lounais-Suomen ympäristökeskuksen raportteja 09/2009.</p> <p>Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnittelu. Taustaraportti. Biohajoavat jätteet. Uudenmaan ympäristökeskuksen raportteja 11/2009.</p> <p>Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnittelu. Taustaraportti. Pilaantuneet maat. Hämeen ympäristökeskuksen raportteja 11/2009.</p> <p>Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnittelu. Taustaraportti. Jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa. Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksen raportteja 01/2009.</p> <p>Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnittelu vuoteen 2020. Suomen ympäristö 43/2009.</p> <p>Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelman ympäristöselostus. Suomen ympäristö 44/2009.</p> <p>Avfallsplanen i södra och västra Finland till året 2020. Innehåller miljörapporten. Suomen ympäristö 45sv/2009.</p> <p>Julkaisut ovat saatavana myös internetissä: www.ymparisto.fi/julkaisut</p>			
Tiivistelmä	<p>Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelmasta vuoteen 2020 on tehty SOVA-lain (Laki viranomaisen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista, 200/2005) mukainen ympäristöarviointi. SOVA-lain mukaisesti jätesuunnitteluprosessin aikana on ollut kaksi virallista kuulemistä. Tässä Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnittelun toisessa osaraportissa on lyhennelmät toisen kuulemisen aikana saaduista lausunnoista ja kannanotoista sekä perustelut niiden huomioonotuksesta jätesuunnitelmassa.</p> <p>Toisessa kuulemisessa 7.9.- 6.10.2009 kuultavana olivat jätesuunnitelmaluonnos ja ympäristöselostus. Nähtävillä oli myös kuusi painopistekohtaista taustaraporttia. Kuulemisen aikana pyydettiin mielipiteitä ja kannanottoja viranomaisilta, jätteen tuottajilta, yrityksiltä, yhteisöiltä sekä asukkailta erityisesti ehdotettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden tärkeydestä ja toteuttamismahdollisuuksista.</p> <p>Lausuntoja ja kannanottoja saatiin 9.11.2009 mennessä yhteensä 134 kappaletta. Suurimmassa osassa lausuntoja ja kannanottoja suunnitelmaluonnosta pidettiin hyvänä aineistona jätehuollon suunnittelun ja päätöksenteon pohjaksi eikä muutosehdotuksia esitetty. Eniten palautetta, sekä myönteistä että kielteistä, tuli laitospasiteettitarkastelusta. Osassa palautteista tavoitteita ja toimenpiteitä pidettiin suunnittelun laajuuden vuoksi melko yleispiirteinä. Lisäksi palautteissa esitettiin korjausehdotuksia mm. yksittäisiä laitoksia koskeviin tietoihin, laitospasiteettitarkasteluun, toimenpiteissä esitettyihin vastuutahoihin sekä kirjoitusasuun.</p>			
Asiasanat	kuuleminen, osallistuminen, jätehuolto, jätesuunnittelu, SOVA, ympäristövaikutusten arviointi, jäte, rakentamisen materiaalihokkuus, biohajoavat jätteet, yhdyskunta- ja haja-asutuslietteet, pilaantuneet maat, tuhkat ja kuonat, jätehuolto poikkeuksellisissa tilanteissa			
Rahoittaja/ toimeksiantaja				
	ISBN (nid.)	ISBN 978-952-11-3642-9 (PDF)	ISSN (pain.)	ISSN 1796-1807 (verkkoy.)
	Sivuja 127	Kieli Suomi	Luottamuksellisuus Julkinen	Hinta (sis. alv 8 %)
Julkaisun myynti/ jakaja				
Julkaisun kustantaja	Pirkanmaan ympäristökeskus, Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitteluhanke			
Painopaikka ja -aika	Raportti julkaistaan vain sähköisessä muodossa			

PIRKANMAAN
YMPÄRISTÖKESKUS

ISBN 978-952-11-3642-9 (PDF)

ISSN 1796-1807 (verkkoj.)